

การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 – 2540

วิทยานิพนธ์
ของ
ดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
มีนาคม 2543
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๗๐๐.๗
ด ๔๔๙ ๗
ร.๓

การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทปริยฐานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๒๙ – ๒๕๔๐

บทคัดย่อ
ของ
ดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริยฐานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
มีนาคม ๒๕๔๓

ดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์. (2543). การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทปริญญานิพนธ์ระดับ
มหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 – 2540.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ ศรีสุภาเศรษฐศิริ,
รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ.

ความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540
ในประเด็น ประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย
ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยประชากรที่ใช้
ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของสถาบัน
อุดมศึกษาสองแห่งได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 รวมทั้งสิ้น 173 เล่ม
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต
สาขาศิลปศึกษา เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์ โดยมีลักษณะเป็น
แบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบปลายเปิด (Open ended) เพื่อใช้บันทึกข้อมูลและ
รายละเอียดต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์ไว้สำหรับเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป ผู้วิจัยมีวิธี
การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอ
เก็บรวบรวมข้อมูลจากปริญญานิพนธ์ที่มีอยู่ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดย
อ่านปริญญานิพนธ์ของทั้งสองสถาบันที่เป็นประชากรทุกเล่ม และเก็บบันทึกข้อมูลรายละเอียด
ต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์ลงในรายการตามรายละเอียดในแบบวิเคราะห์ และเมื่อผู้วิจัยได้ข้อ
มูลในส่วนที่จะทำการวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ทั้งหมดแล้วจึงนำข้อมูลจากแบบวิเคราะห์
ปริญญานิพนธ์มาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของจำนวนข้อมูลแต่ละรายการ

สรุปผลการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย พบว่า ปริญญานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสำรวจมากที่สุด
คิดเป็นร้อยละ 71.68 รองลงมาเป็นการวิจัยทดลอง คิดเป็นร้อยละ 13.87

2. ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย พบว่า ปริมาณนิพนธ์ส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่วิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.61 รองลงมาเป็นพฤติกรรมทางศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 13.87

3. ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย พบว่า ปริมาณนิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้ในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมาเป็นระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 21.71

4. ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ปริมาณนิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างเป็น ครู อาจารย์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.95 รองลงมาเป็นผู้เชี่ยวชาญ คิดเป็นร้อยละ 22.70

5. เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา พบว่า ปริมาณนิพนธ์ส่วนใหญ่กำหนดเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.62 รองลงมาเป็นจังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 1.90

6. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ปริมาณนิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.09 รองลงมาเป็นแบบทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 10.64

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปริมาณนิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นร้อยละมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.70 รองลงมาเป็นค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 18.94

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปริมาณนิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสำรวจและใช้แบบสอบถามมากที่สุดนั้น ควรจะเน้นให้เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการกระจายปริมาณไปยังการวิจัยประเภทอื่น ๆ บ้างเพื่อขยายขอบเขตของเนื้อหาและองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยให้กว้างขวางออกไปให้มากยิ่งขึ้นแทนที่จะเน้นแต่เฉพาะการวิจัยสำรวจ และอีกกรณีหนึ่งการวิจัยสำรวจส่วนใหญ่จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างเดียวกันบ่อย ๆ ซึ่งอาจทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่ายจนอาจให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงได้ ดังนั้น จึงควรเปลี่ยนแนวประเภทของการวิจัยให้มีการกระจายกว้างขวางออกไปยังประเภทอื่น ๆ ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรจะมีการกำหนดเขตพื้นที่ของประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยให้มีการกระจายครอบคลุมไปยังภาคภูมิศาสตร์อื่น ๆ หรือทั่วประเทศให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรกลุ่มใหญ่อื่น

จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์และกว้างขวางออกไป ซึ่งจะไม่เป็นการซ้ำซ้อนกันกับ
ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างเดิม ๆ โดยเฉพาะที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ควรเน้นแต่
เฉพาะประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครแต่เพียงอย่างเดียว

AN ANALYSIS OF MASTER'S DEGREE THESES IN ART EDUCATION
IN THAILAND FROM ACADEMIC YEARS 1986 TO 1997

AN ABSTRACT
BY
DUMRONGSAK RUNGRUENGWONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University
March 2000

Dumrongsak Rungruengwong. (2000). *An analysis of Master's degree theses*

In Art Education in Thailand from academic years 1986 to 1997.

Master thesis M.Ed. (Art Education). Bangkok : Graduate School,
Srinakharinwirot University, Advisor committee : Asst. Prof. Prit Supasetsiri,
Assoc. Prof. Wannarat Tungcharoen.

The purpose of the study is to analyze the Thesis, Master of Education degree
In Art Education at Thailand from B.E. 2529 to B.E. 2540 : Type, content, level of
Education, sample, instrument and statistics. The population of this study were 173
Master thesis of Education program in Art Education at Srinakharinwirot University and
Chulalongkorn University during academic year 1986 – 1997.

The result are:-

1. Type : survey of research 71.68% and experimental research 13.87%.
2. Content of research : curriculum 15.61%, arts behavior 13.87%.
3. Level of education : most of thesis use secondary school level 28.00%
and bachelor level 21.71%.
4. Sample : teacher 28.95% and specialist 22.70%.
5. Source for sample : from Bangkok 22.62% and Nakorn Pratom 1.90%.
6. Instrument : most of thesis use a rating – scale questionnaire to collect
data (31.09%) while the percent testing were used 10.64%.
7. Statistic : most of thesis use percentage (19.70%) while using mean
18.94%.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 – 2540

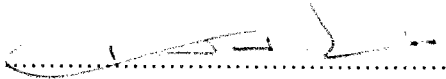
ของ

นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา

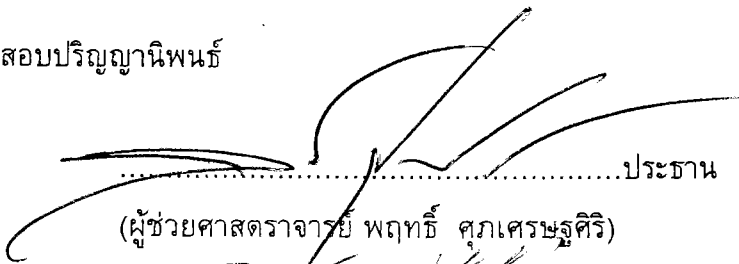
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

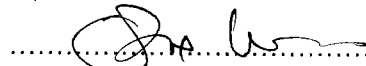
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2543

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ ศรีเศรษฐศิริ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ นवलลอ ทินานนท์)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับพระราชทานทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
และทุนสนับสนุนการวิจัยจากทุนงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2542
ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย และอาจารย์นวลลออ ทินานนท์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นอย่างมากในการให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ความห่วงใยจนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเป็นรูปเล่มอย่างสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ข้าพระพุทธเจ้า นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ มีความรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ที่ได้รับพระราชทานทุนอุดหนุนการทำวิจัยในครั้งนี้จากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ดำเนินการสำเร็จลงได้ด้วยดี และข้าพระพุทธเจ้าขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่าจะประพฤติตนเป็นคนดี จะตั้งใจศึกษาจนจบการศึกษาระดับมหาบัณฑิตที่สมบูรณ์ และจะขอรับราชการครูในชนบทที่ห่างไกล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจะตั้งใจทำงานอย่างจริงจังเพื่อทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติสืบไป

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้หญิงอิสรา บุรณศิริ คุณภรณ์ เชิดชัย คุณเจริญ สุริยะตลอดจนครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดี และเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ อันส่งผลให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ในที่สุด

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณครูอาจารย์ บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ความคิด และแนวปฏิบัติแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	11
ความสำคัญของการวิจัย	12
ขอบเขตของการวิจัย	12
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	12
ตัวแปรที่ศึกษา	13
นิยามศัพท์เฉพาะ	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของปริญญาานิพนธ์	15
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	16
ประเภทของการวิจัย	16
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	49
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปริญญาานิพนธ์	62
งานวิจัยในต่างประเทศ	62
งานวิจัยในประเทศ	62
3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
การกำหนดประชากร	67
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	68
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล	75
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
	สังเขปความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการวิจัย	109
	สรุปผลการวิจัย	110
	อภิปรายผล	111
	ข้อเสนอแนะ	117
	บรรณานุกรม	120
	ภาคผนวก	126
	ภาคผนวก ก สรุปผลการวิจัยของปริญญาานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 – 2540	127
	ภาคผนวก ข บรรณานุกรมปริญญาานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ที่เป็นประชากรในการศึกษาวิจัย	347
	ภาคผนวก ค จดหมายขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	370
	ประวัติย่อผู้วิจัย	379

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนและคำร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามประเภทของการวิจัย	79
2	แสดงจำนวนและคำร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามประเภทของเนื้อหาที่วิจัย	80
3	แสดงจำนวนและคำร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย	81
4	แสดงจำนวนและคำร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	82
5	แสดงจำนวนและคำร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	89
6	แสดงจำนวนและคำร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	103
7	แสดงจำนวนและคำร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	106

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นไป กล่าวได้ว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของประเทศในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมากระแสโลกาภิวัตน์อันเกิดจากความก้าวหน้าด้านวิทยาการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) ได้เป็นปัจจัยผลักดันอันสำคัญที่ทำให้โลกอยู่ในภาวะไร้พรมแดนและนำโลกเข้าสู่ยุคแห่งการจัดระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ระหว่างประเทศ และด้วยอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีเครือข่ายเชื่อมโยงไปทั่วโลก รวมทั้งระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า อินเทอร์เน็ต (Internet) จึงทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งข่าวสารข้อมูล ตลอดจนกิจกรรมทุกด้านไม่ว่าเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมก็ถูกเชื่อมโยงให้เข้าถึงซึ่งกันและกัน ซึ่งความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลให้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามาสัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนกระบวนการคิดของมนุษย์ช่วยให้มนุษย์มีทางเลือกเพื่อการศึกษาของตนเองได้มากขึ้นและเปิดโอกาสได้เรียนรู้อย่างไร้ขอบเขต การแสวงหาความรู้กระทำได้ง่ายจากเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ จนปัจจุบันนี้ได้มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายและรวดเร็ว มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้กันมากขึ้น ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอยู่เสมอ จึงทำให้ทุกวงการต่างก็ไหวตัวและปรับปรุงวิชาชีพของตนเองอย่างเร่งรีบ ซึ่งความรู้ใหม่ ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ส่วนหนึ่งก็มีผลมาจากการศึกษา การสังเกต การทดลองหรือเรียกว่า การวิจัย

การวิจัยเป็นกระบวนการในการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาโดยการรวบรวม วิเคราะห์ และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน กำหนดนโยบาย พัฒนาวิชาชีพต่าง ๆ และปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตรงตามเป้าหมาย ดังคำกล่าวของเฮนเดอร์สัน ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยไว้ว่า ในปัจจุบันนี้แทบจะไม่มีวิชาชีพ อาชีพหรือวงการอุตสาหกรรมใดที่จะสามารถ

ประเมินผลหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานได้โดยปราศจากการวิจัย (Henderson. 1967 : 39) ดังนั้นการวิจัยจึงช่วยได้ทั้งการแก้ปัญหาและการพัฒนาควบคู่กันไปเสมอ การวิจัยจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการกำหนดนโยบายและการวางแผนเพื่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้บทบาทของการวิจัยที่มีต่อการพัฒนาด้านการศึกษาที่มีอยู่มากเช่นเดียวกัน ในปัจจุบันได้มีการวางแผนและทำการวิจัยด้านการศึกษากันอย่างกว้างขวาง กล่าวได้ว่างานวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยได้พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ นักการศึกษาได้ให้ความสนใจและทำงานวิจัยทางการศึกษากันมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานที่ทำงานวิจัยด้านการศึกษาอยู่หลายแห่งด้วยกัน เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กองวิจัยทางการศึกษา หน่วยงานวิจัยและวางแผนของกรม กองต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย ตลอดจนมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน นอกจากนี้รัฐบาลยังได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาเอาไว้ในแผนพัฒนาหลักของประเทศตลอดมา นับตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2520 : 6 ; 2525 : 123 – 129 ; 2539? : 83 – 84) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับวิจัยของรัฐเอาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 ในหมวดที่ 2 ข้อที่ 25 ไว้ว่า รัฐพึงส่งเสริมการทดลองและการวิจัยเพื่อจะได้นำผลไปใช้ในการปรับปรุงการศึกษาให้เหมาะสมอยู่เสมอ และยังได้กำหนดนโยบายการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเอาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 – 2529 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในด้านการวิจัยไว้ว่า รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและเพื่อประยุกต์ผลการวิจัยเอาไปใช้ในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังได้กำหนดเป้าหมายของการวิจัยไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 ไว้ว่า รัฐพึงกำหนดเป้าหมายที่จะให้การวิจัยและพัฒนาในสถาบันการศึกษาเป็นกิจกรรมสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน โดยมีแนวทางและมาตรการให้สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาในการเสริมสร้างการเรียนการสอน โดยฝึกผู้เรียนให้มีทักษะและจิตวิญญาณของนักวิจัยที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ มีศักยภาพในการคิด การวิเคราะห์ การเขียนรายงานการวิจัยและให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาด้วยการเพิ่มการผลิตบัณฑิตทั้งในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกในสาขาการวิจัยและพัฒนาให้มากยิ่งขึ้นเพื่อผลิตงานวิจัยและเพื่อส่งเสริมการทำวิจัย ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 นั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2540? : 22) ได้กำหนดมาตรการเสริมสร้าง

ศักยภาพของคนโดยการวิจัยเอาไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 ไว้ว่า รัฐพึงสนับสนุนให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้าวิจัยด้านการสอนและการสาธิตแนะนำวิธีการปฏิบัติต่อด็กปัญญาเลิศและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ นอกจากนี้ทบวงมหาวิทยาลัย (2539? : 224) ได้กำหนดนโยบายสนับสนุนการวิจัยเอาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 ไว้ว่า รัฐพึงสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาให้มากยิ่งขึ้นและให้สถาบันอุดมศึกษาเร่งพัฒนางานวิจัยโดยเน้นการวิจัยพื้นฐานและสนับสนุนการวิจัยประยุกต์ให้สามารถนำไปใช้ได้

การกำหนดนโยบายส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาเอาไว้ในแผนพัฒนาหลักของประเทศดังกล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมุ่งสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาที่ได้วางไว้และเพื่อความก้าวหน้าทางด้านวิชาการให้ทัดเทียมกันนานาชาติ

มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาก็เป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องทำหน้าที่สร้างความรู้วิชาการและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศนอกเหนือจากการมีบทบาทในการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับสูงที่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานและภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพแล้วยังต้องพัฒนาวิชาการตลอดจนความรู้ใหม่ ให้เกิดขึ้นด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจหลัก 4 ประการของสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ตั้งไว้คือการผลิตบัณฑิต การบริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติและการวิจัยค้นคว้า ซึ่งบทบาทด้านการวิจัยค้นคว้าจัดได้ว่าเป็นหนึ่งในสี่ของภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่ได้รับการเอาใจใส่อยู่ในระดับสูงที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในสาขา วิชาต่าง ๆ เพื่อบุกเบิกความรู้ใหม่ ๆ และยังความก้าวหน้าให้แก่วิทยาการในสาขาต่าง ๆ อีกด้วย และจากการที่สถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากได้เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาและส่วนใหญ่เป็นการจัดการศึกษาในระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษานั้นเท่ากับเป็นการช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพราะการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจะช่วยส่งเสริมหน้าที่หรือภารกิจหลัก 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้น และดูเหมือนว่าจะช่วยส่งเสริมภารกิจหลักด้านการค้นคว้าวิจัยได้อย่างดีที่สุด และเนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการศึกษาสำหรับผู้จบปริญญาตรีแล้วซึ่งมักจะแบ่งออกเป็น 2 สายใหญ่ ๆ คือ สายวิชาการและสายอาชีพ ในประเทศไทยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานั้นจะเริ่มต้นมาจากสายวิชาการก่อนดังนั้นจึงได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยไว้

สูงมากแม้ในระยะหลังจะมีหลักสูตรทางสายอาชีพมากขึ้น แต่เรายังไม่ทิ้งการวิจัย ดังนั้น โครงการบัณฑิตศึกษาจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการวิจัยและระบบการศึกษาชั้น บัณฑิตศึกษาจะต้องมีงานวิจัยรองรับและดำเนินการควบคู่กันไปเสมอ ซึ่งการศึกษาในระดับ บัณฑิตศึกษาจะเป็นการศึกษาเฉพาะในสาขาวิชาที่ผู้ศึกษามีความสนใจเท่านั้นเพื่อให้มีความรู้ และความชำนาญในวิชานั้น ๆ อย่างแท้จริง โดยนิสิต นักศึกษาจะต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ นอกจากตำราและคำสอนในห้องเรียนแล้วและจะต้องรู้จักคิดอย่างมีหลักการ มีเหตุผลและทำ การวิจัยเพื่อเพิ่มความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจใคร่รู้เพื่อจะได้สามารถตอบปัญหาหรือข้อข้องใจ ต่าง ๆ ได้ ด้วยเหตุนี้ นิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจึงต้องทำการวิจัยในรูปของ ปริญญานิพนธ์ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับในหลักสูตรระดับปริญญาตรีบัณฑิตทุกหลักสูตรและ หลักสูตรระดับปริญามหาบัณฑิตหลายหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีก เช่น

1. ให้โอกาสและเสรีภาพแก่นิสิต นักศึกษาในการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงและ ทดสอบเนื้อหาทางวิชาการ
2. เป็นการเริ่มต้นใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามลำพัง (Independent study)
3. เป็นการฝึกหัดใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method)
4. เป็นการฝึกหัดให้มีนิสัยรู้จักคิด การแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล ดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างมีระเบียบแบบแผนและมีความสามารถในการแก้ปัญหา ต่าง ๆ ได้

ดังนั้นการวิจัยจึงจัดเป็นกิจกรรมโดยตรงอย่างหนึ่งสำหรับการศึกษาในระดับบัณฑิต ศึกษา นิสิต นักศึกษา จำเป็นต้องเรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างลึกซึ้ง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ นิสิต นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงจากกระบวนการวิจัยดังกล่าว นอกจากนี้ยังเป็น ผลต่อเนื่องภายหลังที่นิสิต นักศึกษาได้สำเร็จการศึกษาไปแล้วก็สามารถที่จะนำเอาประสบการณ์ ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยระดับหนึ่งนั้นไปพัฒนาหาความชำนาญเพื่อมุ่งหาแนวทางในการแก้ ปัญหาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ตนได้ปฏิบัติการกิจอยู่ อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพของงาน ให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นงานวิจัยหรือปริญญานิพนธ์จึงนับเป็นส่วนสำคัญของนิสิต นักศึกษาใน ระดับบัณฑิตศึกษาทุกคน เพราะปริญญานิพนธ์เป็นรายงานการวิจัยที่เรียบเรียงจากการ ศึกษา ค้นคว้า วิจัยหาข้อเท็จจริงอย่างละเอียดลึกซึ้งและรอบคอบตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย

ซึ่งประกอบด้วยความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยมุ่งฝึกฝนให้นักศึกษาได้รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างมีเหตุผล มีระเบียบและสามารถใช้ภาษาได้อย่างรัดกุมและถูกต้อง การทำปริญญานิพนธ์จัดเป็นขั้นตอนสุดท้ายและเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยตนเอง ซึ่งการค้นคว้าวิจัยและการเขียนรายงานการวิจัยในรูปของปริญญานิพนธ์นั้นมีความสำคัญต่อการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2533 ที่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักสูตรในส่วนของการทำปริญญานิพนธ์จากโครงสร้างหลักสูตรเดิมที่ไม่ได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตของปริญญานิพนธ์ เช่น ทบวงมหาวิทยาลัย (2522 : 1 ; 2527 : 2 : 2533 : 2 – 4) ได้กำหนดโครงสร้างเดิมของหลักสูตรปริญญาโทไว้ว่าแผน ก ศึกษาจรรยาวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต แล้วทำวิทยานิพนธ์ และได้กำหนดโครงสร้างเดิมของหลักสูตรปริญญาเอกไว้ว่า ผู้สำเร็จปริญญาตรีจะต้องศึกษาจรรยาวิชาไม่น้อยกว่า 54 หน่วยกิต ... แล้วทำวิทยานิพนธ์ ผู้สำเร็จปริญญาโทจะต้องศึกษาจรรยาวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต ... แล้วทำวิทยานิพนธ์มาเป็นโครงสร้างหลักสูตรปริญญาโทและหลักสูตรปริญญาเอกตามเกณฑ์มาตรฐานใหม่ ดังต่อไปนี้

ปริญญาโท

ปริญญาโทให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แผน คือ

แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ มี 2 แบบ คือ

แบบ ก (1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต (อาจเรียนรายวิชาเพิ่มเติม หรือทำกิจกรรมทางวิชาการเพิ่มขึ้นโดยไม่นับหน่วยกิต)

แบบ ก (2) ทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นงานรายวิชาโดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์

ปริญญาเอก

ปริญญาเอกจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แบบ โดยเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง คือ

แบบ 1 ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ (อาจเรียนรายวิชาเพิ่มเติม หรือทำกิจกรรมทางวิชาการเพิ่มขึ้นได้โดยไม่นับหน่วยกิต) โดยผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรีต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต และผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโทต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

แบบ 2 ทำวิทยานิพนธ์และศึกษางานรายวิชา ทั้งนี้ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี ต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต ส่วนผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโทต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

จากโครงสร้างหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานใหม่นี้จะเห็นได้ว่าทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำของปริญญาโทในแต่ละแผนการศึกษาขึ้นด้วยสัดส่วนที่สูงพอสมควร ซึ่งย่อมเป็นเครื่องยืนยันถึงความสำคัญและความจำเป็นของการทำวิทยานิพนธ์ในการศึกษาชั้นบัณฑิตศึกษาได้เป็นอย่างดี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงการกิจด้านการวิจัยเสมอมาและได้พยายามส่งเสริมงานด้านการวิจัยอย่างเต็มที่ และเนื่องจากการวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์นี้จะกระทำในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ดังนั้นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นเพื่อจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาและให้เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการวิจัยทั้งในระดับอาจารย์และนิสิต และสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานี้ก็ได้รับการส่งเสริมให้มีการวิจัยอย่างกว้างขวางไม่น้อยไปกว่าสาขาอื่น ๆ เพื่อขยายพรมแดนแห่งความรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ดังนั้นนิสิตที่ศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษานี้ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดต้องทำการวิจัยอันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรโดยมุ่งให้นิสิตได้นำความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่เรียนมาทำการศึกษาวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์ภายหลังจากที่ได้เรียนรายวิชาครบตามหลักสูตรแล้ว จนปัจจุบันนี้ได้มีงานวิจัยอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะนิสิตได้ผลิตงานวิจัยออกมาเป็นจำนวนมากในรูปของวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา เพราะในส่วนของการศึกษาตามหลักสูตรในระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัยนั้นได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรเอาไว้ 2 แผน คือ แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ และแผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษารายวิชาโดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งก็มีนิสิตส่วนใหญ่ที่เลือกศึกษาตามแบบแผน ก ที่ต้องมีการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นวิทยานิพนธ์ที่ผลิตออกมาเป็นจำนวนมากในแต่ละปีจนถึงปัจจุบันจึงได้แก่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งตรงตามข้อสรุปของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2522 : 202) ไพฑูรย์สินลาร์ตัน (2525 : 35) และกมล สุตประเสริฐ (2530 : 3) ที่มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการผลิตผลงานวิจัยในรูปวิทยานิพนธ์ออกมาเป็นจำนวนมากว่า

ในปัจจุบันได้มีงานวิจัยทางการศึกษาถูกผลิตขึ้นมาเป็นจำนวนมากมาจากทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน ซึ่งการวิจัยในมหาวิทยาลัยนั้นจะกระทำกันทั้งในระดับอาจารย์และนิสิต โดยเฉพาะนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งนิสิตกลุ่มนี้จะผลิตงานวิจัยทางการศึกษาออกมาเป็นจำนวนมากในรูปของวิทยานิพนธ์ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา จนเป็นที่ยอมรับกันว่า งานวิจัยในประเทศไทยที่มีจำนวนมากที่สุดส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์

ศิลปศึกษาก็เป็นสาขาวิชาอีกแขนงหนึ่งเช่นเดียวกันที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อการวางรากฐานทางด้านศิลปะปฏิบัติ ศิลปวิจารณ์สุนทรียศาสตร์และประวัติศาสตร์ศิลป์ให้กับเด็กและเยาวชนโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีงามและการส่งเสริมความเจริญงอกงามของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะส่งผลต่อการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีคุณค่าต่อสังคมในอนาคต ตลอดจนความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงไปถึงการผลิตคนเข้าสู่อาชีพครูสอนศิลปะ เพื่อทำหน้าที่สร้างสรรค์หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนศิลปะให้มีประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้สังคมในยุคกระแสของโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันได้เล็งเห็นถึงบทบาทและความสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางด้านศิลปศึกษากันมากขึ้น และจากการที่ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการเปิดสอนในหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นพร้อมกันในปีการศึกษา 2528 และเริ่มมีนิสิตสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2529 จึงนับได้ว่าการเรียนการสอนในสาขาวิชาศิลปศึกษาได้ดำเนินไปพร้อมกับการพัฒนาการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการผลิตมหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษาให้มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การสอนศิลปะในระดับการศึกษาต่าง ๆ และเพื่อให้มหาบัณฑิตได้มีความสามารถในการค้นคว้าวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย สาขาศิลปศึกษาจึงนับได้ว่าเป็นศาสตร์ในอีกสาขาวิชาหนึ่งเช่นกันที่ได้ถูกบรรจุเอาไว้ในหลักสูตรทางการศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในประเทศไทยและมีถึงระดับปริญญาเอกในสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศจากสภาพของการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง จึงทำให้สาขาศิลปศึกษาจำเป็นต้องอาศัยผลงานการวิจัยเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตนเอง เช่นเดียวกับศาสตร์

ในสาขาอื่น ๆ เพราะการวิจัยเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและได้ข้อเท็จจริง ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาหรือการได้รับความรู้ใหม่ ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา นอกจากนี้ผลการวิจัยจะให้ข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางพื้นฐานในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย และนับตั้งแต่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่มเปิดการศึกษาในระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษาเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันก็ได้มีปริญญานิพนธ์ที่กระทำโดยนิสิตวิชาเอกศิลปศึกษาออกมาแล้วเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรได้เปิดสอนในระดับปริญญาโทภาคพิเศษ วิชาเอกศิลปศึกษาขึ้นอีกในปีการศึกษา 2540 ซึ่งก็แสดงให้เห็นแล้วว่าแนวโน้มของปริญญานิพนธ์ในสาขาศิลปศึกษานั้นนับวันจะมีปริมาณที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นในทุก ๆ ปีการศึกษา และกระจัดกระจายอยู่ตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เปิดสอนเช่นเดียวกับปริญญานิพนธ์ของสาขาวิชาอื่น ๆ และนอกจากนี้การเผยแพร่ผลงานการวิจัยในสาขาศิลปศึกษาเหล่านี้่ออกสู่สาธารณชนยังมีปริมาณที่น้อยและยังไม่ดีพออีกด้วย ดังคำกล่าวของ จีรวัดน์ พิระสันต์ ที่ได้กล่าวถึงการเผยแพร่ผลงานการวิจัยสาขาทัศนศิลป์เอาไว้ว่า การวิจัยสาขาทัศนศิลป์ส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในวงจำกัดของสถาบันการศึกษาและยังมีลิขสิทธิ์ของสถาบันจึงทำให้ขาดการเผยแพร่เป็นอย่างมาก และการวิจัยก็ยังยึดติดอยู่กับนโยบายของสถาบันจึงทำให้การวิจัยดูจะแคบลง รวมทั้งผลของการวิจัยก็ดูเหมือนว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ไหนได้ทำการรวบรวมเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กันอย่างจริงจัง (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2537 : 198 ; อ้างอิงจาก จีรวัดน์ พิระสันต์. 2536) ซึ่งสอดคล้องกับ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ ที่ได้กล่าวถึงการเผยแพร่ผลงานการวิจัยในสาขาศิลปศึกษาเอาไว้ว่า งานวิจัยในสายศิลปศึกษาเป็นวิจัยที่ทำกันในโครงการของปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต และครุศาสตรมหาบัณฑิต ในวิชาเอกศิลปศึกษาและครุศิลป์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งวิจัยเหล่านี้ก็มีเพียงไม่กี่วิจัยเท่านั้นที่ได้มีการตีพิมพ์ออกเผยแพร่สู่สาธารณชนในลักษณะของรายงานการวิจัย ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่อยู่ในวารสารต่าง ๆ และวิจัยที่อยู่นอกเหนือจากนี้ยังถือว่าเป็นวิจัยดิบที่อยู่ในรูปของปริญญานิพนธ์ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2536 : 15) จึงเป็นผลให้เกิดความไม่สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าของนักวิจัยหรือผู้ที่สนใจที่ต้องการศึกษาค้นคว้าหรือทำงานวิจัยทางด้านศิลปศึกษาในรุ่นต่อ ๆ มาประสบกับปัญหาในการเลือกหัวข้อปัญหาการวิจัยเพื่อที่จะใช้ในการทำวิจัย เพราะในการทำวิจัยนั้นผู้ทำมักพบปัญหาหลายด้านนับตั้งแต่เริ่ม

คิดปัญหาที่จะทำการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับที่ สมพร บัวทอง ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาสากลของนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาทุกคนซึ่งจะมีปัญหาร่วมกันอย่างหนึ่งในระยะเริ่มการทำปริญญานิพนธ์นั่นก็คือ ไม่รู้ว่าจะทำวิจัยเรื่องอะไรดี (สมพร บัวทอง. 2530 : 24) เนื่องจากขาดข้อมูลและสารสนเทศเบื้องต้นในด้านต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์จนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ที่ผลิตออกมาในระยะหลังอาจมีลักษณะที่เกิดการซ้ำซ้อนกันหรือมีเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันจนเริ่มที่จะเกิดความซ้ำซ้อนกันได้อย่างง่าย ๆ ถ้าหากไม่ระมัดระวังหรือจำกัดขอบเขตของการทำปริญญานิพนธ์ได้ดีพอ ทั้งนี้เพราะมีการศึกษาข้อมูลอยู่ในวงแคบหรือไม่ได้รับการส่งเสริมในส่วนที่ยังขาดอยู่เท่าที่ควรนั่นเอง ทำให้งานวิจัยที่ผลิตออกมาในระยะหลังเกิดความไม่น่าสนใจและไม่ได้ถูกนำเอาผลการวิจัยนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวงการการศึกษาอย่างแท้จริง ดังที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รายงานถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลงานวิจัยถูกนำเอาไปใช้ประโยชน์น้อยไว้ว่า จากการที่มีงานวิจัยทางการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบันแต่ว่าผลงานการวิจัยเหล่านั้นไม่ได้ถูกนำเอาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวงการการศึกษาอย่างแท้จริงก็นับว่าเป็นการสูญเสียไปอย่างมากเพราะการทำงานวิจัยในแต่ละเรื่องนั้นต้องสิ้นเปลืองทั้งความคิด เวลา ค่าใช้จ่ายและความเพียรพยายามอย่างสูงยิ่ง จากการที่ผลงานการวิจัยถูกนำเอาไปใช้น้อยนั้นส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากการเผยแพร่ผลงานการวิจัยยังไม่ดีพอ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหากับผู้ผลิตงานวิจัยในรุ่นต่อ ๆ มาที่มักจะไม่ทราบว่า จะทำวิจัยเรื่องอะไร เพราะขาดความรู้และขาดสิ่งสื่อสารหรือรวบรวมว่าผลงานการวิจัยในลักษณะใดกำลังเป็นที่ต้องการในปัจจุบันและมีใครได้ทำวิจัยไว้แล้วหรือกำลังทำวิจัยในเรื่องที่ตนกำลังคิดที่จะทำวิจัยอยู่ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์. 2525 : 27) ทั้งนี้เพราะการเลือกหัวข้อปัญหาการวิจัยที่ตนมีความสนใจและสามารถนำไปดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของการทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และให้ผลการวิจัยมีประโยชน์ทางด้านวิชาการแล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวงการการศึกษาได้นั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญของการเริ่มลงมือทำการวิจัยมากจุดหนึ่งตลอดจนผู้ทำวิจัยจะต้องสนใจผลงานวิจัยที่ผ่านมาของผู้อื่นด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้ทำวิจัยต้องการจะศึกษา เพราะผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะทำให้ทราบว่าในทางที่ผู้ทำวิจัยกำลังศึกษาวิจัยอยู่นั้นมีเรื่องใดบ้างที่ได้ทำการศึกษาริวิจัยไว้แล้ว ศึกษาอย่างไรและเรื่องใดที่ยังไม่มีผู้ศึกษาวิจัยเลย ซึ่งผู้ทำวิจัยจะได้แนวทางในการทำวิจัยจากผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมามาในอดีต รวมทั้งผู้ทำวิจัยยังได้ใช้ผลงานการวิจัยที่กำลังศึกษาอยู่นั้นเพื่อหาแนวทางในการทำวิจัยต่อไปได้ และด้วยเหตุนี้งานวิจัยในสาขาศิลปศึกษาจะมีคุณค่าแก่วิชาชีพและมนุษยชาติได้นั้นนอกจากจะมุ่งที่การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้แล้วจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขแนวทางการวิจัยอยู่ตลอด

เวลา ซึ่งการพัฒนางานวิจัยให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ นั้นจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดเพื่อนำมาพิจารณาส่วนที่มีอยู่และส่วนที่ยังขาดหายไป ช่วยให้นักวิจัยรุ่นหลังได้แนวคิดต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงงานวิจัยของตนตลอดจนเป็นแนวทางที่จะทำการวิจัยในแง่มุมอื่น ๆ หรือทำซ้ำเพื่อทดสอบทฤษฎีก็ได้ ดังข้อเสนอแนะของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2526 : 1) ที่ได้เสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ผลการวิจัยบังเกิดคุณค่าและมีประโยชน์ไว้ว่า ประเทศไทยของเราได้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางด้านต่าง ๆ ทุกสาขาวิชาการทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มาเป็นเวลานานแล้ว การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องใด ๆ ก็ดี ถ้าจะให้ผลการวิจัยมีคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่มนุษยชาตินั้น จำเป็นจะต้องมีการรวบรวม สะสม ปรับปรุง แก้ไขและนำไปใช้ให้มีคุณประโยชน์มากขึ้นเรื่อย ๆ นักวิจัยที่ดีจึงต้องเสาะแสวงหา ต้องศึกษาความเป็นมา ต้องค้นคว้าถึงวิวัฒนาการในเรื่องที่จะทำการวิจัยเพื่อจะได้ทราบว่าเรื่องใดมีผู้ได้ทำการวิจัยไปบ้างแล้ว ทำไปแค่ไหน ทำอย่างไร ได้ผลการวิจัยเป็นอย่างไร และมีจุดอ่อนหรือจุดแข็งที่จะต้องทำการแก้ไขหรือปรับปรุงเพิ่มเติมในเรื่องใดบ้าง เป็นต้น

ดังนั้นการค้นคว้าถึงวิวัฒนาการในเรื่องที่จะทำการวิจัยนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการรวบรวมศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะงานวิจัยที่ผ่านมาในอดีต เพราะการวิเคราะห์งานวิจัยจะทำให้เห็นภาพรวมอย่างชัดเจนว่าได้มีผู้ศึกษาวิจัยในเรื่องอะไรบ้าง มีความสอดคล้องกันในเรื่องใดและที่ยังไม่ได้ศึกษาค้นคว้ามีอะไรบ้าง นอกจากนั้นยังช่วยแยกแยะลักษณะต่าง ๆ ของงานวิจัยในอดีตทั้งหมดซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในความต่อเนื่องของข้อสรุปต่าง ๆ และผลที่ได้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงวิวัฒนาการของการวิจัยในแง่มุมต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิเคราะห์นั้น เช่น ประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น ทำให้สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยในปัจจุบันและในอนาคตได้ ด้วยเหตุนี้การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยหรือปริญญานิพนธ์ในสาขาศิลปศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงข้อปัญหาและข้อจำกัดประกอบกับความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ในสาขาศิลปศึกษาเป็นอย่างมาก จึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทยขึ้น และนับตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 เป็นต้นมาจนถึงปีการศึกษา 2540 นิสิตรดับบัณฑิตศึกษา สาขาศิลปศึกษาได้ผลิตผลงานวิจัยหรือปริญญานิพนธ์ออกมาแล้วเป็นจำนวนมากแต่ก็ยังไม่เคยมีผู้ใดได้ทำการวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขา

ศิลปศึกษาโดยเฉพาะอย่างละเอียดลึกซึ้งมาก่อนเลยว่าปริญญานิพนธ์เหล่านั้นส่วนใหญ่ใช้ประเภทของการวิจัยเป็นแบบใด มีประเภทของเนื้อหาสาระที่ทำการวิจัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัยอยู่ในระดับการศึกษาใด ใช้ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นกลุ่มใด มีขอบเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยอยู่ในเขตพื้นที่ใด ใช้เครื่องมืออะไรในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้ระเบียบวิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 ในประเด็น ประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาสาขาศิลปศึกษาว่าปริญญานิพนธ์ในแต่ละเล่มนั้นมีขั้นตอนในการดำเนินการทำวิจัยอย่างไร และในแต่ละประเภทของขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการทำวิจัยนั้นเป็นอย่างไร มีจำนวนมากน้อยเพียงใด และคิดเป็นค่าร้อยละเท่าใด เมื่อได้มีการจัดหมวดหมู่ของงานวิจัยทั้งหมดแล้ว เพื่อให้ทราบแนวทางในการทำปริญญานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 ในด้านประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับเป็นการสรุปผลการวิจัยและรวบรวมบรรณานุกรมปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศิลปศึกษาในด้านทิศทางของภาพรวมของปริญญานิพนธ์เท่าที่ผ่านมาในอดีตและจะเป็นประโยชน์สำหรับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาศิลปศึกษาในการวางแผน ปรับปรุง และกำหนดแนวทางในการทำวิจัยของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาในอนาคตต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 ในประเด็น

1. ประเภทของการวิจัย
2. ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย

3. ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย
4. ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
5. เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
6. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ทราบแนวทางในการทำปริญญานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 ในด้าน ประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับเป็นการสรุปผลการวิจัยและรวบรวมบรรณานุกรม ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศิลปศึกษา ในด้านทิศทางของภาพรวมของปริญญานิพนธ์เท่าที่ผ่านมานในอดีตและจะเป็นประโยชน์สำหรับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาศิลปศึกษา ในการวางแผน ปรับปรุงและกำหนดแนวทางในการทำวิจัยของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาในอนาคตต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาที่นิสิตจัดทำขึ้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 59 เล่ม และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 114 เล่ม รวมทั้งสิ้น 173 เล่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ลักษณะต่าง ๆ ของปฏิญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ในประเด็น ประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษา ที่ทำการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปฏิญานิพนธ์

หมายถึง รายงานการค้นคว้าวิจัยที่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรียกว่า ปฏิญานิพนธ์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเรียกว่า วิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์

หมายถึง การพิจารณาจำแนกลักษณะส่วนประกอบด้านต่าง ๆ ของปฏิญานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ในประเด็น ประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษา ที่ทำการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้น

ประเภทของการวิจัย

หมายถึง แบบแผนหรือลักษณะของงานวิจัยที่พิจารณาจากวิธีดำเนินการวิจัยโดยแบ่งตามระดับของการควบคุมที่ผู้วิจัยจะสามารถกระทำได้ตั้งแต่น้อยไปหามากได้แก่ การศึกษาเป็นกรณี การวิจัยจากเอกสาร การวิจัยสนาม การวิจัยสำรวจ การวิจัยกิริยา การวิจัยทดลอง และการวิจัยแบบสร้างสรรค์ เป็นต้น

ประเภทของเนื้อหา

หมายถึง ประเภทของเนื้อหาสาระที่ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาค้นคว้า เช่น หลักสูตร วิธีสอนและเทคนิคการสอน สภาพและปัญหาการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล การนิเทศการสอน การพัฒนาสมรรถภาพครู อาจารย์ บทบาทหน้าที่และคุณลักษณะของครู อาจารย์ และนักศึกษาที่พึงประสงค์ เป็นต้น

ระดับการศึกษา

หมายถึง ระดับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือเนื้อหาที่ทำการศึกษาวิจัย เช่น ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับอนุปริญญา ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท เป็นต้น

ประชากร

หมายถึง ลักษณะของประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยว่าเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าของสถานประกอบการ ผู้สร้างงานศิลปะ สื่อการสอน เป็นต้น

เขตพื้นที่

หมายถึง เขตพื้นที่ที่ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่ ซึ่งเป็นขอบเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนั้น ๆ เช่น จังหวัด ภาค หรือเขตการศึกษา เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

หมายถึง ชนิดของเครื่องมือต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต มาตรฐานทัศนคติ กิจกรรมและการทดลอง เป็นต้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หมายถึง สถิติหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกระทำกับข้อมูลเพื่อสรุปข้อมูลให้อยู่ในรูปที่สามารถตีความและแปลความหมายได้ เช่น การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติภาคบรรยาย สถิติภาคสรุปอ้างอิง เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ถึง 2540 และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของปริญญานิพนธ์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของปริญญานิพนธ์

ความหมายของปริญญานิพนธ์

เวบสเตอร์ (Webster. 1966 : 2374) ได้ให้ความหมายของปริญญานิพนธ์ไว้ว่า ปริญญานิพนธ์ หมายถึง งานเขียนที่ใช้ประกอบการเรียนระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก ในมหาวิทยาลัยภายใต้การควบคุมของอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ

กู๊ด (Good. 1973 : 608) ได้ให้ความหมายของปริญญานิพนธ์ไว้ว่า คือการเสนอ รายงานผลจากการศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยอย่างเป็นระบบ ระเบียบ โดยอาจเสนอขึ้นเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกก็ได้

จิรัช ชูเวช (2519 : 3) กล่าวว่าปริญญานิพนธ์ หมายถึง การเสนอรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียดลึกซึ้ง รอบคอบที่ประกอบด้วยความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยมีการศึกษาค้นคว้าอย่างมีเหตุผล และมีระเบียบ ซึ่งเอกสารรายงานการศึกษาวิจัยชนิดนี้เป็นส่วนประกอบในการศึกษาเพื่อรับประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2524 : 2) ได้ให้ความหมายของปริญญานิพนธ์ไว้ว่า ปริญญานิพนธ์คือการเขียนรายงานการวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญาบัตร

ชินวุธ สุนทรสัสมะ (2529 : 4) ได้กล่าวสรุปความหมายของปริญญานิพนธ์ไว้ว่า ปริญญานิพนธ์เป็นเอกสารที่ใช้เป็นส่วนประกอบในการศึกษาเพื่อรับปริญญาบัตรหรือประกาศนียบัตรจากสถาบันการศึกษา

ราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 755) ได้ให้ความหมายของปริญญานิพนธ์ไว้ว่า ปริญญานิพนธ์หมายถึงบทนิพนธ์ที่ผู้เรียบเรียงยกเอาหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมาวิจัยและพรรณนาขยายความเพื่อเสนอรับปริญญาบัตร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2534 : 2) ได้ให้ความหมายของปริญญานิพนธ์ (Thesis or dissertation) ไว้ว่า ปริญญานิพนธ์หมายถึง รายงานการค้นคว้าวิจัยที่นิสิตชั้นบัณฑิตศึกษาแต่ละคนจะต้องทำ ซึ่งนับเป็นงานสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต

สุรกุล เจนอบรม (2538 : 12) ได้ให้ความหมายของปริญญานิพนธ์ไว้ว่า ปริญญานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิต (Thesis) หรือ ในระดับดุษฎีบัณฑิต (Dissertation) หมายถึง เรื่องที่เขียนเรียบเรียงขึ้นจากผลที่ได้รับจากการศึกษา ค้นคว้าหรือวิจัยอย่างมีระบบ ระเบียบ ละเอียดลึกซึ้ง และเป็นการเขียนเรียบเรียงขึ้นอย่างพิถีพิถันตามแบบแผนที่สถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อรับปริญญาบัตรจากสถานศึกษาแห่งนั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalongkorn University. n.d. : unpagged) ได้ให้ความหมายของปริญญานิพนธ์ไว้ว่า ปริญญานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิตหมายถึง งานวิจัยซึ่งนิสิตแต่ละคนทำตามสาขาวิชาที่ศึกษา ส่วนปริญญานิพนธ์ระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิตนั้นหมายถึง โครงการวิจัยซึ่งนิสิตศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยมุ่งที่จะให้เกิดความรู้ใหม่ในสาขาวิชาที่ศึกษา

จากความหมายของปริญญานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ปริญญานิพนธ์เป็นรายงานหรือการเสนอผลการศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยที่เรียบเรียงขึ้นอย่างถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ตามสาขาที่นิสิตแต่ละคนศึกษาภายใต้การควบคุมของอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิตหรือปริญญาดุษฎีบัณฑิตและเพื่อสิทธิ์ในการรับปริญญาบัตรตามที่สถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนดไว้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ประเภทของการวิจัย

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันอาจนำไปสู่การทำนายหรือการควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้ และเมื่อกล่าวถึงประเภทของการวิจัยก็มีนักวิจัยหลายท่านได้จำแนกประเภทของการวิจัยเอาไว้ต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกของแต่ละท่าน โดยในที่นี้

จะขอเสนอแนวความคิดของการจำแนกประเภทของการวิจัยโดยนักวิจัยบางท่านไว้พอเป็นสังเขปดังต่อไปนี้

อับเดลลาห์และลีวายน์ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2536 : 15 – 20 ; อ้างอิงจาก Abdallah & Levine. 1965. *Better Patient Care Through Nursing Research.*) ได้จำแนกประเภทของการวิจัยตามมิติของการวิจัย ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 8 มิติด้วยกันคือ เหตุผลของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล สภาพที่วิจัย วัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย ระดับของหน่วยวิเคราะห์ ผู้กระทำการวิจัย ความลึกและความกว้างของข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดการแบ่งประเภทของการวิจัยตามมิติต่าง ๆ ดังนี้

1. การจำแนกตามเหตุผลของการวิจัย

ในการจำแนกประเภทของการวิจัยโดยพิจารณาจากเหตุผลของการทำวิจัยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นให้มากขึ้น และการวิจัยเพื่อนำเอาผลไปใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งการวิจัยประเภทแรกเรียกว่า การวิจัยเบื้องต้น ส่วนการวิจัยประเภทหลังเรียกว่า การวิจัยประยุกต์

1.1 การวิจัยเบื้องต้น (Basic Research)

การวิจัยเบื้องต้นเป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงหรือความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานหรือเพื่อนำไปใช้ทดสอบหรือสร้างทฤษฎีอธิบายปรากฏการณ์นั้น ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำผลการวิจัยหรือข้อค้นพบไปใช้เป็นประโยชน์ทันทีในชีวิตจริง การวิจัยเบื้องต้นเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและการวิจัยในขั้นต่อไป

1.2 การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

การวิจัยประยุกต์เป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงหรือความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริง โดยมุ่งที่จะนำผลการวิจัยหรือข้อค้นพบนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงเพื่อการแก้ปัญหาคัดสินใจ เพื่อการพัฒนาโครงการหรือวิธีการ หรือเพื่อประเมินผลในโครงการและวิธีการ การวิจัยประยุกต์บางโครงการอาจมีวัตถุประสงค์หลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กันก็ได้ เช่น โครงการวิจัยประเมินความต้องการของบุคลากรทางด้านสังคมศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นโครงการวิจัยที่มุ่งแสวงหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่าโครงการผลิตบัณฑิตทางด้านนี้สมควรได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหิดลหรือไม่ แต่ในขณะเดียวกันโครงการดังกล่าวได้เก็บข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร เพื่อพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวให้ดีขึ้นด้วย และตัวอย่างของการวิจัยประเมินผลที่มีเป้าหมายด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น เพื่อการพัฒนาโครงการและเพื่อแก้ปัญหาคัดสินใจได้แก่ การวิจัยประเมิน

ผลการสร้างงานในชนบท (กสข.) และโครงการพัฒนาจังหวัดที่สำนักนายกรัฐมนตรีได้จัดทำขึ้นมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเอาข้อค้นพบจากการวิจัยไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในชนบทในแต่ละภูมิภาคและท้องถิ่น เป็นต้น

2. การจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

นอกจากเหตุผลของการวิจัยแล้ว การวิจัยต่าง ๆ ยังจำแนกได้จากการพิจารณาวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ เพื่อการพรรณนา และเพื่อการอธิบาย

2.1 การวิจัยประเภทพรรณนา (Descriptive Research)

การวิจัยประเภทพรรณนาเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาหาข้อเท็จจริงใหม่ ๆ เท่านั้นไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะแสวงหาคำอธิบายว่าปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร การวิจัยประเภทพรรณนามุ่งเพียงแต่ชี้ให้เห็นว่าปรากฏการณ์นั้นเป็นอย่างไร เช่น เกิดขึ้นบ่อยเพียงใดกระจายไปตามกลุ่มประชากรต่าง ๆ อย่างไร มีลักษณะที่สำคัญ ๆ อะไรบ้าง

2.2 การวิจัยประเภทอธิบาย (Explanatory Research)

การวิจัยประเภทอธิบายมีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งตอบปัญหาว่าทำไมและอย่างไร ปรากฏการณ์นั้นถึงได้เกิดขึ้นอันเป็นวัตถุประสงค์เบื้องต้นของศาสตร์อย่างหนึ่ง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องเดียวกันการวิจัยหนึ่งอาจจะเป็นการวิจัยแบบพรรณนา แต่อีกโครงการหนึ่งอาจเป็นการวิจัยแบบอธิบายก็ได้ เช่น ในเรื่องยาเสพติดโครงการวิจัยหนึ่งอาจมุ่งหาอัตราของการติดยาของประชากรในกลุ่มอาชีพและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ กันโดยดูการกระจายของความถี่มากน้อยตามเขตภูมิศาสตร์ต่าง ๆ แต่อีกโครงการหนึ่งอาจมุ่งหาเหตุผลว่าทำไมคนบางกลุ่มถึงติดยาเสพติดมากกว่าคนกลุ่มอื่น เป็นต้น วัตถุประสงค์ของการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลกระทบต่อข้อมูลที่จะเก็บ วิธีการเก็บ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นการทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยจึงเป็นสิ่งที่ช่วยในการเข้าใจโครงการวิจัยต่าง ๆ ได้

3. การจำแนกตามวิธีการเก็บข้อมูล

ในเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูลได้มีการแบ่งจำแนกประเภทของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบที่อาศัยการทดลองและแบบที่ไม่ต้องอาศัยการทดลอง

3.1 การทดลอง (Experimental Method)

การทดลองหมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การควบคุมดูแล ผลของการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น เป็นกระบวนการ

การทดลองที่ได้มีการวางแผนอย่างรอบคอบ มีการคาดคะเนผลที่เกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าแต่มีความไม่แน่นอน ตัวอย่างของการวิจัยทดลองโดยตรง เช่น การศึกษาอิทธิพลของภาพยนตร์โดยฉายให้สมาชิกกลุ่มทดลองชมหลังจากการฉายภาพยนตร์ได้มีการวัดผลเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านความคิดเห็นของกลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มที่ไม่ได้ทดลอง เป็นต้น

3.2 การวิจัยที่ไม่ต้องอาศัยการทดลอง (Nonexperimental Method)

การวิจัยที่ไม่ต้องอาศัยการทดลองเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพที่เป็นอยู่โดยไม่ได้มีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ตัวอย่างของการวิจัยประเภทนี้ เช่น การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชนบท การวางแผนครอบครัวในเขตบางเขน แหล่งเสื่อมโทรมในกรุงเทพมหานคร ค่าใช้จ่ายและประโยชน์ของการมีบุตรในชนบทไทย โครงการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และประชากรระยะยาว ซึ่งทุก ๆ โครงการวิจัยที่กล่าวมานี้ไม่มีการกระตุ้นรื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งอย่างใดโดยตรงเพื่อศึกษาถึงผลของการกระตุ้นนั้น

4. การจำแนกตามสภาวะที่วิจัย

นอกจากเหตุผล วัตถุประสงค์ และวิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแล้วการวิจัยยังจำแนกออกได้ตามสภาวะที่วิจัย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ในที่มีการควบคุมได้เต็มที่ ในที่มีการควบคุมได้บ้าง และในที่ไม่ควบคุมไม่ได้

4.1 การวิจัยในที่มีการควบคุมได้เต็มที่ (Highly Controlled Settings)

การวิจัยในที่มีการควบคุมได้เต็มที่ ได้แก่ การวิจัยในศูนย์การทดลอง ปฏิบัติ หน่วยงานทดลองและหน่วยทดสอบ การวิจัยในสภาวะที่มีการควบคุมได้เต็มที่ เช่น การทดลองทางด้านจิตวิทยาที่มีการศึกษาผลของความผิดหวังที่มีต่อการสร้างสรรค์ของเด็กโดยมีการให้คะแนนการสร้างสรรค์แก่เด็กจากการเล่นสิ่งของจากนั้นก็นำเด็กไปยังห้องอื่นให้เล่นของเล่นที่น่าสนใจกว่าแล้วนำกลับมาสู่ห้องเดิมและสังเกตดูการเล่นของเด็กพร้อมกับให้คะแนนการสร้างสรรค์ใหม่ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของความผิดหวังที่มีต่อการสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นต้น

4.2 การวิจัยในที่มีการควบคุมได้บ้าง (Partially Controlled Settings)

การวิจัยในที่มีการควบคุมได้บ้าง เช่น การทดลองให้การศึกษาทางด้านการวางแผนครอบครัวในชุมชนโดยการจัดกลุ่มสัมมนา การเยี่ยมบ้านและวิธีอื่น ๆ แม้ว่าจะมีการแบ่งกลุ่มสตรีออกเป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะแต่ละวิธี แต่สตรีในชุมชนก็ยังติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ การแบ่งกลุ่มเพื่อการทดลองจึงควบคุมไม่ได้เต็มที่แต่หากมองในแง่ของการนำผลการวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติแล้วจะเห็นว่าการทดลองในสภาวะธรรมชาติที่ควบคุม

ไม่ได้เต็มที่ยอมนำไปสู่ความสำเร็จในสภาพความเป็นจริงได้ดีกว่าการนำผลของการทดลองในห้องปฏิบัติการไปใช้ในสภาวะแตกต่างจากห้องหรือศูนย์ทดลองมาก ทั้งนี้เพราะในสภาพความเป็นจริงเราไม่สามารถควบคุมกลุ่มบุคคลได้เหมือนอย่างในห้องทดลอง นั่นเอง

4.3 การวิจัยในที่ควบคุมไม่ได้ (Uncontrolled Settings)

การวิจัยในที่ควบคุมไม่ได้เป็นการศึกษาในสภาวะธรรมชาติ เช่น การสำรวจสนาม (Field surveys) และการศึกษาเป็นรายกรณี (Case studies) ซึ่งตัวอย่างของการศึกษาประเภทนี้เหมือนการศึกษาวิจัยที่ไม่ใช้วิธีการทดลองตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

5. การจำแนกตามประเภทของวัตถุหรือสิ่งที่ต้องการวิจัย

ลักษณะของการวิจัยที่จำแนกตามประเภทของวัตถุหรือสิ่งที่ต้องการวิจัยจะมีลักษณะของการวิจัยที่นอกเหนือไปจากลักษณะต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่จะมีผลต่อการออกแบบการวิจัยและประเภทของข้อมูลตลอดจนวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ก็คือ วัตถุหรือสิ่งที่ต้องการวิจัย (Subjects of research) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ มนุษย์ สัตว์หรือพืช และสิ่งที่ไร้ชีวิต เช่น การแบ่งเขตพื้นที่แบบต่าง ๆ

6. การจำแนกประเภทตามระดับของหน่วยวิเคราะห์

การจำแนกประเภทตามระดับของหน่วยวิเคราะห์สามารถแบ่งประเภทของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท คือ การวิจัยระดับจุลภาค และการวิจัยระดับมหภาค

6.1 การวิจัยระดับจุลภาค

การวิจัยระดับจุลภาคนี้สิ่งที่ทำการวิจัยส่วนมากเป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะด้านต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมหรือทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การวิจัยในระดับนี้คือในระดับที่หาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่าง ๆ ของปัจเจกบุคคล เป็นการศึกษาวิจัยในระดับจุลภาค บุคคลจะเป็นหน่วยวิเคราะห์

6.2 การวิจัยระดับมหภาค

การวิจัยระดับมหภาคเป็นการวิจัยคุณสมบัติรวม ๆ เช่น คุณสมบัติต่าง ๆ ของประชากรในระดับประเทศโดยอาศัยอนุกรมเวลา กล่าวคือเป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของประเทศหรือสังคมที่เก็บหลาย ๆ จุดเวลา เช่น การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเกิดกับอัตราส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และอัตราส่วนของผู้จบการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา ณ หลาย ๆ จุดเวลา เป็นต้น ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้เป็นลักษณะของประเทศมิใช่ลักษณะของปัจเจกบุคคลหรือสิ่งที่มีชีวิต ประเทศจะเป็นหน่วยวิเคราะห์

7. การจำแนกตามผู้กระทำการวิจัย

ลักษณะที่ใช้ในการแบ่งประเภทของการวิจัยที่มีผลต่อคุณภาพของข้อมูล ความสลับซับซ้อน และความยุ่งยากของการวิจัยตลอดจนความศรัทธาที่มีต่อผลของการวิจัยคือ ผู้กระทำการวิจัย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การกระทำโดยคนเพียงคนเดียวและการกระทำเป็นกลุ่มบุคคล

7.1 การวิจัยที่กระทำโดยคนเพียงคนเดียว

การวิจัยที่กระทำโดยคนเพียงคนเดียวโดยทั่ว ๆ ไปย่อมง่ายกว่าและเล็กกว่าการวิจัยที่ทำโดยกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในสาขาต่าง ๆ และความสามารถที่ไม่ทัดเทียมกัน การวิจัยที่กระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียวส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่ทำโดยคณาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยและนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก

7.2 การวิจัยประเภทกลุ่มบุคคล

การวิจัยประเภทกลุ่มบุคคลเป็นการวิจัยที่ทำขึ้นโดยหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะสำหรับการทำวิจัย เช่น งานวิจัยที่ทำในนามของสภาวิจัยแห่งชาติหรือในนามของสำนักวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักงานสถิติแห่งชาติหรือหน่วยงานวิจัยในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ตลอดจนหน่วยวิจัยขององค์การปฏิบัติงานและบริหารอื่น ๆ เช่น หน่วยวิจัยของโรงพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม สำนักงานและสมาคมอาชีพต่าง ๆ ในบางครั้งการวิจัยของหน่วยงานที่ไม่มีหน่วยวิจัยอาจกระทำโดยบุคลากรของหน่วยงานตามที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว

8. การจำแนกตามความลึกและความกว้างของข้อมูล

การจำแนกตามความลึกและความกว้างของข้อมูล โดยแบ่งประเภทของการวิจัยออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

8.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยที่เน้นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบและข้อสรุปต่าง ๆ ของเรื่องที่ทำการศึกษาและวิจัย ซึ่งอาจเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพดี เพราะให้คำตอบได้ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ได้กว้างขวางทั่วไป

8.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่ไม่เน้นข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลัก แต่เป็นการวิจัยที่เน้นการหารายละเอียดต่าง ๆ ในเชิงลึกซึ่งอาจได้มาจากการสังเกตหน่วยที่

ต้องการศึกษาเพียงไม่กี่หน่วยโดยมิได้มุ่งเก็บเป็นตัวเลขมาทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อให้ได้คำตอบใช้ได้กว้างขวางทั่วไป การวิจัยประเภทนี้มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า การวิจัยทางมานุษยวิทยาหรือการวิจัยเจาะลึก

เลห์แมนและเมอเรนส์ (Lehmann & Mehrens. 1971 : 8) ได้เสนอแนวทางสำหรับจำแนกประเภทของการวิจัยเพื่อความสะดวกแก่การจัดกลุ่มจึงควรจัดแยกประเภทของการวิจัยทางการศึกษาออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research)

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นการวิจัยที่มุ่งการศึกษาหรือตรวจสอบเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตเพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัจจุบันและทำนายอนาคต ซึ่งเป็นการค้นคว้าหาความจริงของสิ่งที่ผ่านพ้นมาแล้วโดยอาศัยหลักตรรกวิทยาพิจารณาหาเหตุผลจนเป็นที่เชื่อถือได้ การวิจัยแบบนี้จะต้องอ้างอิงเอกสารและวัตถุโบราณที่เหลืออยู่ การพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน (Criticism) เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เพื่อจะตอบคำถามว่า “What was” นั่นเอง ตัวอย่างเช่น ระบบการศึกษาของไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นต้น

2. การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

การวิจัยเชิงพรรณนาเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเพื่อค้นคว้าหาความจริงของสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร การวิจัยแบบนี้อาจใช้วิธีการสำรวจ (Survey) การศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) หรือการศึกษาพัฒนาการบางอย่าง เป็นต้น เป็นการวิจัยเพื่อตอบคำถาม “What is” ตัวอย่างเช่น เจตคติของครูน้อยที่มีต่อผู้บริหารการศึกษา ครูตีในทัศนะของนักศึกษา หรือความเปลี่ยนแปลงเชาวน์ปัญญาเด็กแรกเกิดถึงเด็ก 10 ขวบ เป็นต้น

3. การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research)

การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์เป็นการวิจัยที่มุ่งค้นคว้า หรือวัดขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างสอง หรือมากกว่าสองตัวแปรขึ้นไป เพื่อหวังใช้ในการพยากรณ์ การจัดกระทำกับกลุ่มตัวอย่างมักเป็นตัวอย่างกลุ่มเดียวแล้วสอบซ้ำหลายแบบทดสอบ เป็นการตอบคำถาม “What will be” ตัวอย่างเช่น การพยากรณ์ผลการสอบเข้ากับระดับคะแนนเฉลี่ย ความสัมพันธ์ของแบบการคิดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

4. การวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุ (Causal – Comparative Research)

การวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาสาเหตุของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationships) ในสภาพการณ์ตามธรรมชาติ การศึกษาวิจัยแบบนี้ยังไม่เป็นการทดลองเป็นเพียงการศึกษาผลที่ปรากฏมีอยู่แล้วว่ามีสาเหตุ

มาอย่างไร ไม่มีการควบคุมตัวแปร เพื่อเป็นการค้นคว้าเพื่อตอบคำถาม “How and why” จากปรากฏการณ์เฉพาะที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น สาเหตุของการเรียนตกซ้ำชั้นของนักเรียน ประถมศึกษา อิทธิพลของการที่เด็กขาดพ่อแม่เล็ก ๆ ที่มีต่อความถนัดทางการเรียน เป็นต้น การวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุประเภทนี้บางทีก็เรียกว่า การศึกษาสืบย้อนถึงความ เป็นสาเหตุ (Ex post facto)

5. การวิจัยประเภททดลอง (Experimental Research)

การวิจัยประเภททดลองเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปร (Cause and effect relationships) ภายใต้สภาพการทดลองที่ผู้วิจัยจัดกระทำขึ้น ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปรากฏการณ์ต่าง ๆ การวิจัยประเภททดลองนี้แตกต่างจากแบบอื่นตรงที่การจัดกระทำนั้นคือตัวแปรจะมีทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง วิธีการทดลองนี้เราจะรู้ในศัพท์ที่ว่า Sin qua non ซึ่งเป็นวิธีการมุ่งหาความสัมพันธ์ของเหตุและผลเพื่อพยายามที่จะอธิบาย “Why what is, really is” ตัวอย่างของการวิจัยแบบนี้ เช่น การเปรียบเทียบการสอนแบบโปรแกรมกับการสอนแบบธรรมดา การเปรียบเทียบความมีเหตุผลจากกลุ่มที่สอนเรขาคณิตกับกลุ่มที่สอนตรรกวิทยา เป็นต้น

เบสท์ (บุญเรียง ขจรศิลป์. 2530 : 7 – 10 ; อ้างอิงจาก Best. 1981. *Research in Education.*) ได้แบ่งการวิจัยการศึกษาออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ โดยยึดลักษณะวิธีการวิจัยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งดังนี้

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research)

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นการวิจัยที่เน้นถึงการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต ประโยชน์ของการวิจัยชนิดนี้ก็คือ ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นข้อสรุปจากข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน หรือสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ด้วย นอกจากนั้นผลจากการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ยังทำให้ทราบถึงแนวโน้มของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้ว การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์มักจะรวบรวมจากเอกสาร หรือหลักฐานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ตัวอย่างของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ การศึกษาแนวโน้มของปริมาณนักศึกษาที่มาใช้บริการการศึกษาผู้ใหญ่ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา วิวัฒนาการของเครื่องปั้นดินเผาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน เป็นต้น

2. การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

การวิจัยเชิงบรรยายเป็นการวิจัยที่เน้นถึงการศึกษารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งในการดำเนินงานการวิจัยนักวิจัยไม่สามารถจะไปจัดสร้างสถานการณ์หรือควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ได้ตามใจชอบการวิจัยแบบนี้เป็นการค้นหาข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว เช่น นักวิจัยต้องการจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศและความสนใจต่อการเมือง ซึ่งตัวแปรเพศและความสนใจต่อการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้ว นักวิจัยเพียงแต่ไปรวบรวมข้อมูลมาเท่านั้นไม่สามารถที่จะไปจัดการเปลี่ยนแปลงค่าต่าง ๆ ของตัวแปรอิสระได้ตามชอบใจ มีการวิจัยหลายชนิดที่จัดได้ว่าเป็นการวิจัยเชิงบรรยายได้แก่

2.1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

การวิจัยเชิงสำรวจเป็นการวิจัยที่มุ่งจะศึกษาถึงลักษณะความเป็นจริงตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ตลอดจนพิจารณาถึงความเหมาะสมของสถานภาพ โดยนำไปเปรียบเทียบกับสถานการณ์ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงสถานภาพเดิมให้ดีขึ้น ขอบเขตของการวิจัยเชิงสำรวจนั้นอาจจะกว้างหรือแคบก็ได้แล้วแต่ขอบเขตของปัญหาในการวิจัย การวิจัยเชิงสำรวจนั้นอาจจะแยกย่อยได้หลายประเภทตามลักษณะของสิ่งที่จะศึกษา เช่น การสำรวจเจตคติ การสำรวจโรงเรียน การสำรวจชุมชน การสำรวจประชามติ การวิเคราะห์เอกสาร การสำรวจปัญหาสังคม เป็นต้น การรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจนั้นส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถาม ในบางครั้งใช้การสัมภาษณ์ หรือใช้ทั้งการส่งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ประกอบกัน การส่งแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้รวบรวมข้อมูลในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมาก ส่วนการสัมภาษณ์นั้นใช้รวบรวมข้อมูลในกรณีที่จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างมีไม่มากนักและต้องการรายละเอียดมากกว่าการส่งแบบสอบถาม ในกรณีที่ใช้ทั้งสองอย่างประกอบกันนั้นจะใช้การสัมภาษณ์กับตัวอย่างที่ไม่ได้ตอบแบบสอบถามที่ส่งไปรอบแรก หรือใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

2.2 การวิจัยเชิงสังเกต (Observational Research)

การวิจัยเชิงสังเกตเป็นการวิจัยที่ใช้วิธีสังเกตในการรวบรวมข้อมูล งานวิจัยประเภทนี้ให้ผลดีในแง่ที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากต้นตอ ซึ่งสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่นักวิจัยต้องการที่จะศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ ได้โดยละเอียด เช่น การศึกษาวิธีการสอนแบบใดที่จะมีประสิทธิภาพในการสอนระบบเลขจำนวนให้กับเด็ก ปฐมวัยอ่อน ปฏิกริยาของเด็กอายุ 5 – 12 ปีที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับความรุนแรงหรือการกระทบกระเทือนใจ อย่างไรก็ตามการวิจัยแบบนี้ผู้สังเกตจะต้องระวังไม่ให้เกิดความลำเอียง ความคลาดเคลื่อนที่อาจจะเกิดขึ้นแล้วทำให้ลดความตรงของการวิจัยแบบนี้ก็คือการให้คำจำกัดความพฤติกรรมที่จะสังเกตกว้างมากเกินไปควรจะเฉพาะเจาะจงให้ชัดเจน

การรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคของการสังเกตนี้ถ้าจะให้ได้ผลเที่ยงตรง และมีความเชื่อถือได้ ควรจะมีการฝึกผู้สังเกตก่อนที่จะไปทำการสังเกตผู้อื่น

2.3 การวิจัยเชิงเหตุผลเปรียบเทียบ (Causal Comparative Research)

การวิจัยเชิงเหตุผลเปรียบเทียบเป็นการวิจัยที่ต้องการศึกษาเปรียบเทียบ และสรุปความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันแต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถที่จะทำการวิจัยเชิงการทดลองได้ เป็นการศึกษามาจากผลไปหาเหตุ เช่น นักวิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาในกรณีอย่างนี้นักวิจัยเชิงทดลองบางคนเสี่ยงไปศึกษากับสัตว์แทน เช่น อาจจะทำการทดลองกับหนู เพราะถือว่าหนูเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่นเดียวกับคนโดยเริ่มต้นจากการ สุ่มตัวอย่างหนูมากลุ่มหนึ่ง วัดความสามารถในการแก้ปัญหาของหนูเหล่านั้นเช่นวัดจากระยะเวลาในการที่หนูสามารถค้นหาทางออกจากกรงกล ขึ้นต่อไปแบ่งเป็นสองกลุ่มโดยการ สุ่มกลุ่มหนึ่งจับมาทำลายระบบสมองบางส่วนและวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของหนูทั้งสองกลุ่มนั้นอีกครั้งหนึ่งเพื่อที่จะเปรียบเทียบดูว่าหลังจากสมองถูกทำลายบางส่วนแล้วความสามารถในการแก้ปัญหาของหนูทั้งสองกลุ่มนั้นจะแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลของการวิจัยเชิงทดลองในลักษณะนี้ต้องระวังอย่างมากในการที่จะอ้างอิงไปใช้กับมนุษย์ถึงแม้ว่าหนูจะเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเช่นเดียวกับมนุษย์ แต่ยังมีสิ่งต่าง ๆ อีกมากมายที่แตกต่างไปจากมนุษย์ ในกรณีแบบนี้การวิจัยเชิงเหตุผลจะเหมาะสมมากกว่า โดยที่นักวิจัยไปขอศึกษาจากทะเบียนประวัติของคนที่ใช้ที่ได้รับอุบัติเหตุกระดูกกระเทือนทางสมอง เมื่อได้จำนวนตัวอย่างพอสมควร แล้วก็หากกลุ่มอย่างอีกกลุ่มหนึ่งที่สมองมิได้รับความกระทบกระเทือนและอยู่ในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ใกล้เคียงกับกลุ่มแรก ขึ้นต่อไปนักวิจัยศึกษาความสามารถในการเรียนของตัวอย่างทั้งสองกลุ่มในช่วงก่อนที่สมองจะได้รับความกระทบกระเทือนและหลังจากที่สมองได้รับความกระทบกระเทือนแล้วการวิจัยนี้พอจะสรุปได้ว่าความแตกต่างทั้งหลายที่เกิดขึ้นอาจจะเนื่องมาจากการที่สมองได้รับความกระทบกระเทือนแต่ในขณะเดียวกันควรจะศึกษาจากองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วยเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น งานวิจัยที่เหมาะสมที่จะใช้วิจัยเชิงเหตุผลเปรียบเทียบได้แก่ การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่มีปัญหาเกี่ยวกับวัยรุ่นที่ไม่มีปัญหาทางสังคมการศึกษาเปรียบเทียบการเป็นมะเร็งที่ปอดของคนที่สูงบุหรืกับคนไม่สูบบุหรี่ การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กที่ดูภาพยนตร์โทรทัศน์ชนิดที่มีความก้าวร้าวรุนแรง 5 ชั่วโมงต่อวันกับเด็กที่ดูภาพยนตร์โทรทัศน์ชนิดเดียวกันวันละ 1 ชั่วโมง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางด้านการเรียนของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ขาดอาหารกับนักเรียนในระดับเดียวกันที่ไม่ขาดอาหาร แต่อย่างไรก็ตามผลของการวิจัยประเภทนี้ไม่สามารถใช้ยืนยันได้อย่างแน่นอนว่า ตัวแปรตัวหนึ่งเป็นสาเหตุของตัวแปรอีกตัวหนึ่ง

เนื่องจากมีตัวแปรเกินที่ควบคุมไม่ได้มากมาย เช่น ผลการวิจัยพบว่า มีนักเรียนที่มีปัญหาทางสังคมมีพฤติกรรมความก้าวร้าวมากกว่านักเรียนที่ไม่มีปัญหาทางสังคม ซึ่งอาจสรุปได้ว่าระดับความก้าวร้าวเป็นสาเหตุของการที่เด็กมีปัญหาทางสังคม และในทางกลับกันก็อาจจะกล่าวได้ว่า เนื่องจากเด็กมีปัญหาทางสังคมจึงมีพฤติกรรมก้าวร้าว ดังนั้นการวิจัยที่ต้องศึกษาความเป็นเหตุเป็นผลควรจะมีการวิจัยเชิงทดลองควบคู่ไปด้วย ซึ่งอาจจะใช้สัตว์ชั้นสูงที่ใกล้เคียงกับมนุษย์มาใช้ในการทดลอง

2.4 การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research)

การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์เป็นงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไปรวมถึงการพยากรณ์ค่าของตัวแปรด้วย การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ต่างจากการวิจัยเชิงเหตุผลเปรียบเทียบในแง่ที่ว่า การวิจัยเชิงเหตุผลเปรียบเทียบเน้นที่ความแตกต่างส่วนการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์เน้นระหว่างตัวแปร เช่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน การศึกษาองค์ประกอบบางประการที่สามารถใช้ในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์

2.5 การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)

การศึกษาเฉพาะกรณี เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียดลึกซึ้งซึ่งเจาะเฉพาะเจาะจงในเรื่องหนึ่งเพื่อหารายละเอียดของเรื่องที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทราบธรรมชาติของสภาพการณ์อันสลับซับซ้อนของเรื่องตลอดจนทราบถึงเรื่องขององค์ประกอบต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดสภาพการณ์เช่นนั้น เช่น ครูแนะแนวต้องการทราบสาเหตุที่นักเรียนบางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่สนใจต่อการเรียน ครูแนะแนวท่านนั้นควรจะทำการศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อที่จะได้ทราบสาเหตุต่าง ๆ อย่างละเอียด

3. การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

การวิจัยเชิงทดลองเป็นการวิจัยที่มุ่งสร้างสถานการณ์ขึ้นแล้วศึกษาผลที่ตามมา ผู้วิจัยสามารถที่จะกำหนดค่าต่าง ๆ ของตัวแปรอิสระได้ตามต้องการเพื่อที่จะศึกษาถึงผลที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตามงานวิจัยเชิงทดลองนั้นเป็นที่นิยมใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์ สำหรับด้านการศึกษาค่อนข้างลำบากในแง่ของการควบคุมตัวแปรเกินที่จะเข้ามามีบทบาทต่อตัวแปรตามทำให้ผลสรุปของงานวิจัยคลาดเคลื่อนไป ตัวอย่างของการวิจัยเชิงทดลองทางด้านการศึกษาได้แก่ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ระหว่างกลุ่มที่สอนโดยวิธีค้นพบกับกลุ่มที่สอนแบบบรรยาย ข้อแตกต่างระหว่างงานวิจัยเชิงทดลองกับงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์และงานวิจัยเชิงเหตุผลเปรียบเทียบอยู่ที่ว่า งานวิจัยเชิงทดลองสามารถให้ข้อสรุปที่จะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในลักษณะความเป็นเหตุเป็นผลได้ ลักษณะที่

สำคัญของการวิจัยเชิงทดลองคือ ควบคุมตัวแปรเกินได้ (Control) จัดการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรอิสระได้ (Manipulation) สังเกตได้ (Observation) และทำซ้ำได้ (Replication) การวิจัยเชิงทดลองแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงทดลองอย่างแท้จริง (True Experimental Research)

การวิจัยเชิงทดลองอย่างแท้จริงเป็นการวิจัยเชิงทดลองที่สามารถควบคุมตัวแปรเกินต่าง ๆ ได้ทั้งหมดเพื่อที่จะวัดผลที่เกิดจากตัวแปรอิสระเท่านั้น ซึ่งในการควบคุมตัวแปรนั้นใช้วิธีจัดสมาชิกเข้ากลุ่มโดยการสุ่ม (Randomly assignment) ซึ่งการจัดสมาชิกเข้ากลุ่มโดยการสุ่มนั้นไม่เพียงแต่จะกำจัดตัวแปรที่นักวิจัยระบุไว้เท่านั้น แต่ยังสามารถกำจัดตัวแปรเกินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่นักวิจัยนึกไม่ถึงออกไปด้วยเช่น ในกรณีที่ต้องการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่สอนโดยวิธีบรรยาย ซึ่งใช้ผู้สอนคนเดียวกันถ้าผู้วิจัยทำการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 คน และจัดสมาชิก 100 คนนี้เข้ากลุ่ม ๆ ละ 50 คน โดยการสุ่มนั้นคือทุก ๆ คนมีโอกาสเท่า ๆ กัน ที่จะอยู่ในกลุ่มที่จะสอนโดยวิธีค้นพบหรือกลุ่มที่สอนโดยวิธีบรรยาย การวิจัยลักษณะนี้ถือว่าการวิจัยเชิงทดลองอย่างแท้จริงซึ่งในทางปฏิบัติทำได้ลำบากมาก

3.2 การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research)

การวิจัยกึ่งทดลองเป็นงานวิจัยเชิงทดลองที่ไม่สามารถควบคุมตัวแปรเกินในงานวิจัยได้ เนื่องจากการวิจัยเชิงทดลองในบางสถานการณ์โดยเฉพาะการวิจัยทางด้านการศึกษาหรือการวิจัยทางสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะจัดสมาชิกเข้ากลุ่มโดยการสุ่มตัวอย่างเช่น ถ้าผู้วิจัยไปขอทำการทดลองสอนตามโรงเรียนซึ่งทางโรงเรียนได้จัดนักเรียนไว้เป็นห้อง ๆ แล้วและทางโรงเรียนมอบนักเรียนให้สองห้องในการที่จะทำการทดลองสอนโดยที่ผู้วิจัยไม่สามารถจะนำเด็กสองห้องเรียนนั้นมาจัดใหม่ โดยการสุ่มอย่างดีที่สุดที่ผู้วิจัยทำได้แต่จับสลากว่าห้องใดจะสอนวิธีไหนเท่านั้น ซึ่งในลักษณะเช่นนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะกำจัดหรือควบคุมตัวแปรเกินได้ เช่น นักเรียนทั้งสองกลุ่มนั้นอาจมีความแตกต่างกันอยู่ตั้งแต่แรกก่อนทำการทดลองซึ่งจะส่งผลทำให้ผลการวิจัยที่สรุปได้นั้นมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องทราบว่ามีตัวแปรอะไรบ้างที่ควบคุมไม่ได้ เพื่อที่จะได้นำมาพิจารณาในการแปลผลการวิจัย การวิจัยกึ่งทดลองนั้นจำเป็นต้องใช้วิธีการทางสถิติเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อลดความคลาดเคลื่อนอันเป็นผลเนื่องมาจากตัวแปรเกินที่ไม่สามารถควบคุมได้นั่นเอง

สุภาพ วาดเขียน (2523 : 4 – 5) ได้แบ่งการวิจัยออกเป็นสองแนวทางหลักใหญ่ ๆ คือ การวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ ดังนี้

1. การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research)

การวิจัยพื้นฐานเป็นการวิจัยเพื่อจะรู้ เพื่อจะเพิ่มพูนวิทยาการให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น และเพื่อให้ได้มาซึ่งวิทยาการที่สมบูรณ์ เช่น การประดิษฐ์คิดค้น หาคำหลักฐาน ทฤษฎีและหลักการในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการค้นหาความจริงจากสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ เวลา และความชำนาญเป็นอันมาก โดยเฉพาะในทางวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้การวิจัยพื้นฐานเป็นอันมาก

2. การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

การวิจัยประยุกต์ เป็นการวิจัยเพื่อต่อเติมเสริมแต่งผลการวิจัยที่มีอยู่แล้วให้ได้ผลดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมุ่งที่จะใช้วิทยาการให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ซึ่งในทางปฏิบัติถือว่าเป็นการวิจัยที่จะนำผลไปใช้ให้เกิดประโยชน์โดยตรงนั่นเอง โดยเฉพาะในทางสังคมศาสตร์ การศึกษา จิตวิทยา และธุรกิจใช้กันมาก

นอกจากการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ดังกล่าวแล้ว สุภาพ วาดเขียน ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าการปฏิบัติการวิจัยนั้นยังมีระเบียบการวิจัยที่แบ่งตามลักษณะของการวิจัย คือ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ การวิจัยเชิงบรรยาย และการวิจัยเชิงการทดลอง ดังนี้

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Method)

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ในอดีตโดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ จากหลักฐานที่เป็นเอกสาร สิ่งของโบราณ หรือประจักษ์พยาน เพื่อสนับสนุนและยืนยันผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับ ลักษณะของการวิจัยประเภทนี้คือ เป็นการสำรวจตรวจผลงานการค้นคว้าที่มีผู้อื่นได้กระทำไว้แล้ว ข้อมูลดังกล่าวนี้เป็นเหตุการณ์ในอดีตผู้วิจัยไม่มีส่วนไปร่วมในสถานการณ์ที่เป็นข้อมูลและไม่สามารถสร้างสถานการณ์เพื่อทดสอบผลที่เกิดขึ้นได้และเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การวิเคราะห์เรื่องราว นั้น ๆ ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์เปรียบเทียบผล เพื่อที่จะค้นให้พบหลักการที่จะช่วยให้เข้าใจปัจจุบัน และพยากรณ์อนาคตได้ถูกต้องโดยมุ่งวิธีการวิจัยไปยังด้านการเปลี่ยนแปลง การเจริญเติบโต การวิวัฒนาการ การปฏิบัติการ การเคลื่อนย้ายของบุคคล สถาบันหรือแนวความคิด เช่น ศิลปวัฒนธรรมและพยายามที่จะดำเนินการหารายละเอียดต่าง ๆ โดยใช้แหล่งวิทยาการที่เป็นปฐมเหตุ (Primary original firsthand) เป็นข้อมูลในการวิจัย เช่น ผลิตผลทางศิลปะ หลักฐานหรือซากที่คงเหลือโดยไม่ได้ตั้งใจ สิ่งก่อสร้างไว้เป็นอนุสรณ์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนดีของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ก็คือ ประหยัดทุนทรัพย์ และได้ความรู้ขั้นต้นไว้เป็นรากฐานของการวิจัยประเภทต่าง ๆ และใช้เป็นส่วนประกอบในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสียก็คือข้อมูลอาจไม่มากพอที่จะนำไปทดสอบสมมุติฐาน ต้องใช้เวลานาน

บางที่ต้องลงทุนมากในการค้นหาสภาพการณ์เริ่มต้น เป็นการตรวจสอบได้ยากกว่าอะไรจริงหรือเทียม มีการถ่ายทอดกันมาอย่างไร ผู้วิจัยมีโอกาสลำเอียงได้มาก และการรายงานผลการวิจัยมักจะเป็นการเล่าความจริงต่าง ๆ มากกว่าเป็นการรวบรวมความจริงที่ได้จากการวิจัย นั้น ๆ

2. การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method)

การวิจัยเชิงบรรยาย เป็นการวิจัยที่บรรยายลักษณะ กระบวนการและส่วนประกอบของเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวและรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันว่ามีลักษณะและกระบวนการอย่างไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง โดยกล่าวถึงสภาพการณ์ทั่ว ๆ ไปอย่างกว้าง ๆ ทั้งนี้เพื่อหาหลักฐานเกี่ยวกับเหตุการณ์ในปัจจุบันที่เป็นอยู่ และเป็นการชี้ให้เห็นมาตรฐานของสิ่งนั้น ๆ ด้วย เช่น การศึกษาค้นคว้าหรือเปรียบเทียบสภาพความเป็นอยู่ การปฏิบัติการทำลายกระทำอยู่ ตลอดจนความเชื่อ แนวความคิด และทัศนคติที่บุคคล หรือคณะบุคคลเชื่อถือ หรือคิดเห็นว่าจะเป็นการกระทำที่มีการเปลี่ยนแปลงมีการเคลื่อนไหว และมีความก้าวหน้าอย่างไร เช่น ใช้การสำรวจ การหาความสัมพันธ์ การศึกษาด้านพัฒนาการ

3. การวิจัยเชิงการทดลอง (Experimental Method)

การวิจัยเชิงการทดลองเป็นกระบวนการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงด้วยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยพยายามจัดให้มีการสังเกตอย่างเป็นปรนัย มีความยุติธรรม มีความเที่ยงตรง แม่นยำ เชื่อถือได้มากที่สุด ซึ่งอาจจะกระทำภายในขอบเขตของการควบคุมเงื่อนไขบางประการ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีแผนการ มีระบบ มีแบบแผน และมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน กระบวนการดังกล่าวนี้สามารถที่จะทดสอบหรือจัดกระทำซ้ำเพื่อพิสูจน์ผลให้มั่นใจได้ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะพิเศษของการวิจัยเชิงการทดลองที่ดีกว่าวิธีอื่น ๆ

นิภา ศรีไพโรจน์ (2527 : 16 – 20) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของการวิจัยไว้ว่า การที่จะแบ่งการวิจัยออกเป็นกี่ประเภทนั้นขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งว่าจะยึดถือสิ่งใดเป็นเกณฑ์หรือเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะการใช้เกณฑ์ต่างกันก็จะแบ่งการวิจัยออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ไม่เหมือนกันด้วยเหตุนี้ประเภทของการวิจัยจึงแบ่งกันได้หลายแบบเพราะขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง ซึ่งต่อไปนี้จะเป็นการแบ่งประเภทของการวิจัยโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ กันดังนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

การแบ่งประเภทของการวิจัยได้ใช้จุดมุ่งหมายของการวิจัยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 การวิจัยเชิงพยากรณ์ (Predictive Research)

การวิจัยเชิงพยากรณ์เป็นการวิจัยเพื่อที่จะนำผลที่ได้นั้นไปใช้ทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต เช่น การวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งการวิจัยนี้ต้องการจะทดสอบว่าผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มีความคล้อยตามกันหรือสัมพันธ์กันกับผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะนำผลที่ได้ไปทำนายว่านักเรียนที่มีผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ดีจะเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีเพียงใด แต่การพยากรณ์นี้เป็นการพยากรณ์นักเรียนทั้งกลุ่มมิได้พยากรณ์เป็นรายบุคคล และมีได้หมายความว่า จะถูกต้องเสมอไป เพราะอาจมีสาเหตุอื่นมากมายที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ได้

1.2 การวิจัยเชิงวินิจฉัย (Diagnostic Research)

การวิจัยเชิงวินิจฉัยเป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มชนหรือชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหา เข้าใจในพฤติกรรม ตลอดจนเข้าใจในสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหานั้นจะเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลืออนุเคราะห์และทำการแก้ไขต่อไป การวิจัยประเภทนี้นักสังคมสงเคราะห์นิยมใช้มากเพื่อจะได้แก้ไขปัญหานั้นได้ถูกต้อง

1.3 การวิจัยเชิงอธิบาย (Explanatory Research)

การวิจัยเชิงอธิบายเป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร มีสาเหตุมาจากอะไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น การวิจัยประเภทนี้จะพยายามชี้ให้เห็นว่าตัวแปรใดสัมพันธ์กับตัวแปรใดบ้าง และสัมพันธ์กันอย่างไรในเชิงของเหตุและผล

2. แบ่งตามประโยชน์ของการวิจัย

การแบ่งประเภทของการวิจัยโดยยึดประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยเป็นเกณฑ์นั้น เราจะต้องพิจารณาว่าในการทำวิจัยมุ่งที่จะนำผลไปใช้ประโยชน์หรือไม่ ดังนั้นจึงสามารถแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

2.1 การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) หรือการวิจัยบริสุทธิ์ (Pure Research) หรือการวิจัยเชิงทฤษฎี (Theoretical Research)

การวิจัยพื้นฐานหรือการวิจัยบริสุทธิ์ หรือเรียกว่าการวิจัยเชิงทฤษฎีเป็นการวิจัยที่แสวงหาความรู้ใหม่เพื่อสร้างเป็นทฤษฎี หรือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ต่าง ๆ ให้กว้างขวางสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยมิได้คำนึงว่าความรู้นั้นจะนำไปแก้ปัญหาใดได้หรือไม่ การวิจัย

ประเภทนี้มีความลึกซึ้งและสลับซับซ้อนมาก เช่น การวิจัยทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นต้น

2.2 การวิจัยประยุกต์ (Applied Research) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research) หรือการวิจัยเพื่อหาแนวทางปฏิบัติ (Operational Research)

การวิจัยประยุกต์หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติหรือเรียกว่าการวิจัยเพื่อหาแนวทางปฏิบัติเป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาความรู้ประยุกต์ใช้ความรู้หรือวิทยาการต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติหรือเป็นการวิจัยที่นำผลที่ได้ไปแก้ปัญหาโดยตรงนั่นเอง การวิจัยประเภทนี้อาจนำผลการวิจัยพื้นฐานมาวิจัยต่อแล้วทดลองใช้ เช่น การวิจัยเกี่ยวกับอาหาร ยารักษาโรค การเกษตร การเรียนการสอน เป็นต้น ดังนั้นเราจึงไม่สามารถที่จะแยกการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ออกจากกันได้โดยเด็ดขาด

3. แบ่งตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวิจัยนั้นมีหลายวิธีดังนั้นจึงมีผู้แบ่งประเภทของการวิจัยตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

3.1 การวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research)

การวิจัยจากเอกสารเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงาน จดหมายเหตุ ศิลปจารึก แล้วเสนอผลในเชิงวิเคราะห์ ส่วนใหญ่เอกสารที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมนี้จะอยู่ในห้องสมุด ดังนั้นจึงอาจเรียกการวิจัยประเภทนี้อีกอย่างหนึ่งว่า การวิจัยจากห้องสมุด (Library research)

3.2 การวิจัยจากการสังเกต (Observation Research)

การวิจัยจากการสังเกตเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต การวิจัยประเภทนี้นิยมใช้กันมากทางด้านมานุษยวิทยา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในสังคมในแง่ของสถานภาพ (Status) และบทบาท (Role)

3.3 การวิจัยแบบสำมะโน (Census Research)

การวิจัยแบบสำมะโนเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุก ๆ หน่วยของประชากร

3.4 การวิจัยแบบสำรวจจากตัวอย่าง (Sample Survey Research)

การวิจัยแบบสำรวจจากตัวอย่างเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.5 การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)

การศึกษาเฉพาะกรณีเป็นการวิจัยที่นักสังคมสงเคราะห์นิยมใช้มากที่สุด เรียกว่าการศึกษาเฉพาะกรณีก็เพราะเป็นการศึกษาเรื่องที่สนใจในขอบเขตจำกัดหรือแคบ ๆ และใช้จำนวนตัวอย่างไม่มากนักแต่จะศึกษาอย่างลึกซึ้งในเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่จะทำให้ทราบว่าบุคคลนั้นหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีความบกพร่องในเรื่องใดเนื่องมาจากสาเหตุใด เพื่อจะได้หาทางแก้ไขหรือช่วยเหลือต่อไป

3.6 การศึกษาแบบต่อเนื่อง (Panel Study)

การศึกษาแบบต่อเนื่องเป็นการศึกษาที่มีการเก็บข้อมูลเป็นระยะ ๆ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการศึกษาแบบต่อเนื่องนี้จะช่วยให้เข้าใจและทราบถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นอย่างดี

3.7 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

การวิจัยเชิงทดลองเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาจากการทดลองซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำ (Treatment) โดยมีการควบคุมตัวแปรต่างๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. แบ่งตามลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อยึดลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเป็นเกณฑ์แล้วอาจแบ่งการวิจัยได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่นำเอาข้อมูลทางด้านคุณภาพมาวิเคราะห์ ข้อมูลทางด้านคุณภาพเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลขแต่จะเป็นข้อความบรรยายลักษณะสภาพเหตุการณ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการเสนอผลการวิจัยก็จะออกมาในรูปของข้อความที่ไม่มีตัวเลขทางสถิติสนับสนุนเช่นเดียวกัน การวิจัยประเภทนี้จึงมุ่งบรรยายหรืออธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยความคิดวิเคราะห์เพื่อประเมินผลหรือสรุปผลนั่นเอง

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยที่นำเอาข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ กล่าวคือใช้ตัวเลขประกอบการวิเคราะห์สรุปผลและการนำเสนอผลการวิจัยก็ออกมาเป็นตัวเลขเช่นเดียวกัน ดังนั้นการวิจัยประเภทนี้จึงมุ่งที่จะอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยตัวเลขยืนยันแสดงปริมาณมากน้อยแทนที่จะใช้ข้อความบรรยายให้เหตุผล

ดังนั้นการวิจัยที่ดีนั้นจึงไม่ควรใช้แบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะเพราะจะทำให้ผลที่ได้ไม่แจ่มชัดเท่าที่ควร ซึ่งในการปฏิบัติมักจะประยุกต์การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิง

ปริมาณเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผลการวิจัยมีทั้งเหตุและผล และมีตัวเลขสนับสนุนอันจะทำให้ผลการวิจัยน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

5. แบ่งตามลักษณะวิชาหรือศาสตร์

เมื่อยึดลักษณะวิชาหรือศาสตร์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของการวิจัยจะแบ่งการวิจัยออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.1 การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Research)

การวิจัยทางวิทยาศาสตร์เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น การวิจัยประเภทนี้ได้กระทำกันมานานแล้วและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชนอย่างมากมาย เช่น การค้นพบยารักษาโรค การค้นพบสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เป็นต้น นอกจากนี้การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ยังสามารถใช้แก้ปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติได้อีกด้วย เนื่องจากการวิจัยทางวิทยาศาสตร์มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เที่ยงตรงและมีกฎเกณฑ์แน่นอนตลอดจนสามารถควบคุมการทดลองได้เพราะทำการทดลองในห้องปฏิบัติการ จึงทำให้ผลการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ได้รับความเชื่อถือมากการวิจัยทางวิทยาศาสตร์อาจจำแนกตามสาขาต่าง ๆ ได้ดังนี้

5.1.1 สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพและคณิตศาสตร์ เช่น ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ ฯลฯ

5.1.2 สาขาวิทยาศาสตร์ เช่น ศัลยศาสตร์ รังสีวิทยา ฯลฯ

5.1.3 สาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช เช่น อินทรีย์เคมี เภสัชศาสตร์ ฯลฯ

5.1.4 สาขาเกษตรศาสตร์และชีววิทยา เช่น สัตวศาสตร์ วนศาสตร์ ฯลฯ

5.1.5 สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมวิจัย เช่น วิศวกรรมชลประทาน วิศวกรรมไฟฟ้า ฯลฯ

5.2 การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Research)

การวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น การวิจัยด้านปรัชญา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น การวิจัยทางสังคมศาสตร์นี้แตกต่างกับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์มาก เนื่องจากสังคมศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยสังคม สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งวัดไม่ได้ โดยตรงและควบคุมได้ยากแต่เมื่อนักวิจัยก็ได้พยายามวัดโดยใช้เครื่องมือวัดทางอ้อม เช่น ใช้แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบวัดเจตคติ เป็นต้น และได้นำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการวิจัยทำให้ผลการวิจัยเป็นที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น การวิจัยทางสังคมศาสตร์อาจจำแนกตามสาขาต่าง ๆ ได้ดังนี้

5.2.1 สาขาปรัชญา เช่น วรรณคดี การศึกษา ฯลฯ

5.2.2 สาขานิติศาสตร์ เช่น กฎหมายแพ่ง กฎหมายการปกครอง ฯลฯ

5.2.3 สาขารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น การเมือง การปกครอง การบริหารราชการทั่วไป ฯลฯ

5.2.4 สาขาเศรษฐศาสตร์ เช่น การเงินและการคลัง เศรษฐศาสตร์ พัฒนา ฯลฯ

5.2.5 สาขาสังคมวิทยา เช่น ประชากรศาสตร์ พัฒนาชุมชน ฯลฯ การวิจัยทางสังคมศาสตร์เจริญก้าวหน้ากว่าการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เพราะว่าปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์นั้นซับซ้อนกว่าหลายประการ เช่น

1. การควบคุมปรากฏการณ์ทางสังคมให้คงที่นั้นทำได้ยาก
2. เมื่อวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย
3. การทำนายผลบางอย่างล่วงหน้าอาจไม่เกิดผลนั้นขึ้นมาเพราะมนุษย์อาจป้องกันไว้ล่วงหน้าได้
4. การที่จะศึกษาความคิด ความรู้สึก และเจตคติของมนุษย์นั้นทำได้ยากและวัดได้ยาก
5. ปัญหาทางสังคมศาสตร์จะเหมือนกับปัญหาของสามัญชนทำให้คนทั่วไปคิดว่าวิชาสังคมศาสตร์เป็นวิชาสามัญสำนึกได้

แม้ว่าการวิจัยทางสังคมศาสตร์จะมีข้อจำกัดอยู่หลายประการก็ตาม แต่การวิจัยทางด้านนี้ก็สามารถศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ได้มากพอสมควร

6. แบ่งตามระเบียบวิธีวิจัย

การแบ่งประเภทของการวิจัยโดยยึดระเบียบวิธีวิจัยเป็นเกณฑ์นั้นเป็นที่นิยมใช้กันมากซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

6.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research)

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วในอดีต โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะบันทึกอดีตอย่างมีระบบและมีความเป็นปรนัยจากการรวบรวมประเมินผล ตรวจสอบและวิเคราะห์เหตุการณ์เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในอันที่จะนำมาสรุปอย่างมีเหตุผล การวิจัยประเภทนี้ต้องอ้างอิงเอกสารและวัตถุโบราณที่มีเหลืออยู่ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมักไม่ใช้สถิติ สรุปได้ว่าการวิจัยประเภทนี้มุ่งที่จะบอกว่า เป็นอะไรในอดีต (What was) เช่น การวิจัยเรื่องระบบการศึกษาของไทยในสมัยสมเด็จพระปิยะมหาราช เป็นต้น

6.2 การวิจัยเชิงบรรยายหรือพรรณนา (Descriptive Research)

การวิจัยเชิงบรรยายหรือพรรณนาเป็นการวิจัยเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในสภาพการณ์หรือภาวะการณ์ของสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร การวิจัยประเภทนี้มักจะทำการสำรวจหรือหาความสัมพันธ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องของความเชื่อ ความคิดเห็นและเจตคติจึงกล่าวได้ว่าเป็นการวิจัยที่มุ่งจะบอกว่าเป็นอะไรในปัจจุบัน (What is) นั้นเอง เช่น การวิจัยเรื่อง เจตคติของครูน้อยที่มีต่อผู้บริหารการศึกษา เป็นต้น

6.3 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

การวิจัยเชิงทดลองเป็นการวิจัยเพื่อค้นหาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของปรากฏการณ์ต่าง ๆ การวิจัยประเภทนี้ต้องมีการควบคุมตัวแปรต้น เพื่อสังเกตตัวแปรตาม que เปลี่ยนแปลงไปเพื่อจะได้ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผล ดังนั้นตัวแปรในการวิจัยจึงต้องมีทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง สรุปได้ว่าการวิจัยประเภทนี้มุ่งที่จะบอกว่า อะไรอาจจะเกิดขึ้น (What may be) เช่น การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความมีเหตุผลระหว่าง กลุ่มที่สอนเรขาคณิตกับกลุ่มที่สอนตรรกศาสตร์ เป็นต้น

ไพศาล หวังพานิช (2531 : 18 – 21) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของการวิจัยว่า การวิจัยแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายแบบและนักวิจัยแต่ละท่านก็แบ่งการวิจัยออกเป็นประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง ดังนี้

1. ใช้ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยเป็นเกณฑ์

การใช้ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของการวิจัยสามารถแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 การวิจัยบริสุทธิ์ (Pure Research)

การวิจัยบริสุทธิ์หรือการวิจัยพื้นฐาน (Basic research) การวิจัยประเภทนี้มุ่งที่จะค้นหาความรู้ความจริงที่เป็นหลักการกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนทฤษฎีเพื่อที่จะขยายพื้นฐานความรู้ทางวิชาการให้กว้างขวางออกไปไม่ว่าจะเป็นวิชาการสาขาใดก็ตามโดยไม่คำนึงว่าผลการวิจัยนั้นจะเป็นประโยชน์ในแง่ใดหรือไม่ บางครั้งอาจจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในปัจจุบันแต่อาจจะเกิดประโยชน์ในอนาคตได้ โดยมากมักจะเป็นการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

1.2 การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

การวิจัยประยุกต์มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยตรง เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเพื่อปรับปรุงระบบงาน เช่น การวิจัยเพื่อนำ

พลังงานอื่นมาใช้แทนน้ำมัน การวิจัยเพื่อหาสาเหตุของการสอบตกของนักเรียน เป็นต้น โดยมากมักจะเป็นการวิจัยทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจ และทางวิทยาศาสตร์

บางครั้งอาจจะเกิดปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วนก็ต้องทำการวิจัยแบบประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาโดยทันทีที่เรียกการวิจัยแบบนี้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) หรือการวิจัยปฏิบัติการ (Operation research) ผลการวิจัยประเภทนี้ไม่สามารถสรุปอ้างอิงไปใช้กลุ่มอื่นได้ เพราะเป็นการแก้ปัญหาในวงจำกัดเช่น การแก้ปัญหานักเรียนเดินขบวน เป็นต้น

2. ใช้ที่มาของข้อมูลเป็นเกณฑ์

การใช้ที่มาของข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของการวิจัยสามารถแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 การวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research)

การวิจัยเชิงประจักษ์เป็นการวิจัยที่ค้นหาความรู้ความจริงจากข้อมูลธรรมชาติ โดยอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูล การทดสอบสมมุติฐานและใช้วิธีการทางสถิติมาวิเคราะห์เพื่อใช้สำหรับประมาณค่าพารามิเตอร์ (Parameter)

2.2 การวิจัยเชิงไม่ประจักษ์ (Nonempirical Research)

การวิจัยเชิงไม่ประจักษ์เป็นการวิจัยที่ค้นหาความรู้ความจริงจากข้อมูลโดยไม่ได้ใช้วิธีการทางสถิติมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่แล้วในตำราหนังสือ เอกสาร หรือบทความต่าง ๆ ข้อมูลส่วนใหญ่มักจะเป็นความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ทศนะ ข้อวิพากษ์วิจารณ์

3. ใช้ความมุ่งหมายและระเบียบวิธีวิจัยเป็นเกณฑ์

การใช้ความมุ่งหมายและระเบียบวิธีวิจัยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของการวิจัยสามารถแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research)

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ความจริงจากเรื่องราวในอดีต โดยศึกษาจากเอกสาร คำบอกเล่าที่เกี่ยวกับเรื่องราวในอดีต วัตถุโบราณ เป็นต้น การวิจัยประเภทนี้มักจะเป็นการตอบคำถามที่ว่า คืออะไรในอดีต (What was)

3.2 การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

การวิจัยเชิงบรรยายเป็นการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ความจริงในสภาพปัจจุบันมุ่งที่จะตอบคำถามว่าเป็นอะไร อย่างไรในปัจจุบัน เช่น การสำรวจ ความคิดเห็น ทศนคติ ความสนใจ เป็นต้น

3.3 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

การวิจัยเชิงทดลองเป็นการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ความจำเพาะเฉพาะตัวแปรเพื่อทราบว่าคุณแปรใดเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลและผลที่ได้เกิดจากตัวแปรที่ศึกษาหรือไม่ การวิจัยประเภทนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่ต้องมีการจัดกระทำ (Treatment) ตัวแปรที่จะศึกษาและควบคุมตัวแปรที่ไม่ต้องการจะศึกษา

4. ใช้ลักษณะของข้อมูลเป็นเกณฑ์

การใช้ลักษณะของข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของการวิจัยสามารถแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยที่ค้นหาความรู้ความจริงโดยอาศัยข้อมูลที่เป็นตัวเลขเชิงปริมาณ วิธีวิจัยแบบนี้ให้ความสำคัญในการจัดกระทำข้อมูลโดยอาศัยวิธีการทางสถิติ ข้อมูลต้องสามารถแจกแจงได้

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่ค้นหาความรู้ความจริงโดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมจากสภาพแวดล้อมตามความจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น การวิจัยประเภทนี้ให้ความสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ การสังเกต การจดบันทึก ชีวประวัติ โลกทัศน์ ความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งอาจจะใช้วิธีการทางสถิติด้วยก็ได้ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก

5. ใช้บทบาทของผู้วิจัยเป็นเกณฑ์

การใช้บทบาทของผู้วิจัยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของการวิจัยสามารถแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

5.1 การวิจัยเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Research)

การวิจัยเชิงธรรมชาติเป็นการศึกษาตัวแปรตามสภาพธรรมชาติที่มีอยู่ โดยที่ผู้วิจัยมิได้มีบทบาทเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแปรผันของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา ผลการวิจัยเป็นไปตามธรรมชาติ ผู้วิจัยเป็นเพียงผู้เข้าไปวัด สังเกต บันทึก วิเคราะห์ เพื่ออธิบายเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ การวิจัยเชิงธรรมชาติแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

5.1.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research)

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเพื่ออธิบายเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ

5.1.2 การสำรวจ (Survey)

การสำรวจเป็นการศึกษาเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อตอบปัญหาตามสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏในขณะนั้นมักเป็นการหาข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางของการวิจัยต่อไปหรือเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงสภาพการณ์นั้น ๆ

5.1.3 การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation Studies)

การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์เป็นการศึกษาเพื่ออธิบายโครงสร้างของตัวแปร โดยศึกษาความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างตัวแปรโดยที่ไม่สามารถระบุได้ว่าตัวแปรใดเกิดก่อนหรือเกิดหลังอีกตัวแปร เป็นการศึกษาในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันแต่สามารถระบุได้ว่าตัวแปรใดตัวหนึ่งเกิดขึ้นภายหลังตัวแปรอื่น ๆ การศึกษาในลักษณะนี้จะเป็นการศึกษาเชิงพยากรณ์โดยอาศัยสมการถดถอย (Regression equation) เป็นแนวทางในการศึกษา

5.1.4 การวิจัยแบบย้อนกลับ (Ex Post Facto Research)

การวิจัยแบบย้อนกลับเป็นการวิจัยที่มุ่งค้นหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่อาจเป็นไปได้ โดยการสังเกตสภาพการณ์ของเรื่องราวนั้น ๆ แล้วศึกษาย้อนกลับไปหาองค์ประกอบที่อาจจะเป็นสาเหตุ

5.2 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

การวิจัยเชิงทดลองเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยจงใจสร้างสภาพการณ์ขึ้นแล้วทำการวัดผลที่ตามมา การวิจัยประเภทนี้มีจุดเริ่มต้นอยู่ที่ผู้วิจัยสนใจตัวแปรอิสระก่อน แล้วคิดว่า จะวัดตัวแปรใดซึ่งเป็นตัวแปรตามหรือเป็นตัวแปรตามที่เป็นผลเนื่องมาจากตัวแปรอิสระเท่านั้น เรียกการวิจัยนี้ว่า การวิจัยเชิงทดลองแต่ถ้าควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ ได้เป็นบางตัวเนื่องจากตัวแปรบางตัวเป็นตัวแปรที่ติดมากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การวิจัยในลักษณะนี้เรียกว่า การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research)

เย็นใจ เลหาวิช (2526 : 58 - 66) กล่าวว่าวิธีแบ่งการวิจัยออกเป็นประเภทต่าง ๆ มีได้หลายวิธีด้วยกันขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ผู้แบ่งนำมาใช้และวิธีแบ่งตามเกณฑ์ที่นิยมใช้หรือพบเห็นกันโดยทั่ว ๆ ไปในวงการวิจัยคือ

1. แบ่งตามสาขาวิชา

วิชาการต่าง ๆ ของมนุษย์เรานี้อาจแบ่งออกเป็นกลุ่มวิชาหรือศาสตร์ใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

1.1 วิทยาศาสตร์

วิชาที่จัดเข้าเป็นวิทยาศาสตร์ในที่นี้หมายถึงวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งอาจแบ่งออกได้ 2 กลุ่มคือ วิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical science) และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (Biological science) วิชาที่จัดเข้าเป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่พบกันทั่วไปมีตัวอย่าง เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา เภสัชศาสตร์ ดาราศาสตร์ ธรณีวิทยา วิทยาศาสตร์การแพทย์ เกษตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น

1.2 สังคมศาสตร์

วิชาที่จัดอยู่ในกลุ่มสังคมศาสตร์มีตัวอย่างสำคัญ ๆ คือ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศีลศาสตร์ นิติศาสตร์ จิตวิทยา เป็นต้น

1.3 มนุษยศาสตร์

วิชากลุ่มมนุษยศาสตร์ประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณค่าความเป็นมนุษย์ ที่สำคัญ ๆ คือ ปรัชญา ตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาศาสตร์ นิรุกติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา วรรณคดี โบราณคดี ศิลปะ เป็นต้น

การวิจัยในกลุ่มวิชาทั้งสามนี้มีลักษณะไม่เหมือนกันนัก เพราะกลุ่มวิชาทั้งสามมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์เราสามารถวิจัยโดยการทดลองได้ง่ายกว่ากลุ่มสังคมศาสตร์ หรือกลุ่มมนุษยศาสตร์ เพราะวิทยาศาสตร์ธรรมชาติตามนิยามข้างต้นเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่ใช่คน เช่น สัตว์ หรือสิ่งของซึ่งมีความซับซ้อนน้อยกว่าคนและควบคุมได้ง่ายกว่าคน วิชาทางสาขามนุษยศาสตร์บางสาขา เช่น ตรรกศาสตร์ และคณิตศาสตร์ไม่อาจนำมาทดลองได้เพราะมีลักษณะสมบูรณ์ในตัว ส่วนประวัติศาสตร์ไม่อาจนำมาทดลองได้เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นแล้ว เป็นต้น

2. แบ่งตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการวิจัยอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ วิจัยเพื่อขยายพื้นฐานทางวิชาการของวิชาแขนงนั้น ๆ ให้กว้างออกไป วิจัยเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางกายของมนุษย์ และประการสุดท้ายวิจัยเพื่อประโยชน์ทางใจมนุษย์

2.1 การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research)

การวิจัยพื้นฐาน หมายถึง การวิจัยที่กระทำไปเพื่อขยายพื้นฐานความรู้ทางวิชาการให้กว้างขวางออกไปไม่ว่าจะเป็นวิชาการสาขาใดก็ตาม โดยมีต้องพะวงว่าผลการวิจัยนั้นจะเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ในแง่ใดหรือไม่ ในสาขาวิชาการที่มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (Pure science) ซึ่งตรงกันข้ามกับประยุกต์ (Applied) การวิจัยพื้นฐานอาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่มองเห็นได้ เช่น การวิจัยเรื่องส่วนประกอบของบรรยากาศของดาวฤกษ์แต่มีผลให้มนุษย์มีความรู้เกี่ยวกับดาวฤกษ์เพิ่มขึ้น ส่วนในสาขาวิชาการที่มีลักษณะประยุกต์ เช่น วิทยาศาสตร์ประยุกต์และสังคมศาสตร์ การวิจัยพื้นฐานอาจก่อให้เกิดประโยชน์ที่พอมองเห็นได้ แม้ว่าวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ ขยายความรู้มิใช่แสวงหาประโยชน์ก็ตาม ทั้งนี้เพราะลักษณะของวิชาการเป็นประยุกต์ซึ่งเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์อยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น การวิจัยเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันของร่างกาย ผลของการวิจัยจะมีประโยชน์ในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนโดยการใช้วัคซีนหรือวิธีอื่น ๆ การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กจะมีประโยชน์ในการเรียนการสอนโดยตรง เป็นต้น

2.2 การวิจัยเพื่อประโยชน์ทางวัตถุ (Materialistic Research)

เป็นที่รู้จักกันโดยทั่ว ๆ ไปว่า การวิจัยประยุกต์เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยตรง เพื่อปรับปรุงระบบงานหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบนั้น การขยายพื้นฐานความรู้ทางวิชาการมิใช่จุดประสงค์ที่สำคัญหากแต่ถือว่าเป็นผลพลอยได้ เช่น การศึกษาประสิทธิภาพของการทำงานของคนงานในโรงงานกับสภาพแสงสว่างในโรงงาน การใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ในด้านต่าง ๆ การปลูกแอปเปิ้ลในประเทศไทย การสร้างชุดการสอนแบบสำเร็จรูป อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อความเห็นของประชาชนในด้านต่าง ๆ ผลทางจิตวิทยาของการโฆษณาสินค้าทางโทรทัศน์ เป็นต้น

2.3 การวิจัยเพื่อประโยชน์ทางใจ

การวิจัยเพื่อประโยชน์ทางใจเป็นงานวิจัยที่กระทำไปมิใช่มุ่งหวังที่จะขยายความรู้พื้นฐานของวิชาการหรือเพื่อผลประโยชน์ทางกาย ทางเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมือง แต่เป็นผลประโยชน์ทางด้านจิตใจเพื่อคุณค่าของความเป็นมนุษย์ อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ สุนทรียะ (Aesthetic) และจริยะ (Moral) ตัวอย่างเช่น การสร้างสรรค์งานประเภทศิลปกรรมต่าง ๆ วรรณกรรม และการวิจัยเกี่ยวกับศาสนาภาคปฏิบัติ เป็นต้น

3. แบ่งตามกาลเวลา

การแบ่งตามกาลเวลาเราอาจใช้เวลามาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งการวิจัยออกเป็น การวิจัยเชิงอดีต หรือเชิงประวัติศาสตร์ การวิจัยเชิงปัจจุบัน และการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องอนาคต

3.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research)

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นการวิจัยเพื่อสืบประวัติความเป็นมาเชิงวิชาการ ในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยค้นคว้าจากเอกสาร คัมภีร์เก่า โบราณวัตถุ ฯลฯ เช่น วิจัยประวัติ การค้นพบนิวตรอน วิจัยเรื่องประวัติศาสตร์วรรณคดีไทย ประวัติปฏิมากรรมไทย วิวัฒนาการของ ภาษาถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น

3.2 การวิจัยเชิงปัจจุบันหรือการวิจัยร่วมสมัย (Contemporary Research)

การวิจัยเชิงปัจจุบันหรือการวิจัยร่วมสมัย หมายถึง การวิจัยเกี่ยวกับ เรื่องราวในปัจจุบันเพื่อผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ เป็นการวิจัย แทบทุกเรื่องที่มีใช้การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์หรือการวิจัยเชิงอนาคต

3.3 การวิจัยเชิงอนาคต (Futuristic Research)

การวิจัยเชิงอนาคต หมายถึง การวิจัยเพื่อความเป็นไปในอนาคตของ สังคมมนุษย์เพื่อนำผลมาใช้ประโยชน์ในอนาคตหรือเพื่อวางแผนสำหรับชีวิตในอนาคต ตัวอย่างเช่น การวิจัยเกี่ยวกับโครงการอวกาศต่าง ๆ การออกแบบผังเมืองใหม่ การวิจัย เพื่อพยากรณ์หรือสร้างสรรค์สังคมในอนาคต การวิจัยเกี่ยวกับพลังงานและอาคารสำหรับ อนาคต เป็นต้น

4. แบ่งตามลักษณะของข้อมูล

การแบ่งตามลักษณะของข้อมูลซึ่งข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมขึ้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวเลขหรือเป็นปริมาณที่วัดได้ อาจเรียกว่าข้อมูลเชิง ปริมาณ เช่น อายุ จำนวนคน ราคาสินค้า กระแสไฟฟ้า ค่า pH ฯลฯ ในการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงปริมาณนี้จะต้องใช้คณิตศาสตร์หรือสถิติมาช่วย จึงจะหาผลสรุปได้ และการวิจัยที่มีข้อมูล เชิงปริมาณมาเกี่ยวข้องนี้เรียกว่า การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

ข้อมูลอีกลักษณะหนึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับตัวเลขเพราะแรงนับกันไม่ได้ แต่ มีลักษณะเป็นคุณค่า เช่น เพศ อาชีพ ความเห็น ค่านิยม ทัศนคติ เรื่องราวต่าง ๆ ทางประวัติ ศาสตร์ ดนตรี ศิลปกรรม ฯลฯ การวิจัยประเภทนี้มีวิธีการวิเคราะห์ผิดแผกแตกต่างไปจากวิธี แรก เพราะอาจไม่จำเป็นต้องใช้คณิตศาสตร์หรือสถิติใช้ไม่ได้เลย เพราะไม่มีปริมาณตัวเลข มาเกี่ยวข้อง อาจเรียกการวิจัยประเภทนี้ว่า การวิจัยเชิงอปริมาณ (Nonquantitative research) หรือบางทีก็เรียกว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

5. แบ่งตามจำนวนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

การแบ่งตามจำนวนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องนี้ ถ้าการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการในสาขาเดียว เช่น เป็นการวิจัยเกี่ยวกับวิชาเคมีล้วน ๆ หรือฟิสิกส์ล้วน ๆ เรียกว่า การวิจัยเอกวิทยาการ (Monodisciplinary research) แต่ในปัจจุบันนี้วิทยาการต่าง ๆ เกิด การขยายขอบเขตกว้างขวางขึ้นมีการซ้อน (Overlap) หรือมีขอบเขตร่วมกันมากขึ้นจึงเกิดวิทยาการผสม (Interdiscipline) ขึ้น เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีวเคมี จิตวิทยาสังคม เศรษฐศาสตร์สังคม ฯลฯ ถ้าผู้วิจัยต้องการวิจัยในแง่ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการย่อยที่ผสมกันทั้งสองด้าน เช่น ในสาขาวิชาเคมี อาจต้องการวิจัยทั้งในแง่ชีววิทยาและในแง่เคมี ในสาขาเศรษฐศาสตร์ สังคม อาจต้องการวิจัยทั้งในแง่ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์และในแง่ที่เกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์ การวิจัยนั้น ๆ ก็เรียกว่า การวิจัยสหวิทยาการ (Interdisciplinary research)

ในบางกรณีวิทยาการมากกว่า 2 สาขามาเกี่ยวข้องกับงานที่ต้องวิจัยและในการวิจัยจำเป็นจะต้องวิจัยในทุกแง่ เช่น ในเรื่องสมุนไพร ในขั้นต้นจะต้องวิจัยเกี่ยวกับด้านพฤกษศาสตร์เพื่อทราบชื่อและลักษณะที่แท้จริงของพืช จากนั้นจึงวิจัยในแง่เคมีเพื่อหาองค์ประกอบ แล้วจึงวิจัยในแง่เภสัชเกี่ยวกับคุณภาพทางยาต่อไป จึงวิจัยในแง่ประสิทธิภาพในการรักษา ขั้นสุดท้ายจึงวิจัยในแง่กระบวนการผลิตเป็นอุตสาหกรรม ในการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการ หรืองานต่าง ๆ ตามปกติ ต้องวิจัยผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข ศิลธรรม การเมือง ฯลฯ จึงเรียกการวิจัยประเภทนี้ว่า การวิจัยพหุวิทยาการ (Multidisciplinary research)

6. แบ่งตามระดับความลึกซึ้ง

การแบ่งตามระดับความลึกซึ้งนี้อาจแบ่งงานวิจัยตามระดับความลึกซึ้งมากน้อย ออกได้เป็น 3 ประเภทคือ การวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive research) การวิจัยแบบสัมพันธ์ (Associative of correlational research) และการวิจัยแบบหาสาเหตุ (Causal research)

6.1 การวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research)

การวิจัยแบบบรรยายเป็นการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถามว่า อะไรเช่น การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประชากรมีการจำแนกตาม อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพทางการสมรส ฯลฯ การวิจัยแบบนี้มีประโยชน์ช่วยให้ทราบลักษณะของประชากร และคำตอบคำถามว่าตัวแปรแต่ละตัวคืออะไร ค่าเฉลี่ยคืออะไร การกระจายของข้อมูลมีลักษณะอย่างไร ตัวแปรเหล่านี้สัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น

6.2 การวิจัยแบบสัมพันธ์ (Associative of Correlational Research)

การวิจัยแบบสัมพันธ์เป็นการวิจัยขั้นตอนต่อไปจากขั้นบรรยาย ผู้วิจัยต้องการตอบคำถามว่าอย่างไร จึงจำเป็นต้องนำข้อมูลจากการวิจัยแบบบรรยายมาวิเคราะห์ต่อไป เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ตนสนใจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของพ่อแม่กับจำนวนบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบิดากับการย้ายถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างการเอาใจใส่ดูแลบุตรของพ่อแม่กับปัญหาเด็กวัยรุ่น เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการวิจัยแบบนี้มีระดับความลึกซึ้งสูงกว่าแบบแรก

6.3 การวิจัยแบบหาสาเหตุ (Causal Research)

การวิจัยแบบหาสาเหตุเป็นการวิจัยที่สูงขึ้นไปจากระดับหาความสัมพันธ์อีกขั้นหนึ่งในกรณีนี้ผู้วิจัยต้องการตอบคำถามว่า ทำไม หรือเพราะอะไร ความสัมพันธ์ที่ได้จากการวิจัยขั้นต้นนั้นยังไม่แน่ว่าจะเป็นสาเหตุ เพราะผลชนิดเดียวกันอาจมาจากสาเหตุอื่น ๆ หรืออาจมีหลายสาเหตุได้ ซึ่งเป็นเรื่องซับซ้อนมากขึ้น ในการหาสาเหตุผู้วิจัยจะต้องมีเกณฑ์ 4 ประการคือ

6.3.1 แสดงให้เห็นค่าความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลคู่กันเป็นความสัมพันธ์คงที่ไม่แปรเปลี่ยนไปตามเวลาหรือจำนวนผู้เกี่ยวข้อง

6.3.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent variable) กับตัวแปรตาม (Dependent variable)

6.3.3 ควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ แสดงว่าเหตุมาจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระเท่านั้น

6.3.4 แสดงลำดับของการเกิดคือ เหตุต้องมาก่อนผลตัวแปรอิสระต้องเกิดก่อนตัวแปรตามเสมอถ้ามองในแง่ของเวลา

เมื่อทำได้ทั้ง 4 ประการจึงจะเรียกการวิจัยนั้นว่าการวิจัยหาสาเหตุ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการวิจัยที่กระทำได้ยากมาก จึงไม่เหมาะกับนักวิจัยที่เพิ่งจะเริ่มเข้าสู่อาชีพนี้

7. แบ่งตามระดับของการควบคุม

การแบ่งการวิจัยตามระดับของการควบคุมเป็นวิธีจำแนกประเภทของการวิจัยที่มีประโยชน์อีกวิธีหนึ่ง เพื่อพิจารณาจากระดับของการควบคุมที่ผู้วิจัยจะสามารถกระทำได้ ตั้งแต่น้อยไปหามาก เริ่มต้นตั้งแต่ไม่ทราบไปสู่ผลที่ทราบในขั้นสุดท้าย การควบคุมเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งในบรรดาวิธีการวิจัยแบบต่าง ๆ ที่นักวิทยาศาสตร์นำมาใช้วิจัยแบบต่าง ๆ ที่นักวิทยาศาสตร์นำมาใช้ในการทดลอง เพื่อแยกแยะเอาสิ่งที่เป็นเหตุ (Cause) ออกจากสิ่งที่ไม่ใช่เหตุ หรือเพื่อผลในทางเปรียบเทียบ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจธรรมชาติของสิ่งที่ศึกษาได้ดียิ่งขึ้น การแบ่งประเภทของการวิจัยตามระดับของการควบคุมสามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท ดังนี้

7.1 การศึกษาเป็นกรณี (Case Study)

การศึกษาเป็นกรณีเป็นการวิจัยที่มีขอบเขตแคบ ๆ แต่ศึกษาลึกซึ้งและผู้ที่ถูกศึกษาวิจัย หรือสิ่งที่ถูกวิจัยมีเพียงรายเดียวหรือกลุ่มเดียว การวิจัยแบบนี้มีประโยชน์ในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องเพราะจะช่วยให้ทราบปัญหาได้ลึกซึ้งแต่ไม่เหมาะที่จะนำไปใช้เพื่อหากฎเกณฑ์ทั่วไป เพราะศึกษาเพียงรายเดียว อย่างไรก็ตามก็ดีการศึกษาเพียงรายเดียวแต่กระทำโดยทะลุปรุโปร่งช่วยให้ผู้ที่ค้นคว้าวิจัยสามารถมองเห็นแนวทางที่จะตั้งสมมุติฐานในการวิจัยต่อไปได้ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่จะเริ่มต้นจากการศึกษาเป็นกรณีเฉพาะก่อนอันจะมีผลนำไปสู่การค้นพบกฎเกณฑ์ทั่วไปในภายหลังในแง่การควบคุมในการศึกษาเป็นกรณีจะไม่มี การควบคุมจากผู้วิจัยเพียงแต่ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกสิ่งที่อยู่ในขอบข่ายของความสนใจหรือที่ตนคิดว่าเกี่ยวข้องเป็นข้อมูล แล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์หาสิ่งที่ต้องการต่อไป ผู้วิจัยจะพยายามหลีกเลี่ยงการเกี่ยวข้องกับระบบที่ตนศึกษาด้วยการพยายามทำตนเป็นกลางให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

7.2 การวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research)

การวิจัยจากเอกสารการวิจัยแบบนี้ผู้วิจัยไม่มีโอกาสควบคุมเรื่องที่ตนจะวิจัย เพราะเป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ คือรวบรวมข้อมูลของเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วและเป็นเรื่องที่สนใจจะวิจัย การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารมีความจำเป็นสำหรับนักวิจัยทุกคน เพราะจะช่วยให้ทราบว่าเรื่องที่ตนสนใจจะวิจัยนั้นมีผู้ใดวิจัยไว้บ้างแล้ว ในแง่หรือประเด็นใด ใช้วิธีใด ได้ผลอย่างไร ข้อมูลบางอย่างอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยย่อมต้องเสาะหาโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อไป แหล่งสำคัญของข้อมูลจากเอกสารคือ ห้องสมุด ซึ่งเป็นที่รวบรวมของเอกสารต่าง ๆ ตั้งแต่หนังสือ วารสาร พจนานุกรมไปจนกระทั่งไมโครฟิล์มในการวิจัย ที่ไม่ต้อง

ทดลอง หรือสำรวจผู้วิจัยอาจได้ข้อมูลทั้งหมดจากเอกสาร เช่น การวิจัยบางเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วรรณคดี ปรัชญา ศาสนา เป็นต้น

7.3 การวิจัยสนาม (Field Study)

การวิจัยสนามมีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาเป็นกรณีเดียว แต่เป็นกลุ่มคนหรือสิ่งมีชีวิตไม่มีชีวิตอื่น ๆ โดยผู้วิจัยพยายามสังเกตกฎเกณฑ์ทั่วไป ซึ่งในกรณีนี้เรียกว่า การสำรวจขั้นต้น (Exploratory) หรือผู้วิจัยอาจพยายามทดสอบสมมุติฐานที่ตนได้ตั้งไว้แล้ว (Hypothesis testing) หรือรวบรวมข้อมูลเพื่อตั้งสมมุติฐาน เช่นในกรณี นักมานุษยวิทยา (Anthropologists) ซึ่งใช้วิธีวิจัยสนามมากที่สุด ในการศึกษาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวป่าเผ่าต่าง ๆ (Ethnographic study) นักชีววิทยาก็ใช้วิธีการทำนองเดียวกันในการศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าบางชนิด เช่น ลิงชิมแปนซี ลิงกอริลลา เป็นต้น

7.4 การวิจัยสำรวจ (Survey Research)

การสำรวจหมายถึง วิธีการวิจัยโดยการรวบรวมข้อมูลอย่างมีระเบียบจากประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสัมภาษณ์ หรือใช้แบบสอบถาม การควบคุมกระทำได้โดยการแบ่งประเภทของผู้ตอบและประเภทของคำถาม การวิจัยสำรวจเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมาก เพราะกระทำได้ค่อนข้างสะดวกและรวดเร็ว กว่าวิธีทดลอง และสามารถครอบคลุมผู้ตอบได้เป็นจำนวนมาก ตัวอย่างการวิจัยสำรวจ เช่น การศึกษาวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชากร การศึกษา ทศนคติ ค่านิยม ความคิดเห็นทางการเมือง การสำรวจทางการศึกษา เป็นต้น

7.5 การวิจัยกิริยา (Action Research)

การวิจัยกิริยาเป็นการวิจัยที่มีลักษณะคล้ายกับการศึกษาเป็นกรณี แต่มีข้อแตกต่างที่สำคัญคือผู้วิจัยไม่ทำตัวเป็นกลางแต่พยายามแก้ไขปรับปรุงหรือมีอิทธิพลต่อระบบที่ตนกำลังศึกษาวิจัยอยู่พร้อม ๆ กันกับการวิจัยโดยไม่พยายามปิดบังการกระทำนั้น ๆ การวิจัยแบบนี้มักจะนิยมใช้เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ในหน่วยงานหรือเพื่อปรับปรุงระบบการทำงาน โดยที่ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปรับปรุงนี้ด้วย

7.6 การวิจัยทดลอง (Experimental Research)

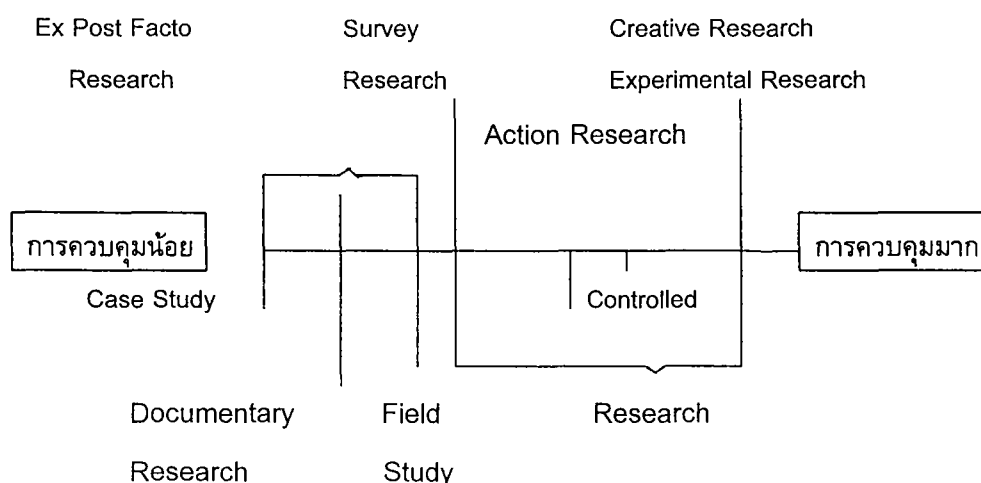
การวิจัยทดลอง เป็นวิธีการวิจัยที่สำคัญทางวิทยาศาสตร์วิธีหนึ่ง อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือการทดลองในห้องปฏิบัติการ (Laboratory experimental) และการทดลองในสนาม (Field experimental) การทดลองในห้องปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ควบคุมให้ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่ต้องการทราบแต่ไม่อยู่ในความสนใจของผู้ทดลองมีอิทธิพลน้อยที่สุดต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษาวิธีทำคือ ปรับสภาพห้องทดลองและสิ่งแวดล้อมของการ

ทดลองให้อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ทดลองมากที่สุด ปัญหาหลักของการทดลองคือ สภาพอันไม่เป็นธรรมชาติของห้องทดลอง อาจกระทบกระเทือนต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้ ส่วนการทดลองในสนามแม้ว่าจะเป็นการทดลองในสภาพธรรมชาติ แต่มีปัญหาในด้านการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรที่ไม่ต้องการ เพราะควบคุมยากกว่า เช่น การศึกษาสภาพการทำงานจริงของพนักงานในโรงงาน การเรียนของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

7.7 การวิจัยแบบสร้างสรรค์ (Creative Research)

การวิจัยแบบสร้างสรรค์เป็นงานวิจัยเพื่อสร้างสิ่งใหม่ หลักเกณฑ์ใหม่ ทฤษฎีใหม่ วิธีการใหม่ ๆ การค้นคว้าวิจัยประเภทนี้ ผู้วิจัยสามารถควบคุมผลงานของตนได้มากกว่าการวิจัยประเภทอื่น ๆ ทั้งหมดตัวอย่างเช่น การออกแบบเมืองในอนาคต การสร้างเครื่องร่อนแบบใหม่ การประดิษฐ์ไคเทียม การผลิตผลงานทางศิลปะต่าง ๆ เป็นต้น การผลิตงานด้านศิลปะเป็นงานวิจัยเช่นเดียวกันกับงานวิจัยประเภทอื่น ๆ เพราะการผลิตชนิดนี้เป็นงานสร้างสรรค์ซึ่งมีสาระสำคัญไม่แตกต่างไปจากงานผลิตทางด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งผู้ผลิตต้องรวบรวมข้อมูลในลักษณะข้อเท็จจริง แนวความคิดหรือศึกษาจากผลงานอื่น ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ขึ้นเป็นงานชิ้นหนึ่งตามหลักเกณฑ์การสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วยเหตุผล และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ส่วนในกรณีของงานด้านศิลปะประโยชน์ที่เกิดขึ้นไปในด้านสุนทรีย์ แต่การประดิษฐ์ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ประโยชน์ที่ได้คือการใช้สอยหรือใช้งาน

การวิจัยที่แบ่งตามระดับของการควบคุมทั้ง 7 ประเภทดังกล่าวมานี้สามารถเขียนเป็นภาพประกอบเพื่อแสดงการควบคุมที่มีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละประเภทได้ดังนี้ (เย็นใจ เลหาวิช. 2526 : 62)

จากภาพประกอบการวิจัย 3 แบบแรกเรียกว่า Ex post facto research ซึ่งหมายถึง การวิจัยที่ผู้วิจัยไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ (Independent variables) โดยตรงเพราะเหตุการณ์ เกิดขึ้นก่อนแล้วหรือเพราะไม่อาจฝืนธรรมชาติ เช่น ในกรณีที่ผู้วิจัยต้องการสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยจะไม่สามารถกระทำได้ในกรณี Ex post facto research แต่จะ กระทำได้ในกรณีที่มีการควบคุมแบบทดลองหรือสำรวจเท่านั้น ส่วนการวิจัย 4 แบบหลังเรียกรวม ๆ ว่า Controlled research ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยมีบทบาทในการควบคุมตัวแปรได้ไม่มากนัก เมื่อลองพิจารณาเปรียบเทียบการวิจัยแบบทดลองกับการวิจัยแบบ Ex post facto อีก ตัวอย่างหนึ่งคือ ถ้าผู้ทดลองฉีดสารหนูที่คิดว่าทำให้เกิดมะเร็งให้แก่หนูพร้อมทั้งควบคุม ตัวแปรอื่น ๆ แล้วพบว่าหนูเป็นมะเร็งภายหลังผู้วิจัยเกือบจะกล่าวได้ว่า สารทดลองนั้นเป็นต้น เหตุของมะเร็งหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งในแง่ของความน่าจะเป็นได้ว่าสารนั้นมีความน่าจะเป็นใน การก่อให้เกิดมะเร็งสูง แต่ถ้าผู้วิจัยรวบรวมประวัติผู้ป่วยโรคมะเร็งของปอดเป็นจำนวนมาก รายมาวิเคราะห์และพบว่า ผู้ที่สูบบุหรี่มีโอกาสเป็นมะเร็งในปอดมากกว่าสาเหตุอื่น ผู้วิจัยอาจ กล่าวในแง่ของความน่าจะเป็นได้ว่าบุหรี่ย่อมมีความน่าจะเป็นที่จะก่อให้เกิดมะเร็งของปอดได้สูง กว่าสาเหตุอื่น อย่างไรก็ตามกรณีนี้ผู้วิจัยย่อมไม่อาจมีความมั่นใจเท่ากับกรณีการฉีดสาร หนูเข้าตัวหนู เพราะวิธีแรกเป็นทดลองซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้วิจัยแต่ในกรณีหลังผู้วิจัย ควบคุมอะไรไม่ได้เลย

จากการแบ่งประเภทของการวิจัยออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่ใช้ในการ จำแนกประเภทของการวิจัยโดยนักวิจัยแต่ละท่านดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยพบว่าการแบ่ง ประเภทของการวิจัยโดยการแบ่งตามระดับของการควบคุม (Controlled research) ของเย็น ใจ เลาหวณิช จะมีความเป็นไปได้และสัมพันธ์กับการวิจัยทางด้านศิลปกรรมศาสตร์หรือการ วิจัยในสาขาทัศนศิลป์มากที่สุดซึ่งได้แก่ การศึกษาเป็นกรณี (Case study) การวิจัยจาก เอกสาร (Documentary research) การวิจัยสนาม (Field study) การวิจัยสำรวจ (Survey research) การวิจัยกิริยา (Action research) การวิจัยทดลอง (Experimental research) และการวิจัยแบบสร้างสรรค์ (Creative research) ดังนั้นผู้วิจัยจึงยึดเกณฑ์การแบ่งประเภท ของการวิจัยโดยอาศัยการแบ่งตามระดับของการควบคุมนี้เป็นหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population & Sample)

ขั้นตอนสำคัญตอนหนึ่งของการวิจัยคือ การรวบรวมข้อมูลเพื่อค้นหาคำตอบที่ผู้วิจัยต้องการทราบซึ่งเป้าหมายสำคัญที่ผู้วิจัยมุ่งรวบรวมข้อมูลคือ ประชากร ดังนั้นการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการวิจัยโดยผู้วิจัยต้องกำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้วิจัยและถูกต้องตามหลักการวิจัย ซึ่งก็มีนักวิจัยหลายท่านได้กล่าวถึงประชากรและการแบ่งประเภทของประชากรไว้ดังนี้

ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ (2525 : 61) ได้แบ่งประชากรออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประชากรที่มีจำนวนจำกัด (Finite Population)

ประชากรที่มีจำนวนจำกัดคือ ประชากรของสิ่งต่าง ๆ ที่มีจำนวนแน่นอน และสามารถนับจำนวนเป็นตัวเลขได้อย่างครบถ้วน เช่น ประชากรนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ประชากรโรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ประชากรรถแท็กซี่ในจังหวัดลพบุรี เป็นต้น

2. ประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัด (Infinite Population)

ประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัดคือ ประชากรของสิ่งต่าง ๆ ที่มีจำนวนไม่แน่นอนและไม่สามารถนับจำนวนเป็นตัวเลขที่แท้จริงได้เพราะมีจำนวนมากมายเกินกว่าจะนับได้ เช่น ประชากรในโลกมนุษย์ ประชากรเมล็ดข้าวสารในโรงสี ประชากรจำนวนครั้งที่ฝนตก เป็นต้น

อุทุมพร จามรมาน (2530 : 4) ได้แบ่งประชากรออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ประชากรเป้าหมาย (Target Population)

ประชากรเป้าหมาย คือ ประชากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย เช่น นักเรียนโรงเรียน ก จำนวน 3,000 คน เป็นต้น

2. ประชากรนิยาม (Defined Population or Operational Population)

ประชากรนิยาม คือ ประชากรที่เกี่ยวข้องและที่สามารถให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยนี้ได้ เช่น นักเรียนของโรงเรียน ก ที่มาเรียนในวันที่ทำการสัมภาษณ์

3. ประชากรจำนวนจำกัด (Definite Population)

ประชากรจำนวนจำกัด คือ ประชากรที่มีจำนวนนับได้ถ้วน เช่น คน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น

4. ประชากรจำนวนไม่จำกัด (Indefinite Population)

ประชากรจำนวนไม่จำกัดคือ ประชากรที่มีจำนวนแจ้งนับไม่ถ้วน เช่น เส้นผมบนศีรษะมนุษย์ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งของการทำวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละชนิดจะเก็บรวบรวมข้อมูลแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงมีหลายรูปแบบ ดังนี้

แบบทดสอบ (Test)

แบบทดสอบหรือแบบสอบ เป็นชุดของคำถามหรือแบบฝึกหัดหรือวิธีการใดก็ตามที่ใช้วัดทักษะความรู้ สติปัญญา ความถนัด ของแต่ละคนหรือของกลุ่มคน (สมหวัง พิริยานุวัฒน์. 2527 : 108)

ประเภทของแบบทดสอบ

แบบทดสอบสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่นักวิจัยแต่ละท่านจะใช้ในการแบ่งดังต่อไปนี้

สุภาพ วาดเขียน (2525 : 29 - 30) กล่าวว่าแบบทดสอบสามารถแบ่งออกได้โดยยึดถือตามเหตุผลต่าง ๆ กัน ดังนี้

1. ถือตามสมรรถภาพของการวัด

แบบทดสอบที่ถือตามสมรรถภาพของการวัดสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test)

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบสำหรับวัดสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ที่เด็กได้เรียนรู้ในด้านวิชาการมาแล้วในอดีตเท่าไร ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่

1.1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง

1.1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน

1.2 แบบทดสอบวัดความถนัด (Aptitude Test)

แบบทดสอบวัดความถนัดเป็นแบบทดสอบสำหรับวัดสมรรถภาพของผู้เรียนว่าจะเรียนต่อไปได้มากน้อยเพียงใด โดยอาศัยการสะสมของประสบการณ์เดิมในอดีต การวัดดังกล่าวที่ใช้เพื่อเป็นการทำนายอนาคตของผู้เรียนโดยอาศัยข้อเท็จจริงในปัจจุบันเป็นพื้นฐานของการทำนาย แบบทดสอบวัดความถนัด สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่

1.2.1 แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน

1.2.2 แบบทดสอบความถนัดพิเศษ

1.3 แบบทดสอบวัดการปรับตัว (Adjustment Test)

แบบทดสอบวัดการปรับตัวเป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ ได้แก่

- 1.3.1 แบบทดสอบวัดทัศนคติ
- 1.3.2 แบบทดสอบวัดความสนใจ
- 1.3.3 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ

2. ถัดจากจุดมุ่งหมายของการสร้าง

แบบทดสอบที่ถัดจากจุดมุ่งหมายของการสร้างสามารถแบ่งออกเป็น 2

ประเภท คือ

2.1 แบบทดสอบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or Essay Test)

แบบทดสอบอัตนัยหรือความเรียงจะกำหนดปัญหาหรือข้อคำถามมาให้แล้วผู้ตอบเขียนตอบได้ยาว ๆ ตามต้องการ

2.2 แบบทดสอบปรนัยหรือให้ตอบสั้น ๆ (Objective or Short Answer Test)

แบบทดสอบปรนัยหรือให้ตอบสั้น ๆ จะกำหนดปัญหาหรือข้อคำถามมาให้พร้อมกับกฎเกณฑ์ในการตอบและคำตอบมาให้เลือกเช่น ให้กาเครื่องหมายถูกผิด ให้จับคู่ ให้เลือกคำตอบ ให้เติมคำ

3. ถัดจากลักษณะปฏิบัติ หรือลักษณะการตอบ

แบบทดสอบที่ถัดจากลักษณะปฏิบัติหรือลักษณะการตอบสามารถแบ่งออกเป็น

3 ประเภท คือ

3.1 แบบทดสอบให้ลงมือกระทำ (Performance Test)

แบบทดสอบให้ลงมือกระทำจะมีคำถามและกำหนดให้ผู้ตอบเลือกหยิบวัตถุหรืออุปกรณ์เครื่องมือให้ถูกต้องหรือสอดคล้องกับคำถามหรือการใช้งาน หรือให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วสังเกตดูวิธีทำงานหรือดูจากผลการกระทำว่าได้คุณภาพดี เลวเพียงใด

3.2 แบบทดสอบให้เขียนตอบ (Paper - Pencil Test)

แบบทดสอบให้เขียนตอบจะใช้กระดาษเขียนคำถามและใช้กระดาษเขียนคำตอบซึ่งคำถามและคำตอบอาจจะรวมกันหรือแยกกันได้

3.3 แบบทดสอบปากเปล่า (Oral Test)

แบบทดสอบปากเปล่าจะให้ตอบคำถามวิชาการด้วยปากเปล่าอาจจะใช้ผู้ถามคนเดียวหรือหลายคนก็ได้

4. ถู้อตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ

แบบทดสอบที่ถู้อตามคาบเวลาที่กำหนดให้ตอบสามารถแบ่งออกเป็น 2

ประเภทคือ

4.1 แบบทดสอบใช้ความเร็ว (Speed Test)

แบบทดสอบใช้ความเร็วจะมีข้อเสนอจำนวนหลายข้อ แต่กำหนดเวลาให้มาจำกัด ข้อสอบประเภทนี้ไม่ค่อยยากแต่มีจำนวนข้อมาก การตอบต้องอาศัยความเร็วเป็นเกณฑ์

4.2 แบบทดสอบไม่จำกัดเวลา (Power Test)

แบบทดสอบไม่จำกัดเวลาส่วนมากจะเป็นข้อสอบอัตนัยให้เวลามากจนผู้ตอบทำเสร็จ หรือกำหนดให้ไปค้นคว้าเขียนรายงานหรือเขียนวิทยานิพนธ์

5. ถู้อตามประโยชน์การนำไปใช้

แบบทดสอบที่ถู้อตามประโยชน์การนำไปใช้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

5.1 แบบทดสอบวินิจฉัย (Diagnostics Test)

แบบทดสอบวินิจฉัยจะหาข้อบกพร่อง หรือจุดอ่อนในการเรียนแต่ละวิชาเป็นเรื่อง ๆ ไป

5.2 แบบทดสอบทำนาย (Prognostic Test)

แบบทดสอบทำนายจะอาศัยผลการค้นคว้าวิเคราะห์วินิจฉัยของเรื่องก่อน ๆ มาช่วยการทำนาย

สมสรร วงษ์อยู่น้อย (2527 : 63 - 65) ได้จัดแบ่งประเภทของแบบทดสอบออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. แบ่งตามเป้าหมายที่ต้องการวัด

การแบ่งแบบทดสอบตามเป้าหมายที่ต้องการวัด สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test)

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดพฤติกรรมหรือความหมายของบุคคลอันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนการสอนว่าผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้อะไรบ้างมีการเปลี่ยนแปลงไปเพียงใด เป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด

1.2 แบบทดสอบวัดสติปัญญาหรือความถนัด (Intelligence or Aptitude Test)

แบบทดสอบวัดสติปัญญาหรือความถนัดเป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดสมรรถภาพพื้นฐานที่เป็นศักยภาพในการที่จะเรียนรู้หรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ

1.3 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personality Test)

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพเป็นแบบทดสอบที่วัดคุณลักษณะด้านความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ ทักษะคิดและพฤติกรรมด้านการปรับตัว เป็นต้น

2. แบ่งตามสิ่งที่ใช้สื่อความหมาย

การแบ่งตามสิ่งที่ใช้สื่อความหมาย สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 แบบทดสอบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อ (Verbal Test)

แบบทดสอบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อเป็นแบบทดสอบที่สื่อความหมายโดยใช้ภาษาทั้งหมด จึงเหมาะสมกับผู้ที่สามารถอ่านหนังสือได้แล้ว

2.2 แบบทดสอบที่ใช้ภาพเป็นสื่อ (Non - Verbal Test)

แบบทดสอบที่ใช้ภาพเป็นสื่อเป็นแบบทดสอบที่สื่อความหมายโดยใช้ภาพหรือสัญลักษณ์แทนภาษา การวัดผลด้วยเครื่องมือประเภทนี้จะได้รับความสนใจจากผู้สอบและยังสามารถวัดได้อย่างเที่ยงตรงอีกด้วย

3. แบ่งตามลักษณะการถามตอบ

การแบ่งตามลักษณะการถามตอบ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 แบบทดสอบปากเปล่า (Oral Test)

แบบทดสอบปากเปล่านั้นเป็นแบบทดสอบที่ต้องการให้ผู้เข้าสอบตอบคำถามด้วยวาจาหรือคำพูดโดยตรง การสอบประเภทนี้มักจะทำเป็นรายบุคคลทำให้มีโอกาสอบถามได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง

3.2 แบบทดสอบแบบเขียนตอบ (Written Test or Paper - Pencil Test)

แบบทดสอบแบบเขียนตอบเป็นแบบทดสอบที่พัฒนามาจากการทดสอบปากเปล่า เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับนักเรียนจำนวนมาก ๆ ซึ่งแบบทดสอบแบบเขียนตอบจะช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้อย่างมาก แบบทดสอบชนิดนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.2.1 แบบทดสอบความเรียง (Essay Type)

แบบทดสอบความเรียงเป็นแบบทดสอบที่ต้องการคำตอบที่เขียนยาว ๆ และผู้ตอบจะมีอิสระอย่างเต็มที่ในการอธิบายวิพากษ์วิจารณ์

3.2.2 แบบทดสอบจำกัดคำตอบ (Fixed - Response Type)

แบบทดสอบจำกัดคำตอบเป็นแบบทดสอบที่ต้องการคำตอบที่ตรงประเด็นเป็นสำคัญ ผู้เข้าสอบจำเป็นต้องตอบตามเงื่อนไขหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้เท่านั้น

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2530 : 75 - 78) ได้จำแนกแบบทดสอบออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จำแนกตามลักษณะการสร้าง

การจำแนกแบบทดสอบตามลักษณะการสร้าง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1.1 แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างเอง

แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างเองเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างด้วยตนเองตามวัตถุประสงค์ของการสอบซึ่งกระบวนการในการสร้างนั้นจะมีการนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้แล้วนำมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้จริง

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardize Test)

แบบทดสอบมาตรฐานเป็นแบบทดสอบที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพจนเป็นที่เชื่อถือได้ และเมื่อมีการนำแบบทดสอบมาตรฐานไปใช้ไม่ว่าใครก็จะเป็นผู้คุมสอบหรือตรวจคะแนนก็ตามจะได้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกัน

2. จำแนกตามลักษณะการใช้

การจำแนกแบบทดสอบตามลักษณะการใช้สามารถแบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test)

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดระดับความสามารถของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถและทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนไปแล้วมากน้อยเพียงใด

2.2 แบบทดสอบวัดความพร้อม (Readiness Test)

แบบทดสอบวัดความพร้อมเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความพร้อมของผู้สอบว่ามีความพร้อมที่จะเรียนหรือไม่ เช่น แบบทดสอบวัดความพร้อมก่อนที่จะเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.3 แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง (Diagnostic Test)

แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องเป็นแบบทดสอบที่ใช้ตรวจสอบข้อบกพร่องหรือจุดด้อยในการเรียนของแต่ละวิชาเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเก่งและอ่อนในเนื้อหาวิชาส่วนใดบ้าง และแบบทดสอบชนิดนี้มีประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

2.4 แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญา (Intelligence Test)

แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถในการคิด ความสามารถในการเรียนรู้ รวมทั้งความสามารถในการรวบรวมประสบการณ์ต่าง ๆ มาปรับใช้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญานั้นใช้ในการประมาณระดับเชาว์ปัญญาโดยทั่ว ๆ ไป โดยวัดความสามารถในด้านต่าง ๆ

2.5 แบบทดสอบวัดความถนัด (Aptitude Test)

แบบทดสอบวัดความถนัดเป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมหรือความสามารถเฉพาะอย่างที่จะเกิดขึ้นภายหลัง แบบทดสอบชนิดนี้สามารถใช้วัดความสามารถเฉพาะในด้านต่าง ๆ ที่ใช้เรียนตามโรงเรียน เช่น ความถนัดในการเรียนภาษาต่างประเทศ การเรียนดนตรี การเรียนคณิตศาสตร์ เป็นต้น

2.6 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personality Inventories)

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความต้องการ ความลำบากในการปรับตัวและค่านิยมต่าง ๆ

2.7 แบบทดสอบวัดความสนใจด้านอาชีพ (Vocational Interest Inventories)

แบบทดสอบวัดความสนใจด้านอาชีพเป็นแบบทดสอบที่ใช้สำรวจความสนใจในอาชีพต่าง ๆ ซึ่งแบบทดสอบชนิดนี้จะให้ผู้ตอบระบุถึงความสนใจในสิ่งต่าง ๆ เช่น กีฬา งานอดิเรก หนังสือ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคน

แบบสอบถาม (Questionnaire)

แบบสอบถามเป็นรายการคำถามที่เตรียมไว้เพื่อถามเรื่องใดเรื่องหนึ่งและรายการคำถามนี้ส่งให้คนกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ตอบตามความสมัครใจ แบบสอบถามใช้เพื่อเก็บข้อมูลประเภทข้อเท็จจริง (Factual information) ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมปกติ (Typical behavior) (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2527 : 99) ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์นิยมใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพราะสะดวกและสามารถใช้วัดได้อย่างกว้างขวางอันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต แบบสอบถามส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของคำถามเป็นชุด ๆ เพื่อวัดสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะวัด โดยมีคำถามเป็นตัวกระตุ้นเร่งเร้าให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา

รูปแบบของแบบสอบถาม

นักวิจัยสามารถสร้างแบบสอบถามได้ 3 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

1. แบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed Form or Structured Questionnaire)

แบบสอบถามชนิดปลายปิดเป็นรูปแบบของคำถามที่ผู้สร้างมีจุดมุ่งหมายแน่นอนอยู่ในใจและจัดเตรียมคำตอบไว้ให้ล่วงหน้าแล้ว ผู้ตอบเพียงเลือกตอบจากคำตอบที่กำหนดให้เท่านั้น แบบสอบถามปลายปิดแบ่งออกได้อีกหลายประเภท ได้แก่

1.1 แบบให้เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสองอย่าง แบบนี้จะกำหนดคำตอบไว้ให้สองคำตอบแล้วให้เลือกตอบหนึ่งคำตอบ

1.2 แบบให้เลือกหนึ่งคำตอบจากหลายคำตอบ

1.3 แบบให้เลือกหลายคำตอบจากหลายคำตอบ

1.4 แบบให้เลือกตามลำดับก่อนหลัง

1.5 แบบประมาณค่า เป็นแบบที่กำหนดให้มีน้ำหนักเปรียบเทียบกัน ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว (บุญธรรม กิจปริดาภิรสุทธิ. 2524 : 163 - 165)

2. แบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open - Ended Form or Unstructured or Unstandardized Questionnaire)

แบบสอบถามชนิดปลายเปิดเป็นแบบสอบถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ แต่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้อย่างอิสระด้วยคำพูดของตนเอง แบบสอบถามชนิดปลายเปิดนี้ตอบยากและเสียเวลาในการตอบมากเพราะผู้ตอบจะต้องคิดวิเคราะห์อย่างกว้างขวาง เพื่อตอบคำถามนั้น แบบสอบถามชนิดนี้นิยมใช้เมื่อต้องการทราบเจตคติ แรงจูงใจ หรือเงื่อนไข ตลอดจนความคิดต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุแห่งการตัดสินใจของผู้ตอบแบบสอบถามและใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามชนิดปลายปิดได้ (นิภา ศรีไพโรจน์. 2527 : 91)

3. แบบสอบถามชนิดรูปภาพ (Pictorial Form)

แบบสอบถามชนิดรูปภาพนี้ในแบบสอบถามบางครั้งอาจใช้รูปภาพจากภาพวาดหรือภาพถ่ายซึ่งอาจให้ผู้ตอบ ๆ สนองเป็นคำพูดหรือข้อความที่รู้สึกกับภาพนั้นก็ได้ ซึ่งการเร้าด้วยรูปภาพนี้เหมาะสำหรับการเก็บข้อมูลกับเด็ก ๆ หรือผู้ใหญ่ที่มีการศึกษาจำกัด แต่วิธีการนี้ต้องคำนึงถึงเหตุผล 2 ประการคือ

3.1 วิธีการนี้จะใช้ได้ดีในสถานการณ์ที่ผู้ตอบสามารถแยกแยะหรือเข้าใจรายละเอียดของคุณลักษณะในภาพนั้นดีพอ

3.2 แบบสอบถามประเภทนี้จะเป็มาตรฐาน (Standardized) ได้ยาก ถ้าหากรูปภาพนั้นเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต (เชิดศักดิ์ โฉวาสินธุ์. 2522 : 66)

แบบสอบถามแต่ละแบบจะให้ประโยชน์ในการใช้แตกต่างกัน ดังนั้นในการวิจัยจึงอาจเลือกใช้แบบสอบถามเพียงชนิดเดียวกันหรือหลายชนิดประกอบกัน

การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์คือ การสนทนาแบบมีจุดมุ่งหมายแน่นอน ผู้สนทนาทั้งสองฝ่ายคือผู้สัมภาษณ์ (Interview) และผู้ให้สัมภาษณ์ (Interviewee) ต่างให้และรับข่าวสารหรือข้อมูลที่ต้องการ การสัมภาษณ์เป็นกระบวนการติดต่อสื่อความหมายกันระหว่างบุคคลสองฝ่ายดังกล่าวโดยอาศัยภาษาเป็นสื่อ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2527 : 87-88) การสัมภาษณ์เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามที่ใช้วิธีการแบบ Face to face contact (เชิดศักดิ์ โฉวาสินธุ์. 2522 : 85)

ประเภทของการสัมภาษณ์

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน (Standardized or Structured Interview)

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบมาตรฐานเป็นการสัมภาษณ์ตามแบบที่จัดเตรียมคำถามไว้เรียบร้อยแล้ว กาญจนา มณีแสง (2522 : 58) ได้แบ่งประเภทของการสัมภาษณ์แบบนี้ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 แบบ Fixed หรือ Closed-End มีคำถามแบบปลายปิด (Closed-End Form)

เป็นคำถามชนิดที่ผู้ตอบเลือกตามกำหนดไว้ในกรณีเช่นนี้ ผู้ตอบไม่มีโอกาสตอบ นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ คำถามจะเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ ข้อมูลที่ได้อาจไม่ตรงกับความเป็นจริงมากนัก วิธีการนี้สะดวกสำหรับผู้สัมภาษณ์ที่ยังไม่ชำนาญ

1.2 แบบ Opened-End

เป็นแบบที่ผู้สัมภาษณ์เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีโอกาสตอบตามความคิดเห็นของตนเอง คำถามจึงมักจะเป็นคำถามที่ว่า เพราะอะไร ทำไม อะไร เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์แบบมีกฎเกณฑ์น้อย (Less or Non-Structured Interview)

เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัว เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกคนมีอิสระในการถามและการตอบเต็มที่ ใช้คำถามที่ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม การสัมภาษณ์แบบนี้จะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของผู้สัมภาษณ์

การสังเกต (Observation)

การสังเกตคือ การที่ผู้วิจัยพยายามใช้ประสาทสัมผัสทุกอย่างเพื่อไปเสาะแสวงหาความรู้ที่จะวิจัย (กาญจนา มณีแสง. 2522 : 51) ฉะนั้นการสังเกตจึงจำเป็นต้องมีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดบางประการ ซึ่งได้แก่ความตั้งใจ (Attention) ความว่องไวในการใช้ประสาทสัมผัส (Sensation) และความว่องไวในการรับรู้หรือสื่อความหมาย (Perception) (เชิดศักดิ์ โฆวาสัทธ. 2522 : 73) การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตจะเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากสภาพความเป็นจริง และเก็บข้อมูลโดยรวมเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

ประเภทของการสังเกต

จุมพล สวัสดิยากร (2520 : 149-150) ได้กล่าวถึง ประเภทของการสังเกตไว้ดังนี้

1. การสังเกตการณ์โดยเข้าไปร่วม (Participant Observation)

การสังเกตการณ์โดยเข้าไปร่วม หมายถึง การสังเกตการณ์ที่ผู้สังเกตไปร่วมอยู่ในหมู่ผู้ที่ถูกสังเกตและมีการร่วมกระทำกิจกรรมกัน โดยผู้สังเกตเป็นสมาชิกผู้หนึ่งของกลุ่มที่ทำงานหรือมีกิจกรรมร่วมกันอยู่นั้น

2. การสังเกตการณ์โดยไม่เข้าไปร่วม (Non-Participant Observation)

การสังเกตการณ์โดยไม่เข้าร่วม หมายถึง การสังเกตการณ์ที่ผู้สังเกตอยู่นอกวงของผู้ถูกสังเกตกระทำตนเป็นบุคคลภายนอกโดยไม่เข้าไปร่วมกิจกรรมที่กลุ่มกำลังกระทำอยู่ และผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวเลยว่ากำลังถูกสังเกตอยู่

การทดลอง (Experimentation)

การทดลอง เป็นวิธีการรวบรวม ข้อมูลโดยสร้างสถานการณ์ขึ้น หรือควบคุมบังคับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างเพื่อให้สามารถได้ข้อมูล ของตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น ๆ โดยเฉพาะโดยปราศจากอิทธิพลของตัวแปรภายนอกอื่น ๆ เทียนฉาย กิระนันท์ (2527 : 108) กล่าวว่า การทดลองเป็นเทคนิคที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาและทดสอบสมมุติฐาน ข้อเสนอและทฤษฎี ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบความสัมพันธ์เป็นเหตุและผลกันโดยตรงหรือโดยทางอ้อม อำนวยวิทย์ ชูวงศ์ (2519 : 159 - 160) กล่าวว่า การทดลองมีความแตกต่างกับวิธีวิจัยอื่น ๆ ที่สำคัญคือ การทดลองสามารถกำหนดความสัมพันธ์เป็นเหตุผลกันได้อย่างแท้จริง เพราะนักวิจัยสามารถควบคุมความสัมพันธ์เป็นเหตุและผลกันได้โดยตรงถึง 3 ลักษณะคือ เวลา ก่อนหลังตัวแปร การผันแปรร่วม และการป้องกันองค์ประกอบสาเหตุอื่น ๆ วิธีวิจัยอื่น ๆ

การทดลองอาจทำได้ทั้งในห้องปฏิบัติการและในสนาม การทดลองในห้องปฏิบัติการ (Laboratory experiment) เป็นการทดลองโดยนักวิจัยเป็นผู้จัดสภาพขึ้นเพื่อการทดลองโดยเฉพาะ โดยมีการควบคุมความแปรปรวนต่าง ๆ อันอาจมีอิทธิพลต่อตัวแปรอิสระให้น้อยที่สุด ส่วนการทดลองในสนาม (Field experiment) เป็นการทดลองในสภาพที่เป็นจริงตามธรรมชาติ นอกห้องปฏิบัติการโดยนักวิจัยไม่อยู่ในฐานะที่จะควบคุมเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีผลต่อการทดลองได้

การค้นคว้าจากเอกสาร (Document)

โสภา ชูพิกุลชัย (2525 : 36-37) ได้ให้ความหมายของการวิจัยโดยอาศัยเอกสารว่า หมายถึง การศึกษาความจริง หลักการใหม่ ๆ จากเอกสารต่าง ๆ หรือรายละเอียดที่บันทึกไว้

ความหมายของคำว่า “เอกสาร” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2526 : 918) บัญญัติว่า เอกสารคือ หนังสือที่เป็นหลักฐาน และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 วรรค 7 (ศิริวัฒน์ สุภรณ์ไพบูลย์. 2520 : 5) ให้นิยามไว้ว่า เอกสาร หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผังหรือแผน แบบอย่างอื่นจะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เอกสารไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกระดาษหรือสิ่งพิมพ์เท่านั้น ดังเช่นที่ จุมพล สวัสดิยากร (2520 : 137-139) ได้กล่าวถึง ลักษณะของข้อมูลเอกสารที่สำคัญ ๆ ที่ใช้ประกอบการวิจัยไว้ 10 ประการคือ

1. เอกสารและการบันทึกทางราชการ (Official records)
2. ข่าวสารหนังสือพิมพ์ (Newspaper accounts)
3. เอกสารของประจักษ์พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ (Eye-witness accounts)
4. จดหมายและอนุทิน (Letters and personal diaries)
5. ชีวประวัติ อัตชีวประวัติ และบันทึกความทรงจำ (Biographies autobiographies and memorial)
6. ข้อเขียนและการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ (Historical writing and studies)
7. ข้อเขียนเชิงพรรณนาที่เขียนขึ้นในอดีต (Descriptive studies made in the past)
8. ข้อเขียนทางวรรณกรรมและปรัชญา (Literary and philosophical)
9. โบราณวัตถุและสิ่งปรักหักพัง (Archaeological and geological remains)
10. หลักฐานเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ (Miscellaneous)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ศิริชัย กาญจนวาสี (2526 : 1) กล่าวถึง สถิติ (Statistics) ไว้ว่าสถิติศาสตร์เป็นแขนงหนึ่งของระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติเชิงตัวเลข (Numerical properties) ของข้อมูลที่ได้รับจากปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม ในการวิจัยและการประเมินผลงานทุกชนิดย่อมจะต้องอาศัยสถิติเป็นเครื่องมือพื้นฐานอันสำคัญ เพราะวิธีการทางสถิติเป็นวิธีการที่ย่นย่อที่สุดวิธีหนึ่ง ที่จะใช้สื่อความหมายของผลที่ได้จากการวัดและการวิจัยให้เข้าใจได้ตรงกัน โดยสิ้นเปลืองเวลา แรงงานและค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด (สุภาพ วาดเขียน. 2523 : 55)

ประเภทสถิติ

การเลือกใช้สถิติสำหรับการวิจัยนั้นมีผู้จำแนกประเภทไว้แตกต่างกัน แต่สถิติที่ใช้ในการวิจัยทางการศึกษาโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สถิติภาคบรรยาย (Descriptive Statistics)

สถิติภาคบรรยายเป็นสถิติในส่วนที่ศึกษาหาคำตอบเชิงตัวเลขเพื่อบรรยายลักษณะข้อมูล หรือการแจกแจงข้อมูลเฉพาะของประชากร หรือ กลุ่มตัวอย่างประชากรตามข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ โดยไม่นำไปใช้อธิบายหรือสรุปอ้างอิงไปยังประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มอื่น ๆ (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2526 : 18) ซึ่งจะศึกษาได้จากหัวข้อต่อไปนี้

1.1 การจัดตำแหน่งเปรียบเทียบ ได้แก่

1.1.1 การแสดงความถี่

1.1.2 อัตราส่วน คือ การเปรียบเทียบของจำนวนหนึ่งกับอีกจำนวนหนึ่ง เขียนแสดงในรูปของเศษส่วน หรือ พหุคูณ (Multiple) เช่น $\frac{7}{1}$ หรือ 7 : 1

1.1.3 สัดส่วน คือ เศษส่วนของจำนวนย่อยกับจำนวนรวมทั้งหมด ให้ถือจำนวนรวมทั้งหมดเป็น 1 ส่วน

1.1.4 ร้อยละ คือ อัตราส่วนที่มีฐาน (หรือส่วน) เป็น 100 โดยทั่ว ๆ ไปนิยมใช้ร้อยละมากกว่าอัตราส่วนธรรมดา

1.1.5 เปอร์เซนไทล์ (P) คือ ตำแหน่งที่แสดงให้ทราบว่า มีจำนวนร้อยละเท่าใดของจำนวนคะแนนที่มีค่าต่ำกว่าคะแนน ณ ตำแหน่งนั้น (ประคอง กรณสูตร. 2525 : 27-28)

1.2 การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง

การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางคือ ระเบียบวิธีสถิติที่ใช้ในการหาค่าเฉลี่ยหรือ ตัวแทน (1 ค่า) เพื่อแสดงขนาดของข้อมูลแต่ละชุด (ประกอบ กรรณสูตร. 2525 : 79) สถิติที่นิยมใช้ได้แก่

1.2.1 ตัวกลางเลขคณิตหรือมัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean)

ตัวกลางเลขคณิตหรือมัชฌิมเลขคณิตคือ การรวบรวมข้อมูลแต่ละตัวเข้าด้วยกันหารด้วยจำนวนข้อมูลทั้งหมด สัญลักษณ์ที่ใช้แทนมี 2 ตัว คือ กรณีเป็นประชากร ใช้ μ (มิว) และกรณีเป็นตัวอย่างใช้ $\bar{X}$ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2522 : 219-220)

1.2.2 มัธยฐาน (Median)

มัธยฐาน คือ คะแนนของประชากรที่อยู่ตรงกลางระหว่างจำนวนประชากรที่ได้คะแนนสูงและต่ำเมื่อได้จัดเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย หรือจากน้อยไปหามาก (คะแนนที่มีการแจกแจง) (สุภาพ วาดเขียน 2523 : 65) สัญลักษณ์ที่ใช้ คือ Md Me Med Mdn

1.2.3 ฐานนิยม (Mode)

ฐานนิยม คือ คะแนนที่มีความถี่สูงสุดในข้อมูลชุดหนึ่ง ๆ สัญลักษณ์ของฐานนิยมคือ Mo

1.3 การวัดการกระจาย

การวัดการกระจายเป็นการบอกความแตกต่างของข้อมูล ถ้าข้อมูลแตกต่างกันมากจะกระจายมาก และถ้าข้อมูลเหมือนกันจะไม่มีการกระจาย หรือการกระจายมีค่าเป็น 0 สถิติที่นิยมใช้คือ

1.3.1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D. Sx)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ ค่าเฉลี่ยของส่วนเบี่ยงเบนระหว่างคะแนนในข้อมูลชุดหนึ่งกับมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนในข้อมูลชุดเดียวกัน

1.3.2 ความแปรปรวน (Variance S^2 σ^2)

ความแปรปรวนเป็นการบอกการกระจายอีกแบบหนึ่งมีค่าเท่ากับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานยกกำลังสอง

1.3.3 ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile Deviation, Q.D.)

ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์เป็นค่าบอกการกระจายของข้อมูลที่หยาบกว่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพราะเป็นการหาค่าเฉลี่ยของจุด 2 จุด คือ

Q1 เป็นค่าแบ่งความถี่ของข้อมูลสะสม 1/4 ส่วน และ 3/4 ส่วน

Q3 เป็นค่าแบ่งความถี่ของข้อมูลสะสมเป็น 3/4 ส่วน และ 1/3 ส่วน

1.3.4 พิสัย (Range, R)

พิสัยจะใช้หาความแตกต่างของจุดปลายสุด (ค่าสูงสุด-ต่ำสุด)

ของข้อมูล

1.4 การหาค่าความสัมพันธ์และสมการถดถอย

การหาค่าความสัมพันธ์และสมการถดถอยนี้เมื่อผู้วิจัยมีข้อมูลที่ได้จากตัวแปรมากกว่า 1 ตัวขึ้นไป ผู้วิจัยสามารถหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ละคู่ได้โดยอาศัยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Association) และสหสัมพันธ์ (Correlation) แบบต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทข้อมูล และนอกจากนั้นถ้าต้องการจะทำนายข้อมูลชุดหนึ่งก็ย่อมทำได้โดยอาศัยการวิเคราะห์ความถดถอย (Regression) อุทุมพร จามรมาน (2527 : 241) อธิบายเรื่องความถดถอยว่า เป็นการสร้างสมการเส้นตรงที่ใช้เทคนิคค่ากำลังสองน้อยสุด (The least square method) มาช่วยให้สามารถทำนายค่าของตัวแปรหนึ่งจากอีก (ชุด) หนึ่งของตัวแปรอื่น ๆ

2. สถิติภาคสรุปอ้างอิง (Inferential Statistics)

สถิติภาคสรุปอ้างอิงเป็นสถิติที่ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร (Sample data) เพื่อประมาณ (Estimate) คาดคะเน (Prediction) สรุปอ้างอิง (Generalization) หรือนำสู่การตัดสินใจ (Reaching decision) ไปยังประชากรเป้าหมายในแง่ที่ทำการศึกษา (ศิริชัย กาญจนวาสี 2526 : 18-19) การอ้างอิงจะศึกษาเกี่ยวกับ

2.1 การทดสอบสมมุติฐาน (Hypothesis Testing)

สมมุติฐาน หมายถึง ข้อความที่แสดงถึงการคาดคิดแนวคำตอบของปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้ล่วงหน้า (Expected answer) สมมุติฐาน จึงมักเป็นข้อสมมุติที่สมเหตุสมผล จากแนวคิดของทฤษฎี (A logical Implication of theory) ที่เสนอขึ้นมาชั่วคราวเพื่ออธิบายความจริงบางอย่างแล้วใช้เป็นแนวทางในการสืบสวนค้นคว้าเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของสมมุติฐานนั้น และข้อเท็จจริงของเรื่องที่ทำการศึกษา (ศิริชัย กาญจนวาสี 2526 : 177)

สมมุติฐานทางสถิติ คือ สมการที่ประกอบด้วยค่าพารามิเตอร์และตัวเลข สมมุติฐานทางสถิติแบ่งออกเป็นสมมุติฐานศูนย์ ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อถูกปฏิเสธ และสมมุติฐานอื่น

2.2 การประมาณค่าพารามิเตอร์ จำแนกออกเป็น

2.2.1 การประมาณค่าที่เป็นจุด (Point Estimation)

2.2.2 การประมาณค่าที่เป็นช่วง (Interval Estimation)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปัญญานิพนธ์

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) รัสเซล (Russel. 1962 : 137 – 140) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด แคลิฟอร์เนีย ได้ทำการวิเคราะห์การวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพและการศึกษาในวารสาร Research quarterly ระหว่างปี ค.ศ. 1951 – 1960 โดยผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะสำรวจรายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพที่จัดพิมพ์ขึ้นในวารสาร Research quarterly ระหว่างเดือนมีนาคม ค.ศ. 1951 ถึงเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1960 เพื่อที่จะทำการวิเคราะห์จำนวนสัดส่วน หัวข้อเรื่อง วิธีการในการวิจัย ผลของการวิจัยปรากฏว่าจากจำนวนรายงานการวิจัยในวารสาร Research quarterly ทั้งสิ้น 477 เรื่อง เป็นรายงานที่เกี่ยวกับสุขภาพ และการศึกษา 59 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.4 ของทั้งหมด โดยเฉลี่ยในปีหนึ่ง ๆ มีรายงานการวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพและสุขภาพ ประมาณร้อยละ 6.21 ต่อปี และเรื่องที่ทำการวิจัยส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 25 เป็นหัวข้อที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการปรับปรุงเกี่ยวกับ ความคิด ทศนคติ การปฏิบัติความต้องการและความสนใจ รองลงมา ได้แก่ การทดสอบเกี่ยวกับความรู้ ทศนคติ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพส่วนบุคคล การวิจัยทางด้านโภชนาการ สุขภาพ และการปฏิบัติ การประเมินผล โปรแกรมต่าง ๆ การเตรียมครู กิจกรรมที่มีผลต่อสุขภาพ การบริการด้านสุขภาพ อุบัติเหตุและการสุขภาพ และการวิเคราะห์งานวิจัยต่าง ๆ ตามลำดับ ส่วนวิธีการที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถาม

งานวิจัยในประเทศ

ในปีการศึกษา 2527 พิชัย ดลเสมอ (2527 : 40) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาสัตตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2506 – 2523” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ วิทยานิพนธ์สาขาสัตตศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 300 เล่ม เพื่อศึกษาถึงขอบเขต หัวข้อและเนื้อเรื่อง ประเภทของการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ระดับกลุ่มประชากร ช่วงปีการศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์และภูมิภาคที่อยู่ของประชากรที่ใช้ในการวิจัย ผลปรากฏว่า

1. วิทยานิพนธ์ซึ่งแบ่งตามขอบเขตหัวข้อและเนื้อเรื่องที่มีผู้ทำกันมากที่สุดคือ การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษางานโสตทัศนศึกษาของสถาบันต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 20 รองลงมาคือ การวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอน การวิจัยเกี่ยวกับโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 12 และ 11 ตามลำดับ

2. ประเภทของการวิจัยที่ทำกันมากที่สุดคือ การวิจัยเชิงบรรยายคิดเป็นร้อยละ 59.33 รองลงมาได้แก่ การวิจัยเชิงทดลองและการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 40.33 และ 0.33 ตามลำดับ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ใช้กันมากที่สุดคือ แบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 50.48 รองลงมาคือ แบบทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 37.86

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัยที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือ ค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 32.54 รองลงมาได้แก่ ร้อยละคิดเป็นร้อยละ 30.49

5. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูอาจารย์ผู้สอนทุกระดับการศึกษาของสถาบันต่าง ๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.74 รองลงมาได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 18.99

6. ช่วงปีการศึกษาที่มีผู้ทำวิทยานิพนธ์มากที่สุดคือ ช่วงปีการศึกษา 2518 – 2520 คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมาคือช่วงปีการศึกษา 2521 - 2523 คิดเป็นร้อยละ 18.99

7. ภูมิภาคที่อยู่ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยที่มีมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 72.66 น้อยที่สุด ได้แก่ ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 1.86

ในปีการศึกษา 2536 นุชนารถ บัจจุบัน (2536 : 76 – 77) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ระหว่างปีพุทธศักราช 2529 ถึงพุทธศักราช 2534 มหาวิทยาลัยนเรศวร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวในรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทของการวิจัย เนื้อหาที่ทำการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยนเรศวร ระหว่างปีพุทธศักราช 2529 ถึงปีพุทธศักราช 2534 จำนวน 72 เล่ม ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ประเภทของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เป็นการวิจัยเชิงทดลอง รูปแบบที่ 3 Randomized control group pretest posttest desing คือ การทดลองที่สุ่มกลุ่มตัวอย่างแล้วแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทดสอบก่อนและหลังการทดลองมากที่สุด รองลงมาเป็นการวิจัยเชิงทดลองรูปแบบที่ 5 Randomized control group posttest only design คือ การทดลองสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่ม

ทดลองและกลุ่มควบคุม ทดสอบเฉพาะหลังการทดลอง และสำหรับการวิจัยเชิงบรรยายพบว่าเป็นการสำรวจโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาเป็นการวิจัยแบบการศึกษาเปรียบเทียบเหตุผล

2. เนื้อหาที่ทำการวิจัยเป็นเนื้อหาจิตวิทยามากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เป็นจิตวิทยาบุคลิกภาพมากที่สุด รองลงมาเป็นจิตวิทยาสังคม สำหรับเนื้อหาการแนะแนวพบว่าเป็นการแนะแนวเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวและสังคมมากที่สุด รองลงมาเป็นการแนะแนวอาชีพ ส่วนในด้านขอบข่ายบริการแนะแนวพบว่าเป็นบริการจัดวางตัวบุคคลมากที่สุด รองลงมาเป็นการให้คำปรึกษา

3. ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน นักศึกษา มากที่สุด รองลงมาเป็นครู อาจารย์ และน้อยที่สุดเป็นผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมากที่สุด รองลงมาเป็นแบบทดสอบ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติภาคบรรยายมากที่สุดเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าใช้ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติภาคอ้างอิง พบว่า ใช้ t - test มากที่สุด รองลงมาใช้ One - way ANOVA

6. ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัยเป็นการวิจัยในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา และน้อยที่สุดคือ ที่ไม่จัดอยู่ในระดับการศึกษา

ในปีการศึกษา 2537 วีรศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2537 : 53 – 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษางานวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2511 – 2534” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษางานวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ งานวิจัยวิชาเอกพลศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2511 – 2534 รวมทั้งสิ้น 773 เล่ม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ประเภทของงานวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการวิจัยเชิงทดลองมากที่สุด

2. สาขาวิชาการทางการศึกษาที่ทำการวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นสาขาวิชาสรีรวิทยาของการออกกำลังกายมากที่สุด

3. ชนิดกีฬาที่ทำการวิจัยมีความสัมพันธ์กับสาขาวิชาพลศึกษาและการวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สัมพันธ์กับวิชาสรีรวิทยามากที่สุด

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นแบบทดสอบมากที่สุด

5. สมมุติฐานในการวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นงานวิจัยที่ไม่มีสมมุติฐานมากที่สุด

6. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด

7. วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการเจาะจงเลือกมากที่สุด

8. สถิติที่ใช้ในการวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการใช้สถิติค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ในปี พ.ศ. 2537 วิรุณ ตั้งเจริญ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำรายงานการวิจัยเรื่อง “สถานภาพการวิจัยสาขาทัศนศิลป์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจค้นคว้า ขอบข่ายกระบวนการและสาระของงานวิจัย ค้นหาโน้ตค้นทางด้านการค้นคว้าวิจัยและประเมินค่า ขอบข่ายกระบวนการและสาระในการวิจัยสาขาทัศนศิลป์ ทั้งการวิจัยทางด้านทัศนศิลปศึกษา ศิลปะ ประเพณีนิยม ประวัติศาสตร์ศิลป์ ทัศนศิลป์และออกแบบทัศนศิลป์ ทั้งการวิจัยของนักวิชาการและปริญญานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผลการศึกษาวิจัยปรากฏว่า

1. การวิจัยสาขาทัศนศิลป์ได้มีการพัฒนาขึ้นมาในช่วงระยะเวลาอันสั้นการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการค้นคว้าวิจัยได้เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2516 จากการเปิดสอนระดับปริญญาโทสาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์และสาขาจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร ปี พ.ศ. 2526 จากการเปิดสอนในสาขาไทยคดีศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม และปี พ.ศ. 2528 จากการเปิดสอนในสาขาศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ปี พ.ศ. 2529 จากการเปิดสอนในสาขาประวัติศาสตร์ศิลปะของมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยปริญญานิพนธ์เหล่านี้ ควรจะได้รับการปรับขยายเนื้อหาประเภทของการวิจัย และคุณภาพไปพร้อม ๆ กัน

2. การวิจัยของนักวิชาการสาขาทัศนศิลป์ได้มีหลักฐานรายงานการวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา โดยมีปริมาณการวิจัยและประเภทของการวิจัยดังนี้

2.1 ระหว่างปี พ.ศ. 2522 – 2533 มีการวิจัยทางด้านศิลปประเพณีนิยม รวม 20 เรื่อง เป็นการวิจัยจากเอกสาร 5 เรื่อง และการวิจัยสนาม 15 เรื่อง

2.2 ระหว่างปี พ.ศ. 2522 – 2537 มีการวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ รวม 7 เรื่อง เป็นการวิจัยจากเอกสารทั้งหมด

2.3 ระหว่างปี พ.ศ. 2527 – 2534 มีการวิจัยทางด้านทัศนศิลปศึกษา รวม 3 เรื่อง เป็นการวิจัยจากเอกสาร 2 เรื่อง และการสำรวจ 1 เรื่อง

2.4 ระหว่างปี พ.ศ. 2529 – 2534 มีการวิจัยทางด้านทัศนศิลป์รวม 2 เรื่อง เป็นการวิจัยสนาม 1 เรื่อง และการวิจัยทดลอง 1 เรื่อง

2.5 ปี พ.ศ. 2533 มีการวิจัยทางด้านออกแบบทัศนศิลป์ เป็นการวิจัยสำรวจ 1 เรื่อง

การวิจัยในสาขาทัศนศิลป์ดังกล่าวควรจะได้รับ การปรับขยายทั้งปริมาณเนื้อหาและประเภทของการวิจัยด้วย

3. ปัญหาการวิจัยสาขาทัศนศิลป์ที่พบคือ การวิจัยของนักวิชาการมีปริมาณจำกัด ซึ่งปัญหาปริมาณอันจำกัดนั้นก็สัมพันธ์กับคุณภาพ เนื้อหา และประเภทการวิจัยที่จำกัดด้วย นอกจากนี้ปัญหาปรัชญาการศึกษาสาขาทัศนศิลป์ที่มุ่งเน้นปฏิบัติการ ปัญหาฐานข้อมูล และระบบข้อมูล และปัญหาบรรยากาศทางวิชาการก็ยังมีผลกระทบต่อการวิจัยสาขาทัศนศิลป์ด้วย แต่กระแสนการเรียกร้องภูมิปัญญาไทยความพยายามในการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย การขยายตัวของคณะศิลปกรรมศาสตร์ พัฒนาการของศูนย์ข้อมูลและกระแสโลกาภิวัตน์ กับการวิจัย ซึ่งก็เป็นแนวโน้มที่ดีและจะส่งผลดีต่อการวิจัยในสาขาทัศนศิลป์ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ถึง 2540 เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ วิทยานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ได้เริ่มเปิดสอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 จำนวนวิทยานิพนธ์ทั้งสิ้น 173 เล่ม เป็น วิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 59 เล่ม และของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 114 เล่ม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยจากเอกสาร (Documentary research) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ในประเด็น ประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย ประชากรหรือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขา ศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาสองแห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 รวมทั้งสิ้น 173 เล่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวิเคราะห์ปริญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ของปริญานิพนธ์ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบปลายเปิด (Open ended) เพื่อบันทึกข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ของปริญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ไว้สำหรับเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

ตัวอย่างแบบวิเคราะห์ปริญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 – 2540

ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของปริญานิพนธ์

ชื่อผู้ทำปริญานิพนธ์

.....

ชื่อเรื่องปริญานิพนธ์

.....

.....

.....

.....

.....

ปีการศึกษา

() 1. 2529

() 2. 2530

() 3. 2531

() 4. 2532

() 5. 2533

() 6. 2534

() 7. 2535

() 8. 2536

() 9. 2537

() 10. 2538

() 11. 2539

() 12. 2540

สถาบันการศึกษา

() 1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

() 2. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประเภทของการวิจัย

() 1. การศึกษาเป็นกรณี (Case study)

() 2. การวิจัยจากเอกสาร (Documentary research)

() 3. การวิจัยสนาม (Field study)

() 4. การวิจัยสำรวจ (Survey research)

() 5. การวิจัยกิริยา (Action research)

() 6. การวิจัยทดลอง (Experimental research)

() 7. การวิจัยแบบสร้างสรรค์ (Creative research)

() 8. อื่น ๆ (ระบุ).....

ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย

() 1. หลักสูตร

() 2. วิธีสอนและเทคนิคการสอน

() 3. สภาพและปัญหาการเรียนการสอน

() 4. สื่อการเรียนการสอน

() 5. การวัดผลและการประเมินผล

() 6. การนิเทศการสอน

() 7. การพัฒนาสมรรถภาพครู อาจารย์

() 8. บทบาทหน้าที่ และคุณลักษณะของครู อาจารย์ และนักศึกษาที่

พึงประสงค์

() 9. อื่น ๆ (ระบุ).....

ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย

() 1. ระดับอนุบาล

() 2. ระดับประถมศึกษา

() 3. ระดับมัธยมศึกษา

- () 4. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
- () 5. ระดับอนุปริญญา
- () 6. ระดับปริญญาตรี
- () 7. ระดับปริญญาโท
- () 8. ไม่ระบุระดับการศึกษา
- () 9. อื่น ๆ (ระบุ).....

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

- () 1. นักเรียน
 - () 1.1 ระดับอนุบาล
 - () 1.2 ระดับประถมศึกษา
 - () 1.3 ระดับมัธยมศึกษา
 - () 1.4 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
- () 2. นิสิต นักศึกษา
 - () 2.1 ระดับอนุปริญญา
 - () 2.2 ระดับปริญญาตรี
 - () 2.3 ระดับปริญญาโท
- () 3. ครู อาจารย์
 - () 3.1 ระดับอนุบาล
 - () 3.2 ระดับประถมศึกษา
 - () 3.3 ระดับมัธยมศึกษา
 - () 3.4 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 - () 3.5 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
 - () 3.6 ระดับมหาวิทยาลัย
- () 4. ผู้สำเร็จการศึกษา
 - () 4.1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 - () 4.2 ระดับอนุปริญญา
 - () 4.3 ระดับปริญญาตรี
 - () 4.4 ระดับปริญญาโท
- () 5. ผู้บริหารสถานศึกษา

- () 6. เจ้าของสถานประกอบการ
- () 7. ผู้สร้างงานศิลปะ
- () 8. สื่อการสอน
- () 9. อื่น ๆ (ระบุ).....

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

- () 1. กรุงเทพมหานคร
- () 2. จังหวัด
 - () 2.1 ภาคเหนือ จังหวัด.....
 -
 - () 2.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด.....
 -
 - () 2.3 ภาคกลาง จังหวัด.....
 -
 - () 2.4 ภาคตะวันออก จังหวัด.....
 -
 - () 2.5 ภาคตะวันตก จังหวัด.....
 -
 - () 2.6 ภาคใต้ จังหวัด.....
 -
- () 3. ภาค
 - () 3.1 ภาคเหนือ จังหวัด.....
 -
 - () 3.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด.....
 -
 - () 3.3 ภาคกลาง จังหวัด.....
 -
 - () 3.4 ภาคตะวันออก จังหวัด.....
 -
 - () 3.5 ภาคตะวันตก จังหวัด.....
 -

() 3.6 ภาคใต้ จังหวัด.....

() 4. เขตการศึกษา

() 4.1 เขตการศึกษา 1 จังหวัด.....

() 4.2 เขตการศึกษา 2 จังหวัด.....

() 4.3 เขตการศึกษา 3 จังหวัด.....

() 4.4 เขตการศึกษา 4 จังหวัด.....

() 4.5 เขตการศึกษา 5 จังหวัด.....

() 4.6 เขตการศึกษา 6 จังหวัด.....

() 4.7 เขตการศึกษา 7 จังหวัด.....

() 4.8 เขตการศึกษา 8 จังหวัด.....

() 4.9 เขตการศึกษา 9 จังหวัด.....

() 4.10 เขตการศึกษา 10 จังหวัด.....

() 4.11 เขตการศึกษา 11 จังหวัด.....

() 4.12 เขตการศึกษา 12 จังหวัด.....

() 5. ระดับประเทศ

() 6. ไม่ระบุพื้นที่

() 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- () 1. แบบทดสอบ (Test)
- () 2. แบบสอบถาม (Questionnaire)
- () 3. การสัมภาษณ์ (Interviewing)
- () 4. การสังเกต (Observation)
- () 5. มาตรวัดทัศนคติ (Attitude scale)
- () 6. กิจกรรมและการทดลอง (Activity and experiment)
- () 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- () 1. การวิเคราะห์ข้อมูล (Content analysis)
- () 2. สถิติภาคบรรยาย (Descriptive statistics)
 - () 2.1 ความถี่ (Frequency)
 - () 2.2 ร้อยละ (Percentage)
 - () 2.3 อัตราส่วน (Ratio)
 - () 2.4 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - () 2.5 มัธยฐาน (Median)
 - () 2.6 ฐานนิยม (Mode)
 - () 2.7 พิสัย (Range)
 - () 2.8 ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile deviation)
 - () 2.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
 - () 2.10 ค่าคะแนนมาตรฐาน (Standard score)
- () 3. สถิติภาคสรุปอ้างอิง (Inferential statistics)
 - () 3.1 การทดสอบค่าที-เทสต์ (T-test)
 - () 3.2 การทดสอบค่าซี-เทสต์ (Z-test)
 - () 3.3 การทดสอบค่าเอฟ-เทสต์ (F-test)
 - () 3.4 การทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square test ; χ^2 - test)
 - () 3.5 การหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation)
- () 4. ไม่ระบุสถิติ
- () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาให้มีความสมบูรณ์และสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดจากปริญญานิพนธ์ได้ครอบคลุมทุก ๆ ด้านตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียด วิธีการและขั้นตอนในการทำปริญญานิพนธ์จากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยทางสังคมศาสตร์ รวมทั้งศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยและเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย เพื่อนำไปสู่การพิจารณาลักษณะและรายละเอียดต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์ในแต่ละเล่มว่าควรจะต้องจัดเข้าในหัวข้อใดจึงจะเหมาะสม เพื่อจะได้แบบวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ที่มีความสมบูรณ์ที่สุด

2. สืบค้นจำนวนและรายชื่อปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วศึกษารายละเอียด วิธีการและขั้นตอนในการทำปริญญานิพนธ์ของแต่ละสถาบัน

3. สร้างแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบปลายเปิด (Open ended) เพื่อบันทึกข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์ในแต่ละเล่มไว้ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดทางด้าน ชื่อผู้ทำปริญญานิพนธ์ ชื่อเรื่องปริญญานิพนธ์ ปีการศึกษา สถาบันการศึกษา ประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. นำแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ฉบับร่างครั้งที่ 1 ไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ เพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ในรายละเอียดที่จะศึกษาวิเคราะห์และความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขในด้านเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ให้ถูกต้อง ชัดเจน ครอบคลุมและเข้าใจง่ายขึ้น หลังจากนั้นจึงได้นำแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ เพื่อให้เป็นแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ฉบับที่สมบูรณ์ต่อไป

5. นำแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับร่างครั้งที่ 2 ไปทดลองใช้ (Try out) กับปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา จำนวน 10 เล่ม

โดยเลือกปริญญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ที่ผู้วิจัยพิจารณาแล้วว่ามีความน่าสนใจและวิธีการวิจัยที่แตกต่างกันจากหลาย ๆ ปีการศึกษามาอ่านและเก็บบันทึกข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ลงในแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์เพื่อหาข้อผิดพลาดและทดสอบว่าแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์นี้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดได้ครอบคลุมหรือไม่ โดยแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ 1 ชุด จะใช้สำหรับปริญญานิพนธ์ 1 เล่ม แล้วนำผลการทดลองนี้มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

6. นำแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับร่างครั้งที่ 3 ไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ชัดเจนในด้านเนื้อหาและความครอบคลุม พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์มาปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์เพื่อให้เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ที่ได้ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและดำเนินการจัดพิมพ์ไว้สำหรับวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาที่เป็นประชากรทั้งหมดโดยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอทราบจำนวนและรายชื่อวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 จากงานมาตรฐานการศึกษา หน่วยมาตรฐานหลักสูตร และหน่วยมาตรฐานวิทยานิพนธ์และเผยแพร่ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วคัดลอกรายชื่อวิทยานิพนธ์พร้อมรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งหมดไว้

2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอทราบจำนวนและรายชื่อปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2531 จนถึงปีการศึกษา 2540 จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แล้วดำเนินการคัดลอกรายชื่อปริญญานิพนธ์พร้อมรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งหมดไว้ เพื่อจะได้ทราบจำนวนปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาไว้ได้ถูกต้องและครบถ้วนตรงกัน

3. นำจำนวนและรายชื่อปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาที่ได้ไปตรวจสอบกับเอกสารรวบรวมรายชื่อในบทความย่อปริญญานิพนธ์ บัตรรายการ แลรายการค้นในคอมพิวเตอร์ของสถาบันการศึกษาทั้งสองแห่ง ซึ่งมีอยู่ในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สถาบันวิทยบริการและห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีปฏิยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวอยู่พร้อมทั้งคัดลอกจำนวนและรายชื่อผู้ทำปฏิยานิพนธ์ ชื่อเรื่องปฏิยานิพนธ์ ปีการศึกษาและสถาบันการศึกษาทั้งหมดไว้แล้วนำมาตรวจสอบกับปฏิยานิพนธ์ที่มีอยู่ในห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัยของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัยของสถาบันวิทยบริการและห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผลปรากฏว่ามีปฏิยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 59 เล่ม และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 114 เล่ม รวมทั้งสิ้น 173 เล่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นประชากรในการศึกษาวิจัยทั้งหมด

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเริ่มอ่านและเก็บข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ของปฏิยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาของทั้งสองสถาบันที่เป็นประชากรทุกเล่มโดยเริ่มอ่านจากปฏิยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามลำดับ โดยการอ่านทีละเล่มซึ่งในการอ่านครั้งแรกผู้วิจัยจะอ่านตลอดทั้งเล่มเพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อหาและกระบวนการทำวิจัยทุกขั้นตอน และในการอ่านครั้งที่สองผู้วิจัยจะแยกอ่านทีละบทและจัดประเภทพร้อมกับเก็บบันทึกรวบรวมข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ของปฏิยานิพนธ์ลงในรายการตามรายละเอียดในแบบวิเคราะห์ปฏิยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อจะได้ทราบถึงข้อมูลรายละเอียดของปฏิยานิพนธ์ในแต่ละเล่มได้อย่างครบถ้วน

5. เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ของปฏิยานิพนธ์ได้ครบถ้วนหมดทุกเล่มแล้วก็จะทำการทบทวนผลการบันทึกข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ในแบบวิเคราะห์ปฏิยานิพนธ์ทั้งหมดอีกหนึ่งรอบ ปฏิยานิพนธ์เล่มใดที่ผู้วิจัยสงสัยว่าจะบันทึกข้อมูลไม่ถูกต้องก็จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ปฏิยานิพนธ์เล่มใดที่มีปัญหาผู้วิจัยก็จะนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิยานิพนธ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้แน่ใจว่าผลการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดจากปฏิยานิพนธ์ของผู้วิจัยถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลในส่วนที่จะทำการวิเคราะห์ปฏิยานิพนธ์ทั้งหมดแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามรายการในแบบวิเคราะห์ปฏิยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาตามความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยโดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์มาแจกแจงความถี่ของข้อมูลแต่ละรายการ
2. หาค่าร้อยละของจำนวนข้อมูลแต่ละรายการโดยจำแนกออกเป็นของแต่ละสถาบันการศึกษา และทั้งสองสถาบันการศึกษารวมกันจากสูตร

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนความถี่ของข้อมูลแต่ละรายการ}}{\text{จำนวนปริญญานิพนธ์ทั้งหมด}} \times 100$$

3. นำข้อมูลที่ได้เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
4. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะในบทที่ 5

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละของจำนวนข้อมูลแต่ละรายการโดยใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

P = ค่าอัตราส่วนร้อยละ

f = จำนวนความถี่ของข้อมูลแต่ละรายการ

N = จำนวนปริญญานิพนธ์ทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากปริญญานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ถึง 2540 รวมทั้งสิ้น 173 เล่ม เป็นปริญญานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 59 เล่ม และของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 114 เล่ม ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับโดยให้การแจกแจงความถี่และแสดงค่าร้อยละ นำข้อมูลที่ได้เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอในตาราง 1 ถึง ตาราง 7 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามประเภทของการวิจัย

ประเภทของการวิจัย	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การศึกษาเป็นกรณี	-	-	1	0.88	1	0.58
2. การวิจัยจากเอกสาร	16	27.12	5	4.39	21	12.14
3. การวิจัยสนาม	-	-	3	2.63	3	1.73
4. การวิจัยสำรวจ	33	55.93	91	79.82	124	71.68
5. การวิจัยกิริยา	-	-	-	-	-	-
6. การวิจัยทดลอง	10	16.95	14	12.28	24	13.87
7. การวิจัยแบบสร้างสรรค์	-	-	-	-	-	-
8. อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-
รวม	59	100.00	114	100.00	173	100.00

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสำรวจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.68 รองลงมาเป็นการวิจัยทดลอง คิดเป็นร้อยละ 13.87 และน้อยที่สุดคือ การศึกษาเป็นกรณี คิดเป็นร้อยละ 0.58 ส่วนการวิจัย กิริยา การวิจัยแบบสร้างสรรค์ และการวิจัยอื่น ๆ ยังไม่พบในการทำปริญญาโท

ตาราง 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามประเภทของเนื้อหาที่วิจัย

ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. หลักสูตร	8	13.56	19	16.67	27	15.61
2. วิธีสอนและเทคนิคการสอน	8	13.56	11	9.65	19	10.98
3. สภาพและปัญหาการเรียน						
การสอน	7	11.86	15	13.16	22	12.72
4. สื่อการเรียนการสอน	3	5.08	5	4.39	8	4.62
5. การวัดผลและการประเมินผล	1	1.69	4	3.51	5	2.89
6. การนิเทศการสอน	2	3.39	2	1.75	4	2.31
7. การพัฒนาสมรรถภาพครู						
อาจารย์	-	-	2	1.75	2	1.16
8. บทบาทหน้าที่ และคุณลักษณะ						
ของ ครู อาจารย์ และ						
นักศึกษาที่พึงประสงค์	2	3.39	5	4.39	7	4.05
9. พฤติกรรมทางศิลปะ	6	10.17	18	15.79	24	13.87
10. กิจกรรมพิเศษสำหรับเด็ก	-	-	6	5.26	6	3.47
11. ทักษะต่อการปฏิบัติงาน	5	8.47	17	14.91	22	12.72
12. ความคิดเกี่ยวกับศิลปะ	5	8.47	8	7.02	13	7.51
13. ศิลปินและผลงานศิลปะ	12	20.34	2	1.75	14	8.09
รวม	59	100.00	114	100.00	173	100.00

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.61 รองลงมาเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 13.87 และน้อยที่สุดเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพครู อาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 1.16

ตาราง 3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย

ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ระดับอนุบาล	2	3.28	5	4.39	7	4.00
2. ระดับประถมศึกษา	8	13.11	20	17.54	28	16.00
3. ระดับมัธยมศึกษา	18	29.51	31	27.19	49	28.00
4. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	4	6.56	10	8.77	14	8.00
5. ระดับอนุปริญญา	2	3.28	11	9.65	13	7.43
6. ระดับปริญญาตรี	9	14.75	29	25.44	38	21.71
7. ระดับปริญญาโท	1	1.64	1	0.88	2	1.14
8. ไม่ระบุระดับการศึกษา	17	27.87	7	6.14	24	13.71
9. อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-
รวม	61	100.00	114	100.00	175	100.00

หมายเหตุ ปริญญาโทบางเล่มใช้ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัยมากกว่า 1 ระดับ

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาวิจัยในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมาเป็นระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 21.71 และน้อยที่สุดเป็นระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 1.14

ตาราง 4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ในการวิจัย

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. นักเรียน						
1.1 ระดับอนุบาล	2	2.53	3	1.33	5	1.64
1.2 ระดับประถมศึกษา	-	-	10	4.44	10	3.29
1.3 ระดับมัธยมศึกษา	4	5.06	12	5.33	16	5.26
1.4 ระดับประกาศนียบัตร						
วิชาชีพ	2	2.53	9	4.00	11	3.62
รวม	8	10.12	34	15.10	42	13.81
2. นิสิต นักศึกษา						
2.1 ระดับอนุปริญญา	1	1.27	6	2.67	7	2.30
2.2 ระดับปริญญาตรี	6	7.59	23	10.22	29	9.54
2.3 ระดับปริญญาโท	-	-	-	-	-	-
รวม	7	8.86	29	12.89	36	11.84
3. ครู อาจารย์						
3.1 ระดับอนุบาล	-	-	1	0.44	1	0.33
3.2 ระดับประถมศึกษา	8	10.13	13	5.78	21	6.91
3.3 ระดับมัธยมศึกษา	11	13.92	19	8.44	30	9.87
3.4 ระดับประกาศนียบัตร						
วิชาชีพ	1	1.27	5	2.22	6	1.97
3.5 ระดับประกาศนียบัตร						
วิชาชีพชั้นสูง	1	1.27	8	3.56	9	2.96
3.6 ระดับมหาวิทยาลัย	3	3.80	18	8.00	21	6.91
รวม	24	30.39	64	28.44	88	28.95

ตาราง 4 (ต่อ)

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. ผู้สำเร็จการศึกษา						
4.1 ระดับประกาศนียบัตร						
วิชาชีพ	2	2.53	-	-	2	0.66
4.2 ระดับอนุปริญญา	-	-	5	2.22	5	1.64
4.3 ระดับปริญญาตรี	1	1.27	1	0.44	2	0.66
4.4 ระดับปริญญาโท	1	1.27	-	-	1	0.33
รวม	4	5.07	6	2.66	10	3.29
5. ผู้บริหารสถานศึกษา	1	1.27	8	3.56	9	2.96
6. เจ้าของสถานประกอบการ	-	-	4	1.78	4	1.32
7. ผู้สร้างงานศิลปะ	1	1.27	3	1.33	4	1.32
8. สื่อการสอน	-	-	4	1.78	4	1.32
9. อื่น ๆ คือ						
9.1 ผู้บังคับบัญชาของ						
ผู้สำเร็จการศึกษา	2	2.53	2	0.89	4	1.32
9.2 หัวหน้าฝ่ายการศึกษา						
ของศูนย์การศึกษา						
นอกโรงเรียน	1	1.27	-	-	1	0.33
9.3 ศึกษานิเทศก์	1	1.27	-	-	1	0.33
9.4 ผู้สูงอายุใน						
สถานสงเคราะห์	-	-	1	0.44	1	0.33
9.5 เจ้าหน้าที่ใน						
สถานสงเคราะห์	-	-	1	0.44	1	0.33
9.6 พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล						
และนักพัฒนาการเด็ก	-	-	1	0.44	1	0.33

ตาราง 4 (ต่อ)

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9.7 พนักงานบริษัท	1	1.27	-	-	1	0.33
9.8 ประชาชน	-	-	1	0.44	1	0.33
9.9 ชนกลุ่มน้อย	-	-	2	0.89	2	0.66
9.10 ช่างจักสานไม้ไผ่	-	-	1	0.44	1	0.33
9.11 คณะกรรมการวัดและ คณะกรรมการตัดสิน การประกวดเขียน พรรษา	1	1.27	-	-	1	0.33
9.12 ผ้าตีนจก	1	1.27	-	-	1	0.33
9.13 ผลงานการวิจารณ์ด้าน ทัศนศิลป์	1	1.27	-	-	1	0.33
9.14 ภาพยนตร์โฆษณา	1	1.27	-	-	1	0.33
9.15 เนื้อดินปั้นผสมสนิม โลหะ	1	1.27	-	-	1	0.33
9.16 บทความศิลปะ	3	3.80	-	-	3	0.99
9.17 ผลงานศิลปะ	12	15.19	-	-	12	3.95
9.18 เอกสาร สิ่งพิมพ์	1	1.27	3	1.33	4	1.32
9.19 ผู้เชี่ยวชาญ						
9.19.1 รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.2 อธิบดีกรม สามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	-	-	1	0.44	1	0.33

ตาราง 4 (ต่อ)

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน		ร้อยละ		จำนวน	
	ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ	
9.19.3 รองอธิบดีกรม วิชาการ						
กระทรวงศึกษาธิการ	-	-	2	0.89	2	0.66
9.19.4 รองปลัด						
กระทรวงศึกษาธิการ	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.5 เลขาธิการ สำนักงานคณะ กรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.6 เลขาธิการ มณฑลศิลปปี สมาคม แห่งประเทศไทย	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.7 ผู้ตรวจราชการ กระทรวงเขต 3						
กระทรวงศึกษาธิการ	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.8 ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านวิจัยทาง การศึกษา กรมวิชา การ กระทรวง ศึกษาธิการ	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.9 ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านการ พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ						
กระทรวงศึกษาธิการ	-	-	1	0.44	1	0.33

ตาราง 4 (ต่อ)

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน		ร้อยละ		จำนวน	
	ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ	
9.19.10 คณะกรรมการ แต่งแบบเรียนทัศน ศิลปศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา	1	1.27	-	-	1	0.33
9.19.11 คณะกรรมการ ปรับปรุงหลักสูตร ศิลปศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา	1	1.27	-	-	1	0.33
9.19.12 ข้าราชการ บำนาญ	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.13 ศึกษานิเทศก์	2	2.53	4	1.78	6	1.97
9.19.14 ครู อาจารย์						
9.19.14.1 ระดับ ประถมศึกษา	-	-	2	0.89	2	0.66
9.19.14.2 ระดับ มัธยมศึกษา	2	2.53	3	1.33	5	1.64
9.19.14.3 ระดับ ประกาศนียบัตร วิชาชีพ	-	-	1	0.44	1	0.33

ตาราง 4 (ต่อ)

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9.19.14.4 ระดับ						
มหาวิทยาลัย	1	1.27	14	6.22	15	4.93
รวม	3	3.80	20	8.88	23	7.56
9.19.15 นักวิชาการ	-	-	6	2.67	6	1.97
9.19.16 นักวิจัยศิลปะ	1	1.27	-	-	1	0.33
9.19.17 นักเขียนการ์ตูน						
ล้อการเมือง						
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.18 นักออกแบบ	-	-	5	2.22	5	1.64
9.19.19 ผู้ประกอบธุรกิจ	-	-	3	1.33	3	0.99
9.19.20 วิทยากร	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.21 ผู้จัดการ						
ผู้อำนวยการ	-	-	5	2.22	5	1.64
9.19.22 บรรณาธิการ						
ผู้ควบคุม และ						
ผู้ช่วยฝ่ายศิลป์	-	-	1	0.44	1	0.33
9.19.23 บุคลากรบริษัท						
และพนักงาน						
รัฐวิสาหกิจ	-	-	2	0.89	2	0.66
9.19.24 เจ้าหน้าที่และ						
ผู้นำชุมชน	-	-	1	0.44	1	0.33

ตาราง 4 (ต่อ)

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย	มหาวิทยาลัย		จุฬาลงกรณ์		รวม 2 สถาบัน	
	ศรีนครินทรวิโรฒ		มหาวิทยาลัย			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9.19.25 บุคคลพื้นบ้าน	-	-	1	0.44	1	0.33
รวม	8	10.14	61	27.04	69	22.70
รวม	79	100.00	225	100.00	304	100.00

หมายเหตุ ปริมาณนิพนธ์บางเล่มศึกษาจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 1 กลุ่ม

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าปริมาณนิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู อาจารย์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.95 รองลงมาเป็นผู้เชี่ยวชาญ คิดเป็นร้อยละ 22.70 เป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 13.81 เป็นนิสิต นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.84 เป็นผู้สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.29 ตามลำดับ และน้อยที่สุด คือ ศึกษาจากประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าฝ่ายการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ศึกษาพิเศษ ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ใน สถานสงเคราะห์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาลและนักพัฒนาการเด็ก พนักงานบริษัท ประชาชน ช่างจักสานไม้ไผ่ คณะกรรมการวัดและคณะกรรมการตัดสินการประกวดเทียนพรรษา ผ้าตีนจก ผลงานการวิจารณ์ด้านทัศนศิลป์ ภาพยนต์โฆษณา และเนื้อดินปั้นผสมสนิมโลหะ คิดเป็น ร้อยละ 0.33 ส่วนนิสิต นักศึกษา ในระดับปริญญาโทยังไม่พบว่า เป็นประชากรหรือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน
การศึกษา

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. กรุงเทพมหานคร	19	14.39	76	26.39	95	22.62
2. จังหวัด						
2.1 ภาคเหนือ						
2.1.1 เชียงราย	-	-	2	0.69	2	0.48
2.1.2 เชียงใหม่	1	0.76	6	2.08	7	1.67
2.1.3 แม่ฮ่องสอน	-	-	1	0.35	1	0.24
2.1.4 พะเยา	-	-	-	-	-	-
2.1.5 น่าน	-	-	-	-	-	-
2.1.6 ลำปาง	-	-	3	1.04	3	0.71
2.1.7 ลำพูน	-	-	-	-	-	-
2.1.8 แพร่	1	0.76	-	-	1	0.24
2.1.9 อุตรดิตถ์	1	0.76	-	-	1	0.24
รวม	3	2.28	12	4.16	15	3.58
2.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ						
2.2.1 หนองคาย	-	-	-	-	-	-
2.2.2 เลย	-	-	5	1.74	5	1.19
2.2.3 อุดรธานี	1	0.76	2	0.69	3	0.71
2.2.4 หนองบัวลำภู	-	-	-	-	-	-
2.2.5 สกลนคร	2	1.52	-	-	2	0.48
2.2.6 นครพนม	1	0.76	-	-	1	0.24
2.2.7 กาฬสินธุ์	-	-	-	-	-	-

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย		จุฬาลงกรณ์		รวม 2 สถาบัน	
	ศรีนครินทรวิโรฒ		มหาวิทยาลัย			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2.2.8 ขอนแก่น	-	-	3	1.04	3	0.71
2.2.9 ชัยภูมิ	-	-	-	-	-	-
2.2.10 มหาสารคาม	1	0.76	4	1.39	5	1.19
2.2.11 ร้อยเอ็ด	1	0.76	-	-	1	0.24
2.2.12 ยโสธร	-	-	-	-	-	-
2.2.13 อุบลราชธานี	2	1.52	2	0.69	4	0.95
2.2.14 อำนาจเจริญ	-	-	-	-	-	-
2.2.15 ศรีสะเกษ	-	-	1	0.35	1	0.24
2.2.16 สุรินทร์	2	1.52	4	1.39	6	1.43
2.2.17 บุรีรัมย์	2	1.52	5	1.74	7	1.67
2.2.18 มุกดาหาร	1	0.76	-	-	1	0.24
2.2.19 นครราชสีมา	-	-	5	1.74	5	1.19
รวม	13	9.88	31	10.77	44	10.48
2.3 ภาคกลาง						
2.3.1 สุโขทัย	1	0.76	-	-	1	0.24
2.3.2 พิษณุโลก	1	0.76	-	-	1	0.24
2.3.3 กำแพงเพชร	2	1.52	-	-	2	0.48
2.3.4 พิจิตร	-	-	-	-	-	-
2.3.5 เพชรบูรณ์	3	2.28	-	-	3	0.71
2.3.6 นครสวรรค์	-	-	-	-	-	-
2.3.7 อุทัยธานี	-	-	-	-	-	-
2.3.8 ชัยนาท	1	0.76	-	-	1	0.24
2.3.9 ลพบุรี	3	2.28	2	0.69	5	1.19

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2.3.10 สระบุรี	1	0.76	-	-	1	0.24
2.3.11 สุพรรณบุรี	1	0.76	2	0.69	3	0.71
2.3.12 สิงห์บุรี	2	1.52	1	0.35	3	0.71
2.3.13 อ่างทอง	-	-	1	0.35	1	0.24
2.3.14 พระนครศรีอยุธยา	2	1.52	4	1.39	6	1.43
2.3.15 ปทุมธานี	1	0.76	4	1.39	5	1.19
2.3.16 นครนายก	-	-	-	-	-	-
2.3.17 นครปฐม	3	2.28	5	1.74	8	1.90
2.3.18 สมุทรปราการ	-	-	2	0.69	2	0.48
2.3.19 สมุทรสาคร	-	-	1	0.35	1	0.24
2.3.20 สมุทรสงคราม	-	-	1	0.35	1	0.24
2.3.21 นนทบุรี	-	-	3	1.04	3	0.71
รวม	21	15.96	26	9.03	47	11.19
2.4 ภาคตะวันออก						
2.4.1 ปราจีนบุรี	-	-	-	-	-	-
2.4.2 สระแก้ว	1	0.76	1	0.35	2	0.48
2.4.3 จันทบุรี	1	0.76	3	1.04	4	0.95
2.4.4 ฉะเชิงเทรา	3	2.28	3	1.04	6	1.43
2.4.5 ชลบุรี	1	0.76	2	0.69	3	0.71
2.4.6 ระยอง	-	-	1	0.35	1	0.24
2.4.7 ตราด	-	-	1	0.35	1	0.24
รวม	6	4.56	11	3.82	17	4.05

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2.5 ภาคตะวันตก						
2.5.1 ดาก	-	-	1	0.35	1	0.24
2.5.2 กาญจนบุรี	-	-	3	1.04	3	0.71
2.5.3 ราชบุรี	-	-	5	1.74	5	1.19
2.5.4 เพชรบุรี	-	-	4	1.39	4	0.95
2.5.5 ประจวบคีรีขันธ์	-	-	1	0.35	1	0.24
รวม	-	-	14	4.87	14	3.33
2.6 ภาคใต้						
2.6.1 ชุมพร	-	-	-	-	-	-
2.6.2 ระนอง	-	-	-	-	-	-
2.6.3 พังงา	-	-	-	-	-	-
2.6.4 สุราษฎร์ธานี	-	-	1	0.35	1	0.24
2.6.5 นครศรีธรรมราช	-	-	2	0.69	2	0.48
2.6.6 กระบี่	-	-	-	-	-	-
2.6.7 สตูล	-	-	1	0.35	1	0.24
2.6.8 ตรัง	-	-	-	-	-	-
2.6.9 พัทลุง	-	-	-	-	-	-
2.6.10 ปัตตานี	1	0.76	2	0.69	3	0.71
2.6.11 นราธิวาส	-	-	1	0.35	1	0.24
2.6.12 ภูเก็ต	-	-	-	-	-	-
2.6.13 สงขลา	2	1.52	2	0.69	4	0.95
2.6.14 ยะลา	-	-	2	0.69	2	0.48
รวม	3	2.28	11	3.81	14	3.34
รวมทั้งสิ้น	46	34.96	105	36.46	151	35.97

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. ภาค						
3.1 ภาคเหนือ						
3.1.1 เชียงราย	-	-	-	-	-	-
3.1.2 เชียงใหม่	-	-	-	-	-	-
3.1.3 แม่ฮ่องสอน	-	-	-	-	-	-
3.1.4 พะเยา	-	-	-	-	-	-
3.1.5 น่าน	-	-	-	-	-	-
3.1.6 ลำปาง	-	-	-	-	-	-
3.1.7 ลำพูน	-	-	-	-	-	-
3.1.8 แพร่	-	-	-	-	-	-
3.1.9 อุดรดิตถ์	-	-	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	-	-
3.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ						
3.2.1 หนองคาย	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.2 เลย	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.3 อุดรธานี	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.4 หนองบัวลำภู	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.5 สกลนคร	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.6 นครพนม	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.7 กาฬสินธุ์	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.8 ขอนแก่น	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.9 ชัยภูมิ	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.10 มหาสารคาม	1	0.76	-	-	1	0.24

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.2.11 ร้อยเอ็ด	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.12 ยโสธร	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.13 อุบลราชธานี	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.14 อำนาจเจริญ	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.15 ศรีสะเกษ	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.16 สุรินทร์	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.17 บุรีรัมย์	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.18 มุกดาหาร	1	0.76	-	-	1	0.24
3.2.19 นครราชสีมา	1	0.76	-	-	1	0.24
รวม	19	14.44	-	-	19	4.56
3.3 ภาคกลาง						
3.3.1 สุโขทัย	-	-	-	-	-	-
3.3.2 พิษณุโลก	-	-	-	-	-	-
3.3.3 กำแพงเพชร	-	-	-	-	-	-
3.3.4 พิจิตร	-	-	-	-	-	-
3.3.5 เพชรบูรณ์	-	-	-	-	-	-
3.3.6 นครสวรรค์	-	-	-	-	-	-
3.3.7 อุทัยธานี	-	-	-	-	-	-
3.3.8 ชัยนาท	-	-	-	-	-	-
3.3.9 ลพบุรี	-	-	-	-	-	-
3.3.10 สระบุรี	-	-	-	-	-	-
3.3.11 สุพรรณบุรี	-	-	-	-	-	-
3.3.12 สิงห์บุรี	-	-	-	-	-	-

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน		ร้อยละ		จำนวน	
	ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ	
3.3.13 อ่างทอง	-	-	-	-	-	-
3.3.14 พระนครศรีอยุธยา	-	-	-	-	-	-
3.3.15 ปทุมธานี	-	-	-	-	-	-
3.3.16 นครนายก	-	-	-	-	-	-
3.3.17 นครปฐม	-	-	-	-	-	-
3.3.18 สมุทรปราการ	-	-	-	-	-	-
3.3.19 สมุทรสาคร	-	-	-	-	-	-
3.3.20 สมุทรสงคราม	-	-	-	-	-	-
3.3.21 นนทบุรี	-	-	-	-	-	-
3.3.22 กรุงเทพมหานคร	-	-	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	-	-
3.4 ภาคตะวันออก						
3.4.1 ปราจีนบุรี	-	-	1	0.35	1	0.24
3.4.2 สระแก้ว	-	-	-	-	-	-
3.4.3 จันทบุรี	-	-	1	0.35	1	0.24
3.4.4 ฉะเชิงเทรา	-	-	1	0.35	1	0.24
3.4.5 ชลบุรี	-	-	1	0.35	1	0.24
3.4.6 ระยอง	-	-	1	0.35	1	0.24
3.4.7 ตราด	-	-	1	0.35	1	0.24
รวม	-	-	6	2.10	6	1.44

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.5 ภาคตะวันตก						
3.5.1 ดาก	-	-	-	-	-	-
3.5.2 กาญจนบุรี	-	-	-	-	-	-
3.5.3 ราชบุรี	-	-	-	-	-	-
3.5.4 เพชรบุรี	-	-	-	-	-	-
3.5.5 ประจวบคีรีขันธ์	-	-	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	-	-
3.6 ภาคใต้						
3.6.1 ชุมพร	-	-	-	-	-	-
3.6.2 ระนอง	-	-	-	-	-	-
3.6.3 พังงา	-	-	-	-	-	-
3.6.4 สุราษฎร์ธานี	-	-	-	-	-	-
3.6.5 นครศรีธรรมราช	-	-	-	-	-	-
3.6.6 กระบี่	-	-	-	-	-	-
3.6.7 สตูล	-	-	-	-	-	-
3.6.8 ตรัง	-	-	-	-	-	-
3.6.9 พัทลุง	-	-	-	-	-	-
3.6.10 ปัตตานี	-	-	-	-	-	-
3.6.11 นราธิวาส	-	-	-	-	-	-
3.6.12 ภูเก็ต	-	-	-	-	-	-
3.6.13 สงขลา	-	-	-	-	-	-
3.6.14 ยะลา	-	-	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	19	14.44	6	2.10	25	6.00

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. เขตการศึกษา						
4.1 เขตการศึกษา 1						
4.1.1 นครปฐม	-	-	4	1.39	4	0.95
4.1.2 นนทบุรี	-	-	3	1.04	3	0.71
4.1.3 สมุทรปราการ	-	-	4	1.39	4	0.95
4.1.4 ปทุมธานี	-	-	3	1.04	3	0.71
4.1.5 สมุทรสาคร	-	-	3	1.04	3	0.71
รวม	-	-	17	5.90	17	4.03
4.2 เขตการศึกษา 2						
4.2.1 ยะลา	-	-	-	-	-	-
4.2.2 ปัตตานี	-	-	-	-	-	-
4.2.3 นราธิวาส	-	-	-	-	-	-
4.2.4 สตูล	-	-	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	-	-
4.3 เขตการศึกษา 3						
4.3.1 สงขลา	-	-	1	0.35	1	0.24
4.3.2 นครศรีธรรมราช	-	-	1	0.35	1	0.24
4.3.3 พัทลุง	-	-	1	0.35	1	0.24
4.3.4 สุราษฎร์ธานี	-	-	1	0.35	1	0.24
4.3.5 ชุมพร	-	-	1	0.35	1	0.24
รวม	-	-	5	1.75	5	1.20

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย		จุฬาลงกรณ์		รวม 2 สถาบัน	
	ศรีนครินทรวิโรฒ		มหาวิทยาลัย			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4.4 เขตการศึกษา 4						
4.4.1 ภูเก็ต	-	-	1	0.35	1	0.24
4.4.2 ตรัง	-	-	1	0.35	1	0.24
4.4.3 กระบี่	-	-	1	0.35	1	0.24
4.4.4 พังงา	-	-	1	0.35	1	0.24
4.4.5 ระนอง	-	-	1	0.35	1	0.24
รวม	-	-	5	1.75	5	1.20
4.5 เขตการศึกษา 5						
4.5.1 ราชบุรี	-	-	3	1.04	3	0.71
4.5.2 เพชรบุรี	-	-	3	1.04	3	0.71
4.5.3 ประจวบคีรีขันธ์	-	-	2	0.69	2	0.48
4.5.4 สุพรรณบุรี	-	-	3	1.04	3	0.71
4.5.5 กาญจนบุรี	-	-	3	1.04	3	0.71
4.5.6 สมุทรสงคราม	-	-	2	0.69	2	0.48
รวม	-	-	16	5.54	16	3.80
4.6 เขตการศึกษา 6						
4.6.1 ลพบุรี	-	-	1	0.35	1	0.24
4.6.2 พระนครศรีอยุธยา	-	-	2	0.69	2	0.48
4.6.3 อ่างทอง	-	-	1	0.35	1	0.24
4.6.4 สระบุรี	-	-	2	0.69	2	0.48
4.6.5 สิงห์บุรี	-	-	2	0.69	2	0.48
4.6.6 ชัยนาท	-	-	1	0.35	1	0.24

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4.6.7 อุทัยธานี	-	-	1	0.35	1	0.24
รวม	-	-	10	3.47	10	2.40
4.7 เขตการศึกษา 7						
4.7.1 พิษณุโลก	2	1.52	-	-	2	0.48
4.7.2 นครสวรรค์	2	1.52	-	-	2	0.48
4.7.3 พิจิตร	2	1.52	-	-	2	0.48
4.7.4 กำแพงเพชร	2	1.52	-	-	2	0.48
4.7.5 อุตรดิตถ์	2	1.52	-	-	2	0.48
4.7.6 ตาก	2	1.52	-	-	2	0.48
4.7.7 สุโขทัย	2	1.52	-	-	2	0.48
4.7.8 เพชรบูรณ์	2	1.52	-	-	2	0.48
รวม	16	12.16	-	-	16	3.84
4.8 เขตการศึกษา 8						
4.8.1 เชียงใหม่	-	-	-	-	-	-
4.8.2 เชียงราย	-	-	-	-	-	-
4.8.3 ลำปาง	-	-	-	-	-	-
4.8.4 น่าน	-	-	-	-	-	-
4.8.5 แพร่	-	-	-	-	-	-
4.8.6 ลำพูน	-	-	-	-	-	-
4.8.7 แม่ฮ่องสอน	-	-	-	-	-	-
4.8.8 พะเยา	-	-	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	-	-

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4.9 เขตการศึกษา 9						
4.9.1 อุดรธานี	-	-	4	1.39	4	0.95
4.9.2 หนองคาย	-	-	4	1.39	4	0.95
4.9.3 เลย	-	-	4	1.39	4	0.95
4.9.4 ขอนแก่น	-	-	4	1.39	4	0.95
4.9.5 สกลนคร	-	-	4	1.39	4	0.95
4.9.6 หนองบัวลำภู	-	-	2	0.69	2	0.48
รวม	-	-	22	7.64	22	5.23
4.10 เขตการศึกษา 10						
4.10.1 อุบลราชธานี	-	-	1	0.35	1	0.24
4.10.2 ร้อยเอ็ด	-	-	1	0.35	1	0.24
4.10.3 มหาสารคาม	-	-	1	0.35	1	0.24
4.10.4 นครพนม	-	-	1	0.35	1	0.24
4.10.5 กาฬสินธุ์	-	-	1	0.35	1	0.24
4.10.6 ยโสธร	-	-	1	0.35	1	0.24
4.10.7 มุกดาหาร	-	-	1	0.35	1	0.24
4.10.8 อำนาจเจริญ	-	-	-	-	-	-
รวม	-	-	7	2.45	7	1.68
4.11 เขตการศึกษา 11						
4.11.1 นครราชสีมา	1	0.76	2	0.69	3	0.71
4.11.2 ชัยภูมิ	1	0.76	2	0.69	3	0.71
4.11.3 บุรีรัมย์	1	0.76	2	0.69	3	0.71
4.11.4 สุรินทร์	1	0.76	2	0.69	3	0.71

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4.11.5 ศรีสะเกษ	1	0.76	2	0.69	3	0.71
รวม	5	3.80	10	3.45	15	3.55
4.12 เขตการศึกษา 12						
4.12.1 ชลบุรี	1	0.76	-	-	1	0.24
4.12.2 ปราจีนบุรี	1	0.76	-	-	1	0.24
4.12.3 จันทบุรี	1	0.76	-	-	1	0.24
4.12.4 ระยอง	1	0.76	-	-	1	0.24
4.12.5 ตราด	1	0.76	-	-	1	0.24
4.12.6 นครนายก	1	0.76	-	-	1	0.24
4.12.7 ฉะเชิงเทรา	1	0.76	-	-	1	0.24
4.12.8 สระแก้ว	-	-	-	-	-	-
รวม	7	5.32	-	-	7	1.68
รวมทั้งสิ้น	28	21.28	92	31.95	120	28.61
5. ระดับประเทศ	13	9.85	7	2.43	20	4.76
6. ไม่ระบุพื้นที่	7	5.30	1	0.35	8	1.90
7. อื่น ๆ คือ						
7.1 จังหวัดคามือจิ ประเทศ ญี่ปุ่น	-	-	1	0.35	1	0.24
รวม	132	100.00	288	100.00	420	100.00

หมายเหตุ ปริมาณนิพนธ์บางเล่มกำหนดเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามากกว่า 1 พื้นที่

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่กำหนดเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นจังหวัดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.97 รองลงมาเป็นเขตการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 28.61 เป็นภาค คิดเป็นร้อยละ 6.00 ระดับประเทศคิดเป็นร้อยละ 4.76 และไม่ระบุพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 1.90 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กรุงเทพมหานครเป็นเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.62 รองลงมาเป็นจังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 1.90 และน้อยที่สุด คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน แพร่ อุตรดิตถ์ นครพนม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ มุกดาหาร สุโขทัย พิษณุโลก ชัยนาท สระบุรี อ่างทอง สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ระยอง ตราด ดาก ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี สตูล นราธิวาส และจังหวัดคามือจิ ในประเทศญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 0.24 และภาคที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 4.56 รองลงมาเป็นภาคตะวันออก คิดเป็นร้อยละ 1.44 และยังไม่พบว่ามีการศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ถูกกำหนดให้เป็นภาคในเขตพื้นที่ของภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคใต้ ส่วนเขตการศึกษาที่ใช้เป็นเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมากที่สุด คือ เขตการศึกษา 9 คิดเป็นร้อยละ 5.23 รองลงมาคือ เขตการศึกษา 1 คิดเป็นร้อยละ 4.03 และน้อยที่สุด คือ เขตการศึกษา 3 และเขตการศึกษา 4 คิดเป็นร้อยละ 1.20 และยังไม่พบว่ามีการศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างในเขตการศึกษา 2 และเขตการศึกษา 8

ตาราง 6 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. แบบทดสอบ	14	12.50	24	9.80	38	10.64
2. แบบสอบถาม	27	24.11	84	34.29	111	31.09
3. การสัมภาษณ์	8	7.14	26	10.61	34	9.52
4. การสังเกต	1	0.89	7	2.86	8	2.24
5. มาตรฐานทัศนคติ	4	3.57	3	1.22	7	1.96
6. กิจกรรมและการทดลอง	11	9.82	17	6.94	28	7.84
7. อื่น ๆ คือ						
7.1 แผนการสอน	8	7.14	12	4.90	20	5.60
7.2 คู่มือ คำอธิบาย	-	-	6	2.45	6	1.68
7.3 ชุดการเรียนรู้	2	1.79	-	-	2	0.56
7.4 หนังสือ แบบเรียน และ เอกสารประกอบการเรียน	2	1.79	2	0.82	4	1.12
7.5 เครื่องบันทึกเสียง	1	0.89	3	1.22	4	1.12
7.6 เครื่องบันทึกภาพ	1	0.89	7	2.86	8	2.24
7.7 เครื่องฉายสไลด์	2	1.79	-	-	2	0.56
7.8 ภาพถ่าย ภาพสไลด์ และ แผ่นภาพโปร่งใส	5	4.46	2	0.82	7	1.96
7.9 โปรแกรมคอมพิวเตอร์						
กราฟิก	-	-	2	0.82	2	0.56
7.10 ของเล่น	-	-	1	0.41	1	0.28
7.11 วัสดุและอุปกรณ์การปั้น	1	0.89	-	-	1	0.28

ตาราง 6 (ต่อ)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน		ร้อยละ		จำนวน	
	ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ	
7.12 แบบสำรวจหนังสือ และ						
กิจกรรมศิลปะ	-	-	3	1.22	3	0.84
7.13 แบบสัมภาษณ์	-	-	4	1.63	4	1.12
7.14 แบบสังเกตพฤติกรรม	-	-	10	4.08	10	2.80
7.15 แบบบันทึกข้อมูล	3	2.68	7	2.86	10	2.80
7.16 เกณฑ์การศึกษา						
วิเคราะห์ และประเมินผล	18	16.07	6	2.45	24	6.72
7.17 ทฤษฎีจิตวิสัยนิยม						
ทฤษฎีวิัตถวิสัยนิยม						
และทฤษฎีสัมพัทธ์นิยม	1	0.89	-	-	1	0.28
7.18 แบบฝึกการวิจารณ์	-	-	1	0.41	1	0.28
7.19 แบบตรวจผลงาน	-	-	3	1.22	3	0.84
7.20 แบบเฉลยกิจกรรม	-	-	1	0.41	1	0.28
7.21 แบบวิเคราะห์พฤติกรรม						
และภาพวาดระบายสี	1	0.89	3	1.22	4	1.12
7.22 แบบประเมิน	2	1.79	10	4.08	12	3.36
7.23 แบบนำเสนอรายงาน						
การศึกษาค้นคว้า	-	-	1	0.41	1	0.28
รวม	112	100.00	245	100.00	357	100.00

หมายเหตุ ปริญญาโทบางเล่มใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่า 1 ชนิด

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.09 รองลงมาเป็นแบบทดสอบคิดเป็นร้อยละ 10.64 และน้อยที่สุด คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นของเล่น วัสดุและอุปกรณ์การปั้น ทฤษฎีจิตวิสัยนิยม ทฤษฎีวัตถุวิสัยนิยม และทฤษฎีสัมพัทธ์นิยม แบบฝึกการวิจารณ์ แบบเฉลยกิจกรรม และแบบนำเสนอรายงาน การศึกษาค้นคว้า คิดเป็นร้อยละ 0.28

ตาราง 7 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของปริญญาบัตรระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของแต่ละสถาบันและทั้ง 2 สถาบันรวมกัน จำแนกตามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ		จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย		รวม 2 สถาบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การวิเคราะห์เนื้อหา	4	2.04	7	1.51	11	1.67
2. สถิติภาคบรรยาย						
2.1 ความถี่	16	8.16	78	16.81	94	14.24
2.2 ร้อยละ	34	17.35	96	20.69	130	19.70
2.3 อัตราส่วน	1	0.51	-	-	1	0.15
2.4 ค่าเฉลี่ย	37	18.88	88	18.97	125	18.94
2.5 มัธยฐาน	3	1.53	9	1.94	12	1.82
2.6 ฐานนิยม	1	0.51	3	0.65	4	0.61
2.7 พิสัย	-	-	1	0.22	1	0.15
2.8 ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์	-	-	-	-	-	-
2.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	24	12.24	87	18.75	111	16.82
2.10 ค่าคะแนนมาตรฐาน	-	-	2	0.43	2	0.30
2.11 อื่น ๆ คือ						
2.11.1 การหาค่าความแปรปรวน	14	7.14	3	0.65	17	2.58
2.11.2 พิสัยระหว่างควอไทล์	2	1.02	9	1.94	11	1.67
2.11.3 ค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม	-	-	2	0.43	2	0.30
รวม	132	67.34	378	81.48	510	77.28

ตาราง 7 (ต่อ)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	มหาวิทยาลัย		จุฬาลงกรณ์		รวม 2 สถาบัน	
	ศรีนครินทรวิโรฒ		มหาวิทยาลัย			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. สถิติภาคสรุปอ้างอิง						
3.1 การทดสอบค่าที-เทสต์	26	13.27	41	8.84	67	10.15
3.2 การทดสอบค่าซี-เทสต์	1	0.51	3	0.65	4	0.61
3.3 การทดสอบค่าเอฟ-เทสต์	7	3.57	10	2.16	17	2.58
3.4 การทดสอบค่าไคสแควร์	1	0.51	1	0.22	2	0.30
3.5 การหาค่าสหสัมพันธ์	1	0.51	5	1.08	6	0.91
3.6 อื่น ๆ คือ						
3.6.1 การประมาณค่า						
แบบช่วง	-	-	1	0.22	1	0.15
3.6.2 การทดสอบความ						
เป็นเอกพันธ์ของ						
ความแปรปรวน	-	-	1	0.22	1	0.15
3.6.3 การทดสอบค่ายู-						
เทสต์	1	0.51	1	0.22	2	0.30
3.6.4 การวิเคราะห์ความ						
แปรปรวนทางเดียว	8	4.08	7	1.51	15	2.27
3.6.5 การเปรียบเทียบค่า						
เฉลี่ยเป็นรายคู่	7	3.57	7	1.51	14	2.12
รวม	52	26.53	77	16.63	129	19.54
4. ไม่ระบุสถิติ	8	4.08	2	0.43	10	1.52
รวม	196	100.00	464	100.00	660	100.00

หมายเหตุ ปริญญาโทบางเล่มใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลมากกว่า 1 แบบ

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่าปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสถิติภาคบรรยายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.28 รองลงมาเป็นสถิติภาคสรุปอ้างอิง คิดเป็นร้อยละ 19.54 การวิเคราะห์เนื้อหาคิดเป็นร้อยละ 1.67 และไม่ระบุสถิติ คิดเป็นร้อยละ 1.52 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าสถิติที่ใช้มากที่สุด คือ ค่าร้อยละ คิดเป็นร้อยละ 19.70 รองลงมาเป็นค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 18.94 และสถิติที่ใช้น้อยที่สุด คือ อัตราส่วน พิสัย การประมาณค่าแบบช่วง และการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน คิดเป็นร้อยละ 0.15 ส่วนสถิติที่ยังไม่พบว่ามีมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 ในประเด็น

1. ประเภทของการวิจัย
2. ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย
3. ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย
4. ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
5. เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
6. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาสองแห่งได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 รวมทั้งสิ้น 173 เล่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวิเคราะห์ ปริญญานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ ลักษณะต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบปลายเปิด (Open ended) เพื่อใช้บันทึกข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์ ไว้สำหรับเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระเบียบวิธีทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละของจำนวนข้อมูลแต่ละรายการ

สรุปผลการวิจัย

1. ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของทั้งสองสถาบันส่วนใหญ่จัดเป็นประเภทของการวิจัยสำรวจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.68 รองลงมาเป็นการวิจัยทดลอง คิดเป็นร้อยละ 13.87 และน้อยที่สุด คือ การศึกษาเป็นกรณี คิดเป็นร้อยละ 0.58
2. ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของทั้งสองสถาบันส่วนใหญ่จัดเป็นประเภทของเนื้อหาที่วิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.61 รองลงมา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 13.87 และน้อยที่สุดเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพครู อาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 1.16
3. ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของทั้งสองสถาบันส่วนใหญ่ใช้ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัยอยู่ในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมาเป็นระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 21.71 และน้อยที่สุดเป็นระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 1.14
4. ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของทั้งสองสถาบันส่วนใหญ่ระบุประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครู อาจารย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.95 รองลงมาเป็นผู้เชี่ยวชาญ คิดเป็นร้อยละ 22.70 และน้อยที่สุดเป็นหัวหน้าฝ่ายการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ศึกษาพิเศษ ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล และนักพัฒนาการเด็ก พนักงานบริษัท ประชาชน ช่างจักสานไม้ไผ่ คณะกรรมการวัดและคณะกรรมการตัดสินการประกวดเทียนพรรษา ผ้าตีนจก ผลงานการวิจารณ์ด้านทัศนศิลป์ ภาพยนตร์โฆษณา และเนื้อดินปั้นผสมสนิมโลหะ คิดเป็นร้อยละ 0.33
5. ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของทั้งสองสถาบัน ส่วนใหญ่กำหนดเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นกรุงเทพมหานครมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.62 รองลงมาเป็นจังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 1.90 และน้อยที่สุดคือจังหวัดแม่ฮ่องสอน แพร่ อุดรดิตถ์ นครพนม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ มุกดาหาร สุโขทัย พิษณุโลก ชัยนาท สระบุรี อ่างทอง สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ระยอง ตรารด ตาก ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี สตูล นราธิวาส และจังหวัดคามิอิชิ ประเทศญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 0.24

6. ปริมาณนิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของทั้งสองสถาบัน ส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.09 รองลงมาเป็นแบบทดสอบคิดเป็นร้อยละ 10.64 และน้อยที่สุดเป็นของเล่น วัสดุและอุปกรณ์ การปั้น ทฤษฎีจิตวิสัยนิยม ทฤษฎีวัตถุวิสัยนิยม และทฤษฎีสัมพัทธ์นิยม แบบฝึกการวิจารณ์ แบบเฉลยกิจกรรม และแบบนำเสนอรายงานการศึกษาค้นคว้า คิดเป็นร้อยละ 0.28

7. ปริมาณนิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของทั้งสองสถาบันส่วนใหญ่ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าร้อยละมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.70 รองลงมาเป็นค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 18.94 และน้อยที่สุดคือ อัตราส่วน พิสัย การประมาณค่าแบบช่วง และการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน คิดเป็นร้อยละ 0.15

อภิปรายผล

1. ประเภทของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่าปริมาณนิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสำรวจมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการวิจัยสำรวจเป็นการศึกษาหาข้อเท็จจริงของสภาพปัญหา เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อที่จะนำมาใช้ในการบรรยายสถานภาพหรือตอบปัญหาตามสภาพความเป็นจริงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้นหรือนำผลการสำรวจไปใช้แก้ปัญหาหรือปรับปรุงสถานภาพเดิมให้ดียิ่งขึ้นด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงทำให้ได้รับความสะดวกและรวดเร็วว่าการวิจัยประเภทอื่น ๆ และเก็บรวบรวมข้อมูลได้เป็นจำนวนมากทำให้ได้รับรายงานที่แท้จริงและครอบคลุมจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อทำนายไปยังประชากรส่วนใหญ่ได้อย่างใกล้เคียงตามความเป็นจริงอีกด้วย ดังนั้นการวิจัยสำรวจจึงเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากในการทำวิจัย ดังที่เย็นใจ เลหาวิช (2526 : 63) ได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการวิจัยสำรวจไว้ว่า การวิจัยสำรวจเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากเพราะกระทำได้อ่อนช้อยสะดวกและรวดเร็วกว่าวิธีการทดลอง และยังสามารถครอบคลุมผู้ตอบได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กมล สุตประเสริฐ (2516 : 91 – 92) ที่ได้กล่าวถึงผลดีของการวิจัยสำรวจไว้ว่า ผลดีของการวิจัยแบบสำรวจนั้นมีกว้างขวางมาก เพราะเป็นแบบวิจัยที่ช่วยทำให้ได้รายงานที่แท้จริงจากกลุ่มประชากรและเก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก และถูกต้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำตรงพอที่จะพยากรณ์ไปถึงชุมชนกลุ่มใหญ่ได้ใกล้เคียงที่สุด ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2537 : 162) ที่ทำรายงานการวิจัยเรื่องสถานภาพการวิจัย

สาขาทัศนศิลป์ แล้วพบว่า ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการวิจัยสำรวจเกือบทั้งหมด

2. ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ผลการวิจัยพบว่า ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรมีความสำคัญ และมีความจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นหลักและเป็นแนวทางอันสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ที่สมบูรณ์ ดังจะเห็นได้จากลักษณะการจัดการศึกษาของไทยทุกประเภทและทุกระดับ การศึกษาไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือ การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น ตั้งแต่การจัดการศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียน การประถมศึกษา การมัธยมศึกษา การศึกษานอกระบบ การศึกษาประเภทอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา ตลอดจนการฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่างก็มีหลักสูตรใช้เป็นหลัก สำหรับจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีทิศทางตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร โดยมีเนื้อหาสาระและกิจกรรมสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งหลักสูตรจะเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะทำให้ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังอาจรวมไปถึงปัญหาต่าง ๆ ของการนำหลักสูตรไปใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2533 ในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางและรุนแรงทั้งในระดับสื่อมวลชน การสัมมนา และในสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ที่นำเอาวิชาศิลปศึกษามาหลอมรวมกันกับวิชาทัศนศิลป์ ขั้วร้อง ดนตรี และนาฏศิลป์เข้าไว้ด้วยกันในลักษณะวิชาบูรณาการซึ่งในทางปฏิบัติแล้วทำไม่ได้ ทำให้มีเวลาน้อยเกินไป สำหรับวิชาศิลปศึกษา และทัศนศิลป์ ประกอบกับหลักสูตรศิลปศึกษาไม่ สัมพันธ์กับจุดประสงค์ของหลักสูตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อหาของวิชาทัศนศิลป์ในรายวิชา ศ 101 ศ 102 ศ 203 ศ 204 ศ 305 และ ศ 306 ซึ่งเป็นวิชาบังคับแก่นที่มีเนื้อหา มุ่งเน้นไปสู่การเลียนแบบศิลปะเหมือนจริง ช่างฝีมือ นักออกแบบ และพ่อค้ามากกว่าจะเป็น จุดประสงค์อันสวยงาม ดังนั้นจึงไม่เอื้ออำนวยต่อปรัชญาศิลปศึกษาในอันที่จะช่วยสร้างคุณค่า ต่อเยาวชนของชาติ ซึ่งจากปัญหาและความสำคัญของการใช้หลักสูตรดังกล่าวจึงมีทั้งผู้บริหาร หรือครูและผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดจนผู้ทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครู อาจารย์ ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้ความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตรกัน เป็นจำนวนมาก เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การบริหาร หลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตรรวมทั้งปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรเพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาหลักสูตรและประสิทธิภาพการทำงานด้านวิชาการให้มี ความสมบูรณ์ชัดเจน และมีคุณภาพอันจะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

3. ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่ใช้ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัยเป็นระดับมัธยมศึกษามากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ทำปริญญาโทประกอบอาชีพเป็นครู อาจารย์ ซึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้ได้รับทราบเกี่ยวกับข้อปัญหาในด้านต่าง ๆ ของการเรียนการสอนในระดับนี้เป็นอย่างดี เพราะเป็นระดับการศึกษาที่มีนักเรียนประสบกับปัญหาการเรียนมากที่สุด ดังคำกล่าวของเฮิร์ลลอค ที่กล่าวถึงนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาว่า นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนมากที่สุดนั้นคือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา (Hurlock. 1963 : unpagged) ดังนั้นในการเลือกหัวข้อปัญหาการวิจัยจึงมักจะเลือกที่จะศึกษาปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนมาก ที่ผู้ทำวิจัยกำลังสอนอยู่ และเป็นการสะดวกสำหรับผู้ทำวิจัยที่เป็นครู อาจารย์เองที่จะวิจัยปัญหาต่าง ๆ แล้วนำเอาผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้นและเหมาะสมต่อไป ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนุชนารถ ปัจจุบัน (2536 : 77) ที่ทำปริญญาโทเรื่องการวิเคราะห์ปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ระหว่างปี พุทธศักราช 2529 ถึงพุทธศักราช 2534 มหาวิทยาลัยนเรศวร แล้วพบว่า ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัยของปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวเป็นระดับมัธยมศึกษามากที่สุด

4. ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ปริญญาโทระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่กำหนดประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครู อาจารย์ มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการจัดการศึกษาทุกระดับครูมีบทบาทหน้าที่อันสำคัญในการให้การศึกษา และพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในการที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางรากฐานการศึกษาให้กับเยาวชนของชาติเพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ตรงกับความต้องการและความคาดหวังของสังคม ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระราชดำรัส. 2536) ซึ่งพระองค์ทรงให้ความสำคัญและความสนพระทัยในเรื่องนี้ดังข้อความในพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

อาชีพครูถือว่าสำคัญยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงและก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้นจะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้านจึงจะสามารถสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้...

จากพระราชดำรัสดังกล่าวจะเห็นได้ว่าครูเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถเพื่อไปพัฒนาประเทศ เพราะครูเป็นผู้ทำหน้าที่ให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบด้านแก่ผู้เรียน มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนให้ความสำคัญต่อศิษย์และมีบทบาทต่อสังคม ดังนั้นคุณภาพของครูจะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของเยาวชนในการที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาคุณภาพและคุณสมบัติที่ดีแก่เยาวชนของชาติ เมื่อครูเป็นผู้มีอิทธิพลต่อตัวนักเรียนมากที่สุด และนโยบายด้านการจัดการศึกษาจะเป็นผลสำเร็จได้ย่อมอยู่ที่ครูเป็นผู้นำไปปฏิบัติและด้วยเหตุที่ครูเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดนักเรียน นักเรียนจึงยึดครูเป็นแบบอย่าง ดังนั้นหากครูไม่สามารถประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีได้ก็จะเป็นผลเสียหายแก่การพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง หรือถ้าครูมีองค์ประกอบในด้านอื่น ๆ ของความเป็นครูจะดีสักเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าครูบกพร่องในเรื่องการจัดการเรียนการสอนไป การจัดการศึกษาก็จะล้มเหลวอย่างแน่นอน ดังนั้นเมื่อครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เกิดพัฒนาการโดยรอบขึ้นในตัวนักเรียน และครูเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ครูจึงจัดเป็นเป้าหมายสำคัญที่ทำให้ผู้ทำปริญญานิพนธ์ส่วนใหญ่มุ่งที่จะศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากครูผู้สอนกันเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีการกำหนดประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครู อาจารย์ มากที่สุด ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชัย ดลเสมอ (2527 : 40) ที่ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2506 – 2523 แล้วพบว่าตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครู อาจารย์ ผู้สอน ในทุกระดับการศึกษามากที่สุด

5. เขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ทำการศึกษามากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ทำปริญญานิพนธ์กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร นั่นก็คือเป็นนิสิตบัณฑิตศึกษา สาขาศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพียงสองแห่งเท่านั้นในประเทศไทยที่เปิดสอนในระดับปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา และตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครด้วย หรืออาจเป็นเพราะผู้ทำปริญญานิพนธ์ประกอบอาชีพเป็นครู อาจารย์ ที่สอนอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นถึงแม้ว่านิสิตบัณฑิตศึกษา หรือครู อาจารย์ ดังกล่าวจะไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่ได้เป็นชาวกรุงเทพมหานครทั้งหมดแต่ก็จำเป็นต้องพักอาศัย

อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่นั่นเอง ดังนั้นการทำวิจัยจึงนิยมเลือกที่จะศึกษากับประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะการศึกษาวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครนั้น ทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วเมื่อต้องการเดินทางติดต่อประสานงาน เพื่อไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครก็มีเป็นจำนวนมากพอที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย จึงทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะว่ากรุงเทพมหานครเป็นแหล่งที่มีข้อมูลเพียบพร้อมและมีความหลากหลายของแหล่งข้อมูลมากกว่าจังหวัดหรือภูมิภาคอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจึงเป็นกรุงเทพมหานครมากที่สุด ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชัย ดลเสมอ (2527 : 40) ที่ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาตรี สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2506 – 2523 แล้วพบว่า ภูมิภาคที่อยู่ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยที่มีมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร

6. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเนื่องมาจากผลการวิจัยที่มีข้อค้นพบว่าปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสำรวจมากที่สุดจึงมักจะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทศนคติหรือความรู้สึกต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยที่ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมากและกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย ดังนั้นการใช้แบบสอบถามจึงถือว่าเป็นวิธีการที่ทำงานง่ายเพราะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สะดวก รวดเร็ว ประหยัดกำลังคน สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายน้อย และเก็บรวบรวมข้อมูลได้เป็นจำนวนมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ หรือการสังเกต รวมทั้งการส่งแบบสอบถามไปให้คนจำนวนมากที่อยู่ห่างไกลกระทำได้ง่ายโดยการส่งทางไปรษณีย์ โดยที่ผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทำให้สามารถควบคุมให้แบบสอบถามถึงมือผู้ตอบได้ในเวลาที่ใกล้เคียงกันเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงถึงความคิดเห็นของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้นได้ในเวลาที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นวิธีการควบคุมการตอบแบบสอบถามได้เป็นอย่างดี ดังนั้นแบบสอบถามจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีผู้สนใจและนิยมใช้กันมากโดยเฉพาะในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพราะเป็นวิธีการที่

สะดวกและสามารถใช้วัดได้อย่างกว้างขวางทั้งในด้านของคุณลักษณะของสิ่งที่วัดและรวมถึงประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ด้วยอันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต ส่วนข้อมูลก็มีลักษณะเป็นแบบฟอร์มเดียวกันทำให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นแบบเดียวกันไม่มีการกระจายของข้อมูลจึงสะดวกในการวิเคราะห์ ดังคำกล่าวสรุปของบุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2523 : 175) นิภา ศรีไพโรจน์ (2527 : 89) อนันต์ ศรีโสภา (2527 : 141) และอุทุมพร จามรมาน (2531 : 3) ที่มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะและประโยชน์ของแบบสอบถามดังนี้ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ประกอบไปด้วยคำถามหรือข้อความที่เป็นคำถามชุดหนึ่งเพื่อให้ผู้ที่ถูกถามตอบ โดยมีคำถามเป็นตัวกระตุ้นเร่งเร้าให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาและคำถามส่วนมากเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทศนคติ หรือความรู้สึกของผู้ตอบ ซึ่งแบบสอบถามจัดเป็นเครื่องมือในการวิจัยที่นักวิจัยทางสังคมศาสตร์เกือบร้อยละ 80 นิยมใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกันมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเป็นวิธีการที่ทำงานไม่ยุ่งยากซับซ้อน สะดวก ประหยัดค่าใช้จ่ายแรงงาน และเวลาน้อยกว่ารวมทั้งสามารถใช้วัดได้อย่างกว้างขวางและเก็บรวบรวมข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชัย ดลเสมอ (2527 : 40) ที่ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2506 – 2523 นุชนารถ ปัจจุบัน (2536 : 77) ที่ทำปริญญานิพนธ์เรื่องการวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ระหว่างปีพุทธศักราช 2529 ถึงพุทธศักราช 2534 มหาวิทยาลัยนเรศวร และโรเบิร์ต ดี รัสเซล (1962 : 137) ที่ทำการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพและการศึกษาในวารสาร Research quarterly ระหว่างปี ค.ศ. 1951 – 1960 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้กันมากที่สุด คือ แบบสอบถาม

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าร้อยละมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ค่าร้อยละเป็นสถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยการคำนวณเกี่ยวกับปริมาณของข้อมูลที่ได้แล้วแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปของร้อยละซึ่งจะช่วยให้มีความหมายที่สามารถเปรียบเทียบให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้นเพราะเป็นตัวเลขที่เข้าใจง่ายเรียกว่า Percentage ซึ่งในการคำนวณหาค่าร้อยละก็เป็นการเปรียบเทียบตัวเลขจำนวนหนึ่งหรือหลายจำนวนที่ต้องการกับตัวเลขอีกจำนวนหนึ่งหรือตัวเลขทั้งหมดที่เทียบส่วนเป็น 100 นั้นเอง และการที่ผู้ทำปริญญานิพนธ์ส่วนใหญ่ นิยมใช้ค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล ก็เพื่อให้สามารถเสนอรายละเอียดของข้อมูลที่เก็บ

รวบรวมมาโดยบรรยายลักษณะของประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเฉพาะกลุ่มที่กำลังศึกษาให้สอดคล้องกับลักษณะของงานวิจัยซึ่งส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสำรวจมากที่สุดจึงใช้ร้อยละเพื่อเป็นสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นร้อยละจึงเป็นสถิติที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งสอดคล้องกับบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2523 : 254) นิภา ศรีไพโรจน์ (2527 : 140) และบุญชม ศรีสะอาด (2535 : 101) ที่มีความเห็นสอดคล้องกันเรื่องการใช้ร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลว่า ร้อยละจัดเป็นสถิติที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการทำวิจัยเพราะเป็นตัวเลขที่เข้าใจง่ายเรียกว่าเปอร์เซ็นต์ (Percentage) เป็นการเปรียบเทียบความถี่หรือจำนวนที่ต้องการกับความถี่หรือจำนวนทั้งหมดที่เทียบเป็น 100 ดังนั้นในการคำนวณหาร้อยละจึงต้องใช้ตัวเลขที่เราต้องการเปรียบเทียบหารด้วยเลขฐานแล้วคูณด้วย 100

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะแนวทางที่พึงปฏิบัติสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสำรวจมากที่สุด การวิจัยจากเอกสาร และการวิจัยทดลองมีปริมาณที่ค่อนข้างน้อย การศึกษาเป็นกรณีและการวิจัยสนามมีปริมาณที่น้อยมาก ส่วนการวิจัยกิริยา และการวิจัยแบบสร้างสรรค์นั้นยังไม่มีปรากฏในการทำปริญญานิพนธ์เลย ดังนั้นจึงควรเน้นที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการขยายปริมาณประเภทของการวิจัยให้กระจายขอบเขตกว้างขวางออกไปในประเภทดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากการที่จะเน้นทำเฉพาะการวิจัยสำรวจแต่เพียงอย่างเดียว

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา เท่าที่ผ่านมามีเนื้อหาที่วิจัยยังไม่กระจายเท่าที่ควร โดยมีเนื้อหาการวิจัยที่คล้ายคลึงกันมาก เช่น ปริญญานิพนธ์เรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคกลาง และปริญญานิพนธ์เรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออก ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะทำให้ทิศทางของการวิจัยในสาขาศิลปศึกษายังไม่ขยายวงกว้างออกไปเท่าที่ควร ดังนั้นสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำปริญญานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิตศึกษาควรจะประสานงานกันที่จะช่วยเสนอแนะแนวทางการเลือกหัวข้อหรือปัญหาการวิจัยในลักษณะต่าง ๆ ที่มีผู้ทำวิจัยกันน้อยหรือยังไม่มีผู้ใดทำเลย โดยเฉพาะการช่วยชี้แนะในหัวข้อการวิจัยที่เป็นเรื่องใหม่ทันสมัย และน่าสนใจไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้นิสิตบัณฑิตศึกษาสามารถนำ

เอาข้อมูลที่ได้รับไปเสริมสร้างงานวิจัยในส่วนที่ยังขาดอยู่เพื่อให้ผลการวิจัยเกิดคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อวงการการศึกษาให้มากที่สุด และเพื่อให้นิสิตสามารถเลือกหัวข้อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ได้ง่ายขึ้นด้วยตนเอง โดยไม่ต้องใช้วิธีการดัดแปลงหัวข้อวิทยานิพนธ์จากงานวิจัยที่ผ่านมา เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำซ้อนกันของการทำวิจัยที่จะเกิดขึ้นได้ง่ายจนทำให้งานวิจัยจำกัดอยู่แต่ในวงแคบ

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ใช้ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัยเป็นระดับมัธยมศึกษามากที่สุด ส่วนในระดับปริญญาโท มีปริมาณของการทำวิจัยอยู่ในระดับที่น้อยมาก ดังนั้นจึงควรกระจายให้ครอบคลุม ในทุกระดับการศึกษาแทนที่จะเน้นเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและก่อประโยชน์แก่ครู อาจารย์ และนิสิตบัณฑิตศึกษาอย่างแท้จริงจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยปัญหาต่าง ๆ ในระดับปริญญามหาบัณฑิตให้เพิ่มมากขึ้น

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่กำหนดเขตพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด ส่วนภาคภูมิศาสตร์ และระดับประเทศยังมีผู้ศึกษาวิจัยกันน้อยมาก ดังนั้นจึงควรให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ของประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาให้กระจายครอบคลุมภาคภูมิศาสตร์ต่าง ๆ และระดับประเทศให้มากขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนประชากรกลุ่มใหญ่จนจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น แทนที่จะเป็นในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดใหญ่ ๆ ที่มีความเจริญเท่านั้น

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสำรวจและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด โดยใช้ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างเป็นครู อาจารย์ มากที่สุด และผู้ทำวิจัยแต่ละท่านจะใช้วิธีการเดียวกันคือใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจนเกิดการซ้ำซ้อนกันหลายครั้งจนทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเหล่านั้นเกิดความเบื่อหน่ายจนอาจให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงได้ ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรจะต้องใช้วิธีการใหม่ ๆ เข้ามาแทนโดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการเก็บข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ของสถาบันให้มากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้องและตรงประเด็นยิ่งขึ้น แทนที่จะเน้นเฉพาะใช้แบบสอบถามแต่เพียงอย่างเดียว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษางานวิจัยของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา หรืองานวิจัยของหน่วยงานอื่นที่มีเนื้อหาทางด้านทัศนศิลป์ศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทปริญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในทุกรอบสิบปี เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ถึงความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของงานวิจัยทางด้านทัศนศิลป์ศึกษาในอนาคต

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยว่า นิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ได้มีการนำเอาข้อมูลหรือผลการวิจัยของปริญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้างหรือนำเอาไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในลักษณะใด และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สุดประเสริฐ. (2516). เทคนิคการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- . (2530) “การวิจัยการศึกษาจากวันนั้นถึงวันนี้,” ใน วิจัยสนเทศ. หน้า 3.
กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา มณีแสง. (2522). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- จิรัช ชูเวช. (2519). ข้อเสนอแนะเบื้องต้นในการเขียนเอกสารวิจัยและข้อเขียนประจำภาค.
กรุงเทพฯ : สุตรไฟศาล.
- จุมพล สวัสดิการ. (2520). หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สุวรรณภูมิ.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์. (2525). รายงานผลการประชุมสัมมนาเรื่อง
ปัญหาในการนำผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนไปใช้. กรุงเทพฯ :
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. (2525). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ชินวุธ สุนทรสีมะ. (2529). หลักและวิธีทำวิทยานิพนธ์รายงานประจำภาคและเอกสารวิจัย.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เชิดศักดิ์ โฆวาลินธุ์. (2522). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2522, 19 กุมภาพันธ์). ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง เกณฑ์
มาตรฐานหลักสูตรปริญญาโท พ.ศ. 2522.
- . (2527, 28 ธันวาคม). ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร
ปริญญาเอก พ.ศ. 2527.
- . (2533, 1 มิถุนายน). ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร
ระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2533.
- เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. พระราชดำรัส. สถานีโทรทัศน์สีกอง
ทัพบก ช่อง 7. 22 เมษายน 2536. 15.35 – 15.52 น.
- เทียนฉาย กีระนันทน์. (2527). สังคมศาสตร์การวิจัย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นพวรรณ หมั่นทรัพย์. (2528). “การเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นฐานสายศิลปกรรม วิทยาเขต
เทคนิคภาคพายัพ,” ใน เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง การเรียน
การสอนวิชาศิลปะภาคพื้นฐานในระดับอุดมศึกษา. หน้า 131 – 132. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นิภา ศรีไพโรจน์. (2527). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.
- นุชนารถ ปัจจุบัน. (2536). การวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตสาขาวิชาเอก
จิตวิทยาการแนะแนว ระหว่างปีพุทธศักราช 2529 ถึง พุทธศักราช 2534
มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- บรรลือ ขอรวมเดช. (2534). สภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา
ของรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2522). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร.
- (2523). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- (2524). การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2530). วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประคอง กรรณสุต. (2525). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- พิชัย ดลเสมอ. (2527). การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิตสาขาโสตทัศน
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2506 – 2523.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2525). “สภาพปัจจุบันของการวิจัยการมัธยมศึกษา,” ใน ชุดวิชา
วรรณกรรมมัธยมศึกษา. หน้า 34. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไพศาล หวังพานิช. (2531). วิธีการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บัณฑิตวิทยาลัย. (2534). คู่มือการเขียนบทนิพนธ์ รายงาน
ภาคินพนธ์และ ปริญญานิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2536, กรกฎาคม – ธันวาคม). “งานวิจัยทางด้านศิลปศึกษา,”
วารสารศิลปกรรมศาสตร์. 1(2) : 10 – 18.

- เย็นใจ เลาหวณิช. (2526). "ประเภทของการวิจัย," ใน การวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และศิลปะ
ทัศนะของนักวิชาการไทย. หน้า 57 – 67. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2526). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- (2530). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2528). ศิลปะเป็นความสำเร็จพื้นฐานของชีวิต : เอกสารประกอบการ
สัมมนาศิลปะเสริมสร้างชีวิตให้มีคุณภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2537). รายงานการวิจัยเรื่องสถานภาพการวิจัยสาขาทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ :
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วีรศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). การศึกษางานวิจัยวิชาเอกพลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
ระหว่างปีการศึกษา 2511 – 2534. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2526). สถิติศาสตร์: หลักการและเหตุผล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวัฒน์ สุภรณ์ไพบูลย์. (2520). ประมวลกฎหมายอาญาฉบับมาตรฐานสมบูรณ์. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพร บัวทอง. (2530, ธันวาคม). "ปัญหาในการทำวิจัยของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา,"
วิจัยและพัฒนา. 11(1) : 24.
- สมสรร วงษ์อยู่น้อย. (2527). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2527). "การวิจัยเชิงบรรยาย," ใน การวิจัยทางการศึกษา: หลักและ
วิธีการสำหรับนักวิจัย. หน้า 78 – 116. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2536). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สุภาพ วาดเขียน. (2523). วิจัยและสถิติทางการวิจัยในศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- (2525). เครื่องมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ลักษณะที่ดี ชนิดและวิธีหาคุณภาพ.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- สุรกุล เจนอบรม. (2538). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยของภาควิชาการศึกษานอก
โรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภมา ชูพิกุลชัย. (2525). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ประชาชน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2520). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2520. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2522). "จิตวิทยากับการศึกษา," ใน สังคมศาสตร์กับการศึกษา. หน้า 202.
กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2525). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 – 2529. กรุงเทพฯ :
สำนักงานฯ.
- (2539?). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544. กรุงเทพฯ :
สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540?). แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2526). รายงานการสัมมนาวิวัฒนาการของการวิจัยใน
โอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2539?). แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 8
พ.ศ. 2540 – 2544. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- อุทุมพร จามรมาน. (2527). "สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์," ใน การวิจัยทางการ
ศึกษา : หลักและวิธีการสำหรับนักวิจัย. หน้า 218 – 254. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2530). การสุ่มตัวอย่างทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิทยาศาสตร์
อุตสาหกรรม.
- (2531). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ. กรุงเทพฯ : ฟันนี่พับลิชชิง.
- อนันต์ ศรีโสภมา. (2527). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- อำนวยการวิทย์ ชูวงศ์. (2519). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- Chulalongkorn University. (n.d.) *Graduate School Announcement 1984 – 1985*.
Bangkok : Amarin Press.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw –
Hill Book.
- Henderson, Virginia. (1967). *Nursing Research : A Survey and Assessment*.
New York : Appleton – Century Croft.
- Hurlock, E.B. (1963). *Child Development*. Tokyo : Kagakusha.

- Lehmann, Lruin J. and William A. Mehrens. (1971). *Educational Research : Readings in Fooous*. New York : Hoit. Rinenart and Winston.
- Robert, Russel D. (1962, March). "An Analysis of the Health and Health Education Research Quartery, 1951 – 1960," *The Research Quartery*. 33(2) : 137 – 140.
- Webster, N. (1966). *Webster's third New Intemational Dictionary of the English Language Unabridged*. U.S.A : G & C Merriam.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สรุปผลการวิจัยของปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 - 2540

สรุปผลการวิจัยของปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ที่นิสิตจัดทำขึ้นตั้งแต่
ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 รวมทั้งสิ้น 173 เล่ม
โดยจำแนกตามปีการศึกษาและสถาบันการศึกษาได้ดังนี้

ปริญญานิพนธ์ ปีการศึกษา 2529

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขันติ เจริญอาจ (2530 : 54 – 60) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์ และ
นักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาความเข้าใจในศิลปะ ในสหวิทยาลัย
รัตนโกสิน โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาและหลักสูตร อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีความ
เห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีเนื้อหาวิชาที่มีความยืดหยุ่นได้
ตามความเหมาะสม และข้อที่มีความเห็นในระดับไม่แน่ใจคือ เนื้อหามีความต่อเนื่อง และ
เรียงลำดับความยากง่ายไม่ขาดตอน และเนื้อหาวิชามุ่งส่งเสริมทักษะให้แก่ผู้เรียน ส่วน
นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีความเห็นด้วยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ
มีเนื้อหาส่งเสริมและพัฒนาประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่ผู้เรียน และเมื่อเปรียบเทียบความ
คิดเห็นโดยส่วนรวม พบว่า อาจารย์ และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรม อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย โดย
ข้อที่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ตามความ
เหมาะสม นอกนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยในทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ
การจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ตามความเหมาะสม ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดกิจกรรม
ให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวม พบว่า อาจารย์และ
นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีสอนและการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน

3. ด้านสื่อการสอน อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มี
ความเห็นด้วยอย่างยิ่งคือ การใช้สไลด์ และภาพโปสเตอร์ การใช้ของจริงเป็นสื่อการสอน
นอกจากนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การใช้สไลด์

และภาพโป่งแสง ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การใช้ของจริงเป็นสื่อการสอน นอกจากนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการใช้ของจริงเป็นสื่อการสอน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวม พบว่า อาจารย์ และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการสอนไม่แตกต่างกัน

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสอบปลายภาค และข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ คือ การทดสอบย่อยเดือนละครั้ง ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การทดสอบปลายภาค และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวม พบว่า อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ไม่แตกต่างกัน

5. อาจารย์ และนักศึกษา แสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมดังนี้

5.1 ความคิดเห็นในด้านเนื้อหาวิชาและด้านหลักสูตร อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีการสัมมนาเพื่อเสนอแนะให้เข้าใจร่วมกันถึงขอบข่ายและเนื้อหาวิชา ส่วนนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า เนื้อหาวิชาควรจะเน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีการนำนักศึกษาไปสัมผัสของจริง ส่วนนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรจัดแสดงผลงานของนักศึกษา และมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักศึกษาต่างหมู่เรียน

5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรมีแหล่งผลิตสื่อการสอนให้กว้างขวางขึ้น ส่วนนักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรใช้สื่อการสอนให้มากขึ้น

5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรใช้ข้อสอบร่วมทุกวิทยาลัย ส่วนนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เมื่อจบการเรียนการสอนในแต่ละบทควรจะมีการวัดผลหรือการทดสอบย่อย

ฉลอง สุนทรนนท์ (2530 : 60 – 63) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิชาศิลปศึกษา ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงในวิทยาลัยครู โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งในวิทยาลัยครูส่วนกลาง และวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค จะประสบปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในเรื่องความสามารถในการจำชื่อนักเรียนทุกคน ความตรงต่อเวลาในการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ความเพียงพอของเครื่องมือ

ทางโสตทัศนูปกรณ์มาช่วยในการสอน ความเหมาะสมของสถานที่สอนศิลปศึกษา สถานที่เก็บวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปศึกษา และนักศึกษามีทักษะความสามารถที่แตกต่างกันมาก และจากการพิจารณาผลการทดสอบค่าที (T-test) ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิชาศิลปศึกษา ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในวิทยาลัยครูส่วนกลาง กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค พบว่า ปัญหาในด้านการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์และสถานที่ ด้านตัวนักเรียน ด้านโรงเรียนที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ด้านตัวนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และด้านอาจารย์พี่เลี้ยง ไม่แตกต่างกัน แต่พบว่าปัญหาในด้านการปกครองชั้นเรียน และด้านอาจารย์นิเทศก์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นว่า นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งในวิทยาลัยครูส่วนกลาง และวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค จะประสบกับปัญหาในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการทำบันทึกการสอน การวางแผนการสอน และความเชื่อมั่นในตนเอง

3. อาจารย์พี่เลี้ยง มีความคิดเห็นว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งในวิทยาลัยครูส่วนกลาง และวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาคจะประสบปัญหาในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการทำบันทึกการสอน และการวางแผนการสอน

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2530 : 72 – 73) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการเล่นของเล่นที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลของการเล่นของเล่นไม้บล็อกของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการเล่นของเล่นในด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ และผลรวมทั้งสามด้านมีค่าเท่ากับ 3.059039, 3.481366, 1.85405 และ 3.690176 ตามลำดับ ณ ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนกลุ่มนี้มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องแคล่ว และความคิดริเริ่ม แต่จะไม่มีพัฒนาการในด้านความคิดละเอียดลอออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ผลของการเล่นของเล่นสามเหลี่ยมในฝันของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 เมื่อได้เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อน และหลังการเล่นของเล่นในด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ และผลรวมทั้งสามด้านมีค่าเท่ากับ 4.587135, 4.973914, 2.141918 และ 5.1043305 ตามลำดับ ณ ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มนี้มีพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องแคล่ว และความคิดริเริ่ม แต่จะไม่มีพัฒนาการในด้านความคิดละเอียดลอออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลของการปล่อยอิสระของนักเรียนกลุ่มควบคุม เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองในด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ และผลรวมทั้งสามด้านมีค่าเท่ากับ 1.347341, 1.792134, 1.075017 และ 1.587383 ตามลำดับ ณ ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มนี้จะไม่มีการพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ในทุกด้าน ณ ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. เมื่อเปรียบเทียบพัฒนาการระหว่างนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมซึ่งปล่อยอิสระโดยเปรียบเทียบในด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ และผลรวมของทั้งสามด้านมีค่าเท่ากับ 3.766369, 1.695236, 0.4572712 และ 1.689158 ณ ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า พัฒนาการในด้านความคิดคล่องแคล่วระหว่างนักเรียนทั้งสามกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพัฒนาการทางด้านความคิดคล่องแคล่วในแต่ละ 2 กลุ่มพบว่า ค่าเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่เล่นของเล่นสามเหลี่ยมในผืน จะมีพัฒนาการในด้านความคิดคล่องแคล่วสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เล่นของเล่นแต่จะไม่แตกต่างกับนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เล่นของเล่นไม้บล็อกและพัฒนาการในด้านอื่นก็ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นิภาพรรณ กุลดิลก (2530 : 67 – 71) ได้ทำวิจัยเรื่องลักษณะครูศิลปะที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของครูศิลปะและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะครูศิลปะที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของครูศิลปะ และนักเรียนในด้านต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ พบว่า โดยส่วนรวมครูศิลปะ และนักเรียนจะมีความเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยครูศิลปะเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ครูศิลปะควรมีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนนักเรียนมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ครูศิลปะควรให้คำปรึกษาแก่นักเรียนด้วยความเต็มใจ

1.2 ด้านการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนศิลปศึกษา พบว่า โดยส่วนรวมครูศิลปะ และนักเรียนจะมีความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยครูศิลปะเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ครูศิลปะควรสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของศิลปะ สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของศิลปะไทยเพื่อการ

อนุรักษ์ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของไทย และทั้งความเห็นของครูศิลปะ และนักเรียน ต่างไม่แน่ใจว่าครูศิลปะควรเน้นการสอนแบบบรรยาย

1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนศิลปศึกษา พบว่า โดย ส่วนรวมครูศิลปะ และนักเรียนจะมีความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับเห็นด้วย และมีความ เห็นที่สอดคล้องกันในระดับที่ไม่แน่ใจว่าครูศิลปะควรจะเน้นการใช้แบบทดสอบนักเรียน ส่วน นักเรียนมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องครูศิลปะควรให้คะแนนอย่างยุติธรรม

2. เมื่อเปรียบเทียบลักษณะของครูศิลปะที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของครูศิลปะ และ นักเรียนในด้านต่าง ๆ มีข้อค้นพบ ดังนี้

2.1 ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ความคิดเห็นของครูศิลปะ และ นักเรียนเกี่ยวกับครูศิลปะในด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทั้งครูศิลปะ และนักเรียนจะมีความคิดเห็นที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในเรื่องครูศิลปะควรสนใจและติดตามความก้าวหน้า ของศิลปศึกษาและวิชาการในด้านอื่น ๆ อยู่เสมอ

2.2 ด้านการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนศิลปศึกษา พบว่า ความ คิดเห็นของครูศิลปะ และนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะของครูศิลปะที่พึงประสงค์ในการเรียน การสอน และการจัดกิจกรรมการสอนศิลปศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูศิลปะ และนักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในเรื่อง ครูศิลปะควรจะเน้นการสอนแบบบรรยาย และครูศิลปะควรจะ เน้นการสอนแบบทดลองเพื่อให้นักเรียนพบกับคำตอบด้วยตนเอง

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนศิลปศึกษา พบว่า ความ คิดเห็นของครูศิลปะ และนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของครูศิลปะในการวัดผล และการประเมินผลการเรียนการสอนศิลปศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูศิลปะและนักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในข้อที่ว่า ครูศิลปะควรจะเน้นการทดสอบการปฏิบัติงานของนักเรียน เป็นรายบุคคล

สุพิทย์ สมภักดี (2530 : 78 – 81) ได้ทำวิจัยเรื่องปัญหาการสอนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาการสอนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ของอาจารย์ผู้สอนในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับปัญหาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และปัญหาในการทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาต่าง ๆ ในสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ ว่ามีปัญหาคืออยู่ในระดับน้อย และปัญหาในการใช้หลักสูตรว่ามีปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ในการสอนได้แก่ ความพร้อมของหลักสูตรกับตำรา และอุปกรณ์การสอนที่สถาบันมีอยู่

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับปัญหาในการเตรียมการสอน ปัญหาในรูปแบบการสอน และปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการสอนว่าเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย

1.3 ด้านสื่อทัศนูปกรณ์หรือวัสดุอุปกรณ์ พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับปัญหาในการจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการสอน ว่าเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย และปัญหาในเรื่องการสนับสนุนทางด้านสื่อการสอนกับปัญหาในเรื่องแหล่งข้อมูลทางวิชาการนั้น พบว่า เป็นปัญหาที่อยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ คือ การจัดงบประมาณเพื่อการจัดซื้อเครื่องมือทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ และการสนับสนุนส่งเสริมในการจัดเตรียมวัสดุฝึกเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนจากสถาบัน

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับปัญหาในระเบียบวิธีการวัดผลและประเมินผล ปัญหาในการปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผล และปัญหาในหลักการวัดผลและประเมินผลว่ามีปัญหาคืออยู่ในระดับน้อย

1.5 ด้านปัญหาโดยทั่ว ๆ ไป พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับปัญหาทางด้านวิชาการในสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ว่ามีปัญหาคืออยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนว่าเป็นปัญหาคืออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาเกี่ยวกับตัวนักศึกษาจะมีปัญหาคืออยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ของอาจารย์ผู้สอนได้แก่ ความรู้พื้นฐานทางการออกแบบของนักศึกษา ความพร้อมและความถนัด รวมทั้งทักษะในการปฏิบัติงานของนักศึกษา

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัญหาการสอนของอาจารย์ผู้สอนทั้งในวิทยาเขต ส่วนกลาง และวิทยาเขตส่วนภูมิภาค ในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ การจัดการเรียนการสอน สื่อทัศนูปกรณ์หรือวัสดุอุปกรณ์การวัดผลและประเมินผล และ ด้านที่เป็นปัญหาทั่ว ๆ ไป พบว่า มีปัญหาที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปริญญาณิพนธ์ ปีการศึกษา 2530

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร (2531 : 61 – 62) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบภาพวาด ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติในชั้นสาธิตการศึกษาพิเศษ อนุบาลละอออุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ สอนดุสิต โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คะแนนภาพวาดคนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติที่มีระดับ อายุเดียวกันจะแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนภาพวาดคนผู้ชาย ผู้หญิง และตัวเอง ของประชากร ทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. คะแนนภาพวาดคนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กปกติใน เพศเดียวกัน จะแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนภาพวาดคนผู้ชาย ผู้หญิง และตัวเองของประชากร เพศชายทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการวิเคราะห์ภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กปกติ ตามหลักการพัฒนาการทางศิลปะของโลเวนเฟลด์ โดยทั่วไปไม่แตกต่างกัน แต่มีเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินบางคนจะแสดงลักษณะพิเศษในการวาดภาพคนที่แสดงถึงการ ขาดความมั่นใจในตนเอง และความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินบางคนจะแสดงรายละเอียดในภาพวาดคนมากกว่าเด็กปกติ เช่น เข็มกลัดติดเสื้อ เข็มขัด กระดุม และเชือกผูกรองเท้า เป็นต้น

ศุภฎี สุนทรารชุน (2531 : 93 – 104) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเนื้อหารายวิชาการ ออกแบบลายพิมพ์ผ้าสำหรับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกวิชาออกแบบสิ่งทอ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิจัยเพื่อประเมินหาความจำเป็นเบื้องต้นมีข้อค้นพบ ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหารที่เกี่ยวข้องมีความต้องการให้มีการปรับปรุงในด้านเนื้อหา รายวิชาให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ในตลาดแรงงาน และให้มีการเรียนการสอน โดยใช้

ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการพิมพ์ผ้า นักออกแบบ นักวิชาการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้กับนักศึกษา

1.2 กลุ่มนักศึกษามีความต้องการให้มีการปรับปรุงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของหลักสูตรและคำอธิบายรายวิชาให้เหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของนักศึกษารวมทั้งหลักวิชาการและสังคม โดยเพิ่มเนื้อหาวิชาที่เป็นความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในตลาดแรงงานได้

1.3 กลุ่มอาจารย์มีความต้องการให้กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของหลักสูตร และคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของนักศึกษารวมทั้งต้องการให้มีการปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยและมีประโยชน์เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำเอาผลจากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายรายวิชาการออกแบบลายพิมพ์ผ้า ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า สำหรับผู้ที่ผ่านการประเมินผลสำหรับวิชานี้จะต้องเข้าใจกระบวนการออกแบบลายพิมพ์ผ้า เข้าใจลักษณะของลายพิมพ์ผ้า การวางโครงสร้างที่ใช้ในงานออกแบบลายพิมพ์ผ้า สามารถทำ Art work ของลายพิมพ์ผ้าได้ เข้าใจกระบวนการพิมพ์ผ้า และสามารถปฏิบัติงานพิมพ์ผ้าจากงานที่ออกแบบเองได้

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชาผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นได้ว่า ผู้เรียนควรที่จะต้องศึกษาถึงวิธีการสร้างลาย สัดส่วน และช่องไฟของลาย วงจรของลาย การขยายลาย การย่อลาย การต่อลาย การแยกสีลายพิมพ์ผ้า การทำ Art work ของลายพิมพ์ผ้า และกระบวนการพิมพ์ผ้า

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่งหน่วยและบทเรียน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่งหน่วย และบทเรียนสำหรับเนื้อหาวิชาวิชาการออกแบบลายพิมพ์ผ้าว่า ควรจะประกอบด้วยการสร้างลาย และสัดส่วนช่องไฟของลาย วงจรของลาย การขยายลาย และการย่อลาย การต่อลาย การแยกสีลายพิมพ์ผ้า การทำ Art work ของลายพิมพ์ผ้า และกระบวนการพิมพ์ผ้า

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดประสงค์การสอนของผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

5.1 การนำเอาความงามจากสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในการออกแบบลายพิมพ์ผ้า

5.1.1 สามารถนำความงามจากสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในการออกแบบลายพิมพ์ผ้าได้

5.1.2 สามารถนำเอาแนวความคิดในการสร้างสรรค์การออกแบบลายพิมพ์ผ้าในโรงงาน และสถานปฏิบัติการต่าง ๆ มาประยุกต์ให้เป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์งานออกแบบลายพิมพ์ผ้าของตนเองได้

5.2 การนำเอาลวดลายที่มีอยู่มาปรับให้เข้ากับระบบการผลิตจริง

5.2.1 อธิบายถึงสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการนำเอาลวดลายที่มีอยู่มาปรับให้เข้ากับระบบการผลิตได้

5.2.2 ทดลองปฏิบัติการนำเอาลวดลายที่กำหนดให้ไปปรับให้เข้ากับระบบการผลิตที่ต้องการ

5.3 หลักสำคัญขององค์ประกอบศิลป์ในการกำหนดสัดส่วน และช่องไฟในลายให้มีความสัมพันธ์กัน

5.3.1 อธิบายหลักสำคัญขององค์ประกอบศิลป์ที่ใช้ในการกำหนดสัดส่วน และช่องไฟในลายให้มีความสัมพันธ์กันได้

5.3.2 ยกตัวอย่างลายพิมพ์ผ้าที่มีสัดส่วนและช่องไฟในลายสัมพันธ์กันได้

5.4 หลักเกณฑ์ในการออกแบบลวดลายมาตรฐาน

5.4.1 อธิบายความหมายของลวดลายมาตรฐานได้

5.4.2 จำแนกชนิด ลวดลายมาตรฐานได้

5.5 การเลือกใช้สีและโครงสีที่เหมาะสมในการออกแบบลายพิมพ์ผ้า

5.5.1 อธิบายถึงเหตุผลการเลือกใช้สีและโครงสีในการออกแบบลายพิมพ์ผ้าได้

5.5.2 สามารถเลือกใช้สีและโครงสีที่เหมาะสมสำหรับลายพิมพ์ผ้าได้

5.6 ชนิดของสีที่ใช้ในการพิมพ์ผ้า

5.6.1 เลือกใช้ชนิดของสีที่ใช้ในการพิมพ์ผ้าได้เหมาะสมกับชนิดของผ้า

5.7 ชนิดและคุณสมบัติของแม่พิมพ์

5.7.1 เลือกใช้ชนิดของแม่พิมพ์ได้เหมาะสมกับลายพิมพ์ผ้า

5.8 วิธีการทำแม่พิมพ์

5.8.1 เข้าใจวิธีการทำแม่พิมพ์แบบต่าง ๆ

5.8.2 สามารถทำแม่พิมพ์ที่ใช้ในการพิมพ์ผ้าแบบง่าย ๆ ได้

5.9 การแสดงผลงาน (Presentation) เพื่อแสดงให้ผู้อื่นเข้าใจและการโน้มน้าวให้เข้าใจ รวมทั้งแนวความคิดในการออกแบบลายพิมพ์ผ้านั้น ๆ

5.9.1 สามารถแสดงผลงานการออกแบบลายพิมพ์ผ้าให้ผู้อื่นเข้าใจและเกิดความรู้สึกเหมือนกับที่ผู้ออกแบบต้องการให้เป็น

6. เนื้อหารายวิชาการออกแบบลายพิมพ์ผ้า ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกวิชาออกแบบสิ่งทอ คณะวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ มีลักษณะรายวิชาดังนี้

- 6.1 รหัสและชื่อ อส. 232 การออกแบบลายพิมพ์ผ้า
- 6.2 สภาพรายวิชา วิชาชีพเฉพาะสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอ
- 6.3 ระดับรายวิชา ภาคเรียนที่ 1 ชั้นปีที่ 2
- 6.4 พื้นฐาน ผ่านการประเมินผลวิชาสิ่งทอ 1 (ออกแบบ) และสิ่งทอ 5 (การพิมพ์)
- 6.5 เวลาศึกษา 72 คาบเรียน แบ่งเป็นทฤษฎี 1 คาบต่อสัปดาห์ ปฏิบัติ 3 คาบต่อสัปดาห์ และปฏิบัติการศึกษานอกเวลาสัปดาห์ละ 8 ชั่วโมง ตลอดภาคเรียน
- 6.6 หน่วยกิต 2 หน่วยกิต
- 6.7 จุดมุ่งหมายรายวิชา
 - 6.7.1 เข้าใจกระบวนการของการออกแบบลายพิมพ์ผ้า
 - 6.7.2 สามารถออกแบบลายพิมพ์ผ้าเพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยทั่วไป
 - 6.7.3 สามารถกำหนดกลุ่มสีและวางโครงสร้างที่ใช้ในงานออกแบบลายพิมพ์ผ้า
 - 6.7.4 เข้าใจลักษณะของลายพิมพ์ผ้า
 - 6.7.5 สามารถทำ Art work ของลายพิมพ์ผ้า
 - 6.7.6 สามารถปฏิบัติงานพิมพ์ผ้าจากงานที่ออกแบบเอง
 - 6.7.7 เข้าใจกระบวนการพิมพ์ผ้า
- 6.8 คำอธิบายรายวิชาเพื่อศึกษาถึงวิธีการสร้างลายสัดส่วนและช่องไฟในลายวรรณของลาย การขยายลาย การย่อลาย การต่อลาย การแยกสีลายพิมพ์ผ้า สีที่ใช้ในการออกแบบลายพิมพ์ผ้า ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลายพิมพ์ผ้า การทำ Art work ของลายพิมพ์ผ้า และกระบวนการพิมพ์ผ้า

วสนา เจริญวิเชียรฉาย (2531 : 46 – 49) ได้ทำวิจัยเรื่อง สิ่งจูงใจของนักศึกษาในการเลือกเรียนวิชาเอกศิลปหัตถกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักศึกษาได้รับสิ่งจูงใจในด้านความรัก ความสนใจ และความถนัดในสาขาวิชาศิลปหัตถกรรมอยู่ในระดับมากและยังเป็นเรื่องที่เป็นสิ่งจูงใจมากกว่าด้านอื่น ๆ ด้วย รองลงมาคือ ความมีเกียรติยศชื่อเสียง ความมั่นคง และความก้าวหน้าในอาชีพ ความคิดเห็นส่วนตัว ความจำเป็นบางประการ และด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

2. เมื่อเปรียบเทียบสิ่งจูงใจของนักศึกษาในการเลือกเรียนวิชาเอกศิลปหัตถกรรมระหว่างนักศึกษาหญิงและนักศึกษาชาย พบว่า สิ่งจูงใจในการเลือกเรียนของนักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายในทุกด้านของสิ่งจูงใจจะไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีตัวแปรย่อยบางข้อที่นักศึกษาหญิง และนักศึกษาชาย มีความเห็นที่แตกต่างกันดังนี้

2.1 ความคิดเห็นที่ว่าอาชีพช่างศิลปหัตถกรรมมีความจำเป็นต่อทุกหน่วยงานทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต

2.2 ความคิดเห็นที่ว่าเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเหมาะสมกับผู้มีฝีมือ และมีความสามารถเฉพาะบุคคล

2.3 ความคิดเห็นที่ว่าเลือกเรียนด้วยตนเองโดยไม่อาศัยคำแนะนำจากใคร

2.4 ความคิดเห็นที่ว่าไม่มีทุนทรัพย์ที่จะเรียนในสาขาวิชาอื่นและในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

2.5 ความคิดเห็นที่ว่าไม่มีสาขาวิชาที่ต้องการให้เลือกในสถานศึกษาของตนเองหรือสถานศึกษาที่ใกล้เคียง

2.6 ความคิดเห็นที่ว่าต้องการเรียนให้จบเพื่อจะไปประกอบอาชีพให้เร็วที่สุด

2.7 ความคิดเห็นที่ว่าถ้าเลือกเรียนในสาขาวิชาอื่นแล้วจะสอบแข่งขันไม่ได้

วิภา มิ่งขวัญ (2530 : 62 – 66) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตร อาจารย์ และนักศึกษามีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

1.2 ด้านผู้สอน อาจารย์ และนักศึกษา มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย

1.3 ด้านผู้เรียน อาจารย์ มีความเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษา มีความเห็นว่าเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล อาจารย์ และนักศึกษา มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าเป็นปัญหาในระดับน้อย

1.5 ด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และเครื่องอำนวยความสะดวก อาจารย์ และนักศึกษา มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง

1.6 ด้านแหล่งค้นคว้าและบริการโสตทัศนูปกรณ์ อาจารย์ มีความเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับที่มาก ส่วนนักศึกษา มีความเห็นว่าเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง

2. เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนักศึกษา วิชาเอกศิลปศึกษาในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ ในมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ แล้วพบว่า ทั้งอาจารย์ และนักศึกษาต่างมีความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน นอกจากในด้านผู้เรียนและแหล่งค้นคว้าและบริการโสตทัศนูปกรณ์ ซึ่งทั้งอาจารย์และนักศึกษาต่างมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. อาจารย์ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า วิทยาลัยควรพิจารณาถึงคุณภาพของนักศึกษามากกว่าปริมาณของนักศึกษา และควรให้การสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของภาควิชาศิลปะให้ทัดเทียมกับภาควิชาอื่น ๆ ส่วนนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะว่า วิทยาลัยควรจัดบริการในด้านต่าง ๆ ให้พอเพียง เรื่องของค่าวัสดุฝึกผู้เรียนควรจะได้รับวัสดุฝึกอย่างเต็มที่ ส่วนในเรื่องของกำหนดเวลาเรียน ผู้เรียนเกิดความไม่สะดวกในการเรียนวิชาปฏิบัติ เช่น ในการเรียนวิชาจิตรกรรมในเวลากลางคืน ดังนั้น วิทยาลัยจึงควรปรับปรุง แก้ไขในเรื่องของเวลาเรียนให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

วุฒิ วัฒนสิน (2530 : 125 – 130) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับรายวิชาทัศนศิลปศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับจุดประสงค์ของหลักสูตร วิชาศิลปศึกษา จุดประสงค์ของรายวิชาทัศนศิลปศึกษา การเรียนการสอนรายวิชา ทัศนศิลปศึกษา และการวัดผลและประเมินผลรายวิชาทัศนศิลปศึกษา มีความคิดเห็นที่

สอดคล้องกันในระดับเห็นด้วย ส่วนในด้านเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันในระดับไม่แน่ใจในข้อที่ว่า เนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษาที่กำหนดให้เรียน 2 หน่วย การเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 เพียงพอสำหรับเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในสาขาวิชาศิลปกรรมในระดับสูงต่อไป และเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษาที่กำหนดในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ครูศิลปศึกษายังมีความเห็นในระดับไม่แน่ใจในข้อที่ว่า เนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษาที่จัดให้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความต่อเนื่องกับเนื้อหาความรู้พื้นฐานที่เรียนมาแล้วในชั้นประถมศึกษา

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

2.1 ด้านจุดประสงค์และหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านจุดประสงค์ของรายวิชาทัศนศิลป์ศึกษา พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของจุดประสงค์รายวิชาทัศนศิลป์ศึกษากับจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.3 ด้านเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.4 ด้านการเรียนการสอนรายวิชาทัศนศิลป์ศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูศิลปศึกษาไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ว่า ครูศิลปศึกษาควรศึกษาหลักสูตรก่อนสอน ซึ่งผู้บริหาร และครูศิลปศึกษาที่มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.5 ด้านการวัดผลและประเมินผลรายวิชาทัศนศิลป์ศึกษา พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในข้อที่ว่า การประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชาโดยการคิดเป็นหน่วยการเรียนจะเป็นวิธีที่เหมาะสม และการประเมินผลการเรียนควรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา นอกจากนี้ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษายังมีความเห็นที่ไม่แตกต่างกันในข้อที่ว่าสถานศึกษาควรมีหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยการเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน และการประเมินผล ควรมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและตัดสินผลการเรียน

วัชรินทร์ ฐิติอดิตย์ (2530 : 69 – 73) ได้ทำวิจัยเรื่อง ทักษะคิดต่อวิชาศิลปศึกษาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาวิชานักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีทัศนคติที่สอดคล้องกันใน ข้อความเชิงนิมิตอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ ส่วนข้อความเชิงนิเสธ นักเรียนชายและ นักเรียนหญิง มีทัศนคติที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับที่ไม่เห็นด้วยว่า เนื้อหาวิชาไม่ช่วยให้ได้ ความรู้มากขึ้น และมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจว่า เนื้อหาวิชาซ้ำซาก น่าเบื่อหน่าย และ เนื้อหาเข้าใจยาก และเมื่อสรุปโดยส่วนรวมแล้วทัศนคติด้านเนื้อหาวิชาของนักเรียนชายอยู่ ในระดับดี ส่วนทัศนคติของนักเรียนหญิงอยู่ในระดับปานกลาง
2. ด้านการสอน นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีทัศนคติสอดคล้องกันในข้อความ เชิงนิมิตอยู่ในระดับเห็นด้วย ยกเว้นข้อที่ว่าครูผู้สอนต้องจบวุฒิทางศิลปศึกษา ซึ่งนักเรียน มีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจทั้งสองกลุ่ม ส่วนในข้อความเชิงนิเสธนักเรียนชายและนักเรียน หญิง มีทัศนคติสอดคล้องกันอยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจว่านักเรียนไม่ต้องใช้แบบเรียนประกอบการ เรียน และเป็นวิชาที่เข้าใจยาก และเมื่อสรุปโดยส่วนรวมแล้วพบว่า ทัศนคติด้านการสอนของ นักเรียนชายจะอยู่ในระดับดี ส่วนทัศนคติของนักเรียนหญิงจะอยู่ในระดับปานกลาง
3. ด้านกิจกรรม นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีทัศนคติที่สอดคล้องกันในข้อความ เชิงนิมิตอยู่ในระดับเห็นด้วย ยกเว้นข้อที่ว่ากิจกรรมในวิชาศิลปศึกษา เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ กว่ากิจกรรมในวิชาอื่น ๆ ซึ่งนักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจทั้งสองกลุ่ม ส่วนใน ข้อความเชิงนิเสธ นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีทัศนคติสอดคล้องกันอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ทุกข้อ และเมื่อสรุปโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ทั้งนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีทัศนคติด้าน กิจกรรมอยู่ในระดับดี
4. ด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีทัศนคติสอดคล้องกัน ในข้อความเชิงนิมิตอยู่ในระดับเห็นด้วยว่า สามารถวัดความถนัด และความสนใจของนักเรียน และสามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ และมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ทั้งสอง กลุ่มว่ามีหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่แน่นอน ส่วนในข้อความเชิงนิเสธ นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีทัศนคติสอดคล้องกันอยู่ในระดับไม่แน่ใจเป็นส่วนใหญ่ และมีทัศนคติอยู่ใน ระดับไม่เห็นด้วยทั้งสองกลุ่มว่านักเรียนไม่จำเป็นต้องเตรียมตัวในการสอบทฤษฎีและปฏิบัติ และเมื่อสรุปโดยส่วนรวมแล้วทั้งนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีทัศนคติด้านการวัดผลและ ประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านคุณค่า นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีทัศนคติที่สอดคล้องกันในข้อความเชิงนิมิตอยู่ในระดับไม่แน่ใจเป็นส่วนใหญ่ และมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วยทั้งสองกลุ่มว่า วิชาศิลปศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ส่วนข้อความในเชิงนิเสธนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีทัศนคติสอดคล้องกันอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยว่า วิชาศิลปศึกษาไม่มีความจำเป็นต่อชีวิต และสังคมของนักเรียน และมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจทั้งสองกลุ่มว่า ถ้าวิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาเลือกแล้ว นักเรียนจะไม่เลือกเรียน และเมื่อสรุปโดยส่วนรวมแล้วทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง จะมีทัศนคติด้านคุณค่าอยู่ในระดับปานกลาง

6. เมื่อศึกษาทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ในด้านเนื้อหาวิชา การสอนกิจกรรม การวัดผลและประเมินผล และคุณค่าโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงในด้านเนื้อหาวิชา การสอน กิจกรรม การวัดและประเมินผล และคุณค่าโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า มีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2531 : 126 – 127) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสมองเบื้องต้นด้านมิติสัมพันธ์ ด้านเหตุผลเชิงนามธรรม กับความถนัดทางศิลปะของนักศึกษาวิชาศิลปศึกษาชั้นปีที่ 3 สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 3 สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ มีความสามารถทางสมองด้านมิติสัมพันธ์ที่สัมพันธ์กันในทางบวกในระดับต่ำกับความถนัดทางด้านศิลปะ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.18

2. นักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 3 สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ มีความสามารถทางสมองด้านเหตุผลเชิงนามธรรมที่สัมพันธ์กันในทางบวก ระดับต่ำกับความถนัดทางศิลปะ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.24

3. กลุ่มนักศึกษาชาย และกลุ่มนักศึกษาหญิง มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์กับความถนัดทางศิลปะที่ใกล้เคียงกัน คือ มีลักษณะความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.09 และ 0.05 ตามลำดับ

4. กลุ่มนักศึกษาชายและกลุ่มนักศึกษาหญิง มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถด้านเหตุผลเชิงนามธรรมกับความถนัดทางศิลปะเป็นไปในทางบวก แต่มีขนาดแตกต่างกันคือ นักศึกษาชายมีค่าความสัมพันธ์สูงกว่านักศึกษาหญิง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.29 และ 0.06 ซึ่งจัดอยู่ในระดับต่ำ และต่ำมาก ตามลำดับ

5. นักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 3 สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ มีความสามารถในการด้านมิติสัมพันธ์ และด้านเหตุผลเชิงนามธรรมค่อนข้างดี โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 76.05 และ 78.08 ตามลำดับ และมีความถนัดทางศิลปะในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 57.70 นอกจากนี้นักศึกษายังมีความถนัดทางศิลปะที่ใกล้เคียงกันคือ จะมีระดับความถนัดที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.52

อรรถพร เพชรานนท์ (2531 : 115 – 119) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน สำหรับภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้สอน และผู้เรียนจากสภาพการเรียนการสอนรายวิชาออกแบบสถาปัตยกรรมภายในทางด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1.1 ด้านวัตถุประสงค์พบว่าผู้สอนและผู้เรียนไม่แน่ใจในประเด็นของความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และของผู้เรียนรวมทั้งความชัดเจน เข้าใจง่าย และนำมาปฏิบัติได้เกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชาผู้สอนก็ไม่เห็นด้วยว่าตรงกับความเป็นจริงของสังคมสำหรับผู้เรียนไม่แน่ใจ นอกจากนั้นผู้สอนและผู้เรียนเห็นด้วยอย่างมากว่าตรงกับความเป็นจริงของผู้เรียน แต่ก็มีคำถามไม่แน่ใจว่าจะทำให้ผู้เรียนเกิดแนวความคิดขึ้นได้

1.2 ด้านเนื้อหาวิชาพบว่า ผู้สอนและผู้เรียนไม่เห็นว่าเนื้อหาวิชาที่น่าสนใจ ทันสมัย ส่วนเนื้อหาจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนและการนำไปใช้เป็นวิชาชีพ ในสังคมนั้นผู้สอนไม่แน่ใจ และผู้เรียนไม่เห็นด้วย นอกจากนั้นทั้งผู้สอนและผู้เรียนไม่เห็นด้วยอย่างมากว่าเนื้อหาวิชาที่เป็นอยู่เหมาะสมกับเวลาเรียน

1.3 ด้านวิธีสอนและกิจกรรม พบว่า ผู้สอนและผู้เรียนไม่แน่ใจว่าวิธีสอนและกิจกรรมจะก่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามที่ต้องการได้ ส่วนการสอนเป็นคณะทั้งผู้สอนและผู้เรียนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับสภาพที่เป็นอยู่ สำหรับหัวข้อ Sketch design ทั้งผู้สอนและผู้เรียนไม่แน่ใจกับสภาพที่เป็นอยู่ แต่หัวข้อ Project design นั้น ผู้สอนไม่เห็นด้วยกับสภาพที่เป็นอยู่ ส่วนผู้เรียนไม่แน่ใจในประเด็นนี้

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ประเด็นการได้พิจารณาตามมาตรฐานความรู้ของผู้เรียน และการมีหลักเกณฑ์แน่นอนในการตัดสินงาน ผู้สอนไม่เห็นด้วย โดยผู้สอนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในการสอบปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ส่วนผู้เรียนไม่เห็นด้วยในทุกประเด็น

2. ความต้องการของผู้สอนและผู้เรียนที่ต้องการให้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

2.1 ด้านวัตถุประสงค์ควรจะให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและผู้เรียน และมีความชัดเจนเข้าใจง่าย แล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้

2.2 ด้านเนื้อหารายวิชา ควรจะเป็นสิ่งที่น่าสนใจมีความทันสมัยและสามารถนำไปใช้เป็นวิชาชีพในสังคมได้ นอกเหนือจากการประกอบอาชีพ ด้านสถาปัตยกรรมเป็นหลัก และเนื้อหาควรเรียงลำดับความง่ายไปสู่ความยาก

2.3 ด้านวิธีสอนและกิจกรรมควรจะให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และคำอธิบายรายวิชา เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามที่ต้องการโดยใช้การสอนเป็นคณะ ในลักษณะการให้งานปฏิบัติการออกแบบที่มีทั้งการออกแบบที่ใช้เวลาน้อยและปฏิบัติโครงการออกแบบที่ต้องใช้เวลาเป็นสัปดาห์ และควรใช้เทคนิควิธีการสอนหลายวิธีพร้อมให้ข้อคิดชมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล ควรมีการทดสอบก่อนการสอนของแต่ละหน่วย หรือแต่ละบทเพื่อประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนการสอนว่ามีความรู้พื้นฐานอย่างไร และควรสอบวัดและประเมินผลความรู้ทฤษฎีแยกต่างหากจากการปฏิบัติโดยพิจารณาตามมาตรฐานความรู้ของผู้เรียน

3. ผลของการนำเอารูปแบบไปทดลองใช้สอน พบว่า ทั้งคะแนนทดสอบภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ธารทิพย์ เสรินทร์วัฒน์ (2531 : 46 – 47) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบอาชีพงานนิเทศศิลป์ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บุคคลที่ได้รับรางวัลในการประกอบอาชีพสร้างสรรค์งานนิเทศศิลป์ที่มีพื้นความรู้ทางสื่อมวลชน และพื้นความรู้จากหลักสูตรอื่นมีความคิดสร้างสรรค์ทางนิเทศศิลป์โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในรายละเอียดประเภทความยืดหยุ่นของบุคคลที่ได้รับรางวัลที่มีพื้นความรู้ทางสื่อมวลชน และพื้นความรู้ทางศิลปะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. บุคคลที่ได้รับรางวัลและไม่ได้รับรางวัลในการประกอบอาชีพสร้างสรรค์งานนิเทศศิลป์มีความคิดสร้างสรรค์ทางนิเทศศิลป์โดยรวมและในรายละเอียดประเภทความคิดยืดหยุ่นและความคิดละเอียดลออจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในรายละเอียดประเภทความคิดริเริ่ม และความคิดคล่องตัวของบุคคลที่ได้รับรางวัล และไม่ได้รับรางวัลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. บุคคลที่ได้รับรางวัลในการประกอบอาชีพสร้างสรรค์งานนิเทศศิลป์ และนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตรจะมีความคิดสร้างสรรค์ทางนิเทศศิลป์โดยรวมและในรายละเอียดประเภทความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว และความคิดละเอียดลออ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในรายละเอียดประเภทความยืดหยุ่นของบุคคลที่ได้รับรางวัลกับนิสิต นักศึกษาในระดับปริญญาตรีจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นิสิต นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่อยู่ในหลักสูตรทางสื่อมวลชน และหลักสูตรอื่นมีความคิดสร้างสรรค์ทางนิเทศศิลป์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปริญญานิพนธ์ ปีการศึกษา 2531

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชำนาญ เล็กบรรจง (2531 : 118 – 120) ได้ทำวิจัยเรื่อง พัฒนาการหลักสูตรศิลปหัตถกรรม สาขาช่างโลหะรูปพรรณ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม นครศรีธรรมราช โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การพัฒนาของหลักสูตรศิลปหัตถกรรม สาขาช่างโลหะรูปพรรณเป็นผลมาจากการประกอบอาชีพเครื่องถมที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีพระรัตนธัชมุนี (ม่วง รัตนธัชโช) เป็นผู้อุปถัมภ์จัดตั้งเป็นโรงเรียนช่างถมในวัดท่าโพธิ์ ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีจุดประสงค์เพื่อสืบทอดอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมประเภทเครื่องถมให้คงอยู่ต่อไป และเพื่อฝึกคนออกไปประกอบอาชีพเครื่องถม ซึ่งในปี พ.ศ. 2463 ได้พัฒนาเปิดการสอนเป็นแผนกวิชาช่างถมประโยคประถมบริบูรณ์หลักสูตร 3 ปี ประโยคประถมวิสามัญการช่าง และหลักสูตรประโยคมัธยมอาชีวศึกษาตอนต้นตามลำดับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2516 จึงได้เปิดสอนในหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพขึ้นในปี พ.ศ. 2520 ต่อมาเมื่อได้ทำการเปิดสอนในหลักสูตรดังกล่าวแล้วจึงได้เปิดสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงขึ้นอีก ซึ่งนับว่าเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลเหตุ และปัจจัยมาจากอาชีพ และจากผลของการวิเคราะห์หลักสูตรศิลปหัตถกรรมสาขาช่างโลหะรูปพรรณในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่ามีพัฒนาการที่ต่อเนื่องและเป็นไปในแนวเดียวกันคือ จุดมุ่งหมายเพื่อเน้นพัฒนาบุคคลในการประกอบอาชีพและมีแนวโน้ม เพื่อสนองสังคมอุตสาหกรรมโดยได้กำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนมากขึ้น ตามลำดับ เนื้อหาวิชาเรียนและอัตราเวลาเรียนก็ได้พัฒนาจากกลุ่มวิชาศิลปหัตถกรรมและได้เพิ่มรายวิชาและอัตราเวลาเรียนในวิชาช่างโลหะรูปพรรณให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนได้พัฒนาจากการสอนแบบดั้งเดิมของช่างมาสู่การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนใช้ความคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีสื่อการสอนสมัยใหม่เข้ามาช่วย ส่วนลักษณะการประเมินผลเป็นการพัฒนาจากการตัดสินผลงานด้านทักษะมาประยุกต์รวมกับความรู้ภาคทฤษฎีโดยจัดประเมินเป็นช่วง ๆ เพื่อจะได้ทราบความรู้เกี่ยวกับหลักวิชารวมกับการประเมินผลภาคปฏิบัติ โดยการเน้นกระบวนการในการทำงาน และผลงานสำเร็จเป็นคะแนนปฏิบัติงานในระหว่างภาครวมกับการประเมินผลเป็นแบบทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติในปลายภาคทำเป็นคะแนนมาตรฐาน เพื่อการตัดสินระดับความสามารถของผู้เรียนต่อไป

เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ (2532 : 103 – 108) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังไทยตามการรับรู้ของนักศึกษาศิลปหัตถกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังไทย พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ว่าจิตรกรรมฝาผนังไทย เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ที่มีคุณค่าควรแก่ความภาคภูมิใจ ($\bar{X} = 4.76$) รองลงมาคือ จิตรกรรมฝาผนังไทยเป็นมรดกที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.48$) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับคุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง พบว่า มีความเห็นไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางด้านเรื่องราวที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนัง พบว่า นักศึกษามีความเห็นด้วยว่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีสมัยเก่าจะมีประโยชน์ทางการศึกษาวัฒนธรรมในอดีต ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ เรื่องราวพุทธประวัติและชาดกจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความศรัทธาในพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.18$) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางด้านเรื่องราวที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนัง พบว่า นักศึกษาชาย และ นักศึกษาหญิง มีความเห็นที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักวิชาในการเขียนภาพจิตรกรรม พบว่า นักศึกษามีความเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยว่าเทคนิคการเขียนภาพด้วยสีฝุ่นเป็นเทคนิคพิเศษเฉพาะคนไทยจึงควรรักษาไว้ ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ เห็นด้วยว่าหลักวิชาการเขียนภาพ เช่น เทคนิคการเตรียมพื้นผนัง การปิดทอง การใช้ฟู่กันควรปรับปรุงเพื่อมาใช้ในการเขียนจิตรกรรมฝาผนังในปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.08$) และการหาช่างเขียนภาพแบบโบราณนั้นค่อนข้างหายากจึงน่าจะมีช่างฝีมือในปัจจุบันมาเป็นผู้ซ่อมแทนได้ ($\bar{X} = 3.69$) ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักวิชาการในการเขียนภาพของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง พบว่า มีความเห็นที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางด้านรูปแบบ เส้น สี ในงานจิตรกรรมฝาผนัง พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้วยว่าการใช้เส้นดัดส่วนต่าง ๆ ของภาพคน สัตว์ สิ่งของ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเน้นรูปร่างของสิ่งต่าง ๆ ให้สวยงามขึ้น ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาคือ รูปภาพที่ปรากฏในจิตรกรรมที่เป็นภาพคน สัตว์ สถาปัตยกรรม จัดเป็นภาพที่ถูกดัดแปลงโดยช่างเขียนจึงนับเป็นคุณค่าทางการสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.03$) ส่วนการใช้สีระบายภาพ สัตว์ สิ่งของให้เป็นภาพแบน ๆ แบบ 2 มิติ เพื่อแสดงให้เห็นสิ่งสมมุติต่าง ๆ ที่ง่ายต่อการรับรู้

($\bar{X} = 3.66$) จะมีความคิดเห็นที่อยู่ในระดับต่ำที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางด้านรูปแบบ เส้น สี ในงานจิตรกรรมของนักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิง พบว่ามีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในงานจิตรกรรมฝาผนังของไทย พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ เรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือ เรื่องประเพณีต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนเรื่องการปกครองนักศึกษาจะมีความเห็นด้วยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.67$) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณีในงานจิตรกรรม ทั้งนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ธวัช ทรายู (2532 : 164 – 180) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์งานออกแบบกราฟิกในตำราศิลปะระหว่างอาจารย์และนักศึกษาภาควิชาศิลปะมหาวิทยาลัยอีสานใต้ โดยใช้ตำราศิลปะ 3 เล่ม ได้แก่ การออกแบบ การวาดเส้น และการระบายสีน้ำ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการออกแบบจัดวางตำราศิลปะ

1.1 การออกแบบจัดวางปกตำราศิลปะเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของอาจารย์ คือ การจัดวางองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาว่าง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชื่อผู้แต่ง รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่ในตำแหน่งที่เห็นง่ายไม่ลดคุณค่าขององค์ประกอบอื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษา คือ ตำแหน่งการจัดวางภาพประกอบช่วยส่งเสริมให้ชื่อตำราเด่นชัดขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ บนหน้าปกมีจุดเด่นมากน้อยตามลำดับความสำคัญ

1.2 การออกแบบจัดวางหน้าปกในของตำราศิลปะเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม พบว่า ทั้งอาจารย์ และนักศึกษา มีความเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ โดยอาจารย์มีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุดคือ ชื่อตำรา ชื่อผู้แต่ง ข้อมูลที่สำคัญบนหน้าปกในการจัดวางในตำแหน่งที่มองเห็นง่าย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของอาจารย์คือ การจัดวางองค์ประกอบหน้าปกให้มีความสัมพันธ์ และส่งเสริมให้น่าอ่านมากขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของนักศึกษา คือ การจัดวางองค์ประกอบหน้าปกในสัมพันธ์กับเนื้อหาว่าง

1.3 การออกแบบจัดวางหน้าคำนำในตำราศิลปะเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม พบว่า ทั้งอาจารย์ และนักศึกษามีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

การจัดวางรูปแบบหน้าคำนำในตำราศิลปะส่งเสริมให้ตำราอ่านง่ายขึ้น และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รูปแบบของคอลัมน์ เหมาะสมกับหน้ากระดาษ

1.4 การออกแบบจัดวางหน้าสารบัญของตำราศิลปะเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม พบว่า อาจารย์ และนักศึกษามีความคิดเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หัวข้อใหญ่ และหัวข้อย่อย จัดวางไว้ในตำแหน่งที่แตกต่างกันตามลำดับความสำคัญ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดวางข้อความหน้าสารบัญสัมพันธ์กับเนื้อที่ว่าง

1.5 การออกแบบจัดวางเนื้อหาทั่วไปในตำราศิลปะเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม พบว่า ทั้ง อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของ อาจารย์คือ ลักษณะการจัดวางหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อยเป็นเอกลักษณ์แบบเดียวกัน ตลอดทั้งเล่ม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดวางองค์ประกอบทั่วไปสัมพันธ์กับหน้ากระดาษ ทำให้อ่าน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษาคือ การจัดวางตำแหน่งของภาพ ประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา ในแต่ละตอนอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขนาด และรูปแบบของคอลัมน์เหมาะสมกับหน้ากระดาษ

1.6 การออกแบบจัดวางหน้าบรรณานุกรมของตำราศิลปะโดยเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม พบว่า อาจารย์มีความคิดเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดี คือรูปแบบการจัดวางคอลัมน์อ่านง่าย และความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์พอใช้คือ ขนาด และรูปแบบของคอลัมน์เหมาะสมกับหน้ากระดาษ ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ดีทั้ง 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุดจะ สอดคล้องกับค่าเฉลี่ยสูงสุด และต่ำสุดของอาจารย์

เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมของการออกแบบจัดวางส่วนต่าง ๆ ของตำราศิลปะ พบว่า อาจารย์ และนักศึกษส่วนใหญ่มาก มีความคิดเห็นต่อการออกแบบจัดวางตำราศิลปะทั้งรายเล่ม และเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม อยู่ในเกณฑ์ดีจะมีเพียงตำราวาดเส้นเล่นเดียวที่อาจารย์มีความคิดเห็นต่อการออกแบบจัดวางอยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยัง พบว่า ตำราการระบาย สีน้ำมีค่าเฉลี่ยทั้งของอาจารย์และนักศึกษามากกว่าค่าเฉลี่ยของตำราการออกแบบและวาดเส้น ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในด้านการออกแบบเพื่อจัดวางหน้าปก จัดวาง หน้าปกใน จัดวางหน้าคำนำ จัดวางหน้าสารบัญ จัดวางเนื้อหาทั่วไป และจัดวางหน้า บรรณานุกรม ของตำราการออกแบบ ตำราการวาดเส้น และตำราการระบายสีน้ำก็พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นในด้านการออกแบบจัดวางในเรื่องดังกล่าว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ด้านภาพประกอบตำราศิลปะ

2.1 ภาพประกอบตำราศิลปะเฉลี่ย 3 เล่ม พบว่า ทั้งอาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งของอาจารย์ และนักศึกษา ที่มีความสอดคล้องกันคือ ภาพประกอบให้ความเข้าใจในเนื้อหาตำรา รองลงมาคือ สีช่วยเสริมให้ภาพประกอบหน้าปกดูน่าสนใจขึ้น

2.2 ภาพประกอบเนื้อหาทั่วไปของตำราศิลปะเฉลี่ย 3 เล่ม พบว่า อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่าอยู่ในเกณฑ์ดี โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และต่ำสุดของอาจารย์และนักศึกษา ที่มีความสอดคล้องกันคือ ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ภาพประกอบที่มีจำนวนที่สัมพันธ์กับเนื้อหา และความจำเป็น และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการใช้สีในภาพตามความจำเป็นของลักษณะเนื้อหา

เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมของภาพประกอบจากปกและในเนื้อหาทั่วไปในตำราศิลปะพบว่า ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อภาพประกอบตำราศิลปะทั้งรายเล่ม และเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม อยู่ในเกณฑ์ดี มีเพียงภาพประกอบเนื้อหาทั่วไปของตำราวาดเส้นที่อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้ นอกจากนี้ยังพบว่าตำราการระบายสีน้ำมีค่าเฉลี่ยทั้งของอาจารย์และนักศึกษาสูงกว่าค่าเฉลี่ยของตำราการออกแบบและการวาดเส้นตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในด้านภาพประกอบปกของตำราการระบายสีน้ำ ภาพประกอบปกตำราศิลปะโดยเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม ภาพประกอบเนื้อหาทั่วไปของตำราวาดเส้น และภาพประกอบในเนื้อหาทั่วไปของตำราการระบายสีน้ำ ก็พบว่า ทั้งอาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ด้านตัวอักษรตำราศิลปะ

3.1 ตัวอักษรปกตำราศิลปะเฉลี่ย 3 เล่ม พบว่า ทั้งอาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของอาจารย์คือ รูปแบบตัวอักษรหน้าปกมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของตำรา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขนาดตัวอักษรแตกต่างกันตามความสำคัญของข้อความ ส่วนค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษา คือ สีที่ใช้สำหรับตัวอักษรบนปกมีจำนวนไม่มากเกินไปจนความจำเป็น และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ตัวอักษรมีขนาดสัมพันธ์กับหน้ากระดาษ

3.2 ตัวอักษรหน้าปกในของตำราศิลปะเฉลี่ย 3 เล่ม พบว่า อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของอาจารย์คือ ขนาดตัวอักษรแตกต่างกันตามความสำคัญของข้อความ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขนาดตัวอักษรหน้าปกให้สัมพันธ์กับความยาวของข้อความ ส่วนค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษา คือ ขนาดตัว

อักษรหน้าปกในสัมพันธ์กับความยาวของข้อความ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขนาดตัวอักษรหน้าปกในอ่านง่ายไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป

3.3 ตัวอักษรหน้าคำนำในตำราศิลปะเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ดีเป็นส่วนใหญ่ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอาจารย์ คือ ขนาดตัวอักษรหน้าคำนำอ่านง่ายไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป ซึ่งตรงกับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของนักศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษาคือรูปแบบตัวอักษรหน้าคำนำอ่านง่าย

3.4 ตัวอักษรหน้าสารบัญของตำราศิลปะเฉลี่ย 3 เล่ม พบว่า อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของอาจารย์ คือ รูปแบบ หรือขนาดของตัวอักษรหน้าสารบัญ แตกต่างกันตามความสำคัญของข้อความ และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ขนาดตัวอักษรสัมพันธ์กับความยาวของข้อความ ส่วนค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษาคือ รูปแบบตัวอักษรในหน้าสารบัญอ่านง่าย และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขนาดตัวอักษรหน้าสารบัญอ่านง่ายไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป

3.5 ตัวอักษรในเนื้อหาทั่วไปของตำราศิลปะเฉลี่ย 3 เล่ม พบว่า ทั้งอาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของอาจารย์ คือ ใช้รูปแบบตัวอักษรที่กลมกลืนกันตลอดทั้งเล่ม รองลงมาคือ มีการเน้นข้อความที่สำคัญด้วยตัวอักษรแบบอื่น และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่องว่างระหว่างตัวอักษรไม่ห่างหรือแน่นเกินไป ทำให้อ่านง่าย ส่วนค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษาคือ ตัวอักษรไม่มีหลายรูปแบบเกินความจำเป็น และค่าเฉลี่ยต่ำสุดของนักศึกษาคือ ขนาดตัวอักษรอ่านง่ายไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป

3.6 ตัวอักษรหน้าบรรณานุกรมของตำราศิลปะเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม พบว่า อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของอาจารย์ คือ รูปแบบ หรือขนาดของตัวอักษรหน้าบรรณานุกรมแตกต่างกันตามความจำเป็น ส่วนค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษาคือ รูปแบบตัวอักษรอ่านง่ายและไม่มีหลายรูปแบบเกินความจำเป็น และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ขนาดตัวอักษรอ่านง่ายไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป

เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมตัวอักษรในส่วนต่าง ๆ ของตำราศิลปะ พบว่า อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นต่อตัวอักษร ตำราศิลปะทั้งรายเล่ม และเฉลี่ยทั้ง 3 เล่ม อยู่ในเกณฑ์ดีทั้งหมด และยังพบว่า ตำราการระบายสีน้ำจะมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นทั้งของอาจารย์ และนักศึกษาสูงกว่าตำราการออกแบบ และการวาดเส้น และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในด้านตัวอักษรหน้าปก ตัวอักษรหน้าปกใน ตัวอักษรหน้าคำนำ ตัวอักษรหน้าสารบัญ

ตัวอักษรในเนื้อหาทั่วไป และตัวอักษรหน้าบรรณานุกรม ของตำราการระบายสีน้ำ ตำราการวาดเส้น และตำราการออกแบบก็พบว่าทั้งอาจารย์ และนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับตัวอักษรในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชิด ทิณบุตร (2532 : 116 – 125) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเนื้อหาารายวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา สาขาวิชาเอกออกแบบนิเทศศิลป์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของกลุ่มอาจารย์ต้องการให้การเรียนการสอนในรายวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์มีการปรับปรุงพัฒนาในด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการฝึกภาคปฏิบัติ และการวัดผลและประเมินผล ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเนื้อหาวิชาภาคทฤษฎี ซึ่งพบว่าต้องการให้มีการปรับปรุงมากที่สุด ส่วนในประเด็นของแหล่งศึกษาหาความรู้และกิจกรรมเสริมความรู้นั้น การเรียนการสอนในรายวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ควรปรับปรุงให้มีเอกสารคำสอน หนังสือตำราภาษาต่างประเทศ มีการขอรับบริการข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ การเชิญวิทยากร ผู้ประกอบการธุรกิจ ตลอดจนการศึกษาดูงานในสถานประกอบการจริง เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มากขึ้น ซึ่งความต้องการที่มีมากที่สุดของกลุ่มอาจารย์คือ ต้องการมีหนังสือตำราภาษาไทยประกอบการสอน มีการเชิญวิทยากร เช่น นักวิชาการ นักออกแบบ และมีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร เทคโนโลยี สำหรับประกอบการเรียนรู้ให้เพียงพอ

2. ความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษา คือ การเรียนการสอนในรายวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในสภาพปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาในทฤษฎี กิจกรรมการฝึกภาคปฏิบัติ มีการจัดได้อย่างเหมาะสมปานกลาง แต่ในด้านแหล่งศึกษาหาความรู้ กิจกรรมเสริมและการจัดประเมินผลนั้นส่วนใหญ่ยังจัดให้มีความเหมาะสมได้น้อย ส่วนความต้องการที่จะให้มีการปรับปรุงพัฒนาในอนาคตนั้น นักศึกษาต้องการให้มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การเชิญวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านการออกแบบ ที่พบว่าเป็นความต้องการที่มีอยู่มากที่สุด

3. ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับหัวข้อเนื้อหาที่ควรจะศึกษาในรายวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ ความรู้ทางการบรรจุภัณฑ์ทั่วไป วัสดุบรรจุภัณฑ์ ความคิดสร้างสรรค์ หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ การนำเสนอผลงาน วิธีการศึกษาหาความรู้ การออกแบบโครงสร้าง การตลาดและการโฆษณา กระบวนการพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของงาน จิตวิทยาการออกแบบ ความรู้ทางกฎหมาย และการออกแบบกราฟิก

พร้อมจักร เรศานนท์ (2531 : 108 – 116) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาการสอนรายวิชาทัศนศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาการสอนจากประสบการณ์ในรายวิชา ค 101 – 102 ทัศนศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในบทเรียนต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

บทเรียนที่ 1 การวาดเขียน

1. เนื้อหาในด้านสื่อและกระบวนการในการทำงาน พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านสื่อและกระบวนการการทำงานในบทเรียนการวาดเขียน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่องที่ว่าวัสดุที่ใช้คือพู่กันชนิดกลม ความคิดเห็นที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ว่า วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ คือ สีเมจิก กระดาษสเกตช์ กระดาษบุรุษ รวมทั้งกระบวนการการขีด การขีด การหยด การแต้ม และการป้าย ส่วนความคิดเห็นในระดับน้อยคือ ข้อที่ว่าวัสดุที่ใช้ได้แก่ สีเทียน สีชอล์ค สีฝุ่น พู่กันชนิดแบน แผ่นจอภาพ และกระบวนการเท

2. เนื้อหาในด้านเรื่องราว พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านเรื่องราวในบทเรียนการวาดเขียนอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้อที่ว่าอารมณ์ และความรู้สึก ปัญหาและข้อถกเถียง

3. เนื้อหาในการออกแบบ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในการออกแบบในบทเรียนการวาดเขียนอยู่ในระดับมาก

4. เนื้อหาในด้านประโยชน์ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านประโยชน์ในบทเรียนการวาดเขียนอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ข้อที่ว่าการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

บทเรียนที่ 2 การปั้นและการแกะสลัก

1. เนื้อหาในด้านสื่อ และกระบวนการการทำงาน พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านสื่อและกระบวนการการทำงานในบทเรียนการปั้นและการแกะสลักอยู่ในระดับปานกลาง โดยครูศิลปศึกษา มีความเห็นในระดับมากในข้อวัสดุที่ใช้ในการปั้น คือ ดินเหนียว และปูนปลาสเตอร์ อุปกรณ์ในการทำพิมพ์

และหล่อ คือ ภาชนะสำหรับผสมปูน วัสดุที่ใช้ในการแกะสลักคือวัสดุเนื้ออ่อน เช่น สบู่ แท่ง หรือแผ่นปูนปลาสเตอร์ และผลไม้เนื้อแน่น เช่น พักทอง มันเทศ อุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะสลักคือมีดแกะปลายแหลมและเครื่องมือแกะสลัก และครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในข้อวัสดุที่ใช้ในการปั้นคือ ดินน้ำมัน วิธีการปั้นโดยวิธีการขุด ขูด ชีดโดยใช้เครื่องมือปั้น วิธีการกดดินให้เป็นแผ่นด้วยไม้กดดิน วิธีบิดทับด้วยลูกกลิ้งหรือขวดกลม การหล่อโดยวิธีแม่พิมพ์อัดแบบ แม่พิมพ์กระดาษ การแกะสลักโดยวิธีโกลนรูป การแกะส่วนรายละเอียดและการต่อชิ้นส่วนเข้าด้วยกัน ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อยคือข้อวัสดุที่ใช้ในการปั้น คือ กระดาษผสมขาวและแป้งผสมขาว อุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะสลักคือสว่านเหล็กสกัด และการหล่อโดยวิธีแม่พิมพ์ทราย

2. เนื้อหาในด้านเรื่องราว พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านเรื่องราวในบทเรียนการปั้นและการแกะสลักในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์ และสิ่งที่มนุษย์สร้าง

3. เนื้อหาในด้านการออกแบบ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านการออกแบบในบทเรียนการปั้นและการแกะสลักอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ข้อที่ว่าแสดงออกด้านรูปแบบ เช่น มีลักษณะท้องถิ่น ศิลปะประจำชาติ

4. เนื้อหาในด้านประโยชน์ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านประโยชน์ในบทเรียนการปั้นและการแกะสลักอยู่ในระดับมาก

บทเรียนที่ 3 การพิมพ์ภาพ

1. เนื้อหาในด้านสื่อและกระบวนการการทำงาน พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านสื่อ และกระบวนการการทำงานอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ข้อที่ว่าแผนภูมิการพิมพ์ภาพตามขั้นตอน และการพิมพ์ภาพด้วยบล็อก

2. เนื้อหาในด้านเรื่องราว พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านเรื่องราวอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ หัวข้อในเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์

3. เนื้อหาในด้านการออกแบบ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านการออกแบบอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้อการแสดงออกด้านรูปแบบ เช่น มีลักษณะศิลปประจำชาติ เป็นต้น

4. เนื้อหาในด้านประโยชน์ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านประโยชน์อยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ในข้อที่ว่าการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

บทเรียนที่ 4 การสร้างสรรค์งานศิลปะ

1. เนื้อหาในด้านสื่อและกระบวนการการทำงาน พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษา จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านสื่อและกระบวนการการทำงานอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ข้อการสร้างงานโครงสร้าง การประดับหรือโมเสค

2. เนื้อหาในด้านเรื่องราว พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านเรื่องราวในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ข้อเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ และสิ่งที่มนุษย์สร้าง เช่น บ้าน รถยนต์ เรือ เป็นต้น

3. เนื้อหาในด้านการออกแบบ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านการออกแบบในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ข้อการแสดงออกด้านรูปแบบ เช่น มีลักษณะของท้องถิ่น เป็นต้น

4. เนื้อหาในด้านประโยชน์ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านประโยชน์อยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ข้อการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

บทเรียนที่ 5 ศิลปะพื้นบ้าน

1. เนื้อหาในด้านสื่อและกระบวนการการทำงาน พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านสื่อและกระบวนการการทำงานอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้อการสาน และการถัก ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อย คือ ข้อการทอ

2. เนื้อหาในด้านเรื่องราว พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษา จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านเรื่องราวอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ข้อเครื่องเล่นประเภทการออกกำลังกาย

3. เนื้อหาในด้านการออกแบบ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษา จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านการออกแบบอยู่ในระดับมาก

4. เนื้อหาในด้านประโยชน์ พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของเนื้อหาในด้านประโยชน์อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันเกี่ยวกับการจัดเนื้อหาในการสอนจากประสบการณ์ในรายวิชา ศ 101 – 102 ทัศนศิลปศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ไม่แตกต่างกัน

มธรา จ้อยสุข (2531 : 144 – 149) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของภาควิชาศิลปะ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของภาควิชาศิลปะทั้ง 7 ด้าน อันได้แก่ ด้านภาพพจน์ของภาควิชา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการบริหารของภาควิชา ด้านหลักสูตร ด้านการสอนของอาจารย์ศิลปะ ด้านบุคลิกภาพของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา และด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ศิลปะและนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลางเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของภาควิชาศิลปะในเกือบทุกด้าน ยกเว้นในด้านการสอนของอาจารย์ศิลปะที่ผู้บริหารมีความคิดเห็นด้วยมาก และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ศิลปะกับนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษาที่ทั้งผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นด้วยมาก

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นเป็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา พบว่า ผู้บริหาร และอาจารย์มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน และอาจารย์และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษาจะมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในด้านหลักสูตร และในด้านการสอนของอาจารย์ศิลปะที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านของผู้บริหารและนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา จะมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในด้านการบริหารของภาควิชาที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิทยา ชั้นประถมศึกษา (2531 : 78 – 79) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศการสอนของครูศิลปศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ครูศิลปศึกษามีความต้องการการนิเทศการสอนในด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง และที่ต้องการมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ เรื่องการจัดทำแผนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ รองลงมาคือเรื่องการจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อทำโครงการสอนล่วงหน้าให้สอดคล้องกับหลักสูตร และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการนิเทศการสอนด้านหลักสูตรของครูศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ด้านเนื้อหาวิชา ครูศิลปศึกษามีความต้องการการนิเทศการสอนในด้านเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง และที่ต้องการมากเป็นอันดับหนึ่งคือเรื่องการสอนให้นักเรียน ครูผู้สอนเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา รองลงมาคือ การบริหารด้านข่าวสารที่เกี่ยวกับวิชาศิลปศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนด้านเนื้อหาของครูศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ด้านวิธีการสอน ครูศิลปศึกษามีความต้องการการนิเทศการสอนในด้านวิธีสอนอยู่ในระดับมากทุกเรื่องยกเว้นเรื่องการสอนนิเทศวิชาศิลปศึกษาของครูในชั้นเรียน และการแนะนำเทคนิคการควบคุมชั้นเรียน ซึ่งครูศิลปศึกษามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางสำหรับการนิเทศที่ต้องการมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ เรื่องการแนะนำวิธีการสอนแบบต่าง ๆ รองลงมาคือเรื่องการแนะนำการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนในด้านวิธีการสอนของครูศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ด้านอุปกรณ์และสื่อการสอน ครูศิลปศึกษามีความต้องการการนิเทศการสอนด้านอุปกรณ์ และสื่อการสอนอยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง โดยที่ต้องการมากเป็นอันดับหนึ่งคือเรื่องการสอนให้นักเรียน หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่าง ๆ มาให้ความรู้ทางศิลปศึกษาแก่นักเรียน รองลงมาคือเรื่องการสอนแนะนำวัสดุในท้องถิ่นและวัสดุราคาถูกมาผลิตเป็นอุปกรณ์และสื่อการสอน และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนในด้านอุปกรณ์ และสื่อการสอนของครูศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูศิลปศึกษามีความต้องการการนิเทศการสอนในด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง โดยต้องการมากเป็นอันดับหนึ่งคือ เรื่องการแนะนำการสร้างแบบทดสอบให้ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ รองลงมาคือ เรื่องการอธิบายถึงวิธีการปรับปรุงแบบทดสอบให้มีคุณภาพ และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการนิเทศการสอนในด้านการวัดผลและประเมินผลของครูศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เกริก ยุ้นพันธ์ (2532 : 64 – 65) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษารูปแบบภาพคนระบายสีของนักเรียนระดับอนุบาล โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบภาพคนอยู่ในขั้นพัฒนาการ ขั้นที่ 3 คือ ขั้นการเขียนภาพคล้ายของจริงซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์ของโลเวนเฟลด์

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงวาดภาพระบายสีรูปแบบภาพคนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยรูปแบบภาพคนที่นักเรียนชายชอบวาดมากที่สุดคือ คนเพศชายด้านหน้าตรง เต็มตัว ทำกิจกรรมยืน และแต่งกายชุดสากล ส่วนรูปแบบภาพคนที่นักเรียนหญิงชอบวาดมากที่สุด คือ คนเพศหญิงด้านหน้าตรง เต็มตัว ทำกิจกรรมยืน และแต่งกายชุดสากล

3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้มากที่สุดคือ สีตัดกันได้แก่ สีแดงกับสีเขียว และสีฟ้ากับสีส้ม ส่วนสีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่เลือกใช้เลย คือ สีกลมกลืนกัน

ทวีเกียรติ ไชยงยศ (2532 : 70) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพคน โดยวิธีสอนแบบในออกนอกกับวิธีสอนแบบนอกเข้าใน โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

นักศึกษาที่เรียนการวาดภาพคนด้วยวิธีสอนแบบนอกเข้าในและวิธีสอนแบบในออกนอกจะมีผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพคนไม่แตกต่างกันทั้งพิจารณาโดยส่วนรวมและพิจารณาส่วนประกอบย่อย คือ สัดส่วน รูปทรง แสง –เงา ความสมดุล และการแรเงา

นพพร พงศ์อัจฉริยกุล (2531 : 60 – 62) ได้ทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เนื้อหาของแบบเรียนทัศนศิลป์ศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในด้านความสอดคล้องกับหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ซึ่งความสอดคล้องของเนื้อหาแบบเรียนทัศนศิลป์ศึกษา ศ 101 ศ 102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายข้อที่ 1 เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพื่อพัฒนาศิลปะนิสัยของตนเอง

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อเนื้อหาวิชาว่ามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์มากในข้อ 1.1 คือ เนื้อหาวิชาก่อให้เกิดศิลปะนิสัยที่กล้าแสดงออกทั้งความคิดและการกระทำ และข้อ 1.3 คือ เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนรักสวยรักงาม ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ ข้อ 1.2 คือ เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประทับใจ และข้อ 1.4 คือ เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนรักความสะอาด

จุดมุ่งหมายข้อที่ 2 เพื่อสำรวจความถนัด และความสนใจทางศิลปะ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อเนื้อหาวิชาที่มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ปานกลางในข้อ 2.1 คือ เนื้อหาวิชาเสนอรูปแบบที่ทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความสามารถของตน ข้อ 2.2 คือ เนื้อหาวิชาเสนอรูปแบบที่ทำให้ผู้เรียนแสดงออกตามทักษะของตน และข้อ 2.3 คือ เนื้อหาวิชาได้ปูพื้นฐานความรู้ และมีการจูงใจให้มีการศึกษาค้นคว้าต่อไป

จุดมุ่งหมายข้อที่ 3 เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปะกับชีวิตประจำวัน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อเนื้อหาวิชาว่ามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์มากในข้อ 3.1 คือ เนื้อหาวิชาได้ให้ความรู้ที่สามารถนำไปดัดแปลงเหมาะสมกับชีวิตประจำวันได้ และข้อ 3.2 คือ เนื้อหาวิชาที่กำหนดให้ผู้เรียนสามารถใช้วิจารณ์งานในการเลือกวัสดุ อุปกรณ์ ได้ตามความเหมาะสม ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ ข้อ 3.3 คือ เนื้อหาวิชาให้ความรู้และหลักเกณฑ์ทางศิลปศึกษาให้ปรากฏเป็นรูปธรรม

จุดมุ่งหมายข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพโดยปลูกฝังความรู้สึกประทับใจ และมีความสนใจในการเลือกสรรที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อเนื้อหาวิชาว่ามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์มากในข้อ 4.3 คือ เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะแสดงออก

ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ ข้อ 4.1 คือ เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผลและยอมรับความคิดเห็นต่าง ๆ

จุดมุ่งหมายข้อที่ 5 เพื่อส่งเสริมการแสดงออกโดยการค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติ กิจกรรมจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเห็นความสำคัญในกิจกรรมร่วมของหมู่คณะ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อเนื้อหาวิชาว่ามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อยู่ในเกณฑ์มากในข้อ 5.1 คือ เนื้อหาวิชาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และข้อ 5.2 คือ เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลอง ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ ข้อ 5.3 คือ เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ

จุดมุ่งหมายข้อที่ 6 เพื่อให้เกิดความนิยมชมชื่นที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์ และพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมไทย

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อเนื้อหาวิชาที่มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ว่าอยู่ในเกณฑ์มากในข้อ 6.3 คือ เนื้อหาวิชาเน้นให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ ข้อ 6.1 คือ เนื้อหาวิชาชี้ให้เห็นคุณค่าการเรียนรู้ และการอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลัง และข้อ 6.4 คือ เนื้อหาวิชาเน้นให้เห็นว่าศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการศึกษา และค้นคว้าต่อไป

จุดมุ่งหมายข้อที่ 7 เพื่อเป็นพื้นฐานนำไปสู่งานอดิเรก หรือการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ถนัดและสนใจ

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อเนื้อหาวิชาว่ามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์มากในข้อ 7.2 คือ เนื้อหาวิชาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ในงานอดิเรกประจำวันได้ ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ ข้อ 7.1 คือ เนื้อหาวิชาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาหรือประกอบอาชีพได้ตามความถนัดและความสนใจ

จุดมุ่งหมายข้อที่ 8 เพื่อให้เกิดผลในการผ่อนคลายจิตใจ และอารมณ์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อเนื้อหาวิชาว่ามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ว่าอยู่ในเกณฑ์มากในข้อ 8.1 คือ เนื้อหาวิชาช่วยส่งเสริมให้ปฏิบัติงานศิลปะ เพื่อผ่อนคลายจิตใจ และอารมณ์ และข้อ 8.3 คือ เนื้อหาวิชาทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและมุ่งพัฒนาในด้านอารมณ์และจิตใจ

ด้านสภาพที่ควรจะเป็นตามลักษณะเนื้อหาของแบบเรียนทัศนศิลป์ศึกษาในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

1. เนื้อหาที่ควรเพิ่มในบทที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญต้องการให้เพิ่มเติมในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับสี บทที่ 2 ควรเพิ่มเติมในเรื่องการสร้างงานปั้น งานแกะสลัก บทที่ 3 ควรเพิ่มเติมในเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพิมพ์ภาพ บทที่ 4 ควรเพิ่มเติมในเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานศิลปะ และในบทที่ 5 ควรเพิ่มเติมในเรื่องการเรียนรู้ศิลปะที่บ้าน
2. เนื้อหาที่ควรลดโดยผู้เชี่ยวชาญต้องการให้ลดเฉพาะในบทที่ 1 ในเรื่องภาพฝาผนัง ส่วนในเรื่องอื่น ๆ ต้องการลดค่อนข้างน้อย
3. เนื้อหาที่ควรคงไว้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คือ ต้องการให้คงไว้ทุกเรื่อง
4. เนื้อหาที่ควรพัฒนาในบทที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญต้องการให้พัฒนาในเรื่องภาพคน บทที่ 2 พัฒนาในเรื่องการตกแต่งรูปปั้น รูปแกะสลัก บทที่ 3 พัฒนาในเรื่องการพิมพ์ภาพจากวัสดุอื่น ๆ บทที่ 4 พัฒนาในเรื่องงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับภาพปะติด และในบทที่ 5 ควรพัฒนาในเรื่องความเข้าใจในศิลปะที่บ้าน

นิพนธ์ ทวีกาญจน์ (2532 : 48 – 50) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ หลักสูตรวิทยาลัยครูปีพุทธศักราช 2530 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหาวิชา

ด้านเนื้อหาวิชา พบว่า อาจารย์ผู้สอนเห็นด้วยค่อนข้างมากกว่าเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการสอนศิลปะในด้านต่าง ๆ ได้ และยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความเป็นมาของอารยธรรมตะวันตกอีกด้วย ความคิดเห็นที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ เรื่องของความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ว่าจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางทัศนศิลป์อย่างเพียงพอ และเนื้อหาวิชาจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักที่จะวิเคราะห์ วิจารณ์งานทัศนศิลป์ได้ ส่วนในเรื่องเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดทางศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติได้ อาจารย์ผู้สอนจะมีความคิดเห็นค่อนข้างน้อย

1.2 ด้านการสอน

ด้านการสอน พบว่า อาจารย์ผู้สอนจะใช้การสอนแบบบรรยายพร้อมกับเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และสอนแบบใช้วิธีการลำดับเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ออกเป็นสมัยต่าง ๆ ค่อนข้างมาก นอกจากนั้นอาจารย์ผู้สอนจะใช้เวลา

ในการเตรียมการสอนและวางแผนการสอนร่วมกับผู้เรียนในระดับปานกลาง ส่วนการแสดงผล
ออกของผู้เรียนเกี่ยวกับความสนใจที่จะเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จะมีอยู่ค่อนข้างน้อย

1.3 ด้านอุปกรณ์การสอน

ด้านอุปกรณ์การสอน พบว่า อาจารย์ผู้สอนค่อนข้างมากจะใช้อุปกรณ์การ
สอนประเภทเครื่องฉาย อาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการสอนจะมีส่วนช่วยส่งเสริม
ในการวิพากษ์วิจารณ์ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และการจัดทำอุปกรณ์ขึ้นใช้ ตลอดจนการ
เรียบเรียงเอกสารประกอบการสอนขึ้นใช้จะอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการจัดสรร
งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การสอนของภาควิชาที่ให้แก่วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จะมีอยู่
ในระดับน้อยที่สุด

1.4 ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า

ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า พบว่า อาจารย์ผู้สอนเห็นด้วยค่อนข้างมาก
ที่ต้องการให้มีการอบรม ประชุมหรือสัมมนาเพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจ และหาแนวทาง
การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ร่วมกัน นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนยังมีความคิดเห็นว่าห้องสมุด
มีหนังสือที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแหล่งค้นคว้านอกเหนือ
จากห้องเรียนและห้องสมุดยังมีน้อย

2. ข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชา
ประวัติศาสตร์ศิลป์ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

2.1 ด้านเนื้อหาวิชา

ด้านเนื้อหาวิชา อาจารย์ผู้สอนต้องการให้มีการส่งเสริมการสอนเรื่องราว
ของศิลปะไทย เพื่อให้รู้จักหวงแหนมรดกของชาติ และควรจัดให้มีการประชุมหรือสัมมนา
เพื่อให้เนื้อหาวิชาและวิธีการสอนมีลักษณะเดียวกันในทุกวิทยาลัยครู

2.2 ด้านการสอน

ด้านการสอน อาจารย์ผู้สอนให้ความคิดเห็นว่า นักศึกษาวิชาเอกศิลปะไม่
ชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพราะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความจำเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึง
ควรให้มีการค้นคว้า และทำรายงานให้มากขึ้น รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายอย่าง
กว้างขวางเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

2.3 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนเห็นควรให้มีการประชุม
สัมมนาเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนและนำไปใช้ร่วมกันในวิทยาลัยครู และควรมีการผลิตสไลด์
ประกอบคำบรรยายเผยแพร่ให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมวิธีการสอนที่ใช้สไลด์

นายประกอบการสอนครั้งละ 2 เครื่องขึ้นไปเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นการเปรียบเทียบในแบบอย่างศิลปะที่ชัดเจน

2.4 ด้านแหล่งค้นคว้า

ด้านแหล่งค้นคว้า อาจารย์ผู้สอนต้องการให้ภาควิชาศิลปะมีห้องสมุดค้นคว้าเป็นของตนเอง

ปริศนา สมพงษ์ (2532 : 145 – 147) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านการสอนของอาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทัศนะของนิสิต โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ทัศนะของนิสิตวิทยาเขตประสานมิตร ที่มีต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนของอาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา มีดังนี้

1. นิสิตมีทัศนะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีทัศนะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ และด้านการเตรียมการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวิธีสอนการวัดผลและประเมินผล และด้านการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

2. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันจะมีทัศนะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.50 ลงมาจะมีทัศนะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนทุกด้านมากกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีทัศนะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนด้านการเตรียมการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.50 ลงมา จะมีทัศนะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนด้านการเตรียมการสอนมากกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป ส่วนคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนด้านวิธีสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอน พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันจะมีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. นิสิตที่มีวุฒิต่างกัน จะมีทัศนะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนะของนิสิตวิทยาเขตบางแสน ที่มีต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านการสอนของอาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษามีดังนี้

1. นิสิตมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านการสอนอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันจะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทักษะของนิสิตวิทยาเขตมหาสารคาม ที่มีต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนของอาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษามีดังนี้

1. นิสิตมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเตรียมการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านวิธีสอนอยู่ในระดับปานกลาง

2. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันจะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ 2.50 ลงมา จะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนทุกด้านมากกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านการใช้สื่อการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.50 ลงมาจะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนด้านการใช้สื่อการสอนมากกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป ส่วนคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนด้านการเตรียมการสอนด้านวิธีสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอน พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันจะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. นิสิตที่มีวุฒิต่างกันจะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่มีวุฒิทางวิชาชีพครูจะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนทุกด้านมากกว่านิสิตที่มีวุฒิอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนด้านการใช้สื่อการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนิสิตที่มีวุฒิทางวิชาชีพครูจะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนด้านการใช้สื่อการสอนมากกว่านิสิตที่มีวุฒิอื่น ๆ ส่วนด้านการเตรียมการสอน ด้านวิธีสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านบุคลิกภาพ

ของอาจารย์ผู้สอน พบว่า นิสิตที่มีวุฒิต่างกัน จะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทักษะของนิสิตรวมทุกวิทยาเขตที่มีต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านการสอนของ อาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา มีดังนี้

1. นิสิตมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านวิธีสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้สื่อการสอนจะอยู่ในระดับปานกลาง
2. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันจะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นิสิตที่มีวุฒิต่างกันจะมีทักษะต่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการสอนโดยส่วนรวมทุกด้าน และรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

มโน พิสุทธิรัตนานนท์ (2532 : 51 – 52) ได้ทำวิจัยเรื่อง ทักษะคติของครูสอนศิลปศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาต่อพฤติกรรมการสอนศิลปศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ทักษะคติต่อพฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอน พบว่า มีค่าเฉลี่ยของทักษะคติอยู่ที่ระดับ 3.425 รองลงมาคือ ด้านวิธีการสอนและการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนมีค่าเฉลี่ยของทักษะคติอยู่ที่ระดับ 3.391 และในด้านการควบคุมชั้นและการสร้างบรรยากาศในการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.340 ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยของทักษะคติน้อยที่สุดที่ระดับ 3.009
2. ครูสอนศิลปศึกษาที่มีวุฒิทางศิลปศึกษาหรือวุฒิทางศิลปะกับครูสอนศิลปศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางศิลปะหรือศิลปศึกษาจะมีทักษะคติต่อพฤติกรรมการสอนศิลปศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูสอนศิลปศึกษาทั้งสองกลุ่มจะมีทักษะคติต่อพฤติกรรมการสอนศิลปศึกษาไม่แตกต่างกัน
3. ครูสอนศิลปศึกษาที่มีอายุราชการ 1 – 10 ปี กับครูสอนศิลปศึกษาที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จะมีทักษะคติต่อพฤติกรรมการสอนศิลปศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะคติของครูสอนศิลปศึกษาทั้งสองกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในด้านวิธีสอน และการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนกับการควบคุมชั้นและการสร้างบรรยากาศใน

การสอนที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการเตรียมการสอนและการวัดผลและการประเมินผล พบว่าทัศนคติของครูสอนศิลปศึกษาในสองกลุ่มนี้ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. ปัญหาและอุปสรรคในการสอนศิลปศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 พบว่า ครูสอนศิลปศึกษาจะมีปัญหาและอุปสรรคในการสอนศิลปศึกษาอยู่ในระดับที่สูงโดยในแต่ละด้านของพฤติกรรมการสอนศิลปศึกษาทั้งสี่ด้านจะมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับสูงทุกด้าน

ยศนันท์ แยมเมือง (2531 : 53 – 54) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้การสอนวิชาศิลปนิยมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามเกณฑ์ของคุณค่าที่ระบุอยู่ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางศิลปะปัจจุบัน โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เนื้อหาบทความจากวารสารและนิตยสารที่ใช้เป็นหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้การสอนวิชาศิลปนิยมอันได้แก่ นิตยสารศิลปากร วารสารศิลปวัฒนธรรม วารสารวัฒนธรรมไทย วารสารเมืองโบราณ จะมีเนื้อหาทางศิลปะครบทั้ง 4 แกน คือสุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปะปฏิบัติ

2. เมื่อเปรียบเทียบเป็นร้อยละจากจำนวนเล่มวารสารและนิตยสารทั้งหมดในรอบ 1 ปี ปรากฏว่า จำนวนเล่มในวารสาร และนิตยสารมีสัดส่วนแตกต่างกันคือ วารสารศิลปวัฒนธรรม และวารสารวัฒนธรรมไทยจะมีจำนวนเล่มเท่ากัน และมีปริมาณมากเป็นอันดับ 1 นิตยสารศิลปากรจะมีจำนวนเล่มมากเป็นอันดับ 2 และวารสารเมืองโบราณจะมีจำนวนเล่มน้อยที่สุด

3. เมื่อคิดจากร้อยละของบทความในวารสารและนิตยสารทั้งหมดปรากฏว่าจำนวนบทความในวารสาร นิตยสารจะมีสัดส่วนแตกต่างกันคือ วารสารศิลปวัฒนธรรมจะมีจำนวนบทความมากเป็นอันดับ 1 วารสารวัฒนธรรมไทยมีจำนวนบทความมากเป็นอันดับ 2 วารสารเมืองโบราณมีจำนวนบทความมากเป็นอันดับ 3 และนิตยสารศิลปากรจะมีจำนวนบทความเป็นอันดับสุดท้าย

4. เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบทความที่มีเนื้อหาทางศิลปะกับบทความที่มีเนื้อหาอื่น ๆ เป็นรายชื่อเรื่อง พบว่า วารสารเมืองโบราณมีเนื้อหาทางศิลปะมากเป็นอันดับ 1 นิตยสารศิลปากรมีเนื้อหาทางศิลปะมากเป็นอันดับ 2 วารสารวัฒนธรรมไทยมีเนื้อหาทางศิลปะมากเป็นอันดับ 3 และวารสารศิลปวัฒนธรรมไทยมีเนื้อหาทางศิลปะเป็นอันดับสุดท้าย

5. จำนวนบทความที่มีเนื้อหาทางศิลปะของวารสารและนิตยสารทั้ง 4 ชื่อเรื่อง โดยรวมแล้วจะมีอัตราส่วนน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนบทความที่มีเนื้อหาทางด้านอื่น ๆ คือ มีอัตราส่วนเพียงร้อยละ 25.32 เท่านั้น

6. เนื้อหาด้านศิลปะ 4 แกน จากวารสารและนิตยสารทั้ง 4 ชื่อเรื่องมีความแตกต่างกัน คือ มีเนื้อหาทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะมากเป็นอันดับ 1 เนื้อหาทางด้านศิลปะวิจารณ์มากเป็นอันดับ 2 เนื้อหาทางด้านศิลปะปฏิบัติมีมากเป็นอันดับ 3 ส่วนเนื้อหาทางด้านสุนทรียศาสตร์มีน้อยที่สุด เมื่อคิดจากค่าร้อยละของเนื้อหาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางศิลปะทั้ง 4 แกน

วิบูล จันทรแย้ม (2531 : 77 – 82) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ วัย วุฒิ และขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูศิลปศึกษาที่มีเพศ วัย ต่างกัน และครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ไม่แตกต่างกัน แต่ครูศิลปศึกษาที่มีวุฒิต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษา มีดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตร พบว่า เนื้อหาการพิมพ์ภาพ ศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะสากลในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูศิลปศึกษามีความเห็นว่ายังไม่เหมาะสม เพราะเนื้อหาศิลปะพื้นบ้านและศิลปะสากลค่อนข้างยาก เนื้อหาการพิมพ์ภาพและรูปภาพประกอบยังไม่ชัดเจนและยากต่อการปฏิบัติ เนื้อหาองค์ประกอบศิลป์ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยังนำไปใช้ให้สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานได้น้อย และเมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมเนื้อหาวิชา ศ 101 ศ 102 ยังไม่เหมาะสม เพราะมีเนื้อหามากและกระจัดกระจายหลายหัวข้อ ส่วนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีวิชาบังคับ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะทำให้เด็กขาดความรู้ที่มีต่อเนื่องเมื่อเด็กไปเลือกเรียนวิชาศิลปศึกษาในระดับสูงต่อไป

2.2 ด้านการเรียนการสอน

ด้านการเรียนการสอน พบว่า วิธีสอนแบบการศึกษานอกสถานที่จะมีปัญหามากที่สุด เพราะวิชาศิลปศึกษามีเวลาเรียนน้อยจึงไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้ และนักเรียนส่วนใหญ่ขาดความสนใจในวิชาศิลปศึกษา เพราะหน่วยการเรียนมีน้อย เวลาเรียน

ก็น้อยจึงไม่ตั้งใจทำงานศิลปะ ส่วนครูในชนบทส่วนใหญ่ต้องสอนคนละหลายวิชา และมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมาก ทำให้การแสวงหาความรู้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนมีน้อยลง

2.3 ด้านอุปกรณ์การสอนและห้องปฏิบัติงานศิลปะศึกษา

ด้านอุปกรณ์การสอนและห้องปฏิบัติงานศิลปะศึกษา พบว่า จะประสบกับปัญหาเรื่องขาดแคลนอุปกรณ์เพราะมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการ และสื่อการสอนประเภทเครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายโอเวอร์เฮด และเครื่องวีดิทัศน์ครูจะมีโอกาสใช้น้อย เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีสื่อประเภทนี้ประกอบกับโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องปฏิบัติงานหรือบางโรงเรียนมีแต่อยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมไม่เป็นสัดส่วนและขาดความสะดวกในการใช้ประโยชน์

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า เวลาเรียนมีน้อย ดังนั้นการทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนทำการสอนจึงทำได้ยาก และการวัดผลโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และการทดสอบภาคปฏิบัติในเวลาเรียนก็ทำได้ยากเช่นกัน นอกจากนี้การประเมินผลภาคปฏิบัติมักไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนมักเป็นไปตามอารมณ์และความพอใจของผู้สอน

2.5 ด้านทั่วไป

ด้านปัญหาทั่วไป พบว่า บางโรงเรียนไม่มีครูสอนวิชาศิลปะศึกษาโดยเฉพาะจึงต้องใช้ครูที่สอนวิชาอื่น ๆ มาสอน ซึ่งมักมีปัญหาทางการสอนเสมอ และผู้บริหารส่วนใหญ่มองไม่เป็นประโยชน์ของการเรียนวิชาศิลปะศึกษาจึงขาดการสนับสนุนและให้ความสำคัญน้อย ส่วนครูศิลปะศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการเข้ารับการอบรมสัมมนา และพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

วิรุฬห์ ไทรทอง (2532 : 607) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ตามทัศนะความงามแนวพุทธ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

พุทธธรรมมีทัศนะว่าสรรพสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่มีตัวตน และไม่งาม ผู้ที่เห็นเช่นนี้เป็นผู้ที่สัญญาจิต และทิวฐิไมวิปลาส และผู้ที่เห็นว่าสรรพสิ่งทั้งปวงเที่ยงเป็นสุข มีตัวตนและงาม เป็นผู้สัญญา จิต และทิวฐิวิปลาส และพุทธธรรมได้อธิบายความเป็นไปของสรรพสิ่งว่าอยู่ภายใต้กฎอิทัปปัจจยตา และไตรลักษณ์ ส่วนความเป็นไปของชีวิตนั้น พุทธธรรมอธิบายโดยกฎ ปฏิจจสมุปบาทในกระบวนการของปฏิจจสมุปบาทนี้ดำเนินไปโดยมีอวิชชาเป็นปัจจัยสำคัญจนกระทั่งเกิดตัณหาและอุปาทานยึดมั่นว่ามีสัตว์ บุคคลผู้สร้าง ผู้เสพ

เสวยครอบครองสรรพสิ่งต่าง ๆ รวมถึงสิ่งที่เรียกว่างามด้วยและสุดท้ายสัตว์ บุคคลก็ประสบกับทุกข์ในที่สุด

การประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ นั้น เกณฑ์สำคัญตามทัศนะของพุทธคือ สิ่งที่พุทธธรรมเรียกว่า “กุศลวิบาก” และ “กุศลเจตนา” การกระทำใดหากกระทำด้วยกุศลเจตนาและเกิดผลเป็นกุศล พุทธธรรมถือว่าเป็นสิ่งพึงกระทำและมีคุณค่าต่อชีวิต ภาวะที่เป็นกุศลนี้เองพุทธธรรมยอมรับว่างามในระดับหนึ่ง ในการประเมินค่าพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยกับเกณฑ์การพิจารณาผลงานศิลปะตามทัศนะความงามแนวพุทธพบว่า พระพุทธรูปปางลีลาที่วัดเบญจมบพิตร พระพุทธรูปปางมารวิชัยที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร และพระพุทธรูปปางไสยาที่วัดบวรนิเวศวิหารมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การพิจารณาผลงานศิลปะตามทัศนะความงามแนวพุทธที่กำหนดขึ้น และสามารถกล่าวได้ว่าพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยทั้งสามองค์นี้มีคุณค่าทางความงามตามทัศนะของพุทธธรรม จึงจัดเป็นอารมณ์ที่เรียกได้ว่าเป็น “อติอิฏฐารมณ์” หรืออารมณ์ชนิดดีเยี่ยม

นอกจากนี้พุทธธรรมยังวิเคราะห์ให้เห็นอีกว่า สรรพสิ่งทั้งปวงโดยสภาวะของมันแล้วมิได้มีความงาม ดังนั้นเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้ใช้วัดหรือประเมินค่าความงามในลักษณะใด ๆ ก็ตามจึงเป็นเพียงข้อตกลงที่ปราชญ์หรือบัณฑิตหรือวิญญูชนกำหนดขึ้นแล้ว ยอมรับกันในระดับของปุถุชนผู้ยังประกอบด้วยความหลง (โมหะ) อยู่เท่านั้น ในแง่หนึ่งเกณฑ์ความงามที่กำหนดขึ้นก็คือเครื่องมือที่ใช้วัดปริมาณความหลงหรือความวิปลาสของปุถุชนนั่นเอง ดังนั้น เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นจากการศึกษาทัศนะความงามแนวพุทธนี้จึงเป็นเกณฑ์ที่ใช้ประเมินค่าความงามในระดับโลกียะสัมมาทิฐิ

วิสา อัสเวศน์ (2532 : 55 – 57) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการณ์การสอน วิชาสุนทรียศาสตร์ วิชาเอกศิลปศึกษา ในวิทยาลัยครู โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร พบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างมากคือ วิชาสุนทรียศาสตร์ ควรบรรจุในหลักสูตรศิลปศึกษาของกรมการฝึกหัดครู ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือ เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. แนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอน พบว่า ผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์มีแนวการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงและอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติมากคือ ผู้สอนพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีในการสอน ส่วนแนวปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติน้อย คือ ผู้สอนใช้วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนแบบการเชิญวิทยากรมาบรรยาย

3. แนวปฏิบัติด้านการใช้สื่อการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติมากคือ ผู้สอนใช้ภาพหรือผลงานศิลปะเป็นสื่อการสอน ส่วนแนวปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในเกณฑ์น้อยคือ ผู้สอนใช้วิทยุเป็นสื่อการสอน

4. แนวปฏิบัติด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า แนวการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติมาก คือ ผู้สอนใช้คำถามด้านความเข้าใจในการเขียนข้อสอบวัดความเข้าใจ ส่วนแนวปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติน้อยคือ ผู้สอนแบ่งคะแนนภาคเรียน และปลายภาคเรียนแบบ 70 – 30

5. ปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ พบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและมีปัญหาอยู่ในเกณฑ์มากคือ ตำราและเอกสารวิชาสุนทรียศาสตร์หาได้ยากในท้องตลาด ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือ การจัดลำดับเนื้อหาวิชาในการสอนทวนไม่เป็นไปตามลำดับ

6. ข้อเสนอแนะที่ผู้สอนเสนอไว้ คือ ให้กรรมการฝึกหัดครูสนับสนุนในการผลิตสื่อและคู่มือการใช้พร้อมกับจัดสัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อและคู่มือการใช้ ส่วนผู้ที่รู้แจ้งในการผลิตตำราและเอกสารเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ควรจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองได้ ตลอดจนควรให้มีการร่วมมือกันระหว่างภาควิชาของแต่ละวิทยาลัยครูจัดสัมมนาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตรเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

สมนึก ศรีโชติ (2532 : 222 – 226) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของสิ่งเร้าทางสุนทรียะจากภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบ

ด้านรูปแบบ พบว่า สิ่งเร้าที่ปรากฏให้เห็นเป็นสัญลักษณ์ที่มีคุณลักษณะเด่นตรงตามตัวสินค้าจะประกอบไปด้วย

1.1 ความกลมกลืน

ความกลมกลืนเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏในรูปแบบของสีเสียง ความกลมกลืนของรูปทรง ความกลมกลืนในสิ่งที่แตกต่างกันหรือขัดแย้งกันจะเป็นความกลมกลืนที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะจะสามารถสร้างความใส่ใจหรือสะกดจิตผู้ชมให้เกิดสมาธิได้ยาวนานกว่า

1.2 ความเป็นระเบียบ

ความเป็นระเบียบเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกมาในรูปของความเที่ยงตรง ความพิถีพิถัน ความพร้อมเพียง ซึ่งความมีระเบียบจะเป็นคุณลักษณะที่ผู้ชมเกิดความรู้สึก

ว่าเป็นความสำเร็จ เป็นระบบ มีขั้นตอน และก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นความงามซึ่งจะทำให้ผู้ชมเกิดสมาธิขึ้น

1.3 ความยิ่งใหญ่

ความยิ่งใหญ่จะเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏให้เห็นถึงลักษณะที่เกินปกติธรรมดาเหนือมนุษย์และจะสร้างอารมณ์ สุนทรีย์ และสะกดจิตผู้ชมให้สงบนิ่ง เชื่อฟัง มีจิตใจที่โอนอ่อนผ่อนตามได้ง่าย

1.4 ความแปลกใหม่

ความแปลกใหม่ เป็นคุณลักษณะที่แปลงไปจากประสบการณ์เดิมของผู้ชมซึ่งจะมีอิทธิพลเกี่ยวกับความลึกลับ ความไม่รู้ ความมหัศจรรย์ และทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์สุนทรีย์ได้

1.5 ความขัดแย้ง

ความขัดแย้ง เป็นคุณลักษณะที่พบเห็นได้ในภาพยนตร์โฆษณาเสมอ เพราะสามารถสร้างความสนใจ ชวนให้ติดตาม ฉนวน หรือตื่นเต้นได้

1.6 ความเคลื่อนไหว

ความเคลื่อนไหว เป็นคุณลักษณะหลักของภาพยนตร์โฆษณาที่ใช้การเคลื่อนไหวเป็นตัวชักนำความสนใจของผู้ชมให้แปรเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่ง และให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของชีวิต การกระทำอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับลีลา และจังหวะของรูปแบบ

2. เนื้อหา

ด้านเนื้อหา พบว่า มีคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

2.1 ชื่อเสียงเกียรติยศและฐานะทางสังคม

ชื่อเสียงเกียรติยศและฐานะทางสังคม เป็นสิ่งเร้าทางสุนทรีย์ที่เป็นรูปแบบที่เป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างให้ผู้ชมใฝ่ฝันอยากจะเป็นเหมือนกับแบบอย่างดังกล่าว

2.2 ความเพ้อฝัน

ความเพ้อฝัน เป็นคุณลักษณะของสิ่งเร้าทางสุนทรีย์ที่จะพบได้จากความรักของหนุ่มสาว หรือความใฝ่ฝันที่เป็นไปได้ยาก

2.3 ความตลกขบขัน

ความตลกขบขัน เป็นคุณลักษณะที่จะพบได้จากการเสนอภาพตลกที่ผู้ชมรู้จักหรือการเสนอคำพูดที่เป็นสองแง่สองง่ามและหักมุม

2.4 กามารมณ์

กามารมณ์ เป็นคุณลักษณะที่จะพบได้จากกิริยาท่าทางที่แสดงต่อกันของหนุ่มสาวหรือการโห่ร้องเรื่อร่า และสีหน้าที่เร้าอารมณ์

2.5 วัฒนธรรมประเพณี

วัฒนธรรมและประเพณีของสังคม เป็นคุณลักษณะที่พบได้จากการเสนอประเพณีของสังคม ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความใส่ใจของผู้ชมเพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนมาจากปทัสถานของมวลชน ซึ่งคนส่วนใหญ่จะคล้อยตามเสมอ

2.6 ความน่าเกลียดน่ากลัว

ความน่าเกลียดน่ากลัว เป็นคุณลักษณะที่จะพบได้จากการเสนอภาพความอวดอยาก อุบัติเหตุสยองขวัญ เป็นต้น

2.7 ความบริสุทธิ์ไร้เดียงสา

ความบริสุทธิ์ไร้เดียงสา เป็นคุณลักษณะที่ผู้สร้างภาพยนตร์ได้เสนอไว้ เช่น การพูดคุยกันของเด็กเล็ก ๆ หรือชนบทที่ปลิวล่องลอยไปในอากาศ เป็นต้น

2.8 ความมีอิสระเสรีอย่างธรรมชาติ

ความมีอิสระเสรีอย่างธรรมชาติ จะเป็นคุณลักษณะของสิ่งเร้าทางสุนทรีย์ะอย่างสุดท้ายที่จะพบได้จากกิริยาท่าทางความเป็นอยู่อย่างสบาย ๆ ของคน เป็นกันเองและไม่เคร่งเครียด

นอกจากนี้ยัง พบว่า การเสนอสิ่งเร้าทางสุนทรีย์ะสอดคล้องกับหลักการรับรู้สองระยะได้แก่ ระยะปฐมนิเทศทางสุนทรีย์ะและระยะสว่างแจ้งแห่งปัญหา ซึ่งคุณลักษณะของสิ่งเร้าในสองระยะนี้ผู้สร้างสรรค์จะสร้างได้สอดคล้องกับประสบการณ์พื้นฐานของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย ซึ่งสิ่งเร้าทางสุนทรีย์ะนี้จะปรากฏอยู่ในโฆษณาเพื่อสร้างความจำถาวร และความจำชั่วคราว แต่ขณะเดียวกันสินค้าที่ติดตลาดแล้วก็จะโฆษณาให้ยังคงจำได้สม่ำเสมอ แต่สินค้าบางอย่างจะอยู่ในระยะโฆษณาเพื่อแนะนำเท่านั้น

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง (2532 : 95 –96) ได้ทำวิจัยเรื่อง การติดตามผลผู้สำเร็จ การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาจิตรศิลป์ และสาขาศิลปประยุกต์ โรงเรียน ไทยจิตรศิลป์อาชีวะ ปีการศึกษา 2527 – 2529 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผู้สำเร็จการศึกษามีช่วงเวลาการว่างงานอยู่ในระยะแค่ 6 เดือน สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่เข้าศึกษาต่อจำนวนมากที่สุด และจะทำงานในหน่วยงานของเอกชน (61.14%) รายได้ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 2,000 – 3,000 บาทต่อเดือน ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับหลักสูตรในเรื่องการเรียนการสอนเห็นว่าหลักสูตรสอนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เนื้อหาของวิชามีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อ หลักสูตรเน้นภาคปฏิบัติและการนำไปใช้ ระดับค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง (3.67% ขึ้นไป) ส่วนในเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างหลักสูตรวิชาชีพกับวิชาเลือกเสรีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (3.04%) ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง เนื้อหาวิชาผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าเนื้อหาวิชาเหมาะสมเฉพาะเนื้อหาวิชาชีพ เนื้อหาวิชามีความสัมพันธ์กับภาคปฏิบัติ และเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มีความสอดคล้องกัน แต่ ต้องการให้เห็นเนื้อหาในด้านความทันสมัยในการนำมาประกอบอาชีพ ตลอดจนให้ทันสมัย กับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ผู้สำเร็จ การศึกษาเห็นว่าสภาพการเรียนการสอนโดยทั่วไปอยู่ในค่าเฉลี่ยสูง ในด้านผู้สอนและเทคนิค ของกระบวนการเรียนการสอน มีความต้องการสถานที่ในการฝึกปฏิบัติ และเทคนิคในการ บูรณาการเนื้อหาวิชาสามัญกับวิชาชีพ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเห็นว่างานที่ต้อง ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการตัดสินใจ และการนำความรู้ที่ได้ในระหว่าง เรียนมาใช้แต่ความเพียงพอของทักษะค่อนข้างจะน้อย ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานต้องการ ฝึกทักษะในการปฏิบัติงานในระหว่างเรียนให้มากขึ้น และในการทำงานต้องหาความรู้เพิ่มเติม ในระหว่างปฏิบัติงานและต้องปรับปรุงความรู้ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ความต้องการของผู้สำเร็จการศึกษาในเรื่องการทำงานก็คือต้องการความรู้เกี่ยวกับงานที่ทำ เพิ่มเติม และต้องการฝึกทักษะเกี่ยวกับสมรรถภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

สฤณีชัย ศิริพร (2531 : 304 – 305) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานของผู้ทำหน้าที่ครูซึ่งมีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาในกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ทำหน้าที่ครูซึ่งมีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษามีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน การศึกษานอกโรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย แต่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ ในระดับปานกลางในงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับศิลปะ งานศิลปกรรมทั่วไปและงานผลิตสื่อทาง

การศึกษา ส่วนงานการสอนหลักสูตรกลุ่มสนใจวิชาชีพศิลปะ และหลักสูตรวิชาศิลปกรรมจะมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ทำหน้าที่ครูที่มีเพศ อายุ ลักษณะ การปฏิบัติงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันจะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยส่วนรวมทุกงาน และเป็นรายด้านของงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้มีวุฒิต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานผลิตสื่อทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้ที่มีวุฒิทางศิลปะจะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน น้อยกว่าผู้ที่มีวุฒิทางศิลปศึกษา

2. ผู้ทำหน้าที่ครูซึ่งมีวุฒิทางศิลปะ และศิลปศึกษา มีปัญหาในการปฏิบัติงาน การศึกษานอกโรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีปัญหายุ่งยากในระดับมากในงานศิลปกรรมทั่วไป และมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลางในงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับศิลปะ งานผลิตสื่อทางการศึกษา และงานการสอนหลักสูตร กลุ่มสนใจวิชาชีพศิลปะและหลักสูตร วิชาศิลปกรรม นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ทำหน้าที่ครูที่มีเพศ อายุ และวุฒิที่แตกต่างกันจะมี ปัญหาในการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมทุกงานและเป็นรายด้านของงานแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้มีประสบการณ์และลักษณะการปฏิบัติงานต่างกันมีปัญหาในการ ปฏิบัติงานผลิตสื่อทางการศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า ลักษณะการปฏิบัติงานด้านอื่น และด้านศิลปะมีปัญหาในการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านศิลปะ และด้านอื่นมีปัญหาในการปฏิบัติงาน มากกว่างานทางด้านอื่น ๆ

3. ผู้ทำหน้าที่ครูซึ่งมีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษามีความต้องการในการปฏิบัติงาน การศึกษานอกโรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการเป็นรายด้าน ของงานอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ทำหน้าที่ครูที่มีเพศ อายุ วุฒิ และประสบการณ์ต่างกันจะมีความต้องการโดยส่วนรวมทุกงาน และเป็นรายด้านของงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผู้ทำหน้าที่ครูที่มีลักษณะการปฏิบัติงานต่างกันจะ มีความต้องการในการปฏิบัติงานผลิตสื่อทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และพบว่า ลักษณะการปฏิบัติงานด้านอื่นและด้านศิลปะกับงานทางด้านอื่น ๆ มีความต้องการในการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดย ผู้ทำหน้าที่ครูที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านศิลปะและด้านอื่นจะมีความต้องการในการปฏิบัติ งานมากกว่าทางด้านอื่น ๆ

อัญชลี โสมติ (2531 : 77 – 78) ได้ทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนทัศนศิลป์ศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในด้านความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ซึ่งผลจากความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาที่มีต่อความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษากับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละข้อสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพื่อพัฒนาศิลปะนิสัยของตนเอง พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสอดคล้องมากที่สุด คือ เนื้อหาที่นำเสนอทำให้เกิดศิลปะนิสัยที่กล้าแสดงออกทั้งความคิดและการกระทำ และเนื้อหาเสริมสร้างให้เป็นคนรักสวยรักงาม ส่วนเนื้อหาข้ออื่น ๆ มีความคิดเห็นสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
2. เพื่อสำรวจความถนัดและความสนใจทางศิลปะพบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นด้านความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลางทุกข้อ
3. เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่า และความสัมพันธ์ของศิลปะกับชีวิตประจำวัน พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาในด้านความสอดคล้องของเนื้อหาวิชา กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ปานกลางทุกข้อ
4. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพโดยปลูกฝังความประณีตละเอียดอ่อน และมีรสนิยมในการเลือกสรรที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสอดคล้องมากที่สุด คือ เนื้อหาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะแสดงออก ส่วนเนื้อหาข้ออื่น ๆ มีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
5. เพื่อส่งเสริมการแสดงโดยการค้นคว้าทดลองปฏิบัติกิจกรรมจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเห็นความสำคัญในกิจกรรมร่วมของหมู่คณะ พบว่า เนื้อหาที่มีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ เนื้อหาส่งเสริมให้ผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และรับผิดชอบบทบาทของตนในหมู่คณะ ส่วนเนื้อหาในข้ออื่น ๆ มีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
6. เพื่อให้เกิดความนิยมชมชื่นที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นในด้านความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลางทุกข้อ
7. เพื่อเป็นพื้นฐานนำไปสู่งานอดิเรกหรือการประกอบอาชีพสำหรับผู้นัดและสนใจ พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นในด้านความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลางทุกข้อ
8. เพื่อให้เกิดผลในการผ่อนคลายจิตใจและอารมณ์ พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นด้านความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลางทุกข้อ

นอกจากนั้นความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาที่มีต่อสภาพการณ์ของเนื้อหาในหนังสือเรียนทัศนศิลป์ศึกษาในอนาคตนั้น พบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนมากมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาทุกบทควรจะคงเรื่องเดิมเอาไว้ แต่ควรเพิ่มโดยการขยายเนื้อหาให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในบางบท ซึ่งได้แก่บทที่ 1 บทที่ 2 บทที่ 4 และบทที่ 5

อัศวิน ศิลปเมธากุล (2531 : 56 – 57) ได้ทำวิจัยเรื่อง การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถสร้างสรรค์ศิลปะด้านจิตรกรรม โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การหาค่าอำนาจจำแนก พบว่า แบบทดสอบฉบับที่ 1 มี 7 ข้อ และมีค่า t อยู่ระหว่าง -0.0599 ถึง 6.1526 ฉบับที่ 2 มี 7 ข้อ และมีค่า t อยู่ระหว่าง $.3878$ ถึง 6.0200 และฉบับที่ 3 มี 7 ข้อ และมีค่า t อยู่ระหว่าง -1.0555 ถึง 5.0699
2. แบบทดสอบแต่ละฉบับจะให้คะแนนเป็นสี่องค์ประกอบได้แก่ ความคล่องแคล่วในการคิด ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดละออ เมื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายฉบับ พบว่า ฉบับที่ 1 มีค่าเป็น $.7684$, $.5434$, $.856$ และ $.8152$ ฉบับที่ 2 มีค่าเป็น $.9472$, $.6559$, $.8761$ และ $.8976$ ส่วนฉบับที่ 3 มีค่าเป็น $.8949$, $.6405$, $.8873$ และ $.9530$ เมื่อนำมาทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนทุกประเภทในแบบทดสอบทุกฉบับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$
3. การหาค่าความเชื่อมั่นโดยการสอบซ้ำ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของข้อสอบในแบบทดสอบฉบับที่ 1 ซึ่งมี 4 ข้อ จะอยู่ระหว่าง $.9014$ ถึง $.7822$ ฉบับที่ 2 ซึ่งมี 3 ข้อ จะอยู่ระหว่าง $.9763$ ถึง $.8324$ ส่วนฉบับที่ 3 ซึ่งมี 3 ข้อ จะอยู่ระหว่าง $.9161$ ถึง $.8426$ และเมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ข้อสอบที่มีค่าความเชื่อมั่นจะมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$
4. การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบโดยใช้ผลของคะแนนจิตรกรรมสร้างสรรค์เป็นเกณฑ์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับผลของคะแนนจิตรกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้เป็นเกณฑ์จะมีค่าอยู่ระหว่าง $.7279$ ถึง $.0978$
5. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับ จะมีค่าอยู่ระหว่าง $.5058$ ถึง $.6476$ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$
6. การหาค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนประเภทต่าง ๆ ของแบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับ มีค่าคะแนนความคล่องแคล่วในการคิดอยู่ระหว่าง 18.125 ถึง 23.625 ค่าคะแนนความคิดยืดหยุ่นอยู่ระหว่าง 9.2812 ถึง 12.8125 ค่าคะแนนความคิดริเริ่มอยู่ระหว่าง 13.4688 ถึง 19.6406 และค่าคะแนนความคิดละเอียดละออ

อยู่ระหว่าง 319.6718 ถึง 358.4843 ซึ่งจะพบว่าคะแนนความคิดละเอียดละออจะสูงที่สุด และคะแนนความคิดยืดหยุ่นจะมีค่าต่ำที่สุด ส่วนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคล่องแคล่วในการคิดพบว่ายู่ระหว่าง 6.3333 ถึง 9.8230 ของคะแนนความคิดยืดหยุ่นจะอยู่ระหว่าง 3.3356 ถึง 4.1704 ของคะแนนความคิดริเริ่มจะอยู่ระหว่าง 3.6469 ถึง 4.2064 และของคะแนนความคิดละเอียดละออจะอยู่ระหว่าง 227.1261 ถึง 244.581 นอกจากนี้ยังพบว่าค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของคะแนนความคล่องแคล่วในการคิดจะอยู่ระหว่าง 1.5592 ถึง 21.5046 ของคะแนนความคิดยืดหยุ่นจะอยู่ระหว่าง 2.2317 ถึง 3.0832 ของคะแนนความคิดริเริ่มจะอยู่ระหว่าง 1.2242 ถึง 1.5945 และของคะแนนความคิดละเอียดละออจะอยู่ระหว่าง 53.0234 ถึง 104.4387

7. การหาค่าคะแนนเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบ พบว่า แบบทดสอบความสามารถสร้างสรรค์ศิลปะด้านจิตรกรรม ฉบับที่ 1 การเพิ่ม (Addition) จะมีช่วงของค่า T ปกติเป็น 39 – 78 ฉบับที่ 2 การลด (Distortion) จะมีช่วงของค่า T ปกติเป็น 40 – 76 และฉบับที่ 3 การสกัด (Extraction) จะมีช่วงของค่า T ปกติเป็น 40 – 74

ปริญญานิพนธ์ ปีการศึกษา 2532

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โกศล ภูพลอย (2532 : 91 – 93) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนสามารถแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิเตอร์ โลเวนเฟลด์ โดยการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทั้งหมดจะมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การวาดภาพคนลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้มากที่สุดคือ การเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย คิดเป็นร้อยละ 99.23 และการแสดงออกที่น้อยที่สุด คือ การแสดงอากัปกิริยาท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกาย แต่ยังผิดธรรมชาติ และทำทางยังแข็งกระด้าง คิดเป็นร้อยละ 23.08 และเมื่อแยกตามเพศ พบว่า ลักษณะที่นักเรียนชาย แสดงออกได้มากที่สุด คือ การเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย

และทรงผม ร้อยละ 98.46 แต่ที่นักเรียนชายแสดงออกน้อยที่สุด คือ การแสดงอากัปกิริยาท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกาย แต่ผิดธรรมชาติ และท่าทางแข็งกระด้าง ร้อยละ 36.92 ส่วนนักเรียนหญิงจะแสดงออกได้มากที่สุด คือ การเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ทรงผม ร้อยละ 100 แต่ลักษณะที่นักเรียนหญิงแสดงออกได้น้อยคือ แสดงอากัปกิริยาท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกายแต่ยังผิดธรรมชาติ และแข็งกระด้าง ร้อยละ 9.23

2. การใช้พื้นที่ว่างโดยลักษณะที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงแสดงออกได้มากที่สุด คือ การแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในภาพได้ถูกต้องตามความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 98.46 และแสดงออกน้อยที่สุด คือ การแสดงถึงลักษณะเป็นภาพสามมิติหรือส่วนลึกของวัตถุทางด้านข้างคิดเป็นร้อยละ 15.38

3. การใช้สีโดยลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้มากที่สุด คือ การแสดงรอยแปรงหรือเส้นในการระบายสีซ้ำ ๆ ไปในแนวเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 92.31 และแสดงออกน้อยที่สุด คือ การแสดงความแตกต่างของสีที่ใกล้เคียงกันได้คิดเป็นร้อยละ 50.77 โดยนักเรียนชายสามารถแสดงออกได้มากที่สุด คือ แสดงรอยแปรงในทิศทางเดียวกันร้อยละ 90.77 แต่ลักษณะที่แสดงออกน้อยคือใช้ความแตกต่างของสีที่ใกล้เคียงกันได้ เช่น สีฟ้าของท้องฟ้ากับสีฟ้าของน้ำทะเล คิดเป็นร้อยละ 33.84 ส่วนนักเรียนหญิงแสดงออกมากที่สุด คือ การใช้สีเหมือนจริง และรอยแปรง ร้อยละ 93.85 แต่นักเรียนหญิงแสดงออกน้อยที่สุด คือ การแสดงความแตกต่างของสีฟ้าของท้องฟ้ากับสีฟ้าของน้ำทะเลคิดเป็นร้อยละ 69.69

4. การออกแบบโดยลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้มากที่สุด คือ การแสดงรายละเอียดความแตกต่างของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย คิดเป็นร้อยละ 83.08 และแสดงออกได้น้อยคือเรื่องราวของภาพแสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศคิดเป็นร้อยละ 66.92 โดยนักเรียนชายแสดงออกในการออกแบบมากที่สุด คือ การใช้เส้นและรูปทรงต่าง ๆ ร้อยละ 76.92 แต่ที่นักเรียนชายแสดงออกน้อยที่สุด คือ เรื่องราวแสดงความแตกต่างระหว่างเพศ ร้อยละ 50.77 ส่วนนักเรียนหญิงแสดงรายละเอียดการตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายมากที่สุด ร้อยละ 95.38 แต่นักเรียนหญิงจะแสดงออกอย่างเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองน้อยที่สุด ร้อยละ 73.85

บรรจง บุญการี (2532 : 128 – 132) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการสอนศิลปศึกษาในด้านการเตรียมการสอนการดำเนินการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน และการวัดผลและประเมินผล พบว่า มีการปฏิบัติโดย ส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเฉพาะในด้านต่าง ๆ พบว่า

1.1 ด้านการเตรียมการสอน มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การทำบันทึกการสอน และที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนในด้านปัญหาที่สำคัญ พบว่า นักเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์เพราะมีฐานะยากจน

1.2 ด้านการดำเนินการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การเดินสังเกตและ การให้คำแนะนำช่วยเหลือในขณะที่ยังนักเรียนกำลังปฏิบัติงาน และที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การให้ลอกภาพของครูบนกระดานดำ ส่วนในด้านปัญหาที่สำคัญ พบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้ ทักษะความถนัด และความมั่นใจในการสอน

1.3 ด้านการผลิต และการใช้สื่อการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การใช้สื่อ การสอนที่เป็นจริง และที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การได้รับสื่อการสอนจากหน่วยงานเอกชน หรือบุคคล ส่วนปัญหาที่สำคัญ พบว่า ขาดแคลนงบประมาณในการผลิต

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การใช้เกณฑ์ ประเมินผลโดยยึดจุดประสงค์ตามแผนการสอนเป็นหลัก และที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การวัดผลด้วยการทดสอบข้อเขียน ส่วนปัญหาที่สำคัญพบว่า ครูขาดความรู้ ขาดหลักการในการวัดและประเมินผล และไม่สามารถประเมินผลงานได้ตามวิธีการที่ถูกต้อง

2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนโดยส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการในทุกด้าน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น โดยครูผู้สอนได้ให้ ข้อเสนอแนะเอาไว้ว่าควรจัดให้มีการอบรมและสัมมนาในเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้แก่ครูทั้ง ภาควิชาและภาคปฏิบัติ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจร่วมกัน

สมาน สรรพศรี (2533 : 80 – 84) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออก โดยสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกที่อยู่ในระดับมากมี 9 ปัจจัย โดยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.16$) โดยครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจที่ได้เข้าสอนในชั่วโมงที่รับผิดชอบทุกครั้งและมีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานพิเศษของโรงเรียนนอกเหนือจากหน้าที่การสอน
2. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.00$) โดยครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจที่ได้สอนรายวิชาในหมวดศิลปศึกษาตรงตามความรู้ความสามารถ และการสอนวิชาศิลปศึกษา มีความเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะ
3. ด้านความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X} = 2.98$) โดยครูศิลปศึกษามีความรู้สึกลดถอยในการปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และรู้สึกมั่นใจในตำแหน่งหน้าที่การงานที่กำลังดำรงอยู่
4. ด้านความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 2.96$) โดยครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจเมื่อมีงานมอบหมายเป็นกรณีพิเศษ และสามารถปฏิบัติงานนั้นจนประสบผลสำเร็จ พร้อมกับสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลงได้
5. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 2.91$) โดยครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจในบรรยากาศของความเป็นมิตรภาพที่เอื้ออารีและความสามัคคีในหมวดวิชา และผู้บังคับบัญชาแสดงความเป็นกันเองทั้งในทางราชการและด้านส่วนตัว
6. ด้านสถานภาพทางสังคม ($\bar{X} = 2.66$) โดยครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจในอาชีพครูเพราะเป็นอาชีพที่มีเกียรติที่ได้รับการยกย่องในสังคมที่ปฏิบัติงานอยู่เท่าเทียมอาชีพอื่น
7. ด้านนโยบายและการบริหารงาน ($\bar{X} = 2.65$) โดยครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจที่ได้มีโอกาสร่วมวางแผนนโยบายและจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศิลปศึกษา และพอใจวิธีการที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้ทำ
8. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ($\bar{X} = 2.63$) โดยครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจที่โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมโดยการลาศึกษาต่อ เพื่อให้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งตามความรู้ความสามารถ และตามคุณวุฒิทางการศึกษา
9. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 2.54$) โดยครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจในบริเวณโรงเรียนที่สะอาดร่มรื่นช่วยส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานได้ดี และสภาพธรรมชาติรอบ ๆ โรงเรียนก็เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนศิลปศึกษา สภาพห้องทำงานเป็นสัดส่วนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานและสะดวกต่อการปฏิบัติงาน และสภาพของห้องเรียนก็ยังเอื้ออำนวยให้เกิดความสะดวกในการใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
10. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล ($\bar{X} = 2.37$) เป็นปัจจัยที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยครูศิลปศึกษามีความพึงพอใจกับเงินเดือนที่ได้รับว่าเหมาะสมกับปริมาณของงาน

ลักษณะของงาน และความรู้ความสามารถ ซึ่งค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ได้รับจากทางราชการช่วยเหลือครอบคลุมคร่าวๆได้มาก และทางโรงเรียนได้จัดบริการด้านสวัสดิการแก่ครูอาจารย์ในโรงเรียนนอกเหนือจากที่ทางราชการได้จัดไว้ให้

อริยา ปานหงษา (2533 : 93) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถด้านความถนัดทางศิลปะมิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรมและความสนใจในวิชาชีพ ระหว่างนักศึกษาสาขาศิลปหัตถกรรมที่เรียนกลุ่มวิชาต่างกันในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักศึกษาสาขาศิลปหัตถกรรมที่เรียนกลุ่มวิชาต่างกันจะมีความสามารถด้านความถนัดทางศิลปะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
2. นักศึกษาสาขาศิลปหัตถกรรมที่เรียนกลุ่มวิชาต่างกันจะมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
3. นักศึกษาสาขาศิลปหัตถกรรมที่เรียนกลุ่มวิชาต่างกันจะมีความสามารถด้านเหตุผลเชิงนามธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
4. นักศึกษาสาขาศิลปหัตถกรรมที่เรียนกลุ่มวิชาต่างกันจะมีความสนใจในวิชาชีพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
5. นักศึกษาที่เรียนกลุ่มวิจิตรศิลป์จะมีคะแนนความสามารถสูงกว่าทุกด้าน ส่วนนักศึกษาที่เรียนกลุ่มหัตถอุตสาหกรรมจะมีคะแนนความสามารถต่ำกว่าทุกด้าน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คเชนทร์ วักดิ์เพชร (2533 : 85 – 88) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคิดเห็นในการปฏิบัติงานระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้สำเร็จการฝึกอบรมครูศาสตร์บัณฑิตสาขาศิลปศึกษา โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้สำเร็จการฝึกอบรมมีความเห็นว่า ผลการปฏิบัติงานของตนเองในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ดีโดยเฉพาะด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.366$) รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพของการเป็นครู ($\bar{X} = 4.276$) และเมื่อพิจารณารวมทุกด้านแล้ว พบว่า ผู้สำเร็จการฝึกอบรมเห็นว่าผลการปฏิบัติงานของตนเองอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 3.973$)
2. ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการฝึกอบรมในแต่ละด้านส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะด้านมนุษยสัมพันธ์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.061$) รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพของการเป็นครู ($\bar{X} = 4.013$) ส่วนด้านวิชาการจะอยู่ในเกณฑ์

ปานกลาง ($\bar{X} = 3.421$) และเมื่อพิจารณารวมทุกด้านแล้ว พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความเห็น
ว่า ผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 3.716$)

3. ผู้สำเร็จการฝึกอบรมและผู้บังคับบัญชามีความเห็นว่าการปฏิบัติงานของ
ผู้สำเร็จการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ยกเว้น ด้าน
วิชาการที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผู้สำเร็จการฝึกอบรมที่มีอายุต่างกัน มีความเห็นว่าการปฏิบัติงานของตนเอง
ในแต่ละด้าน และโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ผู้สำเร็จการฝึกอบรมที่มีระดับโรงเรียนต่างกันคือ ระดับประถมศึกษาและระดับ
มัธยมศึกษา มีความเห็นว่าการปฏิบัติงานของตนเองในด้านการแนะแนวและการปกครอง
ชั้น ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านบุคลิกภาพของการเป็นครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการสอน ด้านวิชาการ ซึ่งแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติ และเมื่อพิจารณารวมทุกด้านแล้ว พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ผู้บังคับบัญชาที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความเห็นว่าการปฏิบัติงาน
ของผู้สำเร็จการฝึกอบรมในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติ

7. ผู้บังคับบัญชาที่มีอายุต่างกัน มีความเห็นว่าการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการ
ฝึกอบรมในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

8. ผู้บังคับบัญชาที่มีระดับโรงเรียนต่างกัน คือ ระดับประถมศึกษา และระดับ
มัธยมศึกษา มีความเห็นว่าการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการฝึกอบรมในด้านการแนะแนวและ
การปกครองชั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการสอน ด้าน
วิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพของการเป็นครู ซึ่งพบว่าแตกต่างกันอย่าง
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาโดยรวมทุกด้านแล้วพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติ

9. ผู้สำเร็จการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการสามารถในการปฏิบัติงานใน
ด้านต่าง ๆ โดยส่วนรวมจะได้รับมาจากการประสบการณ์จากการฝึกอบรมตามโครงการที่วิทยาลัย
ครูได้จัดขึ้น ส่วนผู้สำเร็จการฝึกอบรมที่แสดงความคิดเห็นว่าความสามารถในการปฏิบัติงาน
ในด้านต่าง ๆ โดยส่วนรวมจะได้รับมาจากการประสบการณ์เดิมส่วนตัวก่อนที่จะมาเข้ารับการ
ฝึกอบรม พบว่า มีเป็นส่วนน้อย

ชนะเลิศ ผายบึงแก้ว (2533 : 85 – 86) ได้ทำวิจัยเรื่อง ทรรศนะต่อหลักสูตรศิลปศึกษาประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครูผู้สอนศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา มีทรรศนะที่คล้อยตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลที่กำหนดไว้ในหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นอย่างมาก ส่วนการบริหารและการบริการหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษา มีความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในการบริหารและการบริการหลักสูตรที่กำหนดไว้ในหลักสูตรศิลปศึกษา ดังต่อไปนี้

1.1 จุดประสงค์ของการเรียนรู้

ด้านจุดประสงค์ของการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษา มีความเห็นว่าการจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรศิลปศึกษา สอนให้เกิดผลตามจุดประสงค์ได้มาก เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

1.2 เนื้อหา

ด้านเนื้อหา พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษา มีความคิดเห็นว่า เนื้อหาในหลักสูตรศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และสภาพท้องถิ่นมาก เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสามารถนำไปปฏิบัติได้มาก

1.3 กระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษา มีความคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา มีดังนี้

1.3.1 กิจกรรม

ด้านกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้มาก เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และยังส่งเสริมด้านความรู้ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออก อารมณ์ และสังคมของผู้เรียนมาก

1.3.2 สื่อการเรียน

ด้านสื่อการเรียนช่วยสนองจุดประสงค์มากสอดคล้องกับเนื้อหา และกิจกรรม มีความเหมาะสมกับบุคลิกภาพ และตรงกับความสนใจของผู้เรียนมาก

1.3.2 แผนการสอน

ด้านแผนการสอนจะให้แนวทางในการปฏิบัติ และเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้เรียนมาก ซึ่งสะดวกในการนำไปใช้ และมีความยืดหยุ่นมาก ส่วนคาบเวลาเรียนที่

กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษามีความคิดเห็นล้าถึงกันระหว่างเพียงพอแล้วกับยังไม่เพียงพอ

1.4 ด้านการประเมินผล

ด้านการประเมินผล พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษามีความคิดเห็นคล้ายตามอยู่ในระดับมากต่อวิธีการประเมินผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้และเกณฑ์การตัดสินผล การเรียนในหลักสูตรศิลปศึกษา

1.5 ด้านการบริหารและการบริการหลักสูตรศิลปศึกษา

ด้านการบริหารและการบริการหลักสูตรศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษามีความคิดเห็นว่าการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

2. ครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีวุฒิศิลปศึกษากับไม่มีวุฒิศิลปศึกษา จะมีทรรศนะต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ทั้งในด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล การบริหารและการบริการหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน

3. ครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนศิลปศึกษาต่างกัน จะมีทรรศนะต่อหลักสูตรศิลปศึกษาทั้งในด้านจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล การบริหาร และการบริการหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน

เดช ศรีชัย (2533 : 52) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาศิลปประจำชาติเรื่อง การผูกมัดลายไทยของนักเรียนระดับ ปวช. ชั้นปีที่ 1 โดยใช้วิธีสอนด้วยชุดการเรียนรู้แบบ CBVE กับวิธีสอนแบบปกติ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนการเรียนนั้นความรู้ความสามารถของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่สอนโดยชุดการเรียนรู้แบบ CBVE กับกลุ่มควบคุมที่สอนด้วยวิธีปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการผูกมัดลายไทยในวิชาศิลปประจำชาติของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนด้วยชุดการเรียนรู้แบบ CBVE สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติ

3. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้แบบ CBVE มีทัศนคติที่ดีต่อชุดการเรียนรู้

บุญยัง หมั่นดี (2532 : 64 – 67) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจากการแสดงความคิดเห็นที่ได้ประเมินตนเองของครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้ในวิชาศิลปะ และความรู้ในวิชาชีพครู สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ มีคุณลักษณะด้านความรู้ในวิชาศิลปะและวิชาชีพครูอยู่ในระดับปานกลางทั้งสองด้าน โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ คุณลักษณะด้านความรู้ในวิชาชีพครู รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านความรู้ในวิชาศิลปะ

2. ด้านความรู้ในวิชาศิลปะ พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ มีความรู้เกี่ยวกับหลักการออกแบบ ความรู้เกี่ยวกับส่วนประกอบของการออกแบบ ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีสีของช่างเขียน ความรู้เกี่ยวกับหลักการใช้สี ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการปั้นและแกะสลัก และความรู้เกี่ยวกับเทคนิคกระบวนการพิมพ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการเขียนภาพระบายสี และความรู้เกี่ยวกับเทคนิคกระบวนการสร้างผลงานศิลปะด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้น ครูผู้สอนศิลปศึกษาจะมีความรู้อยู่ในระดับน้อย ซึ่งความรู้ที่เกี่ยวกับศิลปะทั้ง 8 ด้านนี้ พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับเทคนิค กระบวนการพิมพ์ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคกระบวนการเขียนภาพระบายสี

3. ด้านความรู้ในวิชาชีพครู พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ จะมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ความรู้เรื่องหลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่เกี่ยวกับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ความรู้ความสามารถในด้านการสอนความรู้เกี่ยวกับหลักการทางจิตวิทยาการศึกษา และความรู้เกี่ยวกับหลักการวัดผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความรู้ที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูทั้ง 5 ด้านนี้พบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับหลักการวัดผลและประเมินผล

ไสว แก้วกล้า (2532 : 41 –42) ได้ทำวิจัยเรื่อง การรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านพื้นผิวสัมผัส รูปทรง กลวิธี และการแสดงออกระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาสูงไม่แตกต่างกัน

2. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านพื้นผิวสัมผัส รูปทรง กลวิธี และการแสดงออกระหว่างนักเรียนชายที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาสูง และนักเรียนชายที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาต่ำ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านพื้นผิวสัมผัส รูปทรง กลวิธี และการแสดงออกระหว่างนักเรียนชายที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาสูง และนักเรียนหญิงที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาต่ำ จะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านพื้นผิวสัมผัส รูปทรง กลวิธี และการแสดงออกระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาต่ำไม่แตกต่างกัน

5. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านพื้นผิวสัมผัส รูปทรง กลวิธี และการแสดงออกระหว่างนักเรียนหญิงที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาสูงและนักเรียนหญิงที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาต่ำ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านพื้นผิวสัมผัส รูปทรง กลวิธี และการแสดงออกระหว่างนักเรียนหญิงที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาสูง และนักเรียนชายที่มีผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาต่ำ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อำนาจ เย็นสบาย (2533 : 311) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความขัดแย้งทางความคิดที่ปรากฏในผลงานการวิจารณ์ของวงการทัศนศิลป์ตั้งแต่หลังเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง พ.ศ. 2531 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิจารณ์ผลงานทัศนศิลป์ระยะเริ่มแรก เริ่มต้นมาจากชนชั้นสูงที่แสดงความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อผลงานในแบบทรศนะส่วนตนมากกว่าที่จะเป็นการวิจารณ์ตามหลักเกณฑ์ของนักวิจารณ์ด้านทัศนศิลป์โดยเฉพาะ

2. การวิจารณ์ผลงานทางทัศนศิลป์ภายใต้ระบบสังคมที่ไม่เป็นประชาธิปไตยภายใต้การปกครองแบบรวมอำนาจภายใต้สังคมที่ปิดกั้นการรับรู้และภายใต้กรอบอิทธิพลจากวิถีการดำเนินชีวิตแบบยึดมั่นประเพณี ล้วนมีผลทำให้ไม่เกิดบรรยากาศของความขัดแย้งทางความคิดปรากฏออกมาในผลงานการวิจารณ์ทัศนศิลป์

3. ความขัดแย้งทางความคิดที่ปรากฏในผลงานการวิจารณ์ทัศนศิลป์มีวิวัฒนาการที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันกับสภาพความเป็นไปของสังคมแต่ละช่วงตอน

4. ความขัดแย้งทางความคิดที่ปรากฏในผลงานการวิจารณ์มีระดับของความรุนแรงอยู่หลายระดับโดยถ้าความคิดมีลักษณะที่เป็นตัวแทนทางเชื้อชาติ ระบบการเมืองการปกครอง ศาสนา ปรัชญาความเชื่อ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ตลอดจนเพื่อการรักษารัฐภายในสังคมเหล่านั้นล้วนมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิดที่ปรากฏในผลงานการวิจารณ์ทัศนศิลป์ที่รุนแรง

5. จากความขัดแย้งทางความคิดที่ปรากฏในผลงานการวิจารณ์ของวงการทัศนศิลป์ตั้งแต่หลังเหตุการณ์สงครามโลก ครั้งที่ 2 จนถึง พ.ศ. 2531 ไม่เพียงแต่จะสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ศิลป์ของประเทศไทยในแต่ละช่วงตอนแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของการวิจารณ์ทางด้านทัศนศิลป์อีกด้วย

6. ผลจากความขัดแย้งทางความคิดที่ปรากฏในผลงานการวิจารณ์ส่วนหนึ่งส่งผลทำให้วงการทัศนศิลป์เกิดความเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทางที่พึงประสงค์มากขึ้น และความขัดแย้งทางความคิดที่ปรากฏในผลงานการวิจารณ์ของวงการทัศนศิลป์ตั้งแต่หลังเหตุการณ์สงครามโลก ครั้งที่ 2 จนถึง พ.ศ. 2531 ล้วนเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการทางศิลปะแขนงทัศนศิลป์ควบคู่กันไปกับความเปลี่ยนแปลง และวิวัฒนาการทางสังคมอย่างแยกไม่ออก

ปริญญานิพนธ์ ปีการศึกษา 2533

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กุลนิษัฏ์ สอนวิทย์ (2534 : 80 – 81) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนวิชาชีพประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนวิชาชีพประเภทวิชาศิลปหัตถกรรมในด้านต่าง ๆ ปรากฏดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการอธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับหลักการและจุดมุ่งหมายในโครงสร้างของหลักสูตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2530 ซึ่งครูผู้สอนมีความต้องการอยู่ในระดับน้อย ส่วนความต้องการที่มีมากเป็นอันดับหนึ่งคือเรื่องการให้บริการทางด้านการจัดหาเอกสารหลักสูตรก่อนที่จะเปิดภาคเรียน รองลงมาคือ เรื่องการจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อกำหนดแผนการเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร

2. ด้านเนื้อหาวิชา ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการส่งเสริมให้ลาศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ทำการสอน ซึ่งครูผู้สอนมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการที่มีมากเป็นอันดับหนึ่งคือ เรื่องการให้บริการทางด้านการจัดหาเอกสารของคู่มือครูก่อนวันเปิดภาคเรียน รองลงมาคือ เรื่องการส่งเสริมให้เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาในด้านเนื้อหาวิชา

3. ด้านวิธีการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ซึ่งครูผู้สอนมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการที่มีมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ เรื่องการสนับสนุนโครงการทัศนศึกษาเพื่อดูงาน รองลงมาคือ เรื่องการให้บริการทางด้านการจัดหาหนังสือที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและเทคนิคการสอน

4. ด้านสื่อการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง และความต้องการที่มีมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ เรื่อง การบริการจัดทำรายการสื่อการสอนวิชาชีพลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้แก่ครูผู้สอน รองลงมาคือ เรื่องการสำรวจความต้องการในการใช้สื่อการสอน

5. ด้านการประเมินผล ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง และเรื่องที่มีความต้องการมากเป็นอันดับหนึ่งคือ เรื่องการแนะนำส่งเสริมให้มีการจัดทำข้อสอบมาตรฐานระดับสถานศึกษาหรือกลุ่มสถานศึกษา รองลงมาคือ เรื่องการแนะนำส่งเสริมให้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประเมินผล

บรรลือ กุลโชติ (2534 : 127 – 136) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเกณฑ์การตัดสินการประกวดศิลปะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินการประกวดศิลปะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ดังต่อไปนี้

1. ควรแจ้งรายละเอียดของเกณฑ์การตัดสินให้ผู้ประกวดรู้ล่วงหน้า
2. ควรแจ้งให้ชัดเจนว่าการตัดสินจะอิงเกณฑ์มาตรฐานของผู้เข้าประกวดหรือ

มาตรฐานของคณะกรรมการ

3. การเพิ่มหรือลดคะแนนในการตัดสินควรพิจารณาลดคะแนนสำหรับกรณีดังนี้
 - 3.1 การลอกเลียน
 - 3.2 การได้รับการชี้แนะจนสามารถเห็นเด่นชัด
4. ควรคัดงานที่ผิดกติกาออกในการขาดคุณสมบัติดังนี้
 - 4.1 ตรวจสอบพบว่าผู้เข้าประกวดไม่ได้ทำงานด้วยตนเอง
 - 4.2 ขนาดของภาพผิดจากที่กำหนดไว้มาก
 - 4.3 วาดภาพไม่ตรงตามหัวข้อ
 - 4.4 สื่อ วัสดุ เทคนิค และวิธีการผิดจากที่กำหนด
5. การตัดสินต้องพิจารณาจุดประสงค์ของการจัดประกอบด้วย
6. การตัดสินควรแบ่งเป็นการตัดสินขั้นต้นและการตัดสินขั้นสุดท้าย
7. เกณฑ์การตัดสินควรประกอบด้วยดังนี้
 - 7.1 ความถูกต้องตามกติกา ได้แก่
 - 7.1.1 วาดภาพตรงตามหัวข้อ
 - 7.1.2 ส่งงานที่ทำแล้วเสร็จทันกำหนด
 - 7.1.3 ขนาด เทคนิค สื่อวัสดุ กรอบภาพ และการจัดวางแนวภาพตรงตามที่กำหนด
 - 7.2 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่
 - 7.2.1 การสร้างเรื่องราวน่าสนใจมีแง่มุมมากกว่า และสลับซับซ้อนกว่า
 - 7.2.2 การจัดวางภาพน่าสนใจ
 - 7.2.3 การนำเทคนิควิธีการแปลกใหม่มาใช้
 - 7.3 ความสามารถด้านทักษะ ได้แก่
 - 7.3.1 การประสานสัมพันธ์ของภาพทั้งหมด
 - 7.3.2 การใช้สีที่เหมาะสมกลมกลืน และรู้จักเน้นจังหวะของสี
 - 7.3.3 การสร้างลักษณะผิวที่เหมาะสม
 - 7.3.4 การแก้ปัญหาช่องว่าง
 - 7.3.5 ความละเอียด ประณีต และเรียบร้อยของงาน
 - 7.3.6 การแสดงสัดส่วนของสิ่งต่าง ๆ ในภาพ

7.4 ความสามารถด้านการแสดงออก ได้แก่

7.4.1 สามารถแสดงออกถึงสิ่งบริสุทธิ์ที่ตนอยากจะแสดงออกได้

7.4.2 ผลงานที่มีคุณค่าทางสังคม และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

8. เกณฑ์ดังกล่าวควรให้ค่าคะแนนตามหัวข้อดังนี้

8.1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

8.2 ความสามารถด้านการแสดงออก

8.3 ความถูกต้องตามกติกา

8.4 ความสามารถด้านทักษะ

9. ค่าของคะแนนควรเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) เช่น 5, 4, 3,

2, 1

10. การให้ค่าคะแนนของเกณฑ์ทำได้ดังนี้

10.1 ควรกำหนดเฉพาะเกณฑ์หัวข้อใหญ่ ได้แก่

10.1.1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

10.1.2 ความสามารถด้านการแสดงออก

10.1.3 ความสามารถด้านทักษะ

10.1.4 ความถูกต้องตามกติกา

10.2 ควรแจกแจงรายละเอียดของเกณฑ์ในแต่ละข้อ ดังนี้

10.2.1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่

10.2.1.1 เรื่องราวน่าสนใจและสลับซับซ้อน

10.2.1.2 จัดวางภาพน่าสนใจ

10.2.1.3 เทคนิควิธีการแปลกใหม่

10.2.2 ความสามารถด้านการแสดงออก ได้แก่

10.2.2.1 แสดงออกถึงสิ่งที่ต้องการได้

10.2.2.2 ผลงานมีคุณค่าทางสังคม

10.2.3 ความสามารถด้านทักษะ ได้แก่

10.2.3.1 ความประสานสัมพันธ์ของภาพ

10.2.3.2 การใช้สี

10.2.3.3 การสร้างลักษณะผิว

10.2.3.4 การแก้ปัญหาช่องว่าง

10.2.3.5 ความละเอียด และประณีต

10.2.3.6 สัดส่วน

10.2.4 ความถูกต้องตามกติกา ได้แก่

10.2.4.1 ตรงตามหัวข้อ

10.2.4.2 งานแล้วเสร็จ

10.2.4.3 ขนาด สื่อวัสดุ กรอบแนวภาพตรงตามที่กำหนดไว้

11. กรณีที่ต้องการให้เป็นคะแนนดิบ เกณฑ์จึงควรมีอัตราส่วนความมากน้อยของคะแนนเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

11.1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

11.2 ความสามารถด้านการแสดงออก

11.3 ความสามารถด้านทักษะ

11.4 ความถูกต้องตามกติกา

12. งานของผู้ประกวดที่ผ่านการตัดสินใจไม่ควรต่ำกว่าวุฒิภาวะของวัยตามทฤษฎีพัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะของเด็กตามทฤษฎีของโลเวนเฟลด์

13. การตัดสินขั้นต้นควรกระทำมากกว่า 1 รอบ

14. การตัดสินขั้นต้น ควรกระทำโดยวิธีดังนี้

14.1 อภิปราย

14.2 เลือกหยิบภาพที่ชอบตามจำนวนที่กำหนด

14.3 ลงคะแนนเสียง

14.4 ใช้แบบรายการให้คะแนน

15. ทฤษฎีพัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะตามวุฒิภาวะของเด็ก ควรจะนำมาพิจารณาในการตัดสินขั้นต้น

16. การตัดสินขั้นสุดท้ายควรกระทำโดยวิธี ดังนี้

16.1 อภิปราย

16.2 ลงคะแนนเสียง

16.3 ใช้แบบรายการให้คะแนน

17. ผลของการตัดสินของคณะกรรมการถือเป็นมติ ไม่มีการอุทธรณ์จากผู้ประกวด

บรรลือ ขอรวมเดช (2534 : 93 – 97) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการสอน ศิลปะภาคปฏิบัติ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1.1 การวางแผนการสอน พบว่า มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.17$) โดยข้อที่มีการปฏิบัติบ่อยครั้งมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ การคำนึงถึงพื้นฐาน ความถนัด ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ในแต่ละบทเรียน ($\bar{X} = 4.42$) ส่วนข้อปฏิบัติบ่อยครั้งที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การจัดทำแผนบทเรียนสำหรับการสอนในแต่ละครั้ง ($\bar{X} = 3.64$)

1.2 สื่อการสอน พบว่า มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง โดยสื่อที่มีการใช้บ่อยครั้งมากที่สุดคือ เครื่องฉายสไลด์ ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมาคือ กระดานดำ และชอล์ค ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนสื่อที่มีการใช้น้อยที่สุด คือ เครื่องฉายภาพยนตร์ ($\bar{X} = 1.64$)

1.3 การดำเนินการสอน พบว่า มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.25$) โดยข้อที่มีการปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด คือ การให้คำแนะนำ ดิชม แก่ไข ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมา คือ การให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 3.14$)

1.4 วิธีการสอน พบว่า มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 3.86$) โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ การใช้การสอนแบบพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมา คือ การใช้การฝึกปฏิบัติภายในห้องปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนวิธีสอนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้การสอนแบบคณะ ($\bar{X} = 2.38$)

1.5 การประเมินผล พบว่า มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 3.99$) โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากเป็นประจำ คือ ใช้การวัดด้วยการตรวจผลงานที่มอบหมาย ($\bar{X} = 4.68$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ใช้การวัดด้วยการสัมภาษณ์ ($\bar{X} = 3.10$)

1.6 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล พบว่า มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.36$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.60$) ส่วนเกณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ($\bar{X} = 3.12$)

2. ปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ มีดังนี้

2.1 ปัญหาอันเนื่องมาจากผู้เรียน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) โดยข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ผู้เรียนขาดความขยันและเอาใจใส่อย่างจริงจัง

($\bar{X} = 3.88$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนไม่เชื่อคำแนะนำของอาจารย์ผู้สอน ($\bar{X} = 2.56$)

2.2 ปัญหาอันเนื่องมาจากผู้สอน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัญหาที่ผู้สอนต้องสอนหลายวิชาในแต่ละภาคเรียน ($\bar{X} = 4.20$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัญหาที่ผู้สอนไม่มีโอกาสเป็นเจ้าของวิชาใดวิชาหนึ่งในแต่ละภาคเรียน ($\bar{X} = 2.42$)

2.3 ปัญหาอันเนื่องมาจากการบริหาร พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.10$) โดยข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ งบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานของภาควิชา ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้สอนไม่มีส่วนร่วมในการเลือกวิชาที่สอน ($\bar{X} = 2.54$)

2.4 ปัญหาอันเนื่องมาจากหลักสูตร พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) โดยข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ขาดตำราเรียน ($\bar{X} = 3.52$) ส่วนข้อที่มีปัญหามานกลาง และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ หลักสูตรเดิมมีมาตรฐานแต่ถูกปรับปรุงให้เสียมาตรฐานไป ($\bar{X} = 2.70$)

2.5 ปัญหาอันเนื่องมาจากสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ พบว่า เป็นปัญหามาก ($\bar{X} = 4.11$) โดยข้อที่เป็นปัญหาในระดับมากที่สุด คือ ห้องเรียนศิลปะภาคปฏิบัติไม่เพียงพอ กับความต้องการ ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาน้อยที่สุด คือ ขาดความพร้อมด้านสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ ($\bar{X} = 3.66$)

บังอร จันคำ (2534 : 150 – 156) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาในด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ พบว่า
 - 1.1 ผู้บริหารมีความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของครูศิลปศึกษาในด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้ว่าคุณครูศิลปศึกษาได้ปฏิบัติจริง
 - 1.2 ครูศิลปศึกษามีความคาดหวังในด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ ของครูผู้สอนศิลปศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าที่ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าตนเองได้ปฏิบัติจริง

2. เปรียบเทียบการรับรู้ของครูศิลปศึกษากับผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 ด้านการเรียนการสอนจะไม่พบความแตกต่างเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษารับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่องการจัดทำโครงการสอนระยะสั้น การจัดทำแผนการสอนพร้อมกับการวางแผนการสอนก่อน และพบว่าผู้บริหารจะมีความคาดหวังในด้านการเรียนการสอนมากกว่าที่ครูศิลปศึกษาคาดหวังไว้

2.2 ด้านบุคลิกภาพ จะไม่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา และเมื่อได้พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษามีการรับรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ เรื่องยินดีรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น และพบว่าครูศิลปศึกษาจะมีความคาดหวังในด้านบุคลิกภาพมากกว่าที่ผู้บริหารคาดหวังไว้

2.3 ด้านงานบริการจะไม่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา แต่ผู้บริหารจะคาดหวังในบทบาทของครูผู้สอนศิลปศึกษาในด้านการบริการสูงกว่าที่ครูศิลปศึกษาคาดหวังไว้

3. เปรียบเทียบการรับรู้ของครูศิลปศึกษากับผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ มีข้อค้นพบดังนี้

3.1 ด้านการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา มีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยข้อที่มีการรับรู้แตกต่างกันมากที่สุด คือ ครูศิลปศึกษามีความกระตือรือร้นในการสอน รองลงมาคือ การสอนศิลปะให้เชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ และการสอนเนื้อหาเพิ่มเติม จากที่มีกำหนดในหนังสือเรียน และพบว่า ครูศิลปศึกษาจะรับรู้ว่าคุณภาพปฏิบัติงานจริงในด้านการเรียนการสอนสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้

3.2 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา มีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยข้อที่มีการรับรู้ที่แตกต่างกันมากที่สุด คือ ครูศิลปศึกษาเป็นผู้เฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ และพบว่าครูศิลปศึกษารับรู้ว่าคุณภาพปฏิบัติงานจริงในด้านบุคลิกภาพสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้

3.3 ด้านงานบริการ พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในด้านการบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยข้อที่ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษามีการรับรู้ที่แตกต่างกันมากที่สุด คือ การช่วยเหลือเพื่อนครูในโรงเรียนเกี่ยวกับงานด้านศิลปะ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปะและ

วัฒนธรรมในโรงเรียน และการช่วยเหลืองานด้านศิลปะของโรงเรียน และพบว่า ครูศิลปศึกษาจะรับรู้ว่าตนเองได้ปฏิบัติงานจริงในตำแหน่งงานบริการสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้

ปัญหา เทพสิงห์ (2534 : 72 – 80) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะในวิทยาลัยครู โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของอาจารย์ศิลปะในวิทยาลัยครูเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องมีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านปัญหาของการศึกษาต่อเนื่อง อาจารย์ศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการศึกษาต่อเนื่องอยู่ในระดับที่เห็นด้วยเพียงเรื่องเดียว คือ การเพิ่มรายจ่ายให้สูงขึ้น และปัญหาที่อยู่ในระดับไม่แน่ใจ คือ โอกาสในการสอบคัดเลือกได้มีน้อย และเงินทุนสนับสนุนให้ศึกษาต่อมีไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่อาจารย์ไม่เห็นด้วยคือ การไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารเท่าที่ควร

1.2 ด้านสภาพการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการของอาจารย์ศิลปะในวิทยาลัยครู โดยอาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วย และที่วิทยาลัยครูได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ เรื่องการสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะได้ศึกษาต่อในสาขาที่เกี่ยวข้องศิลปะหรือศิลปศึกษาเพื่อให้มีปริญญาสูงขึ้น และการสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะได้ศึกษาต่อตามสาขาวิชาที่กำลังสอนอยู่ในปัจจุบัน ส่วนอาจารย์ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่ไม่เห็นด้วยและวิทยาลัยครูได้ปฏิบัติน้อย คือ เรื่องการช่วยหาทุนสนับสนุนให้อาจารย์ได้ไปศึกษาต่อทางด้านศิลปะในต่างประเทศ

1.3 ด้านสภาพการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการของอาจารย์ศิลปะในวิทยาลัยครู โดยอาจารย์ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วย และวิทยาลัยครูได้ปฏิบัติมากในเรื่อง การสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอกหรือชุมชน เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะไปประชุม อบรมหรือสัมมนาทางศิลปะหรือศิลปศึกษา และการจัดโครงการให้อาจารย์ได้รู้เกี่ยวกับการทำวิจัยทางศิลปะหรือศิลปศึกษา ส่วนอาจารย์ศิลปะมีความคิดเห็นที่อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยและวิทยาลัยครูได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ เรื่องการสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะไปศึกษาดูงานศิลปะหรือศิลปศึกษายังต่างประเทศ

1.4 ด้านความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง พบว่า อาจารย์มีความเห็นด้วย และมีความต้องการเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในระดับมาก

ทุกเรื่อง โดยการศึกษาแบบต่อเนื่องที่เป็นทางการอาจารย์ศิลปะต้องการให้วิทยาลัยครูปฏิบัติมากในเรื่องการสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะได้ศึกษาต่อตามสาขาวิชาที่กำลังสอนอยู่ในปัจจุบัน การสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะศึกษาต่อในสาขาที่เกี่ยวกับศิลปะหรือศิลปศึกษาเพื่อให้มีปริญญาสูงขึ้น และการสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะเข้ารับการอบรมทางศิลปะในระยะสั้นเพื่อรับวุฒิบัตร ส่วนการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ พบว่า อาจารย์ศิลปะต้องการให้วิทยาลัยครูปฏิบัติมากในเรื่องการสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะไปศึกษาดูงานศิลปะหรือศิลปศึกษายังต่างประเทศ การสนับสนุนให้อาจารย์ศิลปะไปประชุม อบรมหรือสัมมนาทางวิชาการทางด้านศิลปะหรือศิลปศึกษา และการจัดโครงการให้ความรู้แก่อาจารย์ศิลปะเกี่ยวกับการทำวิจัยทางศิลปะหรือศิลปศึกษา

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องระหว่างอาจารย์ศิลปะในวิทยาลัยครูทั้งในส่วนกลาง และในส่วนภูมิภาค พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน

พรเทพ เลิศเทวศิริ (2534 : 114 – 120) ได้ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบในการออกแบบของเล่นเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับหลักการแบ่งประเภทของเล่นเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยว่าควรแบ่งตามพฤติกรรม และพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก ส่วนหัวข้อขององค์ประกอบในการออกแบบของเล่นเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีดังต่อไปนี้

1. ความปลอดภัย โดยพิจารณาถึงการเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสม แข็งแรงได้มาตรฐาน และไม่มีสารพิษเจือปน
2. โครงสร้างและประโยชน์ใช้สอย โดยพิจารณาถึงลักษณะและวิธีการเล่นที่ชัดเจน ความเรียบร้อย ไม่ซับซ้อน และรูปแบบการเล่นควรง่ายต่อการเข้าใจ และไม่ยากเกินความสามารถของเด็ก
3. จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก โดยพิจารณาถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม พฤติกรรมในแต่ละวัยของเด็ก และระดับความสามารถของเด็ก
4. วัสดุ ควรเป็นไม้ ไม้อัด ผ้า กระดาษ พลาสติก โดยการศึกษาถึงการเลือกให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเล่น พฤติกรรม และพัฒนาการการเรียนรู้ในแต่ละวัยของเด็ก ความปลอดภัย แข็งแรงและทนทาน

5. รูปร่างและรูปทรง โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการเล่นและการเรียนรู้ลักษณะการใช้งาน วัยและพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก
6. กรรมวิธีการผลิต โดยพิจารณาถึงขั้นตอนในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และง่ายต่อการผลิตชิ้นส่วน
7. พื้นผิว การกำหนดพื้นผิวของเล่นควรพิจารณาถึงลักษณะการเล่นหรือการใช้งานความปลอดภัย รูปแบบ ของเล่น และวัสดุที่นำมาใช้ในการผลิต
8. สี โดยพิจารณาถึงความปลอดภัยจากสารพิษในเนื้อสี ใช้สีที่มีความชัดเจนไม่คลุมเครือ เพื่อให้เด็กได้จดจำสีได้อย่างถูกต้อง ความสวยงามตามวัย พฤติกรรม และพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก
9. ขนาด โดยพิจารณาถึงพฤติกรรม และพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก ลักษณะการเล่น สัดส่วนทางกายภาพของเด็ก และลักษณะข้อจำกัดของวัสดุที่จะนำมาผลิต
10. น้ำหนัก โดยพิจารณาจากวัสดุ วัตถุประสงค์ ของการออกแบบและขนาดของเล่น ซึ่งสัมพันธ์กับน้ำหนัก
11. ลวดลาย และภาพประกอบบนของเล่น โดยพิจารณาจากความปลอดภัยจากสีที่ใช้ในการพิมพ์ หรือระบายบนของเล่น ภาพประกอบที่เรียบง่าย ชัดเจน และมีสัดส่วนของภาพหรือลวดลายที่สัมพันธ์กับสัดส่วนของของเล่น
12. สภาพแวดล้อม คติความเชื่อ และวัฒนธรรม โดยศึกษาถึงวิธีการเรียนรู้ของเด็กในสังคมนั้น ๆ สภาพเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยต่อผู้บริโภค และวิถีการดำรงชีวิตของผู้บริโภคตามแต่ละท้องถิ่น

พิภพ ปิติ (2534 : 97 – 100) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาที่ต้องมีการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครูผู้สอนในด้านต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการเตรียมการสอน พบว่า ครูประสบปัญหาอยู่ในระดับมากเกือบทุกเรื่อง โดยเรื่องที่ครูประสบปัญหาในระดับมากที่สุด คือ เรื่องความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมกับเวลาที่สอน ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ เรื่องความรู้และทักษะพื้นฐานทางศิลปะ ($\bar{X} = 4.29$) ส่วนเรื่องที่ประสบปัญหาในระดับปานกลาง คือ เรื่องการทำโครงการสอนระยะยาว ($\bar{X} = 3.27$)

1.2 ด้านวิธีสอนและเทคนิคการสอน พบว่า ครูประสบปัญหาในระดับมากเกือบทุกเรื่อง และเรื่องที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ เรื่องการจูงใจให้นักเรียนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือ เรื่องจิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 4.25$) ส่วนเรื่องที่ประสบปัญหาระดับปานกลาง คือ เรื่องการนำเข้าสู่บทเรียน ($\bar{X} = 3.43$)

1.3 ด้านวัสดุและสื่อการสอน พบว่า ครูประสบปัญหาอยู่ในระดับมากเกือบทุกเรื่อง โดยเรื่องที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ เรื่องความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาคือ เรื่องการประยุกต์วัสดุท้องถิ่น และวัสดุเหลือใช้มาผลิตสื่อการสอน ($\bar{X} = 4.13$) ส่วนเรื่องที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ เรื่องการเก็บรักษาวัสดุ และสื่อการสอน ($\bar{X} = 3.34$)

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ครูประสบปัญหาในระดับมากทุกเรื่อง โดยเรื่องที่ประสบปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เรื่องการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาคือ วิธีการกำหนดระดับคะแนนในการวัดผลการเรียน ($\bar{X} = 4.10$)

2. ความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปะศึกษาของครูผู้สอนในด้านต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการเตรียมการสอน พบว่า ครูมีความต้องการอยู่ในระดับมากเกือบทุกเรื่อง โดยเรื่องที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดคือ เรื่องความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมกับเวลาที่สอน ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ เรื่องความรู้ และทักษะพื้นฐานทางศิลปะ ($\bar{X} = 4.30$) ส่วนความต้องการที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ เรื่องการทำโครงการสอนในระยะยาว ($\bar{X} = 3.32$)

2.2 ด้านวิธีสอนและเทคนิคการสอน พบว่า ครูมีความต้องการอยู่ในระดับมากเกือบทุกเรื่อง โดยเรื่องที่มีความต้องการมากที่สุด คือ เรื่องการจูงใจให้นักเรียนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ เรื่องจิตวิทยาและพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนเรื่องที่เป็นความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ เรื่องการนำเข้าสู่บทเรียน ($\bar{X} = 3.46$)

2.3 ด้านวัสดุและสื่อการสอน พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพในด้านวัสดุและสื่อการสอนอยู่ในระดับมากเกือบทุกเรื่อง โดยเรื่องที่มีความต้องการมากที่สุด คือ เรื่องความรู้ และทักษะในการผลิตสื่อการสอน ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาคือ การประยุกต์วัสดุ

ท้องถิ่น วัสดุราคาถูก และวัสดุเหลือใช้มาผลิตสื่อการสอน ($\bar{X} = 4.15$) ส่วนเรื่องที่เป็นความต้องการที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ เรื่องการเก็บรักษาวัสดุและสื่อการสอน ($\bar{X} = 3.48$)

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ครูมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทุกเรื่อง โดยเรื่องที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เรื่องการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาคือ วิธีการกำหนดระดับคะแนนในการวัดผลการเรียน ($\bar{X} = 4.15$)

ภาวนา ไชยสมบูรณ์ (2533 : 82 – 88) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้ประกอบการและครูเกี่ยวกับคุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขางานออกแบบพาณิชยศิลป์ คณะวิชาศิลปประยุกต์ ในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของผู้ประกอบการโดยรวม พบว่า ในด้านคุณลักษณะส่วนตัวและด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งค่อนข้างไปทางมาก สำหรับในรายด้านพบว่า ด้านคุณลักษณะส่วนตัวและด้านการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความคิด อารมณ์ ลักษณะนิสัย จริยธรรม และคุณธรรม ความรู้ทางวิชาชีพและทักษะ จะอยู่ในระดับความเห็นด้วยมาก ส่วนลักษณะส่วนตัวของนักศึกษาฝึกงานในรายข้อเกี่ยวกับความคิด พบว่า การเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมาคือ เรื่องลักษณะนิสัยการเป็นผู้มีความอดทนในการทำงานหนักเอาเบาสู้ ($\bar{X} = 4.47$) และน้อยที่สุด คือ เรื่องเกี่ยวกับอารมณ์การเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะรู้จักยั้งคิด ($\bar{X} = 4.17$)

2. คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของครูโดยส่วนรวมทั้งทางด้านคุณลักษณะส่วนตัวและคุณลักษณะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นจะอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก สำหรับรายข้อ พบว่า ด้านคุณลักษณะส่วนตัว และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความคิด ลักษณะนิสัย มนุษยสัมพันธ์ อารมณ์ และคุณธรรม ความรู้ทางวิชาชีพ และทักษะจะอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก ส่วนในรายข้อพบว่า ข้อที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยการเป็นผู้รักษาเวลาจะมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมาคือ เรื่องเกี่ยวกับความคิดการเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.68$) และน้อยที่สุด คือ เรื่องเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ คือ การเป็นผู้มีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น ($\bar{X} = 4.42$)

3. ผู้ประกอบการและครูมีความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะคุณลักษณะส่วนตัวของนักศึกษา

ด้านบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย มนุษยสัมพันธ์ และอารมณ์ โดยครูมีความคาดหวังสูงกว่าผู้ประกอบการ ส่วนคุณลักษณะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น พบว่า ครูผู้สอนมีความคาดหวังสูงกว่าผู้ประกอบการทุกกรณี

4. สรุปการลำดับความสำคัญของคุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

4.1 ด้านคุณลักษณะส่วนตัว พบว่า ผู้ประกอบการคาดหวังอันดับแรกคือ เรื่องการเป็นผู้มีความอดทนในการทำงานหนักเอาเบาสู้ ส่วนครูคาดหวังอันดับแรก คือ เรื่องการเป็นผู้รักษาเวลาในการทำงาน

4.2 ด้านคุณลักษณะในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในด้านความคิด พบว่า ผู้ประกอบการคาดหวังอันดับแรกคือ เรื่องการเป็นผู้มีใจกว้างและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนครูคาดหวังอันดับแรก คือ เรื่องการเป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

4.3 ด้านลักษณะนิสัย พบว่า ผู้ประกอบการคาดหวังอันดับแรกคือ เรื่องการเป็นผู้มีความขยัน จริงจ้งกับงาน ส่วนครูคาดหวังอันดับแรก คือ การเป็นผู้ที่ตรงเวลาในการทำงาน

มนัส อารีรอบ (2534 : 102 – 105) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต โดยส่วนรวมมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนคะแนนวินัยในตนเองโดยเฉลี่ยเมื่อจำแนกตามคุณลักษณะ พบว่า

1.1 คุณลักษณะที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 19.19$) รองลงมาคือ มีความซื่อสัตย์ จริงใจ มีเหตุผล ($\bar{X} = 18.57$) มีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 18.55$) และมีความอดทน ($\bar{X} = 16.97$) ตามลำดับ

1.2 คุณลักษณะที่มีความรู้สึกรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 16.33$) รองลงมาคือ มีความตั้งใจจริง ใจคอมั่นคง ($\bar{X} = 16.09$) และมีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 14.88$) ตามลำดับ

1.3 คุณลักษณะความเป็นผู้นำ จะมีระดับต่ำที่สุด ($\bar{X} = 14.31$)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่จำแนกตามเพศ และระดับชั้นปีพบว่า

2.1 นิสิตชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ทั้งชายและหญิง ไม่แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นคุณลักษณะด้านที่มีความตั้งใจจริง และใจคอมั่นคงของนิสิตชายที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 นิสิตชั้นปีที่ 3 และนิสิตชั้นปีที่ 4 ไม่แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นคุณลักษณะด้านที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผลของนิสิตชั้นปีที่ 3 ที่แสดงความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับที่ต่ำระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เมื่อเปรียบเทียบวินัยในตนเองของนิสิตที่จำแนกตามเพศและระดับชั้นปีที่แตกต่างกันพบว่า

3.1 นิสิตชายและนิสิตหญิงมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตหญิงมีวินัยในตนเองสูงกว่านิสิตชาย

3.2 นิสิตชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาลียา กองสุข (2534 : 105 – 110) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูศิลปะในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูศิลปะเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษาในด้านต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผล พบว่า โดยส่วนรวมครูศิลปะมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ส่วนความคิดเห็นในระบบไม่แน่ใจ คือ ผู้บริหารฝ่ายวิชาการเป็นผู้ที่ควรลงมติในการประชุมกลุ่มโรงเรียนเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา และครูศิลปะสามารถประเมินพฤติกรรมของนักเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ทุกข้อ

1.2 ด้านการสร้างแบบทดสอบ พบว่า โดยส่วนรวมครูศิลปะมีความเห็นในระดับเห็นด้วย และความเห็นในระดับไม่แน่ใจคือ ครูศิลปะมีคู่มือ ตำรา เอกสาร อุปกรณ์การพิมพ์ และอัดสำเนา พร้อมคู่มือเก็บรักษาแบบทดสอบเพียงพอแล้ว ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับไม่เห็นด้วย คือ ครูศิลปะควรสร้างข้อทดสอบเพื่อวัดพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ในลักษณะข้อสอบปรนัยเพียงอย่างเดียว

1.3 ด้านวิธีการประเมินผล พบว่า โดยส่วนรวมครูศิลปะมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งความเห็นในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่งคือ ครูศิลปะควรวัดผลโดยการให้นักเรียนปฏิบัติงาน และครูศิลปะควรประเมินผลวิชาศิลปะศึกษาโดยใช้อัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียนกับปลายภาคเรียนเป็น 60 : 40 และ 80 : 20 ส่วนความคิดเห็นในระดับที่ไม่เห็นด้วยคือ ครูศิลปะควรประเมินผลโดยใช้อัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียนกับปลายภาคเรียนเป็น 50 : 50

1.4 ด้านการตัดสินผลการเรียน พบว่า โดยส่วนรวมครูศิลปะมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย และความคิดเห็นที่อยู่ในระดับไม่แน่ใจคือ นักเรียนที่ได้ผลการเรียนเป็นศูนย์ในรายวิชาบังคับศิลปศึกษาควรได้รับการอนุมัติให้จบการศึกษาได้ ถ้ามีคุณสมบัติอื่น ๆ ครบถ้วน

2. ข้อเสนอแนะของครูศิลปะเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปะศึกษาในด้านต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผล พบว่า ครูศิลปะให้ความเห็นว่า ควรมีคู่มือประกอบการใช้ระเบียบการประเมินผล และในระเบียบการประเมินผลควรมีคำอธิบายขั้นตอนการปฏิบัติอย่างละเอียดและชัดเจน นอกจากนี้ควรปรับปรุงระเบียบการประเมินผลให้สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของวิชาศิลปะศึกษาและมีความยืดหยุ่นได้ในทางปฏิบัติ

2.2 ด้านการสร้างแบบทดสอบ พบว่า ครูศิลปะมีความเห็นว่าควรกระตุ้นให้ครูศิลปะได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างแบบทดสอบ และควรสร้างแบบทดสอบในหลาย ๆ แบบ พร้อมทั้งให้มีเครื่องมือในการสร้างแบบทดสอบที่มีรูปภาพประกอบด้วย

2.3 ด้านวิธีการประเมินผล พบว่า ครูศิลปะให้ความคิดเห็นว่าควรเน้นการประเมินผลภาคปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี โดยใช้วิธีการประเมินผลให้สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของวิชาศิลปะศึกษา และใช้อัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียนกับปลายภาคเรียน 70 : 30 สำหรับวิชาบังคับและวิชาเลือกในบางรายวิชา ส่วนรายวิชาที่เน้นการเรียนภาคปฏิบัติมากควรให้คะแนนเป็น 80 : 20

2.4 ด้านการตัดสินผลการเรียน พบว่า ครูศิลปะให้ความคิดเห็นว่า ไม่ควรตัดสินผลการเรียนโดยให้ระบบผลการเรียนเป็นศูนย์ หรือตกในกรณีที่นักเรียนมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานพอสมควรแล้ว ควรจะให้โอกาสสอบแก้ตัวได้เพียงครั้งเดียวในช่อก่อนปิดภาคเรียน และควรจะพิจารณาพื้นฐานการเรียนเดิมของผู้เรียนประกอบการตัดสินผลการเรียน

วรรณิ มณฑารักษ์ (2534 : 158 – 166) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของประชาชนกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย นักศึกษามีความเห็นโดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่เห็นด้วยอย่างยิ่งคือ ควรปลูกฝังค่านิยมเรื่องการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยให้แก่เด็กในแต่เยาว์วัย ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับไม่แน่ใจคือ ศิลปกรรมไทยมิใช่เป็นสมบัติของคนไทย แต่เป็นสมบัติของโลก จึงต้องอนุรักษ์ไว้

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย พบว่า ข้อที่นักศึกษามีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด คือ มนุษย์เป็นผู้ทำลายโบราณสถาน และศิลปโบราณวัตถุมากกว่าภัยธรรมชาติหรือภัยจากพืชและสัตว์ และข้อที่มีระดับความคิดเห็นไม่แน่ใจคือ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในบริเวณโบราณสถาน เช่น การสร้างถนน การสร้างสวน จัดเป็นการทำลายหลักฐานทางวิชาการ และการปั้นเติมแต่งลวดลายปูนปั้นที่ชำรุดให้กลับสมบูรณ์ จัดเป็นการเสริมความงามแก่โบราณสถาน ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยคือ การจัดสร้างที่เก็บศิลปโบราณวัตถุ และชิ้นส่วนของโบราณสถานไว้ในเขตของโบราณสถาน จะทำให้มีคุณค่ากว่าที่จะจัดสร้างไว้ในที่อื่น

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมและเผยแพร่การอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย นักศึกษามีความเห็นโดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ถ้าประเทศไทยไม่มีศิลปกรรมไทยจะทำให้ชาวต่างชาติไม่รู้จักประเทศไทย ส่วนข้อที่เห็นไม่แน่ใจคือ สถานศึกษาด้านศิลปะเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยน้อยกว่าศิลปะในสาขาอื่น และบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มีน้อยเกินไปจนไม่สามารถถ่ายทอด หรือให้การศึกษากับประชาชนได้

4. ความคิดเห็นในแง่บทบาทของนักศึกษาต่อการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย นักศึกษามีความเห็นพ้องกันว่านักศึกษาควรจะมีบทบาทในการช่วยดูแล รักษา สนับสนุน และให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย พร้อมกับช่วยส่งเสริม และให้ความรู้กับประชาชนทั่วไปให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย

สังคม ทองมี (2534 : 126 – 135) ได้ทำวิจัยเรื่องทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา และผู้ใช้หลักสูตรที่มีต่อวิชาศิลปศึกษา ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โดยส่วนรวม พบว่า ผู้บริหารมีความเห็นด้วย ส่วนครูศิลปศึกษามีความเห็นไม่แน่ใจ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความเห็นด้วยทุกข้อ ส่วนครูศิลปศึกษามีความเห็นไม่แน่ใจเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเรื่องจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ว่าเพื่อให้เห็นความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม และรู้จักรักษาไว้เพื่อเป็นมรดกสืบทอดต่อไป ซึ่งครูศิลปศึกษามีความเห็นด้วย และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา โดยส่วนรวมแล้วพบว่ามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เกือบทุกข้อยกเว้นข้อที่ว่าเพื่อให้สามารถใช้ศิลปะพัฒนาจิตใจ บุคลิกและรสนิยม ซึ่งพบว่ามีความเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรศิลปศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีดังนี้

2.1 ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือเห็นด้วย ยกเว้นข้อที่ว่าโรงเรียนได้สำรวจความต้องการของชุมชนและแหล่งทรัพยากรก่อนเปิดสอนวิชาศิลปศึกษา ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นไม่แน่ใจ ส่วนครูศิลปศึกษามีความเห็นในระดับไม่แน่ใจข้อที่ว่า โรงเรียนได้เปิดสอนรายวิชาด้านศิลปศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันคือ เห็นด้วย ยกเว้นข้อที่ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรใช้วิธีสอนแบบใช้แบบเรียนเป็นหลัก ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นไม่แน่ใจ ส่วนครูศิลปศึกษามีความเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นข้อที่ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรใช้วิธีการสอนแบบใช้แบบเรียนเป็นหลัก และในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรใช้วิธีสอนโดยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ ซึ่งครูศิลปศึกษามีความเห็นไม่แน่ใจ

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันคือ เห็นด้วย ยกเว้น ข้อที่ว่าครูศิลปศึกษาควรจะศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา ซึ่งผู้บริหารเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ครูศิลปศึกษามีความเห็นด้วยในทุกข้อ

3. ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 มีดังนี้

3.1 ปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ ไม่แน่ใจ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา มีความเห็นไม่แน่ใจในทุกข้อ เช่นเดียวกัน

3.2 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา มีความเห็นไม่แน่ใจในทุกข้อ

3.3 ปัญหาในด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ผู้บริหารมีความเห็นไม่เห็นด้วย ส่วนครูศิลปศึกษา มีความเห็นไม่แน่ใจ ซึ่งผู้บริหารไม่เห็นด้วยในเรื่องโรงเรียนมีเอกสาร และเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ และโรงเรียนมีอุปกรณ์สำหรับจัดทำเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ ส่วนครูศิลปศึกษา มีความเห็นไม่แน่ใจเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ว่าครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลตามแนวของหลักสูตร ซึ่งครูศิลปศึกษา มีความเห็นที่ไม่เห็นด้วย

4. ด้านหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรผู้เชี่ยวชาญมีทัศนะว่าหลักการและจุดมุ่งหมายที่วางไว้ดีแล้ว ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ส่วนนักวิชาการมีทัศนะว่าหลักการของหลักสูตรดี ส่วนจุดมุ่งหมายชัดเจนดี และสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้

5. ด้านโครงสร้างของหลักสูตรผู้เชี่ยวชาญมีทัศนะว่า การที่หลักการของหลักสูตรมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพคนนั้นจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสมากจึงเป็นผลให้โครงสร้างของหลักสูตรต้องปรับลดคาบเวลาลงไป ซึ่งไม่ใช่ปัญหาสำคัญ เพราะหลักสูตรจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้อยู่ที่การจัดการเรียนการสอน ส่วนนักวิชาการมีทัศนะว่าโครงสร้างหลักสูตรยังไม่เหมาะสมและไม่เห็นด้วยที่จะบูรณาการเอาวิชาทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์เข้าไว้เป็นวิชาเดียวกัน เพราะมีความแตกต่างกันมาก

6. ด้านการจัดรายวิชาผู้เชี่ยวชาญมีทัศนะว่าเหมาะสมดีแล้ว ซึ่งโครงสร้างรายวิชาบังคับแกนจะมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอันนำไปสู่ความเข้าใจในคุณค่าศิลปวัฒนธรรม ส่วนนักวิชาการมีทัศนะว่าวิชาบังคับแกนมีเนื้อหามากเกินกว่าเวลาเรียนที่กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

7. ด้านการสอนผู้เชี่ยวชาญมีทัศนะว่าควรต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของวิชาว่าสอนอย่างไรจึงจะบรรลุจุดประสงค์ ซึ่งอาจต้องอาศัยสื่อการสอนที่ช่วยแก้ปัญหาในด้านคาบเรียนเข้าช่วยแก้ไขปัญหานั้น ส่วนนักวิชาการมีทัศนะว่าจำเป็นต้องเน้นกระบวนการสอนเป็นสำคัญเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการ

8. ด้านการจัดและประเมินผล พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการมีทัศนะตรงกันว่า การวัดผลและการประเมินผลในวิชาแกนบังคับน่าจะเป็นปัญหาเพราะว่าความแตกต่างในธรรมชาติของแต่ละวิชา และความแตกต่างของครูผู้สอนที่มุ่งเน้นการวัดผลและประเมินผลที่แตกต่างกันออกไป

9. ผู้บริหารมีทัศนะว่าสาเหตุที่ครูศิลปศึกษาไม่ยอมรับหลักสูตรก็เนื่องมาจากครูศิลปศึกษาไม่เข้าใจทักษะกระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนครูศิลปศึกษามีทัศนะว่าเนื่องมาจากครูศิลปศึกษาได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรที่ไม่ชัดเจนและถูกต้อง

อริยพร สมจิตต์ (2534 : 138 – 143) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษาหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี เกี่ยวกับการศึกษาในหลักสูตรศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านสาเหตุที่เลือกเข้าศึกษาในสาขาศิลปศึกษา พบว่า นักศึกษาในหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันยกเว้นข้อที่ว่าได้ตัดสินใจเลือกเรียนด้วยตนเองอย่างแน่นอน เลือกเรียนเพราะบังเอิญผ่านการสอบคัดเลือก และเล็งเห็นคุณค่าของจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ซึ่งเป็นความเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านการเรียนการสอน พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี มีความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ว่ากลุ่มวิชาบังคับครอบคลุมเนื้อหาหลักที่สำคัญเหมาะสมดีแล้ว ควรมีการฝึกสอนเพื่อให้มีประสบการณ์ในการสอน และอาจารย์ควรมีบทบาทที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ซึ่งพบว่ามีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านความพร้อมของหลักสูตรในการประกอบอาชีพ พบว่า นักศึกษาในหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี มีความเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ว่ารับราชการทั่ว ๆ ไป ครูศิลปะและศิลป์ ซึ่งพบว่ามีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ด้านแนวโน้มในการเลือกอาชีพ พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี มีความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ว่าเป็นงานที่มั่นคง เจริญก้าวหน้า ซึ่งพบว่ามีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ด้านแนวโน้มในการศึกษาต่อ พบว่า นักศึกษาในหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ว่าศึกษาต่อในสถาบันของรัฐ ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษาในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งพบว่ามีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. นักศึกษาในหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี มีข้อเสนอแนะว่าอาจารย์ควรมีความยุติธรรมยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษาและควรส่งเสริมการทำงานและการแสดงออก นอกจากนั้นวิธีการสอนควรจะปรับปรุงให้น่าสนใจและทันสมัยอยู่เสมอ และในด้านของหลักสูตรก็ควรเพิ่มเวลาเรียนในการปฏิบัติงาน เพิ่มวิชาบังคับ ซึ่งนักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดความสนใจ และควรเชิญอาจารย์พิเศษที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขามาสอน ส่วนในด้านของเนื้อหาของหลักสูตรควรจะเน้นภาคปฏิบัติให้มากขึ้นเพื่อให้ นักศึกษามีประสบการณ์ตรง และควรให้ข้อมูลการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพแก่นักศึกษาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาออกไป

ัญชลี เปล่งวิทยา (2533 : 180 – 189) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาเนื้อหา รายวิชาการพิมพ์ผ่านตะแกรงบนพื้นราบสำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา โปรแกรมวิชา ศิลปการพิมพ์ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ สหวิทยาลัยอีสานใต้ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. อาจารย์มีความคิดเห็นว่าการเรียนการสอนวิชาการพิมพ์ผ่านตะแกรงบนพื้นราบ ในสภาพปัจจุบันส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีเฉพาะในด้านเนื้อหา รายวิชา และในด้านการประเมินผลที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งควรจะต้องให้มีการปรับปรุงในระดับมากที่สุด

2. นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการเรียนการสอนวิชาการพิมพ์ผ่านตะแกรงบนพื้นราบในสภาพปัจจุบันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกประการ ส่วนสภาพที่ต้องการให้มีการปรับปรุงในอนาคตต้องการให้มีการปรับปรุงในระดับมากทุกรายการ โดยเฉพาะในด้าน เนื้อหารายวิชาที่ต้องการให้มีการปรับปรุงในระดับมากที่สุด

3. นักศึกษาที่เรียนสำเร็จจากโปรแกรมวิชาศิลปการพิมพ์ไปแล้วมีความเห็นว่าการเรียนการสอนวิชาการพิมพ์ผ่านตะแกรงบนพื้นราบ ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ

ปานกลาง ส่วนสภาพที่ต้องการให้มีการปรับปรุงในอนาคตคือต้องการให้ปรับปรุงในระดับมากทุกรายการ โดยเฉพาะในด้านแหล่งค้นคว้าที่ต้องการให้ปรับปรุงอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบของเนื้อหารายวิชาในด้านจุดประสงค์ของการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติให้เห็นความแตกต่างของหมึกพิมพ์ที่พิมพ์ลงบนวัสดุพื้นราบประเภทต่าง ๆ และสามารถอธิบายและปฏิบัติการใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ได้อย่างมีคุณภาพ และในด้านของเนื้อหาที่มีความสำคัญได้แก่ ความรู้ในเรื่องลักษณะผลงานการพิมพ์ผ่านตะแกรงบนพื้นราบ ผ้าสกรีน ยางปาด การทำต้นแบบโดยการถ่ายฟิล์ม และการทำแม่พิมพ์โดยวิธีการใช้แสง ส่วนในด้านของกิจกรรมนั้นผู้เชี่ยวชาญจะเสนอแนะให้เน้นการปฏิบัติจริงโดยเฉพาะในเรื่องการใช้ผ้าสกรีน ยางปาด และเครื่องมือการพิมพ์ผ่านตะแกรงบนพื้นราบได้อย่างถูกวิธีรวมถึงการทำแม่พิมพ์โดยวิธีกาวอัด

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สนั่น หลอดแก้วทองแดง (2533 : 111 – 114) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาของครูผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 7 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาของครูผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษา พบว่า มีความต้องการโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาความต้องการในแต่ละด้าน เช่น ด้านการใช้หลักสูตรวิชาทัศนศิลป์ศึกษา พุทธศักราช 2521 และด้านการเรียนการสอน พบว่า มีความต้องการในระดับมากทั้งสองด้านโดยมีความต้องการด้านการใช้หลักสูตรวิชาทัศนศิลป์ศึกษา พุทธศักราช 2521 มากเป็นอันดับแรก และมีความต้องการด้านการเรียนการสอนรองลงมาโดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเตรียมการสอนอยู่ในระดับปานกลางและมาก แบ่งเป็นความต้องการแนะนำวิธีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์สอนจะอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการแนะนำด้านการเตรียมการสอนที่เหมาะสมกับงบประมาณที่จัดไว้และการเตรียมการสอนโดยการวางแผนร่วมกับครูในหมวดวิชาเดียวกันจะอยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิธีสอนในแต่ละเรื่องอยู่ในระดับปานกลางและมาก ซึ่งความต้องการมากที่สุดคือ การแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีสอนที่เป็นกิจกรรมการทดลอง การแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีสอนที่เป็นกิจกรรมการสาธิต และการให้มีการสัมมนาเกี่ยวกับวิธีการสอน

3. ด้านการเรียนการสอนเกี่ยวกับสื่อการสอนส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับมาก ซึ่งความต้องการในระดับมากที่สุดได้แก่ การแนะนำความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนที่มีราคาถูกจากวัสดุในท้องถิ่นการแนะนำในการเลือกใช้วัสดุประกอบการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน และการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนแก่ครู

4. ด้านการเรียนการสอนเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลจะอยู่ในระดับปานกลางและมาก ซึ่งความต้องการมากที่สุดคือ การแนะนำส่งเสริมให้มีการจัดทำแบบทดสอบมาตรฐานระดับโรงเรียน การแนะนำด้านการจัดทำข้อสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ การแนะนำด้านการวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสมกับวิชาทัศนศิลป์ศึกษา

เมื่อพิจารณาความต้องการเฉพาะด้านการเรียนการสอน พบว่า ในข้อย่อย ๆ อันได้แก่ การเตรียมการสอน วิธีสอน สื่อการสอน และการวัดผลและประเมินผลจะมีความแตกต่างกันอยู่สองด้านคือ ด้านวิธีสอน และด้านสื่อการสอน ซึ่งจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอีกสองข้อย่อยที่เหลือจะไม่พบความแตกต่างกัน

สุวรรณรัตน์ นาคภักดี (2533 : 66 – 70) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาของครูผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 12 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความต้องการในการนิเทศการสอนในด้านหลักสูตรของวิชาทัศนศิลป์ศึกษาในระดับมากที่สุด คือ คำแนะนำในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.19$) และวิธีส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกทางทัศนศิลป์ตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาได้แก่ คำแนะนำในการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์ศึกษาให้นักเรียนมีอิสระในการทำงาน ($\bar{X} = 4.15$) ส่วนคำแนะนำชี้แจงวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเป็นความต้องการในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.58$)

2. ความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาในด้านวิธีสอนในระดับมากที่สุดคือ คำแนะนำเพื่อส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาได้แก่ ความต้องการเสนอแนะแนวทางให้นักเรียนนำศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการสำรวจตนเองเพื่อการศึกษาหรือเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนความต้องการแนะนำในการเตรียมการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาเป็นความต้องการในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.57$)

3. ความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาในด้านวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์การสอนในระดับมากที่สุดคือ ต้องการคำแนะนำวิธีเลือกใช้วัสดุจากท้องถิ่นมาผลิต

เป็นสื่อ และอุปกรณ์การสอน ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาได้แก่ ความต้องการคำแนะนำวิธีการหา
 วัสดุราคาถูกมาผลิตเป็นสื่อและอุปกรณ์การสอน ($\bar{X} = 4.08$) ส่วนความต้องการคำแนะนำ
 เกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้สื่อการสอนเป็นความต้องการในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.60$)

4. ความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาในด้านการวัดผลและ
 ประเมินผลในระดับมากที่สุดคือ ความต้องการคำแนะนำการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อให้เป็น
 ข้อสอบที่มีความเชื่อมั่นสูง ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาได้แก่ ความต้องการคำแนะนำการใช้การ
 ประเมินผลเพื่อประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.01$) ส่วนความต้องการ
 คำแนะนำในการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการสังเกตเป็นความต้องการในระดับน้อยที่สุด
 ($\bar{X} = 3.58$)

5. ความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาในด้านการเพิ่มพูนความ
 รู้และประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ในระดับมากที่สุดคือ ความต้องการให้มีการสนับสนุนให้
 ศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษาเกี่ยวกับศิลปะ ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาได้แก่ ความต้องการฝึกอบรม
 นวัตกรรมใหม่ ๆ ทางด้านศิลปะ ($\bar{X} = 4.51$) ส่วนความต้องการอบรมสัมมนาเรื่อง
 สุนทรียศาสตร์เป็นความต้องการในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.80$)

6. ความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษารวมทุกด้านในระดับมาก
 ที่สุดไปหาระดับความต้องการน้อยที่สุดคือ ด้านการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ทาง
 ทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 4.22$) ด้านการใช้หลักสูตรวิชาทัศนศิลป์ศึกษา พุทธศักราช 2521
 ($\bar{X} = 3.95$) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.79$) ด้านวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์การสอน
 ($\bar{X} = 3.77$) และด้านวิธีสอน ($\bar{X} = 3.77$)

7. ครูศิลปศึกษาที่มีวุฒิทางศิลปศึกษาแบบสายตรงและครูศิลปศึกษาแบบวุฒิผสม
 จะมีความต้องการในการนิเทศการสอนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อ้อยทิพย์ พลศรี (2533 : 57 – 61) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการสอน
 แบบวิจารณ์ศิลปะ โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เรื่องความสอดคล้องของคุณค่าของการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่จำเป็นต่อ
 ผู้เรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อ
 คุณค่าของการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่จำเป็นต่อผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือ คุณค่าใน
 ข้อ 1 ทำให้มีความเชื่อมั่นในตัวเองกล้าแสดงออกทางความคิดอย่างมีขั้นตอน และข้อ 3
 ทำให้รู้จักคิดอย่างเป็นระบบและมีความคิดหลากหลาย ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ที่มีต่อคุณค่าของการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่จำเป็นต่อผู้เรียนที่อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 2 ทำให้เกิดความเป็นอิสระทางความคิด ข้อ 4 ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยการใช้เหตุผล และข้อ 6 ทำให้เกิดทักษะการรับรู้คุณค่าทางสุนทรียะในผลงานศิลปะ

2. เรื่องความสอดคล้องขององค์ประกอบที่จำเป็นต่อรูปแบบการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อองค์ประกอบที่จำเป็นของรูปแบบการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือ ข้อ 1 สอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และข้อ 5 แจ้งขั้นตอนการวิจารณ์แก่ผู้เรียน ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อองค์ประกอบที่จำเป็นของรูปแบบการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 2 แจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียน ข้อ 3 เลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับการวิจารณ์ ข้อ 6 สอนให้วิจารณ์ผลงานศิลปะ และข้อ 7 ประเมินผลรายบุคคล

3. เรื่องความสอดคล้องของความรู้พื้นฐานในการวิจารณ์งานศิลปะที่จำเป็นต่อผู้เรียนพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อความรู้พื้นฐานในการวิจารณ์งานศิลปะที่จำเป็นต่อผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด คือ ข้อ 2 องค์ประกอบศิลป์ ข้อ 3 ความรู้ทางทัศนศิลป์ ข้อ 8 ประวัติศาสตร์ศิลป์ ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความรู้พื้นฐานในการวิจารณ์งานศิลปะที่จำเป็นต่อผู้เรียนที่อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 1 ความหมายของศิลปะ ข้อ 4 การตีความแนวความคิดและทัศนะของศิลปินในงานศิลปกรรม ข้อ 5 หลักสุนทรียศาสตร์ ข้อ 6 เทคนิควิธีในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ และ ข้อ 7 ปรัชญาศิลปะ

4. เรื่องความสอดคล้องของจุดประสงค์ที่ควรกำหนดในการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อจุดประสงค์ที่ควรกำหนดในการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือ ข้อ 1 ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการวิจารณ์งานศิลปะ ข้อ 2 ให้สามารถปฏิบัติการวิจารณ์งานศิลปะให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างเป็นระบบ ข้อ 3 ให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อจุดประสงค์ที่ควรกำหนดในการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 5 ให้สามารถประเมินผลการวิจารณ์งานศิลปะของตนเองได้ และข้อ 6 ให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. เรื่องความสอดคล้องของเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษาตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษาตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 ระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้นที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะอยู่ในเกณฑ์มากทุกข้อคือ ข้อ 1 การวาดเขียน ข้อ 2 การปั้นแกะสลัก ข้อ 3 การพิมพ์ภาพ ข้อ 4 การสร้างสรรค์งานศิลปะ ข้อ 5 องค์ประกอบศิลปะ ข้อ 6 การออกแบบศิลปะไทย ข้อ 7 การออกแบบศิลปะสากล และ ข้อ 8 ศิลปะพื้นบ้าน

6. เรื่องความสอดคล้องของกิจกรรมที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อกิจกรรมที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด คือ ข้อ 1 การวิจารณ์เป็นรายบุคคล ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อกิจกรรมที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 2 การวิจารณ์เป็นกลุ่ม และ ข้อ 3 การวิจารณ์ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

7. เรื่องความสอดคล้องของขั้นตอนที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อขั้นตอนที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด คือ ข้อ 2 การวิเคราะห์โครงสร้าง ข้อ 3 การตีความ และข้อ 4 การประเมินหรือตัดสิน ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อขั้นตอนที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 1 การบรรยาย

8. เรื่องความสอดคล้องของรูปแบบกิจกรรมที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือ ข้อ 1 ครูบอกขั้นตอนการวิจารณ์งานศิลปะให้นักเรียนทราบ และข้อ 7 ครูนำนักเรียนไปดูงานศิลปะที่มีชื่อเสียงนอกสถานที่และให้เลือกวิจารณ์ผลงานที่นักเรียนสนใจ ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 2 ครูสาธิตการวิจารณ์งานศิลปะให้นักเรียนดู ข้อ 3 ครูชี้แนะโดยการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ ข้อ 4 ครูเสนอหัวข้อหรือยุติให้นักเรียนได้หาที่เชิงวิจารณ์

9. เรื่องความสอดคล้องของลักษณะคำถามที่ใช้ในการวิจารณ์งานศิลปะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อลักษณะคำถามที่จำเป็นต่อการวิจารณ์งานศิลปะอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือ ข้อ 3 คำถามให้เปรียบเทียบ และข้อ 5 คำถามให้ตีความส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อลักษณะคำถามที่จำเป็นต่อการวิจารณ์งานศิลปะอยู่ในเกณฑ์มาก ได้แก่ ข้อ 1 คำถามให้สังเกต ข้อ 2 คำถามให้แยกแยะ และข้อ 7 คำถามให้สรุปหลักการหรือกฎเกณฑ์

10. เรื่องความสอดคล้องของการเลือกผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการวิจารณ์ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อการเลือกผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการวิจารณ์อยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือ ข้อ 1 คุณสมบัติด้านความรู้สึก ข้อ 3 คุณสมบัติด้าน

การแสดงออก และข้อ 5 คุณสมบัติพิเศษด้านสุนทรีย์ ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการเลือกผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการวิจารณ์อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 2 คุณสมบัติด้านรูปแบบ และข้อ 4 คุณสมบัติด้านเทคนิควิธีการ

11. เรื่องความสอดคล้องของวิธีการประเมินผลที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อวิธีการประเมินผลที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือ ข้อ 1 การสังเกต และข้อ 3 การอภิปราย ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อวิธีการประเมินผลที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะอยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 2 การซักถาม และข้อ 4 การทดสอบ

12. เรื่องความสอดคล้องของการประเมินผลพฤติกรรมด้านที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อการประเมินผลพฤติกรรมด้านที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่อยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือ ข้อ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจ ข้อ 4 ด้านความคิดรวบยอด และข้อ 5 ด้านการกล้าแสดงออกและความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการประเมินผลด้านที่จำเป็นต่อการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะที่อยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 2.1 ด้านการบรรยาย และอธิบาย และข้อ 2.3 ด้านการเขียนบทวิจารณ์

ปริญาพนธ์ปีการศึกษา 2534

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กาญจนา พงษ์หา (2535 : 75 – 78) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลางที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากมี 7 องค์ประกอบ เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อยตามลำดับ คือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.19$) ความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X} = 2.06$) ความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 2.05$) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 2.02$) สถานภาพทางสังคม ($\bar{X} = 1.81$) ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ($\bar{X} = 1.77$) นโยบายและการบริหารงาน ($\bar{X} = 1.74$) ส่วนองค์ประกอบของความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยพบว่ามี 2 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 1.50$) และเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล ($\bar{X} = 1.41$)

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระหว่างครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัด และครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ ในภาคกลางที่มีต้องประกอบในการปฏิบัติงาน พบว่า องค์ประกอบในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม จะปรากฏระดับของความพึงพอใจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 3 องค์ประกอบ ส่วนในด้านอื่น ๆ จะไม่แตกต่างกัน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ที่แตกต่างกันมี ดังนี้

2.1 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดยระดับความพึงพอใจของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดจะมีระดับของความพึงพอใจ ($\bar{X} = 2.22$) สูงกว่าครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ ($\bar{X} = 2.17$)

2.2 เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล โดยระดับความพึงพอใจของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอจะมีระดับความพึงพอใจ ($\bar{X} = 1.71$) สูงกว่าครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัด ($\bar{X} = 1.50$)

2.3 สถานภาพทางสังคมโดยระดับความพึงพอใจของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอจะมีระดับความพึงพอใจ ($\bar{X} = 1.82$) สูงกว่าครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัด ($\bar{X} = 1.79$)

เกษม เหลือจันทร์ (2534 : 87 – 89) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการสอนแบบโครงการในวิชาออกแบบ – เขียนแบบ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกระบวนการสอนแบบโครงการที่พัฒนาขึ้นใหม่อันประกอบไปด้วย 7 โครงการซึ่งได้แก่ โครงการศึกษาสำรวจข้อมูล โครงการวางแผนความคิด โครงการดำเนินการจำลอง โครงการดำเนินการจริง โครงการแก้ปัญหา โครงการสรุปหลักเกณฑ์ และโครงการวัดและประเมินผลกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยกระบวนการสอนแบบบรรยายผนวกกับการปฏิบัติงาน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองจะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือน ได้ทำการทดลองซ้ำกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อศึกษาความคงทนในความจำเนื้อหาข้อความรู้และทักษะในการแก้ปัญหา พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองยังสูงกว่าของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการสอนแบบโครงการที่พัฒนาขึ้นใหม่มีประสิทธิภาพสูงกว่ากระบวนการสอนแบบบรรยายผนวกการปฏิบัติงาน

ทินกร บัวพูล (2535 : 199 – 204) ได้ทำวิจัยเรื่องวิวัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. วิวัฒนาการด้านโครงสร้างของหลักสูตร

1.1 โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร หลักสูตร 2 ปี จัดเป็นหลักสูตรสาขาหนึ่งของภาควิชามัธยมศึกษาในช่วงตั้งแต่เริ่มเปิดหลักสูตรในปี พ.ศ. 2511 – 2533 มีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรถึง 2 ครั้ง การจัดโครงสร้างของกลุ่มวิชาหลังจากที่มีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและได้ประกาศใช้หลักสูตรใหม่ในปี 2519 จะมีโครงสร้างที่ลดความซับซ้อนลงโดยแบ่งกลุ่มวิชาหลักออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาทางการศึกษา กลุ่มวิชาเอก กลุ่มวิชาโท และกลุ่มวิชาเลือก สำหรับกลุ่มวิชาเอกทางศิลปศึกษาจะแบ่งเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกโดยในวิชาเลือกจะแบ่งเป็น 2 หมวดวิชา ซึ่งในแต่ละหมวดจะประกอบด้วยวิชาในหลายสาขารวมกัน ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดหน่วยกิตนั้น หลักสูตรในปี พ.ศ. 2511 ได้กำหนดให้เรียน 105 หน่วยกิต เป็นอย่างต่ำแต่เมื่อมีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร และประกาศใช้หลักสูตรใหม่ในปี พ.ศ. 2519 ก็ได้กำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 70 หน่วยกิต และสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของวิชาเอกศิลปศึกษายังมีสัดส่วนมากเหมือนเดิม ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 จึงได้เพิ่มจาก 70 หน่วยกิต เป็น 80 หน่วยกิต

1.2 โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในหลักสูตร 4 ปี ซึ่งในช่วงเริ่มหลักสูตรในปี พ.ศ. 2512 – 2533 มีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรถึง 4 ครั้ง คือในปี พ.ศ. 2515, 2520, 2525 และ 2529 โดยการจัดโครงสร้างสัดส่วนของจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรจัดให้เรียนในกลุ่มวิชาทั่วไปเป็นสัดส่วนสูงสุด รองลงมาได้แก่ วิชาเฉพาะทั้งวิชาเอกและวิชาโทรวมกัน เมื่อมีการปรับปรุงในหลักสูตรปี พ.ศ. 2515 จึงมีการปรับโครงสร้างในหมวดวิชาเฉพาะคือมีทั้งแบบวิชาเอก วิชาโท และแบบวิชาเอกสายเดียว ส่วนโครงสร้างสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรมีการปรับจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรจาก 145 หน่วยกิตให้เหลือเพียง 135 หน่วยกิต และหลักสูตรยังได้กำหนดกลุ่มวิชาเฉพาะให้มีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตสูงที่สุด ต่อมาปี พ.ศ. 2529 จึงมีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้งหนึ่ง โดยโครงสร้างของจำนวนหน่วยกิตรวมจะเพิ่มจาก 135 หน่วยกิต มาเป็น 145 หน่วยกิตและหน่วยกิตของกลุ่มวิชาศิลปศึกษาจะมีสัดส่วนสูงขึ้นมากกว่าหลักสูตรฉบับอื่น ๆ ที่ผ่านมา

1.3 โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่นในหลักสูตร 2 ปี เริ่มตั้งแต่เปิดหลักสูตรในปี พ.ศ. 2529 จนถึง พ.ศ. 2533 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรเพียงครั้งเดียวในปี พ.ศ. 2530 โดยโครงสร้างสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตจะมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ แบบแรกจะยังคงสัดส่วนเดิมไว้ทั้งหมดนั่นคือ มีสัดส่วน จำนวนหน่วยกิตวิชาเฉพาะศิลปศึกษาสูงสุด ส่วนในแบบหลังจะให้สัดส่วนจำนวนหน่วยกิต ของวิชาเฉพาะทางการศึกษามีจำนวนสูงที่สุด

2. วิวัฒนาการด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จะมีอยู่ 3 ข้อใหญ่ ๆ คือ การรู้จักคุณค่าความซาบซึ้งต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติ สามารถนำเอาความรู้ทางศิลปะไปใช้สอนและฝึกฝนหาประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะ แต่ในหลักสูตรปัจจุบันที่ใช้อยู่จะเพิ่มวัตถุประสงค์เรื่องการนำทักษะความรู้ทางศิลปะไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในสังคมมากขึ้น

2.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในหลักสูตรฉบับแรกจะมุ่งเน้นการยกระดับครูศิลปศึกษาให้ทัดเทียมครูในสาขาอื่น ๆ และสามารถสอนศิลปะได้อย่างกว้างขวางในหลายระดับ เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรในปี พ.ศ. 2515 จึงเพิ่มเติมโดยการเน้นให้ผลิตให้เป็นครูศิลปะที่ดี มีทักษะความรู้ในด้านศิลปะ เพื่อนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2525 จึงเริ่มกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนมากขึ้นคือ การผลิตบัณฑิตเพื่อไปสอนศิลปะในระดับชั้นประถมหรือมัธยมโดยเฉพาะและในหลักสูตรปี พ.ศ. 2529 ก็ยังคงวัตถุประสงค์เดิมไว้ แต่ได้เพิ่มเติมในวัตถุประสงค์ของการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความชำนาญทางด้านวิชาศิลปะสาขาใด สาขาหนึ่ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นแนวทางนำไปประกอบอาชีพส่วนตัว

2.3 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่นคือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนศิลปะให้แก่ครูในระดับชั้นประถมและมัธยมศึกษา และนำเอาความรู้ทางศิลปะไปร่วมพัฒนาสังคม

วิวัฒนาการด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาของทั้งสามสถาบัน พบว่า จะมีแนวโน้มที่ใกล้เคียงกันในการขยายบทบาทและหน้าที่ของบัณฑิตให้กว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะการนำความรู้ทางศิลปะที่ได้ไปเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพต่าง ๆ นอกจากการเป็นครูเพียงอย่างเดียว และแนวโน้มต่อมาคือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม และกำหนดบทบาททางการสอนเฉพาะในระดับการศึกษาให้ชัดเจนมากขึ้น ส่วนในด้านการเรียนการสอนจะพบว่า เนื้อหาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จะมีความเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างน้อยแต่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะมีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่วนมหาวิทยาลัยขอนแก่นจะมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเพราะกำลังอยู่ในระยะเริ่มแรกของการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน และในส่วนของระเบียบการเรียนการสอนรวมทั้งการประเมินผลจะมีการปรับปรุงให้ชัดเจนและครอบคลุมไปตามการขยายตัวของแต่ละสถาบันการศึกษา ส่วนวิธีการสอนจะมีการเปลี่ยนแปลงในระดับค่อนข้างน้อย นอกจากนี้สิ่งที่สนับสนุนหลักสูตรจะมีการบริการที่เหมาะสมมากขึ้น และเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์จะทันสมัยมากขึ้นรวมทั้งเอกสารและหนังสือที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นที่ค่อนข้างสม่ำเสมอ

เทียนชัย เสาจินดารัตน์ (2535 : 135 – 141) ได้ทำวิจัยเรื่องสภาพและความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติการสอนศิลปศึกษาของครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเฉพาะในแต่ละด้านพบว่า

1.1 ด้านกิจกรรมการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การเดินสังเกต และให้คำแนะนำช่วยเหลือในขณะที่นักเรียนทำงาน

1.2 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนพบว่า มีการปฏิบัติมากที่สุดคือการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น รูปภาพของจริงเพื่อสร้างความบันเทิงใจให้นักเรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ

1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การวัดผลและประเมินผลโดยคำนึงถึงพัฒนาการและสังเกตพฤติกรรมการเรียนศิลปะ และการวัดผลและประเมินผลโดยการตรวจผลงานศิลปะของนักเรียน

2. ความต้องการในการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูประจำชั้นมีความต้องการโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาจำแนกเฉพาะด้านแล้วพบว่า

2.1 ด้านกิจกรรมการสอนจะมีความต้องการมากที่สุดคือ การเข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคและวิธีการสอนศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เพิ่มความสนใจของนักเรียน

2.2 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนพบว่า มีความต้องการมากที่สุดคือ การเข้ารับการฝึกอบรมวิธีการใช้วัสดุเหลือใช้หรือวัสดุธรรมชาติที่หาได้ ในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการสอน

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า มีความต้องการมากที่สุดคือ การได้รับเครื่องมือหรือแบบฟอร์มการประเมินผลสำเร็จรูปของวิชาศิลปะในแต่ละกิจกรรม

3. เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการสอนศิลปะศึกษากับความต้องการในการสอนศิลปะศึกษาของครูประจำชั้นรวมกันทั้ง 3 ด้าน แล้วพบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับที่ต่ำคือมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.193 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

न्हทวัลย์ ตั้งพรประเสริฐ (2535 : 106 – 112) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดนิทรรศการศิลปะตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาศิลปหัตถกรรมในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในอาชีวศึกษาภาคกลาง โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการจัดนิทรรศการศิลปะ

1.1 ด้านการวางแผน อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าผู้จัดควรวางแผนและจัดทำโครงการล่วงหน้า และผู้จัดควรตั้งวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน และอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคือ เรื่องการมีนักศึกษามาเป็นกรรมการและดำเนินงานกันเอง ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับผู้จัดควรวางแผนและจัดทำโครงการล่วงหน้าและผู้จัดควรตั้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนพร้อมทั้งควรมีการติดต่อศึกษาสถานที่ก่อนทำการวางแผน

1.2 ด้านการเตรียมงานอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าผลงานที่นำมาจัดคืองานประเภทจิตรกรรมและอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคือ เรื่องจำนวนผลงานที่นำมาจัดควรเป็นประเภทอื่น ๆ ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าจำนวนผลงานที่นำมาจัดแสดงควรเป็นประเภทจิตรกรรม และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคือ จำนวนผลงานส่วนใหญ่เป็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

1.3 ด้านการจัดทำคือการจัดงานและสถานที่ อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าควรมีการใช้แสงและติดตั้งแล้วมีการใช้แสงไฟฟ้า และอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคือมีการสาธิตการทำงานและมีคำบรรยายประกอบงาน ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในเรื่องการใช้แสงหรือการติดตั้ง แต่ที่นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคือเรื่องมีการสาธิตการทำงาน

1.4 ด้านการประชาสัมพันธ์ อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากคือการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปมาชมงานโดยใช้หนังสือ และอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคือ เรื่องมีการทำแผนผังและป้ายบอกทิศทางและเน้นการสื่อสารทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์

ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคือการประชาสัมพันธ์ให้คนเข้าชมงานโดยใช้สื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และป้ายแผนผังบอกทิศทาง

1.5 ด้านการเปิดแสดง อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากคือให้ผู้รับเชิญมาเป็นประธาน เปิดงานคือ บุคคลในสถานศึกษา ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากคือ ให้ผู้ถูกรับเชิญมาเป็นประธานเปิดงานคือบุคคลภายในสถานศึกษา ส่วนที่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคือให้มีการจัดบรรยายทางวิชาการ

1.6 ด้านการประเมินผลนิทรรศการ อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยคือ มีแบบสอบถามแจกผู้ชมงาน ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางคือการแสดงความคิดจากสมุดเยี่ยมชมงาน

1.7 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดนิทรรศการ ศิลปะของอาจารย์และนักศึกษาแล้วพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

2. ปัญหาในการจัดนิทรรศการศิลปะ

2.1 ปัญหาด้านการวางแผนมีเวลาน้อยเกินไป ไม่ชัดเจนและไม่รัดกุม มีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการวางแผนและขาดความร่วมมือจากผู้บริหาร

2.2 ปัญหาด้านการเตรียมงานจะขาดงบประมาณในการดำเนินงานและผลงานยังไม่ได้มาตรฐาน มีเวลาเตรียมงานน้อย

2.3 ปัญหาด้านการจัดทำคือมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการน้อยเกินไป การจัดทำไม่มีระเบียบแบบแผน สถานที่ยังไม่เหมาะสม วัสดุและอุปกรณ์ยังมีไม่เพียงพอ

2.4 ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์มีการประชาสัมพันธ์น้อยเกินไปและไม่แพร่หลาย และยังไม่ถึงงบประมาณที่เพียงพอในการประชาสัมพันธ์

2.5 ปัญหาด้านการเปิดแสดงพบว่า คนสนใจมาร่วมในพิธีเปิดน้อย ขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเปิดแสดงและขาดงบประมาณ

2.6 ปัญหาด้านการประเมินผลพบว่า ผู้จัดยังไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล ขาดความร่วมมือในการประเมินผล และมีการประเมินผลน้อย

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2535 : 72 – 76) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์และความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรมระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร พบว่า คะแนนจากแบบทดสอบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบกับคะแนนของนักเรียนปกติด้วยการทดสอบค่าคะแนนความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ($Z - test$) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะได้ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -1.87 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะได้ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -6.22 ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะได้ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -8.11 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ $.05$ แต่จะมีความแตกต่างกันในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. การเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรมระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร พบว่า คะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบกับคะแนนของนักเรียนปกติด้วยการทดสอบค่าคะแนนความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ($Z - test$) ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะได้ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -1.31 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะได้ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -4.04 ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะได้ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -5.04 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรมของประชากรทั้งสองกลุ่มในแต่ละระดับชั้นการศึกษา จะแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ $.05$

ระวิ โอภิธากร (2534 : 89 – 91) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถทาง การวาดภาพของนักศึกษา วิชาเอกการประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี สหวิทยาลัยทักษิณ โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การวาดโครงสร้างของรูปทรงเกี่ยวกับการใช้อัตราส่วนของขนาดและสัดส่วนของรูปทรงในการจัดองค์ประกอบของรูปทรง พบว่า มีนักศึกษาที่แสดงความสามารถในด้านนี้คิดเป็นร้อยละ 35.61

2. การวาดรายละเอียดส่วนต่าง ๆ ของรูปทรง และการสร้างความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปทรง พบว่า มีนักศึกษาที่มีความสามารถทางด้านนี้คิดเป็นร้อยละ 66.55

3. คุณภาพของการวาดเส้นเกี่ยวกับความชัด ลีลา ความหนักเบาและความต่อเนื่องของเส้นพบว่า มีนักศึกษาที่มีความสามารถทางด้านนี้คิดเป็นร้อยละ 36.94

4. ความคิดและความงามเกี่ยวกับการวาดรูปทรงให้มีความงาม และการวาดแสดงความคิด พบว่า มีนักศึกษาที่แสดงความสามารถในด้านนี้คิดเป็นร้อยละ 47.41

5. การวาดเส้นแสดงพื้นผิวเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่าง การแสดงลักษณะสามมิติ และการแสดงลักษณะพื้นผิวพบว่า มีนักศึกษาที่มีความสามารถในด้านนี้คิดเป็นร้อยละ 42.28

6. ความคล่องแคล่วเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเส้นและการสร้างความประสานกลมกลืนของเส้น พบว่า มีนักศึกษาที่แสดงความสามารถในด้านนี้คิดเป็นร้อยละ 47.32

7. ความประณีตเกี่ยวกับการใช้เส้นให้เห็นเป็นระเบียบและการรักษาความสะอาด พบว่า มีนักศึกษาที่แสดงความสามารถในด้านนี้คิดเป็นร้อยละ 54.24

8. ความสามารถในการวาดภาพสิ่งของเครื่องใช้และการวาดภาพสัตว์ เมื่อได้นำเอาความสามารถของในแต่ละด้านมารวมกัน พบว่า ความสามารถที่นักศึกษาได้คะแนนตามแบบประเมินค่าเป็นจำนวนมากที่สุดคือ ด้านการวาดแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปทรง (66.55%) รองลงมาคือด้านการแสดงออกถึงความประณีต (54.24%) ส่วนด้านความสามารถที่นักศึกษาได้คะแนนเป็นจำนวนน้อยที่สุดคือ ด้านการวาดแสดงโครงสร้างของรูปทรง (35.61%)

วิทยา เริงโกสุม (2535 : 61 - 64) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาเอกศิลปะระดับอนุปริญญาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะ ในสหวิทยาลัย พุทธชินราช และสหวิทยาลัยล้านนา โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพศิลปะในสหวิทยาลัย พุทธชินราช โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปัญหาน้อย ($\bar{X} = 2.30$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จำนวนรายวิชาชีพแต่ละสาขามีน้อยเกินไป ($\bar{X} = 2.83$) ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพศิลปะในสหวิทยาลัยล้านนาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปัญหามากกลาง ($\bar{X} = 2.58$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จำนวนรายวิชาชีพในแต่ละสาขามีน้อยเกินไป ($\bar{X} = 3.23$) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นและปัญหาของนักศึกษาโดยส่วนรวมพบว่า นักศึกษาวิชาชีพศิลปะของสหวิทยาลัยพุทธชินราชและสหวิทยาลัยล้านนามีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน แต่

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันในวิชาชีพของแต่ละกลุ่มที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแตกต่างกันในเรื่องการอธิบายภาพรวมการใช้หลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า โดยส่วนรวมนักศึกษาสหวิทยาลัยพุทธชินราชและสหวิทยาลัยล้านนามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นปัญหาน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษาในสหวิทยาลัยพุทธชินราชคือ เรื่องที่นักศึกษาไม่มีโอกาสได้เลือกวิชาชีพที่เรียนได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.93$) ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาสหวิทยาลัยล้านนาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จำนวนชั่วโมงสำหรับปฏิบัติในวิชาชีพไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.10$) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาสหวิทยาลัยพุทธชินราช และสหวิทยาลัยล้านนาโดยส่วนรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาสหวิทยาลัยพุทธชินราช และสหวิทยาลัยล้านนามีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการจัดตารางสอนวิชาชีพไม่เหมาะสม

3. ด้านสื่อการเรียนการสอนพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาสหวิทยาลัยพุทธชินราช และสหวิทยาลัยล้านนามีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าเป็นปัญหปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาสหวิทยาลัยพุทธชินราช มีความคิดเห็นในข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือเรื่องวัสดุฝึกไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.72$) ส่วนนักศึกษาสหวิทยาลัยล้านนาที่มีความคิดเห็นในข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือเรื่อง เครื่องมือเครื่องใช้ไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา ($\bar{X} = 4.10$) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาสหวิทยาลัยพุทธชินราช และสหวิทยาลัยล้านนาโดยส่วนรวมและเป็นรายข้อพบว่า มีความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

4. ด้านปัญหาผู้สอนพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาในสหวิทยาลัยพุทธชินราช และสหวิทยาลัยล้านนามีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าเป็นปัญหาน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาสหวิทยาลัยพุทธชินราชมีความคิดเห็นในด้านผู้สอนเสนอแนะแหล่งค้นคว้าเอกสารและตำราไม่เพียงพอ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.83$) ส่วนนักศึกษาสหวิทยาลัยล้านนามีความคิดเห็นในเรื่องผู้สอนเชิญวิทยากรมาสอนเสริมในบางหัวข้อของรายวิชามีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด ($\bar{X} = 2.87$) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาสหวิทยาลัยพุทธชินราช และสหวิทยาลัยล้านนาพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาทั้งสองสถาบันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องผู้สอนเสนอแนะแหล่งค้นคว้าไม่เพียงพอ

5. ด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยพุทธชินราชอยู่ในระดับปัญหาน้อย ($\bar{X} = 2.30$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เรื่องแผนกวัดผลแจ้งผลการสอบให้นักศึกษาทราบซ้ำ ($\bar{X} = 2.90$) ส่วนนักศึกษาวิทยาลัยล้านนามีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปัญหาน้อย ($\bar{X} = 2.50$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือเรื่องการวัดผลเป็นการทดสอบปลายภาคเรียนมากเกินไป ($\bar{X} = 3.07$) และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยพุทธชินราชและวิทยาลัยล้านนา ทั้งโดยส่วนรวมและในรายข้อพบว่ามีความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

วิรัตน์ คุ่มคำ (2535 : 84) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาด้วยกลวิธีระดมสมองโดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 3 ด้าน คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออรวมทั้งผลรวมของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน ทั้งก่อนและหลังการเรียนพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์หลังการเรียนวิชาศิลปะศึกษาด้วยกลวิธีระดมสมองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนการเรียน

สุกัลักษณ์ ธนเกษพิศาล (2535 : 83 – 86) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กกำพร้าอายุ 7 ถึง 9 ปี ในสถานสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวาดภาพระบายสีของเด็กกำพร้าอายุ 7 ถึง 9 ปี ในสถานสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย พบว่า เด็กกำพร้าอายุ 7 ถึง 9 ปี สามารถแสดงออกทางศิลปะในด้านการวาดภาพคน การจัดพื้นที่ และการออกแบบตกแต่งรายละเอียดเป็นไปตามพัฒนาการทางศิลปะที่อยู่ในขั้นการวาดภาพอย่างมีรูปแบบเป็นของตนเอง (Schematic stage) ของโลเวนเฟลด์ ยกเว้นด้านการใช้สีที่พบว่า เด็กส่วนใหญ่ไม่สามารถแสดงออกได้ตรงตามเกณฑ์ดังกล่าว โดยลักษณะภาพวาดระบายสีของเด็กจะแสดงออกโดยส่วนรวมที่มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1.1 เด็กกำพร้าทั้งหมดจะแสดงออกในด้านการวาดภาพคน เฉพาะด้านหน้า (หน้าตรง) ร้อยละ 100.00 มีบางส่วนประมาณเกินครึ่งจะแสดงออกโดยการวาดภาพเป็นแบบสองมิติ ร้อยละ 49.21 และมีบ้างเล็กน้อยที่จะแสดงออกโดยการวาดภาพแบบมองเห็นภายใน (X - ray) ร้อยละ 23.81

1.2 เด็กกำพร้าส่วนใหญ่แสดงออกในด้านการจัดพื้นที่โดยการวาดภาพเป็นแบบสองมิติ ร้อยละ 82.54 และมีบ้างเพียงเล็กน้อยที่จะแสดงออกโดยการวาดภาพแบบมองเห็นภายใน (X – ray) ร้อยละ 23.81

1.3 เด็กกำพร้าเพียงบางส่วนที่สามารถแสดงออกในด้านการใช้สี คือสามารถแสดงออกทางด้านลักษณะการใช้สีได้ใกล้เคียงกับสีของวัตถุตามที่ตามองเห็น ร้อยละ 38.10 และมีแบบการใช้สีเป็นของตนเอง ร้อยละ 38.10

1.4 เด็กกำพร้าจำนวนมากพอสมควรที่แสดงออกในด้านการออกแบบตกแต่งรายละเอียด โดยการใช้สัญลักษณ์ซ้ำ ๆ แสดงจังหวะในการออกแบบ ร้อยละ 68.25

2. ลักษณะภาพวาดระบายสีที่เด็กกำพร้าแสดงออกโดยการจำแนกตามสถานสงเคราะห์พบว่า

2.1 เด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดทั้งหมดจะแสดงออกในการวาดภาพคนโดยวาดภาพคนเฉพาะด้านหน้า (หน้าตรง) ร้อยละ 100.00 และครึ่งหนึ่งจะแสดงออกโดยการเน้นส่วนที่เห็นสำคัญ ๆ ด้วยขนาดที่ใหญ่ ร้อยละ 50.00 ส่วนเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีทั้งหมดก็จะแสดงออกโดยการวาดภาพคนเฉพาะด้านหน้า (หน้าตรง) ร้อยละ 100.00 เช่นเดียวกัน แต่มีส่วนน้อยที่แสดงออกโดยการวาดเสื้อผ้าโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตแทน ร้อยละ 36.36

2.2 เด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดส่วนมากจะแสดงออกในด้านการจัดพื้นที่โดยการวาดภาพเป็นแบบสองมิติ ร้อยละ 76.67 และมีเพียงส่วนน้อยที่แสดงออกโดยการวาดภาพผสมผสานกันระหว่างลักษณะที่มองจากข้างบนและภาพด้านข้าง ร้อยละ 30.00 ส่วนเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีส่วนใหญ่ก็จะแสดงออกในด้านสองมิติมากที่สุด ร้อยละ 87.88 และมีเพียงส่วนน้อยที่แสดงออกโดยการวาดภาพแบบมองเห็นภายใน (X – ray) ร้อยละ 12.12

2.3 เด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดและในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีจะมีจำนวนไม่ถึงครึ่งที่สามารถแสดงออกในด้านการใช้สี โดยการใช้สีที่ใกล้เคียงกับสีของวัตถุตามที่ตามองเห็น และมีการใช้สีเป็นของตนเอง โดยในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดจะมีร้อยละ 40.00 และในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีจะมีร้อยละ 36.36

2.4 เด็กกำพร้าทั้งสองสถานสงเคราะห์ส่วนมากจะแสดงออกในด้านการออกแบบตกแต่งรายละเอียด โดยการใช้สัญลักษณ์ซ้ำ ๆ กันแสดงเป็นจังหวะในการออกแบบ ซึ่ง

ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดจะมีร้อยละ 70.00 ส่วนสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีจะมีเพียงร้อยละ 66.67

สุภาวดี พันธอำพน (2535 : 98 – 103) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของ อาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษา และเจ้าของสถานประกอบการเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา ออกแบบเครื่องเรือน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาช่างเคภัณฑ์ ในสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชา อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อก็พบว่าความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับสัดส่วนของมนุษย์กับการใช้เครื่องเรือน และเนื้อหาเกี่ยวกับขนาดของเครื่องเรือนมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือความรู้พื้นฐานการออกแบบ ส่วนเจ้าของสถานประกอบการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือความรู้พื้นฐานการออกแบบ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมของอาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษาและเจ้าของสถานประกอบการ พบว่า มีความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหาวิชาออกแบบเครื่องเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรม อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การฝึกปฏิบัติควบคู่กับการเรียนภาคทฤษฎี ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การศึกษานอกสถานที่ ส่วนเจ้าของสถานประกอบการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การศึกษานอกสถานที่ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมอาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษา และเจ้าของสถานประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอน และการจัดกิจกรรมในวิชาออกแบบเครื่องเรือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านการวัดผลและประเมินผล อาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษา และเจ้าของสถานประกอบการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีระดับเห็นด้วยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การประเมินผลด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จากผลงาน

แนวคิดของงานที่ปฏิบัติ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมทั้งอาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษา และเจ้าของสถานประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลในวิชาออกแบบเครื่องเรือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ด้านคุณลักษณะ และเจตคติ อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คุณลักษณะนิสัยของความขยัน อดทน ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งได้แก่ การมีความเชื่อมั่นในตนเองความขยันอดทน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและความรักและศรัทธาในสาขาวิชาชีพ ส่วนเจ้าของสถานประกอบการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คุณลักษณะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมของอาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษาและเจ้าของสถานประกอบการพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะและเจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ด้านการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยคือ ด้านการเขียนแบบแสดงรายละเอียดสำหรับการผลิต และด้านการวางแผนและควบคุมคุณภาพเครื่องมือผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจและเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำเครื่องเรือนประกอบแบบตกแต่งภายใน ส่วนเจ้าของสถานประกอบการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยคือ ด้านการนำเครื่องเรือนประกอบตกแต่งภายใน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยส่วนรวมของอาจารย์ ผู้สำเร็จการศึกษา และเจ้าของสถานประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

จิรวรรณ พิศนันท (2535 : 275 – 280) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมแนวประเพณีไทย ระหว่าง พ.ศ. 2507 จนถึง พ.ศ. 2533 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมแนวประเพณีไทยในด้านรูปแบบต่าง ๆ มีข้อค้นพบ ดังนี้

1.1 รูปแบบเชิงธรรมชาติ

รูปแบบเชิงธรรมชาติพบว่า ศิลปินได้เสนอรูปแบบศิลปะให้ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบที่ได้รับอิทธิพลมาจากธรรมชาติได้แก่ แสงจากธรรมชาติ และแสงที่มนุษย์กำหนดขึ้นส่องผ่านกระต๊อบวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ซึ่งทำให้เกิดแสงและเงาและยังได้เสนอรูปแบบที่เป็นลักษณะเด่นจากทัศนียภาพและสิ่งแวดล้อมมาเสนอเป็นรูปแบบใหม่ตามแนวทางศิลปกรรมแนวประเพณีไทยโดยได้นำมาเสนอมากที่สุดร้อยละ 35

1.2 รูปแบบเชิงประเพณีไทย

รูปแบบเชิงประเพณีไทย พบว่า ศิลปินได้นำเสนอรูปแบบให้เห็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมาจากศิลปะไทยในอดีต เช่น จิตรกรรมฝาผนัง ปฏิมากรรมรูปเคารพทางศาสนา เพื่อนำมาเป็นรูปแบบในการแสดงออกด้วยการสร้างสรรค์กลวิธีใหม่ผสมผสานไว้โดยได้นำเสนอร้อยละ 27

1.3 รูปแบบลึกลับ

รูปแบบลึกลับพบว่า ศิลปินได้นำเสนอรูปแบบให้เห็นองค์ประกอบที่สะท้อนจิตใต้สำนึกภายในโดยการแสดงออกด้วยการเชื่อมรูปแบบพื้นฐานศิลปะไทยเข้าไว้ด้วยกัน โดยได้นำเสนอร้อยละ 22

1.4 รูปแบบจินตนาการ

รูปแบบจินตนาการพบว่า ศิลปินได้เสนอรูปแบบศิลปะให้เห็นเป็นองค์ประกอบที่แสดงจินตนาการ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ และสร้างบรรยากาศแบบเหนือจริงได้แก่ บรรยากาศของสวรรค์บรรยากาศของดินแดนที่รื่นรมย์ โดยได้นำเสนอร้อยละ 16

2. การวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมแนวประเพณีไทยในด้านเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ มีข้อค้นพบ ดังนี้

2.1 เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน

เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน พบว่า ศิลปินได้กำหนดเรื่องราวที่รับอิทธิพลมาจากชาดก ศาสนา โบราณนิยาย วรรณคดี และวรรณกรรมพื้นบ้านที่แสดงความเหนือจริงจากธรรมชาติโดยได้นำเสนอร้อยละ 48

2.2 เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมพบว่า ศิลปินได้กำหนดเอาเรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เช่น ทัศนียภาพของชนบทไทย และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอมีร้อยละ 31

2.3 เรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน

เรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกันพบว่า ศิลปินกำหนดเอาเรื่องราวธรรมชาติของครอบครัว เช่น การรับประทานอาหาร การทำมาหากิน และวัฒนธรรมประเพณีไทยเกี่ยวกับศาสนา มานำเสนอมีร้อยละ 16

2.4 เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์

เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์พบว่า ศิลปินได้กำหนดเอาเรื่องราวของสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายของอารมณ์อันเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติของมนุษย์ เช่น ดวงตาของแม่ที่ทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับความรัก ความห่วงใย เป็นต้น โดยได้นำมาเสนอมีร้อยละ 5

3. เกี่ยวกับพัฒนาการของผลงานศิลปกรรมแนวประเพณีไทย พบว่า ในระยะเริ่มแรกผลงานศิลปกรรมในแนวประเพณีไทยได้ปรากฏขึ้นตามกระแสอารยธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาพร้อมกับการขยายอาณานิคมโดยไม่ได้เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นของสภาพสังคมและการดำรงชีวิตของคนไทยอย่างแท้จริง ซึ่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ได้ส่งผลให้ผู้อุปถัมภ์ศิลปะจากวัดและชนชั้นสูงแปรเปลี่ยนมาเป็นหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนโดยเริ่มจากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ การแสดงผลงานของสถาบันการศึกษาและการแสดงผลงานโดยการรวมตัวกันตามสถานที่ต่าง ๆ ภายหลังจากความขัดแย้งในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2507 เป็นต้นมา เสรีภาพ ปรัชญาความเชื่อ และกลุ่มบุคคล จึงมิได้จำกัดไว้เพียงสองสถาบันศิลปะอันเก่าแก่อีกต่อไปซึ่งได้แก่ โรงเรียนเพาะช่างที่มีรากฐานการศึกษาในเชิงอนุรักษ์ศิลปกรรมแนวประเพณีไทยเป็นหลัก และมหาวิทยาลัยศิลปากรที่มีระบบการศึกษาและการสร้างสรรค์ผลงานตามวิถีทางของศิลปินในสมัยฟื้นฟูศิลปะและวิทยาการแบบตะวันตก ดังนั้นจึงทำให้ความหลากหลายในกระบวนแบบศิลปกรรมแนวประเพณีไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

4. เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลงานศิลปกรรมแนวประเพณีไทยกับสภาพสังคมไทย พบว่า มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในแง่ของคติความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีเมื่อครั้งอดีตมากกว่าจะสัมพันธ์กันกับสภาพความเป็นไปของสังคมในแต่ละช่วงตอนเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ดังนั้นศิลปกรรมแนวประเพณีไทยจึงมีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทยจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

ประเทศ สุขสถิตย์ (2535 : 104 – 108) ได้ทำวิจัยเรื่อง ทักษะของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรต่อหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง. พ.ศ. 2533) โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรศิลปศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในด้านตัวหลักสูตรซึ่งได้แก่จุดประสงค์ของหลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา กับจุดประสงค์รายวิชาของวิชาบังคับแกน 6 รายวิชา ซึ่งได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล ตามแนวของหลักสูตรศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เน้นอยู่ในเกณฑ์ระดับที่เห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง นอกจากนี้หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรศิลปศึกษาในด้านตัวหลักสูตรในเรื่องจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา โครงสร้างของหลักสูตรศิลปศึกษาคำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์ของวิชาบังคับแกน 6 รายวิชา คือ ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ประยงค์ มุทฺธเสน (2535 : 61 – 64) ได้ทำวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะที่ปรากฏอยู่ในประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ. 2522 – พ.ศ. 2533 โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. วิวัฒนาการด้านรูปแบบทางศิลปะ

รูปแบบส่วนลำต้นในงานประติมากรรมเทียนพรรษาในประเภทแกะสลักจะเป็นการขยายสัดส่วนรูปแบบของเทียนที่ถวายเป็นในประเพณีติดพิมพ์จะการเปลี่ยนแปลงรูปทรงให้เป็นเหลี่ยมโดยมีทรวดทรงที่แปลกออกไป ส่วนในรูปแบบของส่วนฐานจะมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 – 2525 โดยการนำเอารูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่มาผสมผสานกันกับรูปแบบเหมือนจริงแล้วสร้างให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และรูปแบบของส่วนประกอบฐานจะมีวิวัฒนาการอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมาซึ่งเป็นการนำเอารูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ยึดติดกับรูปแบบเหมือนจริง และมีรูปแบบตามความรู้สึกนึกคิดเพื่อเชื่อมโยงบางส่วนให้แน่นหนา

2. วิวัฒนาการด้านเนื้อหา

เนื้อหาในส่วนลำดับต้นประเภทติดพิมพ์จะยังคงเนื้อหาเอาไว้เฉพาะลายไทย ส่วนประเภทแกะสลักจะมีเนื้อหาของลวดลายเป็นพื้นและนำเอารูปพุทธประวัติเข้ามาประกอบทำให้เนื้อหาที่มีความหมายมากขึ้น ส่วนเนื้อหาในส่วนฐานมีความโดดเด่นจากปี พ.ศ. 2522 – 2525 โดยเปลี่ยนแปลงจากเนื้อหาลวดลายเป็นภาพสัตว์ที่มีความสำคัญทางศาสนา รวมไปถึงสัตว์อื่น ๆ ในวรรณคดี จากนั้นเนื้อหาในส่วนฐานก็จะลดลง ส่วนประกอบของฐานจะเริ่มให้ความสำคัญในด้านเนื้อหาจากปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา และวิวัฒนาการจากการนำเสนอเนื้อหาเฉพาะตอนเดียวมาเป็นการผสมผสานเนื้อหาหลาย ๆ ตอนเข้าด้วยกัน และมีการแสดงเนื้อหาที่สะท้อนสังคมและสภาพแวดล้อมด้วย

3. วิวัฒนาการด้านกลวิธี

กลวิธีในส่วนของลำดับต้นทั้งประเภทติดพิมพ์ และการแกะสลักจะพยายามที่จะสร้างในส่วนนี้ให้ใช้เนื้อเยื่อน้อยลงและวิวัฒนาการจากการหล่อรวมทั้งลำดับมาเป็นการแกะสลักจะมีการสร้างส่วนลำดับเป็นสองชั้นในปี พ.ศ. 2527 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการแกะสลักให้ลึกลงไปเพื่อให้ดูเหมือนว่ารูปและลายดูลอยโดดเด่น ส่วนวิวัฒนาการในส่วนฐานนั้นช่างเขียนจะพยายามสร้างส่วนนี้ให้มีขนาดใหญ่โตและให้มีส่วนยื่นขึ้นไปในอากาศให้มากที่สุด และในส่วนประกอบของฐานนั้นนอกจากจะปั้นหุ่นขึ้นประกอบแล้วยังมีการนำเอารูปสำเร็จมาใช้โดยการนำเอาน้ำเทียนที่ละลายมาราดให้ทั่วแล้วขูดตกแต่งให้ดูผิวนอกเป็นเทียนเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการเขียนพระราชนิพนธ์ในจังหวัดอุบลราชธานี

สังคมและเศรษฐกิจจัดเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อวิวัฒนาการทางด้านรูปแบบเนื้อหา และกลวิธี ในการสร้างสรรค์อันประกอบไปด้วยปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความรู้ ความคิด การประยุกต์วิทยา ประสบการณ์ และวัสดุอุปกรณ์

ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2534 : 72) ได้ทำวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการระบายสีน้ำของนักศึกษาวิทยาลัยครูโดยการสอนระบบ เอ.เอส. กับการสอนแบบปกติ โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

นักศึกษาที่เรียนการระบายสีน้ำโดยวิธีสอนระบบ เอ.เอส. และวิธีสอนแบบปกติจะมีผลสัมฤทธิ์ในการระบายสีน้ำไม่แตกต่างกันทั้งพิจารณาโดยส่วนรวมและพิจารณาสวนประกอบย่อย คือ ด้านหลักการศิลปะ การเสนอรูปและพื้น และเทคนิคในการสร้างภาพ ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการเรียนวิธีระบายสีน้ำโดยการสอนแบบปกติมีปัญหาในการถ่ายทอด

รูปแบบให้ได้ลักษณะและสัดส่วนตามต้นแบบมากกว่าเรียนโดยการสอนระบบ เอ.เอส. และ ปัญหาและอุปสรรคในด้านอื่น ๆ พบว่า การเรียนวิธีระบายสีน้ำระบบ เอ.เอส. มีแนวโน้ม ปัญหาน้อยกว่าการเรียนวิธีระบายปกติเกือบทุกด้าน ยกเว้นการชิงกระดาของบนกระดาน รองเขียน ที่พบว่าการเขียนระบายสีน้ำระบบ เอ. เอส. มีแนวโน้มของปัญหามากกว่าแบบปกติ

พีระศักดิ์ เทพไตรรัตน์ (2534 : 82 – 85) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและ ปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองนคร ศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพการสอนศิลปศึกษา

1.1 ด้านการเตรียมการสอน

ด้านการเตรียมการสอนพบว่า ผู้สอนมีความคิดเห็นในระดับปานกลางในทุกเรื่องทั้งในด้านความสามารถในการเตรียมการสอนเนื้อหาศิลปศึกษาให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอดในหลักสูตรประถมศึกษา มีความเข้าใจในการใช้และการสร้างแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน และความสามารถในการใช้โครงการสอนเป็นตัวกำกับการสอนในแต่ละคาบ การทำบันทึกการสอน การเตรียมสื่อการสอน ตลอดจนความสามารถจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่สอนในแต่ละคาบ

1.2 ด้านการดำเนินการสอน

ด้านการดำเนินการสอนพบว่า ผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในทุกเรื่อง ทั้งในด้านความสามารถในการนำวิธีการจิตวิทยามาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ความสามารถดัดแปลงกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะตัวของนักเรียนให้นักเรียนได้รู้วิธีการแก้ปัญหาในกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะตลอดจนใช้วิธีการสอนโดยเน้นผลงานสำเร็จรูปของนักเรียน

1.3 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน

ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนพบว่าผู้สอนมีความคิดเห็นในระดับปานกลางในเรื่องเกี่ยวกับความสามารถในการใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความคิดและความสามารถในการใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรม ส่วนปริมาณและสภาพของสื่อการสอนศิลปศึกษากับเครื่องโสตทัศนูปกรณ์มีจำนวนและสภาพความพร้อมที่จะใช้งานอยู่ในระดับน้อย

1.4 ด้านการวัดผลและการประเมินผล

ด้านการวัดผลและการประเมินผลพบว่า ผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจวิธีการวัดผลและการประเมินผล ความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ผู้สอนใช้ผลงานสำเร็จรูปเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลงานของนักเรียน ส่วนการทํานานที่สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนเพื่อการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย

2. ปัญหาการสอนศิลปศึกษา

2.1 ด้านการเตรียมการสอน

ด้านการเตรียมการสอนพบว่า ผู้สอนไม่มีเวลาเตรียมการสอนเพราะต้องสอนนักเรียนทุกกลุ่มวิชา และทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น ความไม่เข้าใจในเนื้อหาศิลปศึกษาคู่มือครูและแผนการสอนจึงทำให้ไม่สามารถเตรียมการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ นอกจากนั้นตำราค้นคว้าและคู่มือครูยังมีไม่เพียงพอครูยังต้องใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวในการเตรียมสื่อการสอน

2.2 ด้านการดำเนินการสอน

ด้านการดำเนินการสอนพบว่า ผู้สอนไม่มีพื้นฐานและขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการสอนและไม่สามารถสอนศิลปศึกษาให้สัมพันธ์กับกลุ่มวิชาอื่น ๆ ได้ นอกจากนั้นยังไม่สามารถสอนให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดีได้

2.3 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน

ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนพบว่า ผู้สอนมีปัญหาโรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ขาดงบประมาณสำหรับให้ครูผลิตสื่อการสอน นอกจากนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะในการผลิตและการใช้สื่อการสอนศิลปศึกษา

2.4 ด้านการวัดผลและการประเมินผล พบว่า ผู้สอนขาดประสบการณ์และไม่มีความรู้ในเรื่องการสร้างเครื่องมือวัดผลทางด้านศิลปศึกษา ซึ่งการวัดผลส่วนใหญ่ผู้สอนจะใช้ความรู้สึกของตนเองเป็นเกณฑ์และจะประเมินผลงานที่เสร็จแล้ว เนื่องจากไม่มีเวลาสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างปฏิบัติงาน

3. ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะว่าต้องการให้มีการอบรมในด้านการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การผลิต และการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล

สมพล ดาวประดับวงษ์ (2534 : 48 - 49) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาศิลปประยุกต์ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาชีพศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาชีพศิลปะสูงจะมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาชีพศิลปะต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมโภชน์ ศรีวรรณ (2535 : 105 – 106) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับปานกลางคือด้านวัสดุ อุปกรณ์ การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ

2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านจัดการศึกษาสายสามัญมีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยบุคลากรที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะจะมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร และด้านนิเทศจะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่และความคิดเห็นที่อยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญจะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในด้านอาคารสถานที่ และความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะงานด้านปฏิบัติงานศิลปะจะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้านอาคารสถานที่ ด้านครูผู้สอน และด้านวิชาการ ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับปานกลางคือด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิต่างกัน และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนที่มีลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงาน ด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านปฏิบัติงานศิลปะ จะมีความคิดเห็นในด้านอาคารสถานที่มากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านการปฏิบัติงานศิลปะ จะมีความคิดเห็นในด้านวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านปฏิบัติงานศิลปะจะมีความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ บุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านนิเทศจะมีความคิดเห็นในด้านครูผู้สอนมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ ส่วนบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านบริหาร ด้านนิเทศ และด้านปฏิบัติงานศิลปะ จะมีความคิดเห็นในด้านวิชาการมากกว่าบุคลากรที่มีลักษณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ

สมศักดิ์ ขวาลาวณย์ (2535 : 144) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสีในเนื้อดินปั้น สำหรับผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ โดยการใช้สนิมโลหะตามสูตรแผนภาพไตรดุลยภาพ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

อัตราส่วนผสมสนิมโลหะต่างกันเนื้อดินปั้นชนิดเดียวกันจะได้สีระดับสีแก่ (Low value) และระดับสีอ่อน (High value) ที่ต่างกัน และอัตราส่วนผสมสนิมโลหะเดียวกันแต่เนื้อดินปั้นต่างชนิดกันจะได้สีระดับสีแก่ (Low value) และระดับสีอ่อน (High value) ต่างกัน ส่วนบรรยากาศการเผา-fired มีผลต่อสนิมโลหะโคบอลต์ออกไซด์และเหล็กออกไซด์ได้สีระดับสีแก่ (Low value) กว่าบรรยากาศออกซิเดชัน และบรรยากาศการเผา-fired จะ มีผลต่อสนิมโลหะแมงกานีสไดออกไซด์ได้สีระดับสีอ่อน (High value) กว่าบรรยากาศออกซิเดชัน

สรุณญา มณีสริ (2534 : 70 – 72) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับ กิจกรรมการใช้หลักสูตรศิลปศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการใช้หลักสูตรในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าความคิดเห็นในด้านการบริหาร การสอน บรรยากาศและ สิ่งแวดล้อม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนทางด้านงานนิเทศมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลสรุปดังนี้

1.1 ด้านการบริหาร

ด้านการบริหารพบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมให้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ การได้รับความสนับสนุนด้าน บุคลากรในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมศิลปศึกษา และผู้บริหารคอยควบคุมดูแลให้การเรียน การสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่วนความคิดเห็นในระดับน้อยได้แก่ การบริการในด้านเอกสารประกอบหลักสูตร การบริการด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์การสอน ศิลปศึกษา และการสนับสนุนในด้านงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมศิลปศึกษา

1.2 ด้านการนิเทศ

ด้านการนิเทศพบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในด้านการนิเทศอยู่ใน ระดับน้อยทุกข้อ

1.3 ด้านการสอน

ด้านการสอนพบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดได้ แก่ ครูสามารถสอนให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และครูสามารถสอนให้นักเรียนรู้จัก เก็บเครื่องมือหลังจากปฏิบัติงานจนเป็นกิจนิจัยได้ ส่วนความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุดคือ ครู มีความรู้เกี่ยวกับการสอนเรื่องการสอนและถักทอ

1.4 ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมพบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากที่สุดได้แก่ ห้องเรียนสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย นักเรียนมีความกระตือรือร้นใน การเรียนศิลปศึกษา บรรยากาศในการเรียนการสอนมีความเป็นกันเองความสัมพันธ์ของครู และนักเรียนมีความใกล้ชิดสนิทสนมและมีบริเวณสำหรับติดตั้งแสดงผลงานของนักเรียนอย่าง เหมาะสม ส่วนความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด คือ มีวัสดุและอุปกรณ์สำหรับปฏิบัติงานศิลปะ เพียงพอแก่ความต้องการ

2. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาที่มีกิจกรรมการใช้หลักสูตรศิลปศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกันพบว่า ครูศิลปศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกันจะมีความคิดเห็นในด้านการบริหาร ด้านการนิเทศ ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านการสอนพบว่าครูศิลปศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกันจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่าครูศิลปศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้หลักสูตรในด้านการสอนสูงกว่าครูศิลปศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก และครูศิลปศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้หลักสูตรศิลปศึกษาสูงกว่าครูศิลปศึกษาในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนครูศิลปศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กจะมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อุทัย ท้าวอนนท์ (2535 : 235 – 236) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการรับบริการจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนเรียนประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษามีปัญหาในการรับบริการจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการในการรับบริการจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนอยู่ในระดับมากและเมื่อเปรียบเทียบตามลักษณะที่ตั้งของโรงเรียนแล้วพบว่า ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจะมีปัญหามากกว่าครูผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนทุกด้าน ส่วนความต้องการพบว่า ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจะมีความต้องการมากกว่าครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหาด้านการบริการ การจัดเก็บ และการบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนความต้องการพบว่าครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางจะมีความต้องการการเป็นศูนย์กลางในการผลิต ค้นคว้าทดลอง และพัฒนาสื่อต้นแบบและสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา รวมทั้งการให้บริการ การจัดเก็บและการบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ปริญาพนธ์ปีการศึกษา 2535

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กาญจน์ ภาคสุวรรณ (2535 : 87 - 91) ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการสอนแบบทักษะกระบวนการสำหรับวิชาศิลปะกับชีวิต ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เรื่องการวิจารณ์ผลงานศิลปะ

1.1 นักเรียนประเมินตนเองตามขั้นของทักษะกระบวนการด้านการตระหนักในปัญหาและความจำเป็น การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การสร้างทางเลือกหลากหลายการประเมินทางเลือก การปฏิบัติด้วยความชื่นชม และการประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ รวมทั้งหมด 6 ขั้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) ส่วนครูประเมินจากใบงานที่นักเรียนปฏิบัติตามทักษะกระบวนการทั้ง 6 ขั้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$)

1.2 เมื่อเปรียบเทียบผลที่นักเรียนและครูประเมินตามทักษะกระบวนการรวม 6 ขั้นแล้วมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

2. เรื่องการออกแบบสัญลักษณ์

2.1 นักเรียนประเมินตนเองในทักษะกระบวนการด้านการตระหนักในปัญหาและความจำเป็น การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การสร้างทางเลือกหลากหลาย การประเมินและเลือกทางเลือก การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ การปฏิบัติงานด้วยความชื่นชม การประเมินระหว่างปฏิบัติ การปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ และการประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจรวม 9 ขั้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) ส่วนครูประเมินนักเรียนว่าเกิดการเรียนรู้ในระดับมาก

2.2 เมื่อเปรียบเทียบผลที่นักเรียนและครูประเมินในทุกขั้นของทักษะกระบวนการทั้ง 9 ขั้นพบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ยกเว้นทักษะกระบวนการขั้นที่ 1 และขั้นที่ 8 ที่ผลการประเมินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.02

3. การทดสอบหลังเรียนเรื่องการออกแบบสัญลักษณ์พบว่า นักเรียนร้อยละ 56.67 มีผลการสอบดีมาก รองลงมาร้อยละ 40.00 ผลการสอบดี และร้อยละ 3.33 ควรปรับปรุง และเมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียน ($\bar{X} = 13.02$) และคะแนนทดสอบหลังเรียนพบว่า ($\bar{X} = 16.10$) มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

เดชา ศิริภานุ (2536 : 135 - 141) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร กับเขตการศึกษา 9 เกี่ยวกับการประกวดศิลปะเด็ก โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 9 เกี่ยวกับรูปแบบการประกวดศิลปะเด็กทั้งในด้านวัตถุประสงค์ของการประกวด การแบ่งกลุ่มผู้เข้าประกวด การกำหนดหัวข้อเรื่อง การกำหนดขนาดสัดส่วนของผลงาน วัสดุและเทคนิควิธีการ เกณฑ์การตัดสิน ตลอดจนถึงด้านรางวัลพบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นข้อที่ว่ากรรมการตัดสินไม่ต้องชี้แจงเกณฑ์การตัดสินการประกวด ซึ่งพบว่า ครูศิลปศึกษาจะมีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาในกรุงเทพมหานครและในเขตการศึกษา 9 เกี่ยวกับผลกระทบของการประกวด ศิลปะเด็กที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาพบว่า ครูศิลปศึกษามีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นข้อที่ว่าควรปรับกิจกรรมและจัดเนื้อหาให้ตรงกับหัวข้อการประกวดและทักษะกับฝีมือไม่ใช่สิ่งสำคัญในการประเมินการแสดงผลงานทางศิลปะของเด็ก ซึ่งพบว่า มีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูศิลปศึกษาในกรุงเทพมหานครส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการประกวดศิลปะเด็กจัดเป็นกิจกรรมช่วยส่งเสริมหลักสูตรเพราะเป็นการพัฒนาทางด้าน ทักษะ ฝีมือ และการแสดงออกของเด็กทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากภายนอก ส่วนครูศิลปศึกษาในเขตการศึกษา 9 ส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการประกวดศิลปะเด็กจะเป็นการส่งเสริมหลักสูตรเพราะเป็นการพัฒนาความสามารถทางด้านศิลปะตามความถนัด ความสนใจและเป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระทำให้เด็กเห็นคุณค่าในด้านศิลปวัฒนธรรมจึงควรให้การสนับสนุนเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกตามความสามารถทางด้านศิลปะตามความถนัดและความสนใจ

4. ครูศิลปศึกษามีข้อเสนอแนะว่าวัตถุประสงค์ของการประกวดควรส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ตามความสามารถและความถนัด ควรแบ่งกลุ่มผู้ประกวดตามอายุ หัวข้อเรื่องควรกำหนดกว้าง ๆ ให้ชัดเจนน่าสนใจในการสร้างผลงาน และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ขนาดของผลงานควรกำหนดให้เหมาะสมกับความสามารถและวัยของเด็ก ไม่ควรกำหนดวัสดุและเทคนิควิธีการ กรรมการตัดสินควรจะเป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาความคิดสร้างสรรค์ การจัดองค์ประกอบศิลป์และเทคนิควิธีการด้วย ส่วนรางวัลเป็นสิ่งจูงใจที่จะทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน

ทองเจือ เขียดทอง (2535 : 86) ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับการตัดสินใจในการออกแบบของนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมในวิทยาลัยครู โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออกับคะแนนการตัดสินใจในการออกแบบของนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมในแต่ละวิทยาลัยครูไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนการตัดสินใจในการออกแบบของนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมในแต่ละวิทยาลัยครูพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิจัย ไร่มิม (2536 : 108 - 110) ได้ทำวิจัยเรื่องการนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปการตกแต่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เน้นทักษะกระบวนการ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีองค์ประกอบของการสอนดังนี้

1.1 ตัวป้อน

การเตรียมการวางแผนการสอนโดยการกำหนดการสอน จัดทำแผนการสอนของบทเรียน จัดทำสื่อการเรียนการสอน แบบทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนเรียนแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินผลงานปฏิบัติ

1.2 กระบวนการดำเนินการ

1.2.1 ผู้เรียนได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ คือ การกำหนดจุดประสงค์ในแต่ละบทเรียนไว้ในแผนการสอนที่ต้องการให้สะท้อนผลสัมฤทธิ์

1.2.3 การดำเนินการสอน ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1.2.3.1 การตระหนักในปัญหาและความจำเป็น

1.2.3.2 การคิดวิเคราะห์และวิจารณ์

1.2.3.3 การเลือกทางเลือกหลากหลาย

1.2.3.4 การประเมินและเลือกทางเลือก

1.2.3.5 การกำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ

1.2.3.6 การลงมือปฏิบัติอย่างชื่นชม

1.2.3.7 การประเมินระหว่างปฏิบัติ

1.2.3.8 การปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

1.2.3.9 การประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

1.2.4 การประเมินผลเป็นการประเมินผลรวมทั้งภาคทฤษฎีและผลงานปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยการวัดในด้านการคิด การแก้ปัญหา การปฏิบัติ และกระบวนการ

1.3 การผลิต

การผลิตได้แก่สัมฤทธิ์ผลของการเรียนวิชาศิลปะการตกแต่งของนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ของการเรียนที่กำหนดไว้

2. ผลการทดลองนำกระบวนการไปใช้สอนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนด้านการคิดและการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองที่เรียนจากการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการสูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยวิธีปกติ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางด้านการปฏิบัติงานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนระหว่างการสอนแบบเน้นทักษะกระบวนการกับแบบปกติพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรวมทางด้านการคิดการแก้ปัญหาและการปฏิบัติของกลุ่มทดลองที่เรียนจากการสอนที่เน้น ทักษะกระบวนการจะสูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมเกียรติ เจริญสุข (2536 : 108 - 113) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการเลือกเรียนรายวิชาในสาขาศิลปหัตถกรรมระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนสังคมศึกษา - ภาษา สังเกตกรรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนสังคมศึกษา - ภาษา มีความคิดเห็นโดยรวมสอดคล้องกันคือเห็นด้วยกับสาเหตุในการเลือกเรียน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุในการเลือกเรียนระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ กับแผนการเรียนสังคมศึกษา - ภาษา ในรายละเอียดทั้งโดยส่วนรวมและในรายข้อพบว่า ไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนสังคมศึกษา - ภาษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเลือกเรียนโดยส่วนรวม สอดคล้องกันคือ เห็นด้วยกับแรงจูงใจในการเลือกเรียนในรายวิชาในสาขาศิลปหัตถกรรมตามที่ระบุไว้ และมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเลือกเรียนในรายวิชาในสาขาศิลปหัตถกรรมระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ กับแผนการเรียนสังคมศึกษา - ภาษา ในรายละเอียดแต่ละข้อตามที่ระบุไว้พบว่า ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 เกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ว่าได้มีโอกาสสร้างสรรค์งานศิลปะและเลือกเรียนก็เพราะได้รับคำแนะนำจากครูหรือฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนซึ่งนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีข้อเสนอแนะว่าในด้านหลักสูตรควรที่จะเพิ่มเนื้อหาทางด้านการปฏิบัติงานให้มากขึ้น ควรเพิ่มรายวิชาต่าง ๆ ในสาขาวิชาศิลปหัตถกรรมให้มากขึ้น ควรเพิ่มเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาให้มากขึ้นและเนื้อหาจะต้องทันสมัย ส่วนในด้านของผู้เป็นครู ผู้สอนศิลปะควรจะต้องเอาใจใส่ในการสอนให้มากขึ้น ควรใช้สื่อการสอน ควรจัดให้มีการทัศนศึกษาและปฏิบัติงานนอกสถานที่ นอกจากนั้นครูผู้สอนศิลปะควรมีการแนะแนวให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ส่วนในเรื่องของการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา นักเรียนมีความคิดเห็นว่า มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคควรที่จะเปิดสอนทางด้านศิลปะให้เพียงพอ กับความต้องการของผู้เรียน

สนใจ สิทธิชัย (2536 : 143 - 146) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติวิชาศิลปศึกษาหน่วยการเขียนภาพพระบายสีระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

เกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติวิชาศิลปศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีดังนี้

1. กรอบโครงสร้างของเกณฑ์การประเมินมี 4 ด้าน คือ
 - 1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเขียนภาพพระบายสี
 - 1.2 ด้านกระบวนการในการปฏิบัติงานการเขียนภาพพระบายสี
 - 1.3 ด้านลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงานการเขียนภาพพระบายสี
 - 1.4 ด้านลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงานการเขียนภาพพระบายสี

2. เครื่องมือในการประเมินของแต่ละด้านมีดังนี้

- 2.1 แบบทดสอบด้านความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสี
- 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมด้านกระบวนการในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสีแบบมาตราส่วนประเมินค่า จำนวน 8 รายการ
- 2.3 แบบตรวจผลงานภาพเขียนระบายสีแบบมาตราส่วนประเมินค่าจำนวน 8 รายการ
- 2.4 แบบสังเกตพฤติกรรมด้านลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสีแบบมาตราส่วนประเมินค่าจำนวน 7 รายการ

3. น้ำหนักคะแนนของการประเมินแต่ละด้านมีดังนี้

- 3.1 ด้านความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสีร้อยละ 15
- 3.2 ด้านกระบวนการในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสีร้อยละ 30
- 3.3 ด้านผลงานภาพเขียนระบายสีร้อยละ 35
- 3.4 ด้านลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสีร้อยละ 20

ผลการทดลองใช้เกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติวิชาศิลปะศึกษาสรุปได้ว่าครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีของเครื่องมือในการประเมินว่ามีความครอบคลุมเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตรส่วนในด้านการจัดลำดับคุณภาพของเครื่องมือ ครูทั้งหมดมีความเห็นว่ามีคุณภาพเท่ากันทุกชุด และในด้านความเหมาะสมและจำเป็นในการใช้เครื่องมือนั้นครูทั้งหมดมีความเห็นว่าควรใช้ทุกชุดเพื่อครอบคลุม ส่วนในด้านประโยชน์ของเครื่องมือทั้ง 4 ชุด ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจะปรับปรุงการประเมินผลของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งสามารถนำข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงการเรียนการสอนและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนได้

สุจิรา ถนอมพร (2536 : 101 - 108) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์ ของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์และนิสิตสาขาวิชาดนตรีศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์ ของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์และนิสิตสาขาวิชาดนตรีศิลป์พบว่า นิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์มีคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เท่ากับ 45.60 คะแนนความสามารถด้านเหตุผลเชิง

นามธรรมเท่ากับ 36.06 และมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์รวมทั้ง 4 ด้าน คือ ความคิดคล่องแคล่ว เท่ากับ 50.70 ความคิดยืดหยุ่นเท่ากับ 50.02 ความคิดริเริ่มเท่ากับ 51.75 และความคิดละเอียดลออเท่ากับ 52.38 ส่วนนิสิตสาขาวิชานฤมิตรศิลป์พบว่า มีคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เท่ากับ 50.39 คะแนนความสามารถด้านเหตุผลเชิงนามธรรมเท่ากับ 38.00 และคะแนนความคิดสร้างสรรค์รวมทั้ง 4 ด้านคือความคิดคล่องแคล่ว เท่ากับ 49.34 ความคิดยืดหยุ่นเท่ากับ 49.98 ความคิดริเริ่มเท่ากับ 48.34 และความคิดละเอียดลออเท่ากับ 47.75 และทั้งนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์กับนิสิตสาขาวิชานฤมิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์แตกต่างกัน แต่ความสามารถทางด้านเหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์พบว่า จะไม่แตกต่างกัน

เสาวนิตย์ กาญจนรัตน์ (2535 : 53 - 54) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ระหว่างนักศึกษาในวิทยาลัยครูโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาจำนวน 56 คน มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.46, 14.68, 38.80 และ 97.14 ตามลำดับ

2. นักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาในวิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูสวนดุสิต พบว่ามีค่าเฉลี่ยของคะแนนความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์เท่ากับ 37.42, 41.00, 39.22, 41.37 และ 45.57 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยรวมของทั้ง 5 วิทยาลัยเท่ากับ 41.16

3. คะแนนจากแบบทดสอบความไวในการรับรู้ระหว่างนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันในด้านความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบด้วยการทดสอบค่าคะแนนความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในด้านความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออพบว่า ได้ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.82, 0.49, 0.62 และ 0.60 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของประชากรจากความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โอกาส บุญครองสุข (2536 : 90 - 91) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มกับการทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มกับนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลในด้านต่าง ๆ พบว่า

1.1 ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่อง (Fluency) ของนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มและนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ของนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มและนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม (Originality) ของนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มมีความคิดริเริ่มสูงกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ของนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออสูงกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์รวมองค์ประกอบครบทั้ง 4 ด้าน คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความคิดละเอียดลออ พบว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มจะมีความคิดสร้างสรรค์โดยส่วนรวมสูงกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ไพฑูรย์ จันทรหอม (2536 : 65 - 67) ได้ทำวิจัยเรื่องสภาพการใช้ความรู้ด้านหลักการศิลปะในหลักสูตรสาขาทัศนศึกษา แผนกผ้าและเครื่องแต่งกาย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การนำเอาความรู้ด้านหลักการศิลปะไปใช้ในการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในแผนกผ้าและเครื่องแต่งกายจากส่วนประกอบทางด้านการเห็นและหลักการศิลปะพบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นดังนี้

1. เส้นเป็นส่วนประกอบทางการเห็นที่ต้องนำไปใช้เป็นพื้นฐานของการเรียนการสอนด้วยการนำเอาลักษณะของเส้นและการใช้เส้นไปใช้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$)
2. รูปร่างและรูปทรงเป็นส่วนประกอบทางการเห็นที่ต้องการนำไปใช้เป็นพื้นฐานการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงมากด้วยการนำเอารูปร่างและรูปทรงของธรรมชาติ นามธรรมและเรขาคณิตไปใช้โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$)
3. ลักษณะพื้นผิวเป็นส่วนประกอบทางการเห็นที่ต้องนำเอาไปใช้เป็นพื้นฐานของการเรียนการสอนด้วยการนำเอาลักษณะพื้นผิวที่เกิดจากการสัมผัสด้วยสายตาและการสัมผัสด้วยมือไปใช้โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$)
4. สีเป็นส่วนประกอบทางการเห็นที่ต้องการนำไปใช้เป็นพื้นฐานของการเรียนการสอนโดยมีการนำไปใช้มากที่สุดเพื่อสื่อความหมายทางด้านจิตวิทยา ($\bar{X} = 4.53$) ส่วนที่น้อยที่สุดคือการใช้สีบางชนิดในการทำงาน ซึ่งได้แก่ สีนํ้ามัน ($\bar{X} = 1.20$)
5. ความสมดุลเป็นหลักการศิลปะที่ต้องการนำไปใช้เป็นพื้นฐานของการเรียนการสอนด้วยการนำเอาลักษณะการจัดวางน้ำหนักในรูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดความสมดุลด้วยสายตาและอารมณ์ไปใช้โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$)
6. จังหวะเป็นหลักการศิลปะที่ต้องการนำไปใช้เป็นพื้นฐานของการเรียนการสอนด้วยการจัดและสร้างจังหวะในรูปแบบต่าง ๆ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$)
7. ขนาดและสัดส่วนเป็นหลักการศิลปะที่ต้องการนำไปใช้เป็นพื้นฐานของการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงมากด้วยการนำความรู้เกี่ยวกับระบบของขนาดและสัดส่วนมาสร้างภาพลวงตาด้วยการใช้สี เส้น รูปร่าง และรูปทรง ประกอบกันกับแนวคิดในการบิดเบือนขนาดสัดส่วน ซึ่งมีการนำไปใช้โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$)
8. จุดเด่นหรือการเน้นเป็นหลักการศิลปะที่ต้องการนำไปใช้เป็นพื้นฐานการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางจนถึงมากโดยการเน้นจุดเด่นด้วยการจัดวางแผนการใช้ขนาดของรูปแบบลวดลาย ความเข้มของสี ทิศทางหรือบริเวณว่าง และลักษณะพื้นผิวจะมีการนำเอาไปใช้มาก ส่วนการเน้นด้วยแสงเงาและบริเวณว่างกับความสำคัญของจุดด้อยที่ช่วยเสริมจุดเด่นมีการนำไปใช้อยู่ในระดับปานกลางแต่โดยส่วนรวมแล้วใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.32$)
9. การตัดกันเป็นหลักการศิลปะที่ต้องการนำไปใช้เป็นพื้นฐานของการเรียนการสอนด้วยการจัดวางรูปแบบและการสร้างความแตกต่างกันซึ่งมีการนำไปใช้โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$)

10. ความกลมกลืน เป็นหลักการศิลปะที่ต้องการนำไปใช้ด้วยเส้น สี รูปร่าง รูปทรง และพื้นผิว การเน้นความสำคัญของการออกแบบ ส่วนการวางแผนจัดส่วนประกอบของการออกแบบซึ่งมีการนำไปใช้โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$)

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2535 : 186) ได้ทำวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ทัศนศิลป์เพื่อชีวิตในประเทศไทย ตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 จนถึง พ.ศ. 2533 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ทัศนศิลป์เพื่อชีวิตในประเทศไทยเป็นผลสะท้อนเชิงเสนอปัญหาและวิพากษ์วิจารณ์สภาพการณ์ทางสังคม และสภาพการณ์ทางสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงตอนของสังคมไทย จากศิลปินบางส่วนของประเทศที่มีสำนึกความรับผิดชอบต่อสภาพการณ์ดังกล่าวเพื่อผลในการสื่อสารกับประชาชนทุกระดับชั้นทางสังคมและทุกระดับชั้นทางการศึกษา การแสดงออกแนวทางนี้ของศิลปินจึงคำนึงถึงรูปแบบศิลปะที่ง่ายต่อการรับรู้โดยอาศัยกลวิธีศิลปะที่หลากหลายตามที่ศิลปินเห็นว่ากลวิธีศิลปะใดจะสามารถตอบสนองด้านเนื้อหาศิลปะที่ตนต้องการนำเสนอต่อสาธารณชนอย่างบรรลุผล

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเนื้อหาและรูปแบบทัศนศิลป์เพื่อชีวิตในประเทศไทยโดยรวมได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยด้านปัญหาและความคิด ส่วนปัจจัยด้านวิทยาศาสตร์และประยุกต์วิทยาได้ส่งผลต่อกลวิธีทางศิลปะของผลงานทัศนศิลป์จำนวนหนึ่ง โดยเฉพาะในส่วนของผลงานแขนงสื่อผสม

3. การที่ทัศนศิลป์เพื่อชีวิตเป็นผลงานที่มีเนื้อหาเสนอปัญหาและวิพากษ์วิจารณ์สภาพการณ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยตรงนั้นส่งผลต่อการถูกปิดกั้นและกีดกันการนำเสนอรวมทั้งการจับกุมคุมขังตัวศิลปินในบางยุคที่ประเทศไทยถูกปิดกั้นด้านเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งในสภาพการณ์ดังกล่าวศิลปินเพื่อชีวิตจึงได้หาวิธีการอำพรางเนื้อหาศิลปะและตัวเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การซ่อนเนื้อหาด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ การปิดทับผลงานด้วยผลงานใหม่ รวมทั้งการอำพรางตัวเองของศิลปินและนักวิจารณ์ศิลปะด้วยการใช้นามแฝง ฯลฯ ดังนั้นความหลากหลายของกระบวนการทัศนศิลป์เพื่อชีวิตในประเทศไทยจึงขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย นั่นคือผู้มีอำนาจบริหารประเทศไทยได้เปิดกว้างให้เสรีภาพและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างแท้จริงแก่ประชาชน

สุรพงษ์ ด้านลักษณะโยธิน (2535 : 68 - 69) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการเรียนศิลปศึกษา และทัศนคติต่อการปั้นรูปของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนตามคู่มือครู โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้การปั้นรูปของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2. หลังการเรียนรู้การปั้นรูปโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อการปั้นรูปดีกว่าการเรียน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. หลังการเรียนรู้การปั้นรูปโดยวิธีสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อการปั้นรูปดีกว่าก่อนการเรียน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปริญญานิพนธ์ปีการศึกษา 2536

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดารานี เผ่าพัฒน์ (2536 : 96 - 98) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับความถนัดทางด้านมิติสัมพันธ์ของนิสิต นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ ในสถาบันระดับอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออกับคะแนนความถนัดทางด้านมิติสัมพันธ์ของนิสิต นักศึกษา สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์มีความสัมพันธ์กันในทางบวกที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. ค่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออของนิสิต นักศึกษาสาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ ในแต่ละมหาวิทยาลัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ค่าคะแนนความถนัดทางด้านมิติสัมพันธ์ของนิสิต นักศึกษาสาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ ในแต่ละมหาวิทยาลัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตรัยภพ บุญรอด (2537 : 132 - 148) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพแผนวิชาศิลปประยุกต์ สาขาศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มสถานศึกษาภาคกลาง โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบของนักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 มีดังนี้

1. ขั้นการกำหนดปัญหา (Problem Identification)

1.1 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการออกแบบเป็นบางครั้งร้อยละ 35.4 มีการหาแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการออกแบบโดยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองร้อยละ 21.5 การแก้ปัญหาส่วนใหญ่อาจารย์เป็นผู้กำหนดให้หรือแนะนำก่อนร้อยละ 28.9 การคิดแก้ปัญหาส่วนใหญ่คิดเองเป็นบางครั้งร้อยละ 25.6 ข้อมูลที่คิดว่าสำคัญต่อการออกแบบคือ ประโยชน์ใช้สอยร้อยละ 22.4 รูปร่างและรูปทรงร้อยละ 22.0 และการใช้สีร้อยละ 19.9

1.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการออกแบบทุกครั้งร้อยละ 19.1 และโดยอาจารย์ผู้สอนเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 32.1 มีการหาแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการออกแบบโดยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองร้อยละ 22.4 เกี่ยวกับการออกแบบส่วนใหญ่อาจารย์เป็นผู้กำหนดให้หรือแนะนำให้ก่อนร้อยละ 25.2 การแก้ปัญหาส่วนใหญ่ นักศึกษาคิดเองร้อยละ 19.9 ส่วนข้อมูลที่คิดว่าสำคัญต่อการออกแบบคือประโยชน์ใช้สอยร้อยละ 32.1 รูปร่างและรูปทรงร้อยละ 26.8 และสีร้อยละ 26.4

1.3 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการออกแบบทุกครั้งร้อยละ 13.8 โดยอาจารย์ผู้สอนเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 20.3 การแก้ปัญหาส่วนใหญ่อาจารย์เป็นผู้กำหนดให้หรือแนะนำให้ก่อนร้อยละ 20.3 การคิดแก้ปัญหาส่วนใหญ่คิดเองเป็นบางครั้งร้อยละ 16.3 และข้อมูลที่คิดว่าสำคัญต่อการออกแบบคือประโยชน์ใช้สอยร้อยละ 18.7 รูปร่างและรูปทรงร้อยละ 17.9 และสีร้อยละ 17.5

2. ขั้นการเสนอทางแก้ปัญหา (Proposal of Solution)

2.1 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีการตั้งสมมุติฐานในการออกแบบเป็นส่วนมากร้อยละ 24.0 โดยยึดความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับวัตถุประสงค์ของการออกแบบร้อยละ 13.8 การออกแบบภาพร่างจะอาศัยข้อมูลและความคิดสร้างสรรค์ส่วนตัวร้อยละ 19.1 และจะปรึกษากับอาจารย์ร้อยละ 8.1 การคัดเลือกแบบร่างเพื่อนำไปปฏิบัติในขั้นต่อไปจะเลือกด้วยตนเองร้อยละ 20.3 และให้อาจารย์ช่วยคัดเลือกให้ร้อยละ 10.2 การปฏิบัติการทำงานแบบ

รายละเอียดทุกครั้งที่ในการออกแบบร้อยละ 22.8 มีการใช้วัสดุในการสร้างงานซึ่งมีทั้งอาจารย์กำหนดให้และตนเองเลือกใช้เองร้อยละ 19.5

2.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีการตั้งสมมุติฐานในการออกแบบเป็นส่วนมากร้อยละ 28.0 โดยวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้าเป็นการยืนยันแนวทางแก้ปัญหาแนวคิดด้วยตนเองเป็นส่วนมากร้อยละ 26.0 การคัดเลือกแบบร่างไปปฏิบัติในขั้นต่อไปจะเลือกโดยอาจารย์ร้อยละ 21.5 มีการปฏิบัติการเขียนแบบรายละเอียดเป็นบางครั้งในการออกแบบร้อยละ 21.5 และมีการใช้วัสดุในการสร้างงานโดยนักศึกษาจะเลือกใช้วัสดุเองเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 15.0

2.3 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการตั้งสมมุติฐานในการออกแบบเป็นส่วนมากร้อยละ 21.1 โดยยึดความสัมพันธ์กันระหว่างปัญหากับวัตถุประสงค์ของการออกแบบร้อยละ 15.9 การออกแบบภาพร่างโดยอาศัยข้อมูลและความคิดสร้างสรรค์ส่วนตัวร้อยละ 17.5 และปรึกษากับอาจารย์ร้อยละ 4.1 การคัดเลือกภาพร่างเพื่อนำไปปฏิบัติในขั้นต่อไปส่วนใหญ่จะเลือกเองร้อยละ 11.0 และให้อาจารย์ช่วยคัดเลือกร้อยละ 8.9 การปฏิบัติการเขียนแบบรายละเอียดทุกครั้งที่ในการออกแบบมีร้อยละ 13.4 การใช้วัสดุในการสร้างงานมีทั้งอาจารย์กำหนดให้และตนเองจะเป็นผู้กำหนดเองร้อยละ 12.2

3. ขั้นตอนการทดสอบและประเมินผล (Test Evaluation)

3.1 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีการสร้างผลงานต้นแบบเพื่อการทดสอบเป็นบางครั้งร้อยละ 18.7 และมีการประเมินผลงานตนเองตรงตามวัตถุประสงค์ที่อาจารย์กำหนดไว้มากที่สุดร้อยละ 20.7

3.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีการปฏิบัติการสร้างเพื่อการทดสอบเป็นบางครั้งร้อยละ 14.4 และมีการประเมินผลงานตนเองคือตรงตามวัตถุประสงค์ที่อาจารย์กำหนดไว้มากที่สุดร้อยละ 26.8

3.3 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีการสร้างผลงานต้นแบบเพื่อการทดสอบเป็นบางครั้งร้อยละ 19.7 และมีการประเมินผลงานของตนเองในขั้นนี้คือตรงตามวัตถุประสงค์ที่อาจารย์กำหนดไว้มากที่สุดร้อยละ 20.3

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบในประเด็นต่าง ๆ ของนักศึกษาระหว่างชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ในด้านการกำหนดหัวข้อในการออกแบบ การตั้งวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่สำคัญต่อการออกแบบ เกณฑ์การประเมินผล การปฏิบัติงานเขียนแบบรายละเอียด การใช้วัสดุ ความกระตือรือร้น ความรู้และทักษะ และการแก้ไขปรับปรุงแนวทางในการแก้ปัญหา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อ

เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 3 ในด้านการกำหนดหัวข้อในการออกแบบข้อมูลรายละเอียดข้อมูลที่สำคัญต่อการออกแบบ เกณฑ์การประเมินผล การตั้งสมมติฐานในการออกแบบ ความรู้และทักษะ การออกแบบภาพร่าง การสร้างต้นแบบ การใช้เวลาในการปฏิบัติงาน และการแก้ไขปรับปรุงแนวทางในการแก้ปัญหา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 3 ในประเด็นข้อมูลรายละเอียด ข้อมูลที่สำคัญต่อการออกแบบ การคัดเลือกแบบร่าง ความรู้และทักษะ การนำเสนอผลงาน และ การใช้เวลาในการทำงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เทวินทร์ เอียนมี (2537 : 145) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบเรียนทางศิลปศึกษาเรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

แบบเรียนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมตามเกณฑ์ทั้ง 4 ด้านคือ

1. ด้านความสอดคล้องกับพัฒนาการ วุฒิภาวะ และความพร้อมของเด็กตามหลักการของโลเวนเฟลด์
2. แบบเรียนมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ $E_1/E_2 = 80/80$
3. ผลการทดสอบคะแนนวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
4. ผลการสอนโดยใช้แบบเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ธวัชชัย มหานพวงศ์ชัย (2537 : 88 – 90) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารายวิชาการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

รายวิชาการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยมีค่า 2 หน่วยกิตจัดเป็นรายวิชาเลือกในหมวดวิชาเฉพาะของหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งรายละเอียดของรายวิชาการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยมีดังนี้

1. ลักษณะรายวิชา

การศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ความรู้เกี่ยวกับการเล่นและของเล่น ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับการออกแบบของเล่นเพื่อนำมาประกอบในการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

2. จุดมุ่งหมายในการสอน

- 2.1 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเด็กปฐมวัย
- 2.2 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเล่นและของเล่น
- 2.3 มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

3. เนื้อหาวิชา

3.1 การศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย

- 3.1.1 จิตวิทยาพัฒนาการเด็กปฐมวัย
- 3.1.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาเด็กปฐมวัย

3.2 ความรู้เกี่ยวกับการเล่นและของเล่น

- 3.2.1 ความหมายของการเล่น
- 3.2.2 พฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัย
- 3.2.3 ความหมายและประเภทของของเล่น
- 3.2.4 ประวัติความเป็นมาของของเล่น
- 3.2.5 วิเคราะห์ของเล่น

3.3 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบของเล่น

- 3.3.1 วัสดุและกรรมวิธีการผลิตของเล่น
- 3.3.2 ข้อกำหนดความปลอดภัยสำหรับของเล่น
- 3.3.3 องค์ประกอบในการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.3.4 ระบบพื้นฐานของต้นกำลังและกลไกในการออกแบบของเล่น
- 3.3.5 การสร้างแนวคิดใหม่ในการออกแบบของเล่น
- 3.3.6 การออกแบบและจัดทำของเล่นอย่างง่าย

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

4.1 วิธีสอน

วิธีสอนจะประกอบด้วยการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบฝึกปฏิบัติและการสอนแบบให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.2 งาน

งานของผู้เรียนจะประกอบด้วย การศึกษาดูงานและค้นคว้าเพิ่มเติมในแต่ละเนื้อหาวิชา จัดทำรายงานประกอบการศึกษาและฝึกปฏิบัติการออกแบบของเล่น

5. การประเมินผล

การประเมินผลในรายวิชานี้จะพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน รายงานประกอบการศึกษา และผลงานการออกแบบ

นพดล สายทองยนต์ (2537 : 87 – 90) ได้ทำวิจัยเรื่องปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการใช้หลักสูตรมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$) และข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ ครูผู้สอนเป็นครูประจำชั้นแต่มาสอนวิชาศิลปศึกษาซึ่งไม่เคยผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษามาก่อน ($\bar{X} = 3.86$)
2. ด้านวิธีสอนและเทคนิคการสอนมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) และข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาด้านทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะที่มีผลต่อการสอนของครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.73$) ส่วนข้อที่มีปัญหาระดับน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดให้ใช้วิชาอื่นแทนชั่วโมงศิลปศึกษา ($\bar{X} = 1.88$) ค่าใช้จ่ายในการผลิตสื่อการสอนเอง ($\bar{X} = 3.10$)
3. ด้านสื่อการสอนและห้องเรียนศิลปศึกษามีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) โดยข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ การจัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อการสอนจากโรงเรียน ($\bar{X} = 3.22$) รองลงมาคือครูผู้สอนเสียค่าใช้จ่ายในการผลิตสื่อการสอนเอง ($\bar{X} = 3.10$)
4. ด้านการวัดผลและการประเมินผลมีปัญหาในระดับปานกลาง และข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับการได้รับความร่วมมือจากจังหวัดต้นสังกัดในการทำแบบทดสอบมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.05$) รองลงมาคือ การประเมินผล โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กด้านต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.04$)
5. ด้านการจัดกิจกรรมมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) โดยข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ การนำกิจกรรมตามแผนการสอนมาใช้เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.11$) รองลงมาคือ การให้นักเรียนรวบรวมข่าวสารของสิ่งพิมพ์ด้านศิลปะ เพื่อการค้นคว้า ($\bar{X} = 3.06$)

6. ด้านครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาส่วนใหญ่ต้องการได้รับความรู้จากการอบรมสัมมนาในด้านศิลปศึกษาและการนิเทศ รวมทั้งการให้ความสนับสนุนด้านงบประมาณจากผู้บริหารและการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น

ปราโมทย์ บุญเต็ม (2536 : 118 – 122) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบสมรรถภาพที่คาดหวังและสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการรับรู้ของผู้บริหาร

1.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับศิลปศึกษา พบว่า สมรรถภาพของครูศิลปศึกษาที่ผู้บริหารคาดหวังสูงที่สุดคือ การมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นทางด้านศิลปศึกษา ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาที่ผู้บริหารรับรู้สูงที่สุดคือ การมีความรู้ในเนื้อหาและกิจกรรมวิชาศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.66$)

1.2 ด้านทักษะและเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา พบว่า สมรรถภาพที่ผู้บริหารคาดหวังสูงที่สุดคือ มีทักษะและเทคนิคในการเลือกใช้วัสดุ สื่อสมัยใหม่ที่หาง่ายและราคาถูกมาใช้ในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาที่ผู้บริหารรับรู้สูงที่สุดคือ มีทักษะและเทคนิคในการเลือกใช้วัสดุสื่อสมัยใหม่ที่หาง่ายและราคาถูกมาใช้ในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.41$)

1.3 ด้านงานบริการและการสนับสนุนกิจกรรมพิเศษทางศิลปศึกษา พบว่า สมรรถภาพของครูศิลปศึกษาที่ผู้บริหารคาดหวังสูงที่สุดคือ การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับศิลปะ ($\bar{X} = 4.53$) ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาที่ผู้บริหารรับรู้สูงที่สุดคือ การให้บริการด้านการตกแต่งอาคารสถานที่ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.81$)

1.4 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยการรับรู้ของผู้บริหารรวมทุกด้านสามารถสรุปได้ว่า สมรรถภาพที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารจะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารจะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$)

2. ด้านการรับรู้ของครูศิลปศึกษา

2.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับศิลปศึกษา พบว่า สมรรถภาพของครูศิลปศึกษาที่ครูศิลปศึกษาคาดหวังสูงที่สุดคือ มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นทางด้านศิลปศึกษา ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาที่ครูศิลปศึกษารับรู้สูงที่สุดคือ

การมีความรู้ในเนื้อหาและกิจกรรมวิชาศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.70$)

2.2 ด้านทักษะและเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา พบว่า สมรรถภาพของครูศิลปศึกษาที่ครูศิลปศึกษาคาดหวังสูงสุดคือ การมีทักษะและเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย ($\bar{X} = 4.49$) ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาที่ครูศิลปศึกษารับรู้สูงสุดคือการมีทักษะและเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย ($\bar{X} = 3.66$)

2.3 ด้านงานบริการและการสนับสนุนกิจกรรมพิเศษทางศิลปศึกษาพบว่า สมรรถภาพของครูศิลปศึกษาที่ครูศิลปศึกษาคาดหวังสูงสุดคือ การให้บริการด้านการตกแต่งอาคารสถานที่ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.44$) ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาที่ครูศิลปศึกษารับรู้สูงสุดคือ การให้บริการด้านการตกแต่งอาคารสถานที่ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.99$)

2.4 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยการรับรู้ของครูศิลปศึกษารวมทุกด้าน สรุปได้ว่า สมรรถภาพที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาจะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$)

3. เมื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพที่คาดหวังและสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาแล้ว พบว่า

3.1 สมรรถภาพที่คาดหวังและสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.2 สมรรถภาพที่คาดหวัง และสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างผู้บริหารกับครูศิลปศึกษาแล้ว พบว่า

4.1 สมรรถภาพที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารกับครูศิลปศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.2 สมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารกับครูศิลปศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

พูนสม โรจนวิทย์ (2536 : 161 – 166) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. แนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในด้านความหมายของศิลปะและศิลปศึกษา องค์ประกอบของศิลปศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน พบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยกับแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปศึกษาในทุก ๆ ด้าน โดยความคิดเห็นในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่งคือ รายการที่ว่าศิลปะคือการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกของศิลปิน และศิลปะเป็นผลงานที่มีคุณค่าในตัวเอง ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยคือ หลักสูตรควรมุ่งเน้นไปในด้านการลอกเลียนแบบธรรมชาติ

2. การพิจารณาเปรียบเทียบแนวความคิดทางการเรียนการสอนศิลปศึกษาตามสถานภาพของครูศิลปศึกษา พบว่า ครูศิลปศึกษามีแนวคิดที่ไม่แตกต่างกันเมื่อได้ทำการเปรียบเทียบในด้านเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน แต่เมื่อมาทำการพิจารณาเปรียบเทียบตามระดับอายุก็พบว่าครูศิลปศึกษามีแนวคิดในด้านกระบวนการในการเรียนการสอนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติจริงในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตรโดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการรวมวิชาทัศนศิลปศึกษากับวิชาดนตรีเข้าด้วยกันจะทำให้เนื้อหาวิชามีมากขึ้น แต่เวลาเรียนจะลดน้อยลงทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการสอนของครูผู้สอนเพราะมีเนื้อหาในบางส่วนไม่เหมาะสมกับเพศและวัยของผู้เรียน

3.2 ด้านครูผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถตรงกับวิชาที่สอนคือจบด้านศิลปศึกษาดนตรี และนาฏศิลป์ หรือวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรง และควรจัดอบรมสัมมนาครูผู้สอนศิลปศึกษาอยู่เสมอ

3.3 ด้านนักเรียนควรมีทักษะความคิดสร้างสรรค์และสนใจที่จะเรียนวิชาศิลปะเพราะเท่าที่เป็นอยู่จะไม่ค่อยเห็นคุณค่าของวิชาศิลปะจึงไม่สนใจเท่าที่ควร

3.4 ด้านโรงเรียนควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจังในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์งบประมาณ ครูผู้สอนและการจัดกิจกรรมศิลปะทั้งในและนอกห้องเรียน

3.5 ด้านกระบวนการเรียนการสอนควรจัดวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการฝึกทักษะในงานศิลปะ ควรมีการวัดผลหลาย ๆ ด้าน และควรมีการแสดงผลงานของนักเรียนด้วย

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือครูผู้สอนต้องการยกระดับตนเองให้มีคุณค่าเท่าเทียมผลงาน ควรมีการร่วมมือจากหลายฝ่ายในโรงเรียน ควรมีการรณรงค์ให้เห็นคุณค่าของวิชาศิลปะ และควรจัดตั้งศูนย์ศิลปศึกษา

รัตนา รักสกุลพาณิชย์ (2537 : 92 – 97) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนแขนงวิชาทัศนศิลป์หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยกับการประเมินผลการเรียนแขนงวิชาทัศนศิลป์ว่าควรแบ่งหัวข้อการประเมินผลออกเป็น 4 ด้าน คือ

1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจประกอบด้วยเนื้อหาด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และการสรุปเนื้อหา จำนวน 25 คะแนน

1.2 ด้านกระบวนการปฏิบัติงานประกอบด้วย การค้นคว้า การสร้างแนวความคิด การออกแบบ การสร้างผลงาน และการเตรียมนำเสนอผลงาน จำนวน 25 คะแนน

1.3 ด้านลักษณะนิสัยในการทำงานประกอบด้วยความสนใจและความตั้งใจ ความรับผิดชอบ ความประหยัดความมีมนุษยสัมพันธ์ และความมีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น จำนวน 10 คะแนน

1.4 ด้านผลงานประกอบด้วยรูปแบบของผลงาน แนวคิดของผลงาน และการนำเสนอผลงานจำนวน 40 คะแนน

2. การกำหนดจำนวนผลงานสำหรับฝึกปฏิบัติให้กำหนดจำนวนผลงานให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชา เนื้อหา หลักสูตร วุฒิภาวะความรู้ความสามารถของผู้เรียน ความพร้อมของเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และเวลาเรียน ส่วนการใช้แบบประเมินผลควรใช้เครื่องมือที่เป็นแบบประเมินผลเมื่อมีการประเมินผลจากการเรียนทุกครั้งแต่ถ้าอาจารย์ผู้สอนไม่มีเวลาอาจใช้อย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อประเมินผลการสอบปลายภาคการศึกษา

วรวิทย์ องค์ครุรักษา (2537 : 72 – 78) ได้ทำวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดศิลปะการปักผ้าของชาวเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ซ้าย จังหวัดเชียงราย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การเรียนรู้การปักผ้าจะเริ่มอย่างจริงจังเมื่อยังเป็นเด็กหญิงที่มีอายุอยู่ในช่วง 6-12 ปี โดยการเรียนรู้จากมารดาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยเด็กหญิงเย้าจะถูกกำหนดบทบาทและหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ และแบบแผนที่สังคมเย้ากำหนดจะมีใช้เป็นการเรียนรู้ทางทักษะเท่านั้น แต่ยังปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพในกลุ่มสังคมเย้าอีกด้วย ซึ่งวิธีการปักผ้าจะไม่มีการจัดบันทึกไว้เป็นตำรา การสอนจึงเป็นการถ่ายทอดแบบสืบต่อกันมา โดยอาศัยการจำผนวกกับประสบการณ์ความชำนาญของผู้สอนและวิธีการสอนที่พบจะมีอยู่ 3 วิธี ดังนี้

1. การสอนโดยที่ผู้สอนปักลายให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่างที่ละขั้นตอนแล้วผู้เรียนจึงปักตาม
2. การสอนโดยใช้ลายปักที่ปักไว้แล้วให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่างแล้วให้ผู้เรียนปักตาม
3. การสอนโดยจับมือสอน ซึ่งเป็นการสอนที่ใช้เมื่อผู้เรียนเริ่มหัดปักใหม่ ๆ และยังขาดทักษะความชำนาญ

วัสดุและอุปกรณ์ในการปักจะประกอบไปด้วยอุปกรณ์ที่สำคัญ 3 สิ่งได้แก่ เข็ม ด้ายปัก และผ้าปัก ส่วนวิธีการปักที่สตรีเย้าจะได้เรียนรู้เป็นวิธีแรกคือ วิธีการปักแบบลายขัด เพราะเป็นวิธีการปักผ้าแบบดั้งเดิม ดังนั้นสตรีเย้าจะต้องปักแบบลายขัดให้เป็น แต่ในปัจจุบันวิธีปักที่นิยมปักกันได้แก่ วิธีปักแบบลายไขว้ เพราะเป็นวิธีที่หัดง่ายและสามารถพลิกแพลงให้เกิดลายใหม่ ๆ ได้ และลายปักที่นิยมปักกันมากที่สุด คือ ลายโฉงเกี่ยม การใช้สีของด้ายปักในอดีต ชาวเย้าจะใช้สีในการปักลดลายเพียง 5 สี คือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน สีเขียว และสีขาว ส่วนความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการปักผ้ามีน้อยมากเพราะเป็นงานปักผ้าของสตรีและบทบาทของสตรีเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในพิธีกรรมมีน้อยมาก ดังนั้นความเชื่อในเรื่องการปักผ้าจึงไม่ค่อยปรากฏ มีแต่เพียงข้อห้ามและข้อนิยมบางอย่างเท่านั้น เช่น ความเชื่อเรื่องการไม่นิยมปักผ้าในช่วงที่มีคนเสียชีวิตในหมู่บ้าน หรือความเชื่อเรื่องการเริ่มหัดปักผ้าในวันปีใหม่ หรือตรุษจีน จะทำให้ปักผ้าได้ไว และสวยงาม เป็นต้น

สุชาดา สถาวร (2537 : 111 – 114) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ โดยสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ด้านทัศนคติของนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมศิลปศึกษาพอสมควรคิดเป็นร้อยละ 39.57 เวลาที่นักเรียนทำงานศิลปะนักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน คิดเป็นร้อยละ 78.79 หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะแล้วนักเรียนส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในผลงานศิลปะมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 57.16 กิจกรรมศิลปะที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือการวาดภาพระบายสีคิดเป็นร้อยละ 64.68 อุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีที่นักเรียนชอบใช้มากที่สุดคือ สีไม้คิดเป็นร้อยละ 76.74 ลักษณะของครูสอนศิลปะที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือครูที่มีลักษณะร่าเริง แจ่มใส คิดเป็นร้อยละ 76.66 และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะนอกเหนือจากที่เรียนในชั้นเรียนตามหลักสูตรในโรงเรียนพบว่าส่วนใหญ่มีความสนใจมากคิดเป็นร้อยละ 36.38

2. ด้านความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า สิ่งที่นักเรียนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดคือ วิธีทำงานศิลปะแบบต่าง ๆ

คิดเป็นร้อยละ 69.65 และสิ่งที่นักเรียนที่ยังไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะคิดว่าจะได้เรียนรู้มากที่สุดคือ วิธีการงานศิลปะแบบต่าง ๆ เช่นเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 74.28 ส่วนในด้านการจัดกลุ่มทำกิจกรรม นักเรียนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและที่ยังไม่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมพิเศษทางศิลปะต่างมีความเห็นตรงกันคือต้องการให้นักเรียนเลือกกลุ่มเองตามความพอใจคิดเป็นร้อยละ 38.27 และระยะเวลาที่นักเรียนที่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมคิดว่าเหมาะสมมากที่สุดคือไม่จำกัดเวลา คิดเป็นร้อยละ 32.76 แต่นักเรียนที่ยังไม่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมคิดว่าเวลาที่เหมาะสมที่สุดคือ 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 32.68 ส่วนวันที่นักเรียนต้องการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะมากที่สุดนั้นพบว่า นักเรียนที่เคยและยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นตรงกันคือต้องการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงปิดเทอมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.89 และ 25.89 ตามลำดับ

3. ด้านการประเมินผลของผลงานที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะพบว่า นักเรียนที่เคยและยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะมีความต้องการในการประเมินผลด้วยวิธีการตรวจให้คะแนนทันทีหลังทำงานเสร็จเรียบร้อยมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.07 และ 44.64 ตามลำดับ

อารียา คลังชำนาญ (2537 : 122 – 124) ได้ทำวิจัยเรื่องการนำเสนอรูปแบบการประเมินผลศิลปนิพนธ์ สาขาออกแบบนิเทศศิลป์ ระดับปริญญาตรี โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการประเมินผลศิลปนิพนธ์ในด้านกระบวนการจะใช้คณะกรรมการเป็นผู้ประเมินโดยมีทั้งแบบมีอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมในคณะกรรมการ และแบบไม่มีอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมในคณะกรรมการ การให้คะแนนเป็นแบบให้คะแนนสะสม คะแนนรวบยอดหรือใช้มติส่วนรวม ส่วนเกณฑ์การประเมินใช้เกณฑ์การพิจารณาตัดสินจากตัวผลงานซึ่งกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็นรายการอย่างละเอียด นอกจากนั้นยังใช้เกณฑ์การพิจารณาตัดสินจากภาพรวมทั้งหมดซึ่งจะครอบคลุมทั้งวิธีการทำงาน ลักษณะการทำงานและตัวผลงานร่วมด้วย

2. ปัญหาการประเมินผลศิลปนิพนธ์เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่าด้านการประเมินผลมีวิธีการให้คะแนนและตัดสินที่ยังไม่เหมาะสมและมีปัญหาความลำเอียงของผู้ประเมินที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและเกณฑ์การประเมินยังมีความไม่ชัดเจนและครอบคลุมที่เพียงพอ

3. การวิจัยทำให้ได้รูปแบบการประเมินผลศิลปนิพนธ์สาขาออกแบบนิเทศศิลป์ ระดับปริญญาตรี ซึ่งมีโครงสร้างของการประเมินดังต่อไปนี้

- 3.1 การประเมินหัวข้อโครงการศิลปนิพนธ์
- 3.2 การประเมินกระบวนการทำงานโดยพิจารณาจากส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ
 - 3.2.1 การรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล
 - 3.2.2 แบบร่างและการปรับปรุงพัฒนา
 - 3.2.3 ลักษณะการทำงาน
- 3.3 การประเมินผลผลิต (ผลงาน) โดยพิจารณาจากส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ
 - 3.3.1 คุณค่าของผลงาน
 - 3.3.2 การนำเสนอ
 - 3.3.3 เอกสาร
- 3.4 น้ำหนักความสำคัญของคะแนนจะกำหนดให้สัดส่วนของน้ำหนักความสำคัญ
ของคะแนนโดยเน้นที่กระบวนการมากกว่าผลผลิต คือ คิดเป็นสัดส่วน 60 : 40 ดังนี้
 - 3.4.1 ด้านกระบวนการ ได้แก่
 - 3.4.1.1 การรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 20%
 - 3.4.1.2 แบบร่างและการปรับปรุงพัฒนา 30%
 - 3.4.1.3 ลักษณะการทำงาน 10%
 - 3.4.2 ด้านผลผลิต (ผลงาน) ได้แก่
 - 3.4.2.1 คุณค่าของผลงาน 20%
 - 3.4.2.2 การนำเสนอ 10%
 - 3.4.2.3 เอกสาร 10%
- 3.5 การประเมินหัวข้อโครงการศิลปนิพนธ์จะไม่มีที่ให้คะแนน

อําพร พันธุ์พานิชย์ (2537 : 129) ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกที่มีต่อความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนหูหนวกในโรงเรียนเศรษฐเสถียร ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ กลุ่มวิชาศิลปหัตถกรรม สาขางานดิน โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกที่มีต่อความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนหูหนวกในโรงเรียนเศรษฐเสถียร ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ กลุ่มวิชาศิลปหัตถกรรม สาขางานดินพบว่า คะแนนความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้องเรื่อง การออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนหูหนวก โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก มีร้อยละ 50.00 ที่มีความสามารถอยู่ในระดับดีมาก รองลงมาร้อยละ

33.33 อยู่ในระดับดีและร้อยละ 16.67 อยู่ในระดับปานกลาง จึงสามารถสรุปได้ว่านักเรียนร้อยละ 83.30 ที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกจะมีความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้อง เรื่อง การออกแบบลายกระเบื้องอยู่ในเกณฑ์ดีและดีมาก และนักเรียนร้อยละ 16.67 จะมีความสามารถอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการสอนการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียน หนูหนวกที่วาดด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกและที่วาดด้วยวิธีปกติพบว่า คะแนนการออกแบบลายกระเบื้องเรื่องการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนหนูหนวกที่วาดด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกกับนักเรียนหนูหนวกที่วาดด้วยวิธีปกติจะแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นวลลออ นิ่มอนันตกุล (2537 : 66 – 68) ได้ทำวิจัยเรื่องการติดตามผล มหาบัณฑิตวิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของมหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของตนเองซึ่งมหาบัณฑิตมีความเห็นว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานในทุกด้านของตนเองอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 3.77$) โดยเฉพาะในด้านการสอน ($\bar{X} = 3.94$) และคุณลักษณะในด้านการเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 3.94$) ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด
2. ปัญหาในการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตในด้านบุคลากรพบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุดคือ การขาดแคลนบุคลากรและความสามารถเฉพาะบุคคลมีจำกัด ปัญหาในด้านการบริหารที่พบส่วนมากคือ ปัญหาด้านงบประมาณและระบบงานล่าช้า ปัญหาในด้านอาคารสถานที่ที่พบส่วนมากคือห้องปฏิบัติงานคับแคบและมีจำนวนไม่เพียงพอต่อผู้เรียน ส่วนปัญหาในด้านอื่น ๆ คือการขาดแคลนวัสดุและอุปกรณ์
3. ข้อเสนอแนะของมหาบัณฑิตสำหรับภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรมในด้านการเรียนการสอนโดยมหาบัณฑิตมีความเห็นว่าควรมีการจัดวิชาเรียนให้สอดคล้องกับปัจจุบันและให้เหมาะสมคือการนำไปใช้จริง และควรมีการฝึกฝนในเชิงปฏิบัติให้มากขึ้น ด้านหลักสูตรมหาบัณฑิตมีความเห็นว่าควรปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อสภาพการณ์และหลักสูตรควรแบ่งสาขาวิชาเอกให้หลากหลายยิ่งขึ้น ด้านบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาบัณฑิตมีความเห็นว่าควรเพิ่มคณาจารย์ให้เพียงพอกับจำนวนของนิสิต ในการทำปริญญานิพนธ์และควรเชิญวิทยากรที่เป็นนักวิชาการและศิลปินมาให้ความรู้แก่นิสิต ส่วนในด้านอาคารสถานที่

มหาวิทยาลัยมีความเห็นว่าควรมีการเพิ่มห้องต่าง ๆ เช่นห้องวิชาการ ห้องประชุม และห้องแสดงผลงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยยังมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ อีกว่าควรมีการกระตุ้นให้นิสิต ได้นำเสนอผลงานทั้งในด้านวิชาการและศิลปะออกสู่สังคม

4. ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย วิชาเอกศิลปศึกษาพบว่า ผู้บังคับบัญชามีความเห็นว่าความสามารถในการปฏิบัติงานรวมทุกด้านของมหาวิทยาลัยอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 3.86$) โดยเฉพาะในด้านการสอน ($\bar{X} = 3.99$) ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด

5. ข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานอยู่พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นว่าควรจะทำให้มีการติดตามผลหลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยเป็นระยะ ๆ ด้านการเรียนการสอนผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นว่านิสิตควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปะและการวิเคราะห์หลักสูตร ด้านวิชาการผู้บังคับบัญชามีความเห็นว่าควรส่งเสริมให้นิสิตเขียนหรือผลิตผลงานทางวิชาการออกเผยแพร่ ส่วนในข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นว่าควรมีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือและบริการด้านการศึกษาค้นคว้างานวิจัยให้แก่นิสิตและคณาจารย์

6. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของมหาวิทยาลัยวิชาเอกศิลปศึกษากับความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัยที่มีต่อการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยพบว่า ทั้งมหาวิทยาลัยและผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัยจะประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกัน โดยต่างก็ประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ดี

ศรีสวัสดิ์ ศรีศรากร (2537 : 88 – 89) ได้ทำวิจัยเรื่อง การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาศิลปกรรม วิชาเอกออกแบบศิลปประยุกต์ คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปีการศึกษา 2532 – 2534 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้สำเร็จการศึกษาประกอบอาชีพนักออกแบบตกแต่งมีจำนวนมากที่สุด 38.16% และประกอบอาชีพครูน้อยที่สุด 9.12%

2. ผู้สำเร็จการศึกษาทุกสาขางานเฉพาะมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาและทักษะที่ได้จากวิชาการศึกษาพื้นฐานส่งผลต่อการปฏิบัติงานน้อยยกเว้นในเรื่องการนำความรู้ทางภาษาไทยไปใช้ในการปฏิบัติงาน

3. ผู้สำเร็จการศึกษาทุกสาขางานเฉพาะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาและทักษะที่ได้จากวิชาชีพบังคับเฉพาะสาขาว่าได้นำเอาเนื้อหาและทักษะเกี่ยวกับหลักและวิธีการในการ

ออกแบบไปใช้ในการปฏิบัติงานได้มาก ส่วนเนื้อหาและทักษะที่เป็นความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและวิชาเฉพาะสาขาที่ใช้เทคโนโลยีนั้นสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้น้อย

4. ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับสภาพของปัญหาและความต้องการในการปฏิบัติงานจะพบว่าผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาและความต้องการในการปฏิบัติงานจะพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาและความต้องการคล้ายคลึงกัน คือต้องการศึกษาหาความรู้และฝึกทักษะเพิ่มเติมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และวิทยาการสมัยใหม่ตลอดจนการนำเนื้อหาความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม และความต้องการให้สถานที่ทำงานเล็งเห็นความสำคัญของงานด้านที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้ไปศึกษามา

5. ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและทักษะที่จำเป็นต่อผู้สำเร็จการศึกษาพบว่า การจัดเนื้อหาวิชาและการเรียงลำดับเนื้อหาวิชาเป็นไปอย่างเหมาะสม แต่มีเนื้อหาวิชาล้าสมัยไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและควรผลิตผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านช่างวิชาชีพเพิ่มขึ้นและลดปริมาณการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านศึกษาศาสตร์ลง

ปริญญานิพนธ์ปีการศึกษา 2537

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกษมศรี พรหมภิบาล (2538 : 83 – 85) ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการสอนวิชาการออกแบบ 1 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกสอนวิชา ศ 013 การออกแบบ 1 เรื่อง ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกวิชา ศ 013 การออกแบบ 1 เรื่องทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ นักเรียนมีความเห็นด้วยอย่างที่สุดว่า ก่อนการเรียนโดยใช้โปรแกรมนี้ ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นมากเนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ทำให้เกิดความน่าสนใจมาก ความคิดเห็นรองลงมาคือ คอมพิวเตอร์สร้างความกลัวให้แก่ผู้เรียน สร้างความกังวลว่าขณะใช้จะทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์เสีย และระดับความคิดเห็นรองลงมาคิดเป็นระดับค่าเฉลี่ย 4.50 คือจากคำแนะนำก่อนการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกนี้นักเรียนคลายความเครียดลงแต่ก็ยังกังวลกลัวว่า จะทำแบบทดสอบออก

มาไม่ดี และระดับความคิดเห็นที่ประเมินให้น้อยที่สุดคือ กังวลว่าขณะใช้โปรแกรมอาจเกิด
ความผิดพลาดทำให้หลงทางในการใช้คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.82

3. ความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อการประยุกต์เนื้อหาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ โดยผู้เรียนเห็น
ด้วยอย่างที่สุดว่าการเรียนบทเรียนทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ด้วยคอมพิวเตอร์จะช่วยให้เข้าใจ
ง่ายขึ้นคิดเป็นค่าเฉลี่ย 5.00 แยกเป็นเนื้อเรื่องที่เข้าใจมากที่สุดคือ เรื่องสีและน้ำหนัก คิดเป็น
ค่าเฉลี่ย 4.85 เรื่องทิศทางและขนาดสัดส่วน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.76 เรื่องรูปทรงคิดเป็นค่าเฉลี่ย
4.68 เรื่องแสง เงา คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.65 และเรื่องเส้นคิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.59 ตามลำดับ

4. ความรู้สึกของผู้เรียนที่มีขณะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกคือผู้เรียนมีความ
รู้สึกสนุกสนานตื่นเต้นมากคิดเป็นร้อยละ 4.94 เกิดความอยากรู้อยากเห็นในบทเรียน คิด
เป็นร้อยละ 4.79 และชอบที่จะฝึกปฏิบัติโดยใช้โปรแกรม Pbrush เพราะถ่ายทอดความคิด
ออกแบบสร้างภาพได้รวดเร็วตามที่คิดและบทเรียนแสดงการโต้ตอบเมื่อตอบผิดทำให้เกิด
ความพยายามในการเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.76

5. ความรู้สึกของผู้เรียนหลังจากใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกโดยผู้เรียนมี
ทัศนคติที่ดีอยู่ในระดับสูงสุดหลังการเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.94 ชอบวิชาออกแบบมากขึ้น
คิดว่าควรใช้กับศิลปะสาขาอื่น ๆ ในขั้นตอนการออกแบบด้วย และขณะเดียวกันมีความอยาก
ลองที่จะเริ่มต้นเรียนใหม่ด้วยตนเองจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์นี้คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.88, 4.76
และ 4.65 ตามลำดับ

กฤตศักดิ์ เรือนนาค (2538 : 148 – 149) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครู
ศิลปะเกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวชายแดนไทย –
กัมพูชา โดยสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ครูศิลปะมีความคิดเห็นในด้านหลักสูตรวิชาศิลปศึกษาโดยเฉลี่ยแล้วส่วนใหญ่มี
ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.57$)

2. ครูศิลปะมีความคิดเห็นในด้านเนื้อหาวิชาศิลปศึกษาโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มีความ
เห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.88$)

3. ครูศิลปะมีความคิดเห็นในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.80$)

4. ครูศิลปะมีความคิดเห็นในด้านสื่อการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มี
ความเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$)

5. ครูศิลปะมีความคิดเห็นในด้านการวัดผลและประเมินผลวิชาศิลปะศึกษา โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.85$)

6. ครูศิลปะในโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชาส่วนใหญ่มีความต้องการหลักสูตรเฉพาะและต้องการครูผู้สอนศิลปะศึกษาที่มีวุฒิทางด้านศิลปะศึกษา

ต่อต้าน ธารีเกษ (2538 : 179 – 183) ได้ทำวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาของการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการสอนวิชาศิลปะกับชีวิต ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1.1 ด้านการนำเอาหลักสูตรไปใช้พบว่าครูผู้สอนมีความเห็นที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติในระดับค่อนข้างมากโดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรเมื่อปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน เพื่อการจัดทำแผนการสอนและเพื่อกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้

1.2 ด้านวิธีสอนพบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติในระดับปานกลางและเรื่องที่ปฏิบัติในระดับค่อนข้างมาก คือเรื่องการสอนให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมและเห็นคุณค่าของศิลปะ และเพื่อให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนพบว่าครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติในระดับปานกลางและเรื่องที่ปฏิบัติในระดับค่อนข้างมากได้แก่ เรื่องการเลือกใช้แบบเรียน การใช้สื่อการเรียนและการสอนในภาคปฏิบัติและการใช้สื่อประเภทของจริงและหุ่นจำลองต่าง ๆ

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติในระดับค่อนข้างมากโดยเฉพาะเรื่องการชี้แจงให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์เกณฑ์และวิธีการประเมินผล เรื่องการปฏิบัติตามเกณฑ์และวิธีการประเมินผลที่กำหนดขึ้น

1.5 ด้านการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร พบว่าครูผู้สอนมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยของการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่องการส่งเสริมให้มีห้องเรียนและห้องปฏิบัติงานวิชาศิลปะกับชีวิต และเรื่องการจัดหาหนังสืออ่านประกอบเพื่อเสริมความรู้สำหรับครูและนักเรียน

2. ปัญหาการสอนวิชาศิลปะกับชีวิต ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

2.1 ด้านการนำเอาหลักสูตรไปใช้พบว่าครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับปานกลางทุกข้อ แต่เรื่องที่สำคัญได้แก่ เรื่องการสอนทักษะกระบวนการภายในเวลาที่กำหนด โดยเฉพาะการสอนให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ในรายวิชา ศ 305 และ ศ 306

2.2 ด้านวิธีการสอนพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันค่อนข้างมากในระดับปานกลางทุกเรื่องแต่เรื่องที่สำคัญคือเรื่องการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการเพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริง และเพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันค่อนข้างมากในระดับมีปัญหาปานกลางทุกเรื่อง แต่ที่สำคัญคือเรื่องการใช้วัสดุส่วนตัวในการผลิตสื่อการสอน และเรื่องการใช้วัสดุท้องถิ่นนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมทางทัศนศิลป์

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นที่สอดคล้องกันในระดับปานกลางในทุกเรื่อง แต่เรื่องที่สำคัญได้แก่เรื่องการวัดผลโดยวิธีการสอนภาคปฏิบัติ วิธีการสังเกตและวิธีการตรวจผลงาน

2.5 ด้านการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในระดับมีปัญหาปานกลางทุกเรื่อง แต่เรื่องที่สำคัญได้แก่เรื่องงบประมาณสำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การสอนและงบประมาณสำหรับหมวดวิชา

3. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันโดยส่วนรวมพบว่า มีปัญหาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่หากพิจารณาในรายด้านก็ยังคงมีความแตกต่างกันในด้านวิธีการสอนและการวัดผลและประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

นิลบล ขอรวมเดช (2538 : 128 – 129) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระหว่างนักศึกษาที่มาจากมัธยมศึกษาตอนปลายกับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในวิทยาเขตเพราะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพบว่า นักศึกษาที่มาจากมัธยมศึกษาตอนปลายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่มาจากประกาศนียบัตรวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบในแต่ละกลุ่มวิชาพบว่า

1. วิชาที่นักศึกษาในกลุ่มประกาศนียบัตรวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายคือ

1.1 กลุ่มวิชาแกนศิลปกรรมโดยวิชาที่มีค่าเฉลี่ยสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ วิชาวาดเขียนส่วนวิชาอื่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงแต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ คือ วิชาองค์ประกอบศิลป์ วิชากายวิภาค วิชาศิลปประจำชาติ และวิชาหลักการเขียนแบบ

1.2 กลุ่มวิชาแกนวิชาชีพพบว่า มีเพียงวิชาเดียวคือวิชาชีพต่างสาขา 1

2. วิชาที่นักศึกษาในกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่ากลุ่มประกาศนียบัตรวิชาชีพในกลุ่มวิชาต่าง ๆ คือ

2.1 กลุ่มวิชาแกนศิลปกรรม คือวิชาประวัติและแบบอย่างศิลป์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 กลุ่มวิชาแกนวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในวิชาชีพต่างสาขา 2 วิชาทฤษฎีวิชาชีพ และวิชาพื้นฐานวิชาชีพ ส่วนวิชาที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติคือ วิชาชีพต่างสาขา 3 รวมทั้งวิชาคั่นคว่ำ และสัมมนาวิชาชีพ

2.3 กลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขาทุกวิชาคือวิชาชีพเฉพาะสาขา 1 - 3

2.4 กลุ่มวิชาเลือกเฉพาะสาขาทุกรายวิชาคือ วิชาชีพเฉพาะสาขา 4 วิชาเทคนิควิชาชีพ และวิชาชีพประยุกต์

รวิช ตาแก้ว (2538 : 203 – 207) ได้ทำวิจัยเรื่องพัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2438 ถึง 2535 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2438 - 2475

1.1 ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในปี พ.ศ. 2438 – 2453 พบว่า รายละเอียดของหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2438 และฉบับ พ.ศ. 2448 จะไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย แต่จะเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการด้านทักษะพิสัยในการวาดภาพมือเปล่า การใช้สเกล และการวาดเหมือนจริง ต่อมาในปี พ.ศ. 2454 – 2475 ได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในระดับวิชาทุกหลักสูตร คือ หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2454 หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2456 และหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2464 โดยมุ่งเน้นผู้เรียน 2 ด้าน คือ ทักษะพิสัย เน้นให้สามารถวาดสิ่งที่เห็นให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ส่วนด้านจิตพิสัยจะเน้นให้รู้จักการสังเกต มีนิสัยรักความงาม ความเรียบร้อย

1.2 ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ในปี พ.ศ. 2438 – 2453 ได้จัดเนื้อหาสาระเป็นหลักสูตรแยกรายวิชาที่แบ่งเนื้อหาตามลำดับชั้นเรียนจากง่ายไปหายาก ซึ่งเนื้อหาที่ระบุไว้

คือ วิธีการวาดด้วยมือเปล่า วาดใช้สเกล การวาดภาพเหมือนจริง การเขียนรูปร่างเรขาคณิต และงานเขียนแบบ ต่อมาในปี พ.ศ. 2454 – 2474 ได้จัดเนื้อหาสาระเป็นหลักสูตรแยกวิชาโดยไม่แบ่งเนื้อหาตามระดับชั้นเรียนซึ่งเนื้อหาที่ระบุไว้คือการวาดจากของจริง การเขียนรูปร่างเรขาคณิต และการเขียนแบบ

1.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน ในปี พ.ศ.2438 – 2475 มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ไม่ซับซ้อนและเน้นการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางโดยยึดวิธีสอนที่เน้นแบบบรรยายและการสาธิต

1.4 ด้านการประเมินผล ในปี .ศ. 2438 – 2447 มีการใช้เกณฑ์การประเมินผลที่เน้นความสามารถในการวาดภาพแบบเหมือนจริง กับความสามารถในการวาดภาพด้วยมือเปล่าและการใช้สเกล ต่อมาในปี พ.ศ. 2448 – 2474 มีการใช้เกณฑ์การประเมินผลที่เน้นการรักษาความสะอาด การสังเกต ความสวยงาม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยซึ่งเป็นการประเมินทั้งทางด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย

2. ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 - 2520

2.1 ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในปี .ศ. 2475 – 2479 พบว่าหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2464 เน้นด้านทักษะและพฤติกรรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 – 2492 พบว่าหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2480 จะเน้นด้านทักษะในการวาด การใช้สีให้เหมือนจริงและการคิดประดิษฐ์ ในปีต่อมา พ.ศ. 2493 – 2502 พบว่าหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2493 มีการเน้น 2 ด้าน คือ ด้านทักษะเพื่อให้มีความสามารถในการสังเกต และการแสดงออกด้วยการวาดภาพ การใช้สี ส่วนทางด้านพฤติกรรมจะเน้นการสังเกตและให้มินิสัยรักความสวยงาม และความประณีต ส่วนในปี พ.ศ. 2503 – 2520 พบว่าหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2503 จะเน้นอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ซึ่งจะเน้นความรู้ทางศิลปะ ด้านจิตพิสัยจะเน้นให้มีความรู้สึกชื่นชมงานศิลปะและด้านทักษะพิสัยจะเน้นความสามารถในการทำงานศิลปะ

2.2 ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร พบว่าในปี พ.ศ. 2475 – 2502 มีการจัดหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ ซึ่งมีหลักสูตรในฉบับ พ.ศ. 2480 ที่แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ การเขียนภาพของจริงและภาพประดิษฐ์ ส่วนในฉบับ พ.ศ. 2493 จะมีการระบุเนื้อหาเอาไว้อย่างกว้าง ๆ และในปี พ.ศ. 2503 – 2520 มีการจัดหลักสูตรแบบหมวดวิชาที่ยึดทักษะเนื้อหาและแขนงวิชาแต่จะไม่ระบุในรายละเอียดเนื้อหาวิชาซึ่งได้แก่หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2503

2.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอนพบว่า ในปี พ.ศ. 2475 – 2520 มีการใช้ประมวลการสอนที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเอาไว้เป็นแบบในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลางและมีการสอนโดยใช้กิจกรรมทางศิลปะตามวัยของผู้เรียน

2.4 ด้านการประเมินผลพบว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2475 – 2520 มีการประเมินผล 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นการประเมินผลจากงานและการทดสอบ

3. ยุคการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2521 - 2535

3.1 ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรพบว่า ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นระหว่าง พ.ศ. 2521 – 2535 ได้มีการระบุจุดมุ่งหมายไว้ 2 ลักษณะ คือจุดมุ่งหมายที่ระบุเป็นจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มวิชา และจุดมุ่งหมายที่ระบุเป็นจุดประสงค์เฉพาะรายวิชาโดยการเน้น 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ทั้ง 2 ลักษณะ

3.2 ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตรพบว่า มีลักษณะการจัดเนื้อหาสาระเป็นแบบหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งเนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มวิชาคือกลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ

3.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอนพบว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2521 – 2535 มีการจัดการเรียนการสอนที่นำเอาแนวคิดกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้อย่างกว้างขวางทั้งในด้านการสอนและสื่อการสอน ซึ่งกระบวนการสอนจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลางและใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แนวกรรมการสอนที่ใช้คือการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ และการใช้สื่อใหม่ ๆ ทางด้านเทคโนโลยี

3.4 ด้านการประเมินผลพบว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2521 – 2535 มีการประเมินผล 3 ด้าน คือ ด้านทักษะพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านพุทธิพิสัย โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกิจกรรม และความรู้ความเข้าใจ ซึ่งการประเมินผลกิจกรรมกำหนดสิ่งที่จะประเมินเอาไว้ 2 ส่วน คือ พฤติกรรม และผลงานซึ่งการประเมินพฤติกรรมคือการประเมินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรม ส่วนการประเมินผลงานคือการพิจารณาผลงานในแต่ละกิจกรรมว่าตอบสนองกับพฤติกรรมที่แสดงออกหรือไม่ ส่วนการประเมินด้านความรู้ความเข้าใจจะใช้วิธีการประเมินโดยใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ และแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ คือ การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลหลังการเรียนสิ้นสุดลง

อวยพร วาตะบุตร (2538 : 99 – 101) ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบในการออกแบบวิชาศิลปศึกษา สำหรับเด็กปัญญาอ่อนพอเรียนได้ โรงเรียนปัญญาวุฒิกร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ในการทำกิจกรรมการออกแบบพบว่า จากการที่ให้นักเรียนได้ตอบแบบสอบถามความรู้ก่อนการสอนกิจกรรมการออกแบบมีนักเรียนที่สามารถตอบคำถามถูกร้อยละ 9.2 และหลังจากการสอนกิจกรรมแล้วพบว่า มีนักเรียนสามารถตอบคำถามถูกร้อยละ 81.6 จึงสรุปได้ว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการสอนกิจกรรมการออกแบบ

2. ด้านพฤติกรรมในขั้นตอนการทำงานพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีและมีประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ดีคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12

3. ด้านพฤติกรรมลักษณะนิสัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมด้านลักษณะนิสัยโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18

4. ด้านผลงานในการทำกิจกรรมการออกแบบพบว่า นักเรียนโดยเฉลี่ยมีผลงานในการทำกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03

5. ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

5.1 ด้านผู้เรียน ครูทั้งหมดมีความเห็นด้วยว่ากิจกรรมมีความสอดคล้องเหมาะสมกับความสนใจ ทักษะความสามารถและความต้องการของผู้เรียน และกิจกรรมนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ

5.2 ด้านวัตถุประสงค์และเนื้อหา ครูทั้งหมดเห็นด้วยว่าเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติได้จริง มีเนื้อหาที่ผู้เรียนปฏิบัติได้และสามารถประสบความสำเร็จ

5.3 ด้านการคัดเลือกกิจกรรมและวิธีการสอน ครูทั้งหมดมีความเห็นด้วยว่ากิจกรรมนี้มีส่วนส่งเสริมความมั่นใจและความภาคภูมิใจในการทำงานให้แก่ผู้เรียนและกิจกรรมที่เน้นการทำงานที่ละขั้นตอนมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ดี

5.4 ด้านการประเมินผล ครูทั้งหมดเห็นด้วยว่าผู้เรียนเกิดความรู้จากการทำกิจกรรมการออกแบบและสามารถทำได้ตามขั้นตอนที่กำหนด เกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน และสามารถทำผลงานได้ในระดับที่น่าพอใจ

อารักษ์ ศาสตราสิงห์ (2538 : 104 – 111) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้ประกอบการเกี่ยวกับการพัฒนารายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ โปรแกรมศิลปกรรมระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ของรายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ 1 อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเรียงตามลำดับ คือ ควรเน้นการปฏิบัติงานด้านการออกแบบเพื่อการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ และความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพ ส่วนในรายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ 2 อาจารย์ผู้สอนและผู้ประกอบการมีความเห็นว่าควรเน้นเรื่องความคิดสร้างสรรค์ส่วนนักศึกษามีความเห็นว่าควรเน้นให้เหมาะสมกับการประกอบอาชีพ

2. ด้านเนื้อหาวิชาของรายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ 1 อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเรียงตามลำดับคือ ควรเน้นเนื้อหาเรื่องความเป็นมา วิวัฒนาการและกระบวนการออกแบบงานนิเทศศิลป์ในด้านต่าง ๆ คอมพิวเตอร์กราฟิก และเนื้อหาควรให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ส่วนในรายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ 2 อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเรียงตามลำดับคือ ควรเน้นเนื้อหาการปฏิบัติงานด้านออกแบบเครื่องหมายและสัญลักษณ์ ควรเน้นเนื้อหาทางด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก และเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ 1 อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเรียงตามลำดับ คือ ควรใช้วิธีสอนโดยการใช้ตัวอย่างมีการปฏิบัติงานให้จริงจังเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้จริงและควรใช้เทคนิคการสอนที่ทันสมัย ส่วนในรายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ 2 พบว่า อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเรียงตามลำดับคือ ผู้สอนควรกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ให้นักศึกษาอยู่เสมอ ควรใช้วิธีการสอนให้จริงจังเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้จริงและควรใช้เทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัย

4. ด้านการประเมินผลของรายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ 1 อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้ประกอบการจะมีความคิดเห็นเรียงตามลำดับ คือ ควรประเมินผลจากผลงาน กระบวนการทำงาน และความคิดสร้างสรรค์ ส่วนในรายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ 2 ทั้งอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเรียงตามลำดับคือ ควรประเมินผลจากผลงาน กระบวนการทำงาน และจากความคิดสร้างสรรค์

อัครเดช อยู่ผาสุข (2538 : 231 – 236) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ด้วยวิธีการแบบพื้นบ้านในจังหวัดลำปาง และวิธีการสอนงานแกะสลักไม้ในวิทยาเขตพะเยาช่วง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดการแกะสลักไม้ในส่วนของผู้ให้การถ่ายทอดและผู้รับ
การถ่ายทอดการแกะสลักไม้ในแบบพื้นบ้านโดยการใช้วิธีการแกะสลักเป็นข้อกำหนดในการ
ศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการถ่ายทอด คือ

1. เพื่อให้รู้จักเลือกไม้ การเตรียมไม้ ขนาดของไม้ที่สัมพันธ์กับขนาดของงานและ
ลวดลาย
 2. เพื่อให้การแกะสลักมีความถูกต้องและสร้างเสริมจินตนาการของผู้แกะสลัก
 3. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถแกะสลักไม้ได้ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน
 4. เพื่อให้สามารถเลือกใช้เครื่องมือในการแกะสลักให้เหมาะสมตามสภาพของงาน
- วัตถุประสงค์ของสาขาวิชาต่อการจัดการเรียนการสอนในวิทยาเขตเพาะช่างที่ผู้สอน
และผู้เรียนต้องปฏิบัติคือ

1. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในคุณค่าการอนุรักษ์และพัฒนางานศิลป
หัตถกรรม
2. เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนในหน้าที่ของช่างศิลปหัตถกรรมและส่วนที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล
4. เพื่อให้มีระเบียบวินัย คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ความสำนึก
ในศิลปวัฒนธรรม รับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม

การเปรียบเทียบการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ด้วยวิธีการแบบพื้นบ้านในจังหวัด
ลำปาง และวิธีการสอนงานแกะสลักไม้ในวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมีข้อ
ค้นพบดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดและวิธีสอนแกะสลักไม้มีความเหมือนกัน คือ
ต้องการให้มีความสามารถใช้เครื่องมือในงานแกะสลักไม้ได้
2. ขั้นตอนในการถ่ายทอดและวิธีการสอนแกะสลักไม้มีขั้นตอนการแกะสลักและ
การฝึกปฏิบัติเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องผู้ถ่ายทอดจะเน้นการใช้ทักษะปฏิบัติ
ส่วนผู้สอนจะใช้เกณฑ์พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยของหลักสูตรเป็นกรอบในการสอน
3. วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบที่ใช้ปฏิบัติพบว่า ประเภทของเครื่องมือและ
ความสามารถในการใช้มีความเหมือนกันแต่ที่มีความแตกต่างกันคือเรื่องขนาดและรูปร่างของ
เครื่องมือและไม้ที่ใช้ในการแกะสลักจะมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องคุณสมบัติ ชนิด ขนาด
ปริมาณและวิธีการจัดหาไม้
4. ผู้ถ่ายทอดมีความคิดเห็นให้ส่วนราชการช่วยในการพัฒนาในด้านของรูปแบบ
ของงานแกะสลักไม้ การจัดการด้านการตลาดตลอดจนการวางแผนเตรียมการแก้ปัญหาใน

เรื่องการขาดแคลนไม้ ส่วนผู้สอนจะมีความคิดเห็นให้รัฐช่วยเหลือส่งเสริมในเรื่องงบประมาณด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และการให้ความสำคัญของวิชาชีพ

อัครพล เดชะพหล (2538 : 126 – 132) ได้ทำวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการสอนวิชาศิลปะในกลุ่มวิชาเลือกเสรีระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการสอนวิชาศิลปะ

1.1 ด้านหลักสูตรพบว่า ครูศิลปศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับที่ค่อนข้างมาก สำหรับระดับการปฏิบัติที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือการปฏิบัติตามแนวทางจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปะ คือ เพื่อให้มีทักษะในการแสดงออกอย่างเสรีโดยอาศัยศิลปะเป็นสื่อ ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือการที่ได้ปฏิบัติตามแนวจุดประสงค์ของหลักสูตร คือเพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ และมีความนิยมชมชื่นในศิลปวัฒนธรรมไทย และสากล ($\bar{X} = 4.00$)

1.2 ด้านเนื้อหาวิชาพบว่า ครูศิลปศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทุกเรื่อง และที่ปฏิบัติมากเป็นอันดับหนึ่งคือ เรื่องการศึกษาเอกสาร ตำราศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่สอนเพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาคือเรื่องการพัฒนาเนื้อหาวิชาศิลปะให้เหมาะสมกับความพร้อมของนักเรียนโรงเรียนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.98$)

1.3 ด้านวิธีสอนพบว่า ครูศิลปศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก แทบทุกเรื่องและที่มีการปฏิบัติในระดับปานกลางคือ เรื่องการจัดทำโครงการสอนระยะยาวในแต่ละภาคเรียน ($\bar{X} = 3.42$) รองลงมาคือการจัดการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่เรียนช้า และเรียนอ่อน ($\bar{X} = 3.06$)

1.4 ด้านสื่อการสอนพบว่า ครูศิลปศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมากและปานกลางเท่ากันคือ ระดับละ 6 ข้อสำหรับการปฏิบัติที่มีมากเป็นอันดับ 1 คือ การใช้ผลงานศิลปะที่ดีเด่นของนักเรียนเป็นสื่อและเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.09$)

1.5 ด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า ครูศิลปศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.78$) สำหรับการปฏิบัติที่ครูศิลปศึกษาปฏิบัติมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ การตรวจผลงาน ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือ การสังเกต ($\bar{X} = 4.04$)

2. ปัญหาการสอนวิชาศิลปะ

2.1 ด้านหลักสูตรพบว่า ครูศิลปศึกษามีปัญหาในการสอนในด้านหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) และปัญหาที่มีอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ความเพียงพอของ

เอกสารของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมาคือ ความสอดคล้องกับการศึกษาต่อในด้านศิลปะ ($\bar{X} = 3.66$)

2.2 ด้านเนื้อหาวิชาพบว่า ครูศิลปศึกษามีปัญหาการสอนในด้านเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) และที่มีปัญหามากเป็นอันดับหนึ่ง คือ การพัฒนาเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับการศึกษาต่อ ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมาคือความเหมาะสมระหว่างเนื้อหา กับเวลาเรียน ($\bar{X} = 3.42$)

2.3 ด้านวิธีสอนพบว่า ปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในด้านวิธีสอนมีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) และปัญหาที่ครูประสบมากที่สุดคือเรื่อง ครูศิลปศึกษาได้รับมอบหมายงานพิเศษจากโรงเรียนมากเกินไป ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมาคือ เรื่องการสนับสนุนการอบรมดูงานเกี่ยวกับการสอนจากทางโรงเรียน ($\bar{X} = 3.49$)

2.4 ด้านสื่อการสอนพบว่า ปัญหาการสอนวิชาศิลปะในด้านสื่อการสอนมีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) และปัญหาที่มีอยู่มากเป็นอันดับหนึ่ง คือ เรื่องค่าใช้จ่ายของนักเรียนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมาคือเรื่องแหล่งวิทยาการในห้องถิ่นสำหรับครูและนักเรียนเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ($\bar{X} = 3.53$)

2.5 ด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า ปัญหาการสอนศิลปะของครูในด้านนี้จะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$) และปัญหาที่มีมากที่สุด คือ การประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในรายวิชาศิลปะในหลักสูตรให้ครบทุกข้อ ($\bar{X} = 3.25$) รองลงมาคือ การวัดผลและประเมินผลในด้านความรู้ความเข้าใจ ($\bar{X} = 2.91$)

3. ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร และต้องการได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณในการจัดหาและจัดทำสื่อการสอน นอกจากนั้นครูศิลปศึกษายังเห็นว่าควรจะลดจำนวนนักเรียนเพื่อให้พอเหมาะกับชั้นเรียน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กมล คงทอง (2537 : 420 – 421) ได้ทำวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการศิลปะภาพพิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2503 จนถึง พ.ศ. 2536 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วิวัฒนาการศิลปะภาพพิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2503 จนถึง พ.ศ. 2536 แบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ

1. ศิลปะภาพพิมพ์ระยะเริ่มต้น ประมาณ พ.ศ. 2503 – 2510 ศิลปะภาพพิมพ์ในระยะเริ่มต้นจะนับตั้งแต่การเริ่มต้นการวางรากฐานการศึกษาศิลปะภาพพิมพ์ปี พ.ศ. 2496 จนถึงช่วงกระแสศิลปะสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทต่อศิลปกรรมในประเทศไทยอย่างเด่นชัดเริ่ม

ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา ผลงานศิลปะภาพพิมพ์ที่ศิลปินสร้างขึ้นจะนิยมนำเอาเรื่องราวในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมมาเป็นสื่อแสดงออกโดยนำรูปแบบสมัยใหม่มาผสมผสานไว้

2. ศิลปะภาพพิมพ์สมัยใหม่ ประมาณพ.ศ. 2511 – 2536 ศิลปะภาพพิมพ์สมัยใหม่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงได้แก่

2.1 ศิลปะภาพพิมพ์สมัยใหม่ช่วงกระแสศิลปะนามธรรมการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงนี้เกิดจากการศึกษาศิลปะภาพพิมพ์อย่างมีระบบ ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคหลักอันกว้างขวางตามมาตรฐานสากล ศิลปินส่วนใหญ่มีการเรียนรู้พัฒนากระบวนการแบบศิลปะในด้านเนื้อหา รูปแบบ และกลวิธีควบคู่กันไปผลงานที่ปรากฏจึงมีลักษณะความเป็นสากลมากกว่าเดิมประกอบกับกระแสศิลปะทั่วโลกเข้าสู่ยุคนามธรรมแล้ว ผลงานศิลปะภาพพิมพ์ในช่วงนี้จึงปรากฏให้เห็นเป็นรูปแบบนามธรรมเป็นส่วนใหญ่

2.2 ศิลปะภาพพิมพ์สมัยใหม่ช่วงของความหลากหลายกระบวนการแบบศิลปะเริ่มตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.2526 เป็นต้นมา เกิดการกลับมาของรูปแบบเหมือนจริงผสมผสานกับรูปแบบนามธรรมและอื่น ๆ และการเปลี่ยนแปลงในด้านกลวิธีที่ได้พัฒนามากขึ้นจนเกิดกลวิธีการพิมพ์เทคนิคผสมและกลวิธีอื่นที่เป็นการแพร่หลายกว่าเดิม ประกอบกับศิลปินรุ่นหนุ่มสาวเริ่มมีบทบาทแทนที่ศิลปินรุ่นอาจารย์ ศิลปะภาพพิมพ์ไทยในช่วงนี้จึงเป็นที่ยอมรับของทั่วโลก

กระบวนการแบบศิลปะภาพพิมพ์ในประเทศไทยพบว่า เนื้อหาที่ปรากฏในผลงานจะประกอบด้วยเนื้อหาเชิงรูปธรรม ร้อยละ 59 และเนื้อหาเชิงนิรรูปร้อยละ 41 รูปแบบที่ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบทางศิลปะจะประกอบด้วยรูปแบบเหมือนจริงตามธรรมชาติ ร้อยละ 18 รูปแบบนามธรรมร้อยละ 46 และรูปแบบกึ่งนามธรรมร้อยละ 36 กลวิธีที่ศิลปินนำมาสร้างสรรค์เป็นภาพจะประกอบด้วยกลวิธีการพิมพ์หุ่น ร้อยละ 13 กลวิธีการพิมพ์ร่องลึก ร้อยละ 36 กลวิธีการพิมพ์พื้นราบ ร้อยละ 7.5 กลวิธีการพิมพ์ผ่านช่องฉลุ ร้อยละ 22 กลวิธีการพิมพ์เทคนิคผสม ร้อยละ 7.5 และกลวิธีการพิมพ์วิธีพื้นฐาน ร้อยละ 4

จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า (2537 : 86) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง จิตกรรมคิวิสมัยยุควิเคราะห์ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ระหว่างวิธีสอนของเจอโรม บรูเนอร์กับวิธีสอนแบบปกติ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง จิตกรรมคิวิสมัยยุควิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีสอนของเจอโรม บรูเนอร์ และผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีสอนของเจอโรม บรูเนอร์จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติ

ภักดี มีแม่เนวิทย์ (2538 : 83 – 85) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 7 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาเมื่อพิจารณาโดยรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาในด้านหลักสูตร ด้านการสอน ด้านสื่อการสอนและห้องปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการวัดผลและประเมินผลจะอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีข้อค้นพบดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตรพบว่า มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปะความรู้ความสามารถในการสอนรายวิชาการเขียนภาพ ส่วนสภาพการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับน้อยได้แก่ ความรู้ความสามารถในการสอนรายวิชาเครื่องถักทอเย็บผ้า เครื่องจักสาน เครื่องรัก และเครื่องเปลือกหอย

1.2 ด้านการสอน

ด้านการสอนพบว่า มีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสอนให้นักเรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาการสอนให้นักเรียนได้ทำตามขั้นตอนการสาธิต การสอนให้นักเรียนได้รู้จักการนำความรู้ไปใช้ให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.3 ด้านสื่อการสอนและห้องปฏิบัติงาน

ด้านสื่อการสอนและห้องปฏิบัติงานพบว่า มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับมากได้แก่ การใช้สื่อการสอนประเภทของจำลอง การใช้สื่อการสอนประเภทของจริง และสภาพของการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับน้อยได้แก่ การใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องฉายสไลด์ การใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องฉายโอเวอร์เฮด ส่วนสภาพของการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับมากได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) การวัดผลอย่างสม่ำเสมอ

และต่อเนื่อง การประเมินผลโดยคำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียนการใช้ผลงานของนักเรียนในการประเมินผล การทำบันทึกการวัดผลและประเมินผล และการประเมินผลการสอนของตัวครูผู้สอน

2. เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาโดยจำแนกตามวุฒิและขนาดของโรงเรียนมีข้อค้นพบดังนี้

2.1 สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาที่มีวุฒิทางศิลปศึกษากับครูที่ไม่มีวุฒิทางศิลปศึกษาพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กับครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านหลักสูตร

ปริญาานิพนธ์ปีการศึกษา 2538

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรรติน จิตตเกษม (2539 : 136 – 151) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์สำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการพัฒนาจุดประสงค์การเรียน การสอน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลของรายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ โดยเรียงลำดับตามระดับของความคิดเห็นของอาจารย์ที่เห็นว่าสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

1. ให้มีความเข้าใจความหมายของศิลปะ จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความความคิดเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$)

1.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญของเนื้อหาต่าง ๆ คือ ความหมายของศิลปะ และความหมายขอบข่ายของจิตรศิลป์และศิลปประยุกต์

1.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญในการสอนแบบบรรยาย อภิปราย การค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารตำราและการดูภาพสไลด์ประเภทงานศิลปะ

1.3 ด้านการประเมินผลควรให้ความสำคัญในการประเมินผลการทดสอบปลายภาค การตรวจผลงาน

2. ให้มีความเข้าใจความหมายและขอบข่ายของงานทัศนศิลป์ จุดประสงค์นี้
อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$)

2.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาเนื้อหาด้านความหมายของ
ทัศนศิลป์ ขอบข่ายของงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และภาพพิมพ์

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญในการสอนแบบ
บรรยาย อภิปราย การค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษานอกสถานที่ และการดูสไลด์งานศิลปะ
ประเภทต่าง ๆ

2.3 ด้านการประเมินผลควรให้ความสำคัญในการทดสอบปลายภาค การ
ตรวจสอบผลงาน การสังเกตโดยการสุ่มหน้าชั้นเรียนเป็นรายบุคคล

3. ให้สามารถนำความรู้ทางสุนทรียะทางทัศนศิลป์ไปปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน
จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$)

3.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาเนื้อหาของศิลปะการแต่งกาย
จิตวิทยาการใช้สี การตกแต่งบ้าน

3.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญในการสอนแบบ
บรรยาย อภิปราย การดูภาพสไลด์การตกแต่งบ้าน การแต่งกาย การค้นคว้ารายงาน

3.3 ด้านการประเมินผลควรให้ความสำคัญในการทดสอบปลายภาค การ
ตรวจผลงาน การสังเกตโดยการสุ่มหน้าชั้นเรียนเป็นรายบุคคล

4. ให้มีประสบการณ์ในการรับรู้ความงามทางทัศนศิลป์ จุดประสงค์นี้อาจารย์มี
ความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$)

4.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในกระบวนการรับรู้ความงาม ทฤษฎีการ
รับรู้ความงามทางทัศนศิลป์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

4.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติการสอน
แบบบรรยาย อภิปราย การค้นคว้าด้วยตนเอง การดูภาพสไลด์ความงามของธรรมชาติและ
ความงามทางทัศนศิลป์

4.3 ด้านการประเมินผลควรให้ความสำคัญในการทดสอบ โดยการดูภาพ
ความงาม การซักถามจากการฝึกมองภาพศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ

5. ให้มีความรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์เบื้องต้น จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิด
เห็นว่าเป็นเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.47$)

5.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาความหมายของสุนทรียศาสตร์
ทฤษฎีความงาม สุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ สุนทรียศาสตร์กับปรัชญา

5.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอนควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติกิจกรรมการสอนแบบบรรยาย อภิปราย การเขียนรายงานเพิ่มเติม การสรุปหน้าชั้นเป็นรายบุคคล

5.3 ด้านการประเมินผลควรให้ความสำคัญในการสอบปลายภาค การตรวจผลงาน การสังเกตโดยการสรุปหน้าชั้นเป็นรายบุคคล

6. ให้เข้าใจทฤษฎีเบื้องต้นของทัศนศิลป์ จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นที่เหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.40$)

6.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาเนื้อหาขององค์ประกอบทางทัศนศิลป์ หลักการจัดองค์ประกอบทางทัศนศิลป์

6.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอนควรจัดการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต การให้ผู้เรียนอธิบายหลักการจัดองค์ประกอบของผลงานทัศนศิลป์ และบอกสัดส่วนประกอบของผลงานทัศนศิลป์

6.3 ด้านการประเมินผลควรตรวจผลงานและทำการทดสอบปลายภาค

7. ให้สามารถวิจารณ์ความงามจากทัศนศิลป์ได้จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นที่เหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.39$)

7.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาหลักการวิจารณ์งานศิลปะ ขั้นตอนการวิจารณ์งานศิลปะ คุณสมบัติของนักวิจารณ์ที่ดี

7.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอนควรให้ความสำคัญการสอนแบบบรรยาย อภิปราย การค้นคว้าด้วยตนเอง การปฏิบัติการวิจารณ์งานศิลปะ

7.3 ด้านการประเมินผลควรทดสอบวิจารณ์งานศิลปะตามหลักการวิจารณ์ การตรวจผลงาน

8. ให้มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของศิลปะไทย จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นที่เหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.33$)

8.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาเรื่องความงามและลักษณะของจิตรกรรมไทย สถาปัตยกรรมไทย ประติมากรรมไทย และหัตถศิลป์

8.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอนควรสอนแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การดูภาพงานศิลปะไทยจากสไลด์และนอกสถานที่

8.3 ด้านการประเมินผลควรทดสอบปลายภาค การตรวจผลงาน การสังเกต การอภิปรายในชั้นเรียน

9. ให้มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสร้างสรรคผลงานศิลปะ จุดประสงค์นี้อาจารย์เห็นว่าเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.25$)

9.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาเนื้อหาและทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ ทฤษฎีการนิยมนรูปทรง และการเลียนแบบ

9.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรสอนแบบบรรยาย การค้นคว้าด้วยตนเอง การดูภาพสไลด์ผลงานศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ

9.3 ด้านการประเมินผลควรทดสอบโดยให้ผู้เรียนบอกว่างานศิลปะที่ตนชื่นชอบให้หลักการทฤษฎีการสร้างสรรคแบบใด และการตรวจผลงาน

10. ให้มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะสมัยใหม่ จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.14$)

10.1 ด้านเนื้อหาให้ความสำคัญในการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะในลัทธิต่าง ๆ

10.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดการสอนแบบบรรยาย อภิปราย และค้นคว้าด้วยตนเอง การดูภาพสไลด์ผลงานศิลปะสมัยใหม่

10.3 ด้านการประเมินผลควรให้ความสำคัญกับการทดสอบปลายภาค การสังเกตจากการอภิปรายในชั้นเรียน

11. ให้มีความรู้เกี่ยวกับยุคสมัยของศิลปะไทย จุดประสงค์นี้อาจารย์เห็นว่ามีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.12$)

11.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญกับการศึกษาศิลปะในสมัยต่าง ๆ ในประเทศไทย

11.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบค้นคว้าด้วยตนเอง การอภิปราย การดูภาพจากสไลด์ศิลปะไทยยุคสมัยต่าง ๆ การทำรายงาน

11.3 ด้านการประเมินผลควรให้ความสำคัญกับการสังเกตจากการอภิปรายในชั้นเรียน การซักถามจากการดูศิลปะไทยในยุคต่าง ๆ การทดสอบปลายภาค การตรวจผลงาน

12. ให้รู้จักประวัติผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.11$)

12.1 ด้านเนื้อหาให้ความสำคัญในการศึกษาประวัติ และผลงานของศิลปินไทยด้านจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และด้านภาพพิมพ์

12.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญในการสอนแบบบรรยาย อภิปราย และค้นคว้าด้วยตนเอง การดูภาพสไลด์จากผลงานของศิลปินไทย การวิจารณ์งานศิลปินที่สนใจ

12.3 ด้านการประเมินผลควรให้ความสำคัญกับการสังเกตการอภิปรายในชั้นเรียน การทดสอบปลายภาค

13. ให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.07$)

13.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาความหมายของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน คุณค่าและการอนุรักษ์งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคต่าง ๆ ของไทย

13.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญในการศึกษานอกสถานที่ การค้นคว้าด้วยตนเอง การบรรยาย และอภิปรายการดูภาพสไลด์งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคต่าง ๆ

13.3 ด้านการประเมินผลควรทดสอบปลายภาค การสังเกตจากการอภิปรายในชั้นเรียน การตรวจผลงาน

14. ให้มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในงานทัศนศิลป์ จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.97$)

14.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาวัสดุในการสร้างงานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ สถาปัตยกรรม

14.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญกับการสอนแบบบรรยาย อภิปราย ศึกษาด้วยตนเอง การดูภาพสไลด์ การสร้างงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ

15. ให้มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะตะวันตก จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.82$)

15.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาเนื้อหาของศิลปะตะวันตกสมัยต่าง ๆ

15.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญในการสอนแบบบรรยาย อภิปราย ค้นคว้าด้วยตนเอง ดูภาพสไลด์ศิลปะตะวันตกสมัยต่าง ๆ ค้นคว้าทำรายงาน

15.3 ด้านการประเมินผลควรให้ความสำคัญในการทดสอบปลายภาค การสังเกตจากการอภิปรายในชั้นเรียน การตรวจผลงาน

16. ให้รู้จักประวัติและผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงของโลก จุดประสงค์นี้อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.79$)

16.1 ด้านเนื้อหาควรให้ความสำคัญในการศึกษาประวัติและผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงของโลกด้านจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และภาพพิมพ์

16.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญในการสอนแบบบรรยาย การอภิปราย การค้นคว้าด้วยตนเอง การดูภาพสไลด์ผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงของโลก

16.3 ด้านการประเมินผลควรสังเกตจากการอภิปรายในชั้นเรียน การตรวจผลงานและการทดสอบปลายภาค

จารุพรรณ ทรัพย์ปรง (2539 : 141 – 142) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการสอนจิตรกรรมที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปศึกษาของผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจิตรกรรมของผู้สูงอายุที่ได้รับการสอนจิตรกรรมตามแผนการสอนอยู่ในระดับดีมากในทุก ๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่าการสอนจิตรกรรมมีผลต่อการรับรู้ทางศิลปศึกษาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจิตรกรรมจากพฤติกรรมด้านการสร้างผลงานของทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ได้รับการสอนจิตรกรรมตามแผนการสอนจะมีคะแนนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจิตรกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการสอนจิตรกรรมตามแผนการสอนอย่างมาก และเมื่อทำการทดสอบค่า t (T – test) แล้วพบว่า คะแนนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจิตรกรรมของกลุ่มทดลองจะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดเห็นของผู้สังเกตการณ์เกี่ยวกับผลของการสอนจิตรกรรมที่มีต่อการรับรู้ทางด้านศิลปศึกษาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราโดยผู้สังเกตการณ์มีความเห็นว่าเหมาะสมกับผู้สูงอายุมากที่สุด และให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดแสดงผลงานจิตรกรรมของผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาอย่างต่อเนื่องในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคด้วย

ดารณี เพ็งสะและ (2539 : 162 – 168) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชน โดยสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตรทั้งของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยรังสิต พบว่า ได้รับการประเมินว่ามีความชัดเจนของภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลจริงและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสังคม มีคุณลักษณะทางวิชาชีพในระดับมาก และมีความคิดเห็นว่าความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสมดีแล้ว

2. โครงสร้างของหลักสูตรทั้งของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยรังสิต พบว่า ได้รับการประเมินว่าเป็นโครงสร้างที่มีความเหมาะสมในระดับมาก

3. เนื้อหาสาระของหลักสูตร

3.1 เนื้อหาสาระของหลักสูตรมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และในหมวดวิชาเฉพาะด้านจะได้รับการประเมินในระดับมากถึงมากที่สุด ในรายวิชา วาดเส้น 1 วาดเส้น 2 และการออกแบบตกแต่งภายใน 3 ที่ได้รับการประเมินโดยมีความเหมาะสมมากที่สุด ส่วนในหมวดวิชาเลือกเสรีจะได้รับการประเมินในระดับมากซึ่งวิชาที่ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุดได้แก่ วิชาออกแบบตกแต่งภายในด้วยคอมพิวเตอร์ 1

3.2 เนื้อหาสาระของหลักสูตรมหาวิทยาลัยรังสิตในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปพบว่า มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ซึ่งวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน 1 เป็นวิชาที่มีผู้ประเมินในระดับมากที่สุด และในหมวดวิชาเฉพาะด้านได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมาก ส่วนวิชาเลือกเสรีจะได้รับการประเมินในระดับมากเช่นกันในทุก ๆ ด้าน

3.3 เนื้อหาสาระของหลักสูตรมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปพบว่า มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเหมาะสมในการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในระดับมาก ซึ่งวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน 4 การวิเคราะห์แบบและการประเมินราคาจะได้รับการ

ประเมินว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องมากที่สุด ในหมวดวิชาเฉพาะด้าน ส่วนวิชาในหมวดเลือกเสรีจะได้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับมาก

4. อาจารย์และผู้ประกอบการได้ประเมินคุณลักษณะโดยทั่วไปและคุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาว่ามีคุณลักษณะที่ตรงตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

นิยม ออไอศุรย์ (2539 : 112 – 131) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการสืบทอดงานศิลปหัตถ์ของชุมชนไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

กลุ่มชนไทยทรงดำคือกลุ่มชนไทดำที่มีหลักแหล่งเดิมอยู่ทางตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐเวียดนามและในบางส่วนของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในจังหวัดเพชรบุรีด้วยเหตุผลทางการเมืองและสงครามในสมัยกรุงธนบุรี จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยในการสืบทอดวัฒนธรรมในงานทอผ้าคือความเชื่อเรื่องผี ความมีจิตสำนึกของสตรีไทยทรงดำที่จะต้องทอผ้าเป็นเพื่อใช้ในงานชุมชนชาวไทยทรงดำซึ่งเป็นงานฟื้นฟูการแต่งกายแบบไทยทรงดำและจากการสืบทอดงานผ้าทอนั้น เด็กหญิงไทยทรงดำจะเริ่มหัดทอผ้าเมื่ออายุประมาณ 13 – 18 ปี โดยฝึกหัดจากมารดา และญาติผู้ใหญ่ ส่วนเด็กชายไทยทรงดำจะไม่เข้าร่วมในกิจกรรมการทอผ้าเลย การเรียนรู้ในด้านทอผ้าของเด็กหญิงไทยทรงดำจะถูกสอนอย่างต่อเนื่องเป็นกิจวัตรประจำวันและวิธีการสอนการทอผ้าหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการผลิตจะไม่มีมีการเขียนหรือจดบันทึกเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นการทำสืบทอดต่อกันมาด้วยประสบการณ์และความชำนาญซึ่งเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำเนื่องจากทุกครอบครัวต้องมีผ้าเอาไว้ใช้ในชีวิตประจำวันและเก็บเอาไว้ในงานพิธีกรรมตามความเชื่อจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผ้าทอได้รับการสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนวัสดุที่นำมาทอจะมีอยู่ 3 ประเภท คือ ฝ้าย ไหม และใยสังเคราะห์ สีที่ใช้จะเป็นสีหลักของผ้าไทยทรงดำคือสีดำ (สีครามเข้ม) ซึ่งได้มาจากการหมักต้นครามจนได้สีครามมาย้อมผ้า เทคนิคของการผลิตผ้าจะเป็นการทอผ้าและการทาลวดลายต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิธีเดียวกันทั้งเส้นและลวดลายผ้าไทยทรงดำจะแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ลวดลายที่เกิดจากการทอ ลวดลายที่เกิดจากการปะผ้า และลวดลายจากการปักผ้า โดยผู้สอนกรรมวิธีการผลิตผ้าจะสอนให้ผู้เรียนทำตามอย่างเคร่งครัดถ้าทำไม่ได้ดีเท่าที่ควรอาจจะมีการลงโทษบ้างเล็กน้อยโดยผู้สอนจะให้ผู้เรียนทอผ้าให้เป็นก่อนแล้วจึงสอนวิธีการทาลวดลายผ้าให้เพราะถือว่างานทอผ้าเป็นงานพื้นฐานแต่การทาลวดลายผ้าเป็นงานที่ต้องใช้ความประณีตมากกว่า ผู้เรียนจะต้องมีวุฒิภาวะที่พร้อมจึงจะสามารถเรียนได้ โดยการทอผ้าและกรรมวิธีการผลิตผ้าของสตรีไทยทรงดำจะมี

การปรึกษากับเพื่อนบ้านเป็นประจำ ซึ่งเวลาที่ใช้ในการทอผ้ามากที่สุดคือในเวลาว่าง ๆ ในเวลากลางวัน และมีการทอผ้าในเวลากลางคืนบ้างแล้วแต่ความพร้อมของบุคคล ส่วนผ้าที่ใช้ในพิธีกรรมนั้นจะเป็นผ้าที่เป็นเครื่องแต่งกายทั่วไปของไทยทรงดำแต่ละเผ่าแต่งกายที่บอกสถานภาพในครอบครัวของผู้แต่งและการทำพิธีกรรมในแต่ละประเภทด้วย แต่งานรีนเร้งหรืองานในโอกาสพิเศษก็คงใช้เสื้อผ้าที่เป็นชุดไทยทรงดำโดยทั่ว ๆ ไป

เนื้ออ่อน ขว้างทองเขียว (2539 : 124 – 164) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักศึกษามีความเห็นด้วยกับความสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพราะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชีวิตประจำวันของบุคคลและสังคมส่วนรวมและยังเป็นตัวสะท้อนความสามารถและภูมิปัญญาของช่างไทยในอดีตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. นักศึกษามีความเห็นด้วยกับวิธีการอนุรักษ์ซึ่งได้แก่ การเก็บรวบรวมตัวอย่างและผลงาน และการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาในระดับท้องถิ่นเป็นแกนนำในการศึกษา รวบรวม วิจัย จัดทำเอกสารเผยแพร่ และการพัฒนางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน
3. นักศึกษาเห็นด้วยกับสถาบันราชภัฏในการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งได้แก่ การจัดหลักสูตรและกิจกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์และผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์รวมทั้งเป็นหน่วยงานที่ทำการศึกษาวิจัย ให้บริการแก่สังคมในการทำเอกสารเผยแพร่และรวบรวมทำเนียบบุคคลและแหล่งผลิตรวมทั้งเปิดอบรมวิชาช่างให้แก่บุคคลทั่วไป
4. นักศึกษามีความเห็นด้วยกับบทบาทของนักศึกษาในการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ว่านักศึกษาควรมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดวิธีการอนุรักษ์และมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ในโรงเรียน รวมทั้งเป็นผู้ศึกษารวบรวมผลงานและเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในชุมชนและรณรงค์ให้คนทั่วไปเห็นความสำคัญของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในชีวิตประจำวัน
5. นักศึกษามีความเห็นในด้านปัญหา และอุปสรรคที่สอดคล้องกันว่า คนทั่วไปไม่เห็นความสำคัญและขาดความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน รวมทั้งคำนิยมตะวันตกและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามากเกินไป อีกทั้งงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านขาดประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสมในปัจจุบัน

ปรียาพร บุษบา (2539 : 150 – 163) ได้ทำวิจัยเรื่องสมรรถภาพของอาจารย์ศิลปศึกษาในสถาบันราชภัฏตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สมรรถภาพที่คาดหวังของอาจารย์ศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารพบว่า มีอยู่ในระดับมาก ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของอาจารย์ศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารพบว่า มีอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านแล้วพบว่าผู้บริหารมีความคาดหวังเกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์ศิลปศึกษาสูงกว่าสมรรถภาพที่เป็นจริง

2. สมรรถภาพที่คาดหวังของอาจารย์ศิลปศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์พบว่า มีอยู่ในระดับมาก ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของอาจารย์ศิลปศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์พบว่า มีอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านแล้วพบว่า อาจารย์มีความคาดหวังเกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์ศิลปศึกษาสูงกว่าสมรรถภาพที่เป็นจริง

3. สมรรถภาพที่คาดหวังของอาจารย์ศิลปศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษาพบว่า มีอยู่ในระดับมาก ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของอาจารย์ศิลปศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษาพบว่า มีอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านแล้วพบว่านักศึกษามีความคาดหวังเกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์ศิลปศึกษาสูงกว่าสมรรถภาพที่เป็นจริง

4. เมื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพที่คาดหวังและสมรรถภาพที่เป็นจริงของอาจารย์ศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ในด้านต่าง ๆ มีข้อค้นพบดังนี้

4.1 ด้านวิชาการพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สมรรถภาพที่คาดหวังในข้อที่ว่าสามารถผลิตเอกสารหรือตำราประกอบการสอนศิลปศึกษาได้ และสมรรถภาพที่เป็นจริงในข้อที่ว่ามีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา จะมีการรับรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ด้านการสอนพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.4 ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.5 ด้านการศึกษาค้นคว้าพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสมรรถภาพที่เป็นจริงข้อที่ว่าสามารถทำการศึกษาวิจัยทาง

ศิลปศึกษา และข้อที่ว่ามีความสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกทางวิชาการศิลปศึกษา จะมีการรับรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.6 ด้านการบริหาร และปฏิบัติหน้าที่พิเศษ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5. สมรรถภาพที่คาดหวังของอาจารย์ศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนสมรรถภาพที่เป็นจริงของอาจารย์ศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

พรพิมล ศิริวัฒน์ (2539 : 126 – 130) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กญี่ปุ่นอายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ภาพวาดระบายสีของเด็กญี่ปุ่นเมื่อได้ศึกษาในภาพรวมแล้วได้พบลักษณะการแสดงออกของเด็กในแต่ละด้านตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างจริงจังโดยมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. การวาดภาพคนพบว่า ลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นแสดงออกได้มากที่สุดคือ การเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และรายละเอียดอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 92.31 ส่วนลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นแสดงออกได้น้อยที่สุดคือการแสดงอากัปกริยาท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกายแข็งกระด้างผิดธรรมชาติคิดเป็นร้อยละ 21.15

2. การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างพบว่า ลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นแสดงออกได้มากที่สุดคือ ขนาดของสิ่งต่าง ๆ ที่วาดเหมาะสมกับพื้นที่ว่างคิดเป็นร้อยละ 94.23 ส่วนลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นแสดงออกได้น้อยที่สุดคือ การกำหนดระยะยังไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 36.54

3. การใช้สีพบว่าลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นแสดงออกได้มากที่สุดคือ การใช้สีตามความคิดและประสบการณ์คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นได้แสดงออกมาน้อยที่สุดคือ มีการระบายสีตกแต่งบนเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และรายละเอียดอื่น ๆ ในภาพคิดเป็นร้อยละ 96.15

4. การออกแบบพบว่าลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นแสดงออกได้มากที่สุดคือ การรู้จักรูปแบบซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งต่าง ๆ หรือเครื่องประดับต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วน

ลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นแสดงออกได้น้อยที่สุดคือ การแสดงลักษณะของการประดิษฐ์ตกแต่งในรายละเอียดส่วนประกอบในภาพคิดเป็นร้อยละ 84.62

พิชัย ตรงคินานนท์ (2539 : 142 – 149) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปินชั้นเยี่ยม เดชา วราชน โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นตอนในกระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวของแรงบันดาลใจที่มาจากการทำงานในลักษณะที่เป็นการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิคประกอบกับการนำทัศนธาตุทางศิลปะมาจัดวางองค์ประกอบศิลป์ใหม่ตามความรู้สึกนึกคิดของตนเองเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและความลงตัวเกิดความงามทางด้านศิลปะ ซึ่งการนำเสนอรูปแบบทางศิลปะจะเป็นลักษณะศิลปะแบบนามธรรมที่ประกอบไปด้วยทัศนธาตุต่าง ๆ ที่เน้นไปในเรื่องของรูปทรงเรขาคณิตที่นำมาจัดวางในลักษณะที่เรียบง่าย และเมื่อศิลปินได้ภาพร่างของความคิดหรือภาพร่างผลงานศิลปะมีขั้นตอนในการนำภาพร่างของผลงานมาขยายให้ได้สัดส่วนตามที่ตนเองต้องการโดยจะทำการแยกสีของภาพผลงานแล้วนำไปสร้างเป็นแม่พิมพ์ด้วยเทคนิคภาพพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหมซึ่งในการสร้างแม่พิมพ์ตะแกรงไหมนี้จะใช้แม่พิมพ์ที่เป็นตะแกรงไหมแล้วจะใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษขาว น้ำยาวาณิชดำ ทราายผงเหล็ก สีสเปรย์ และอื่น ๆ มาเป็นวัสดุในการสร้างแม่พิมพ์ รูปแบบของผลงานที่สำคัญที่ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหมนี้จะมีความสะอาด เรียบร้อย มีขอบคมตามลักษณะศิลปะแบบขอบคม (Hard – edge) ซึ่งเป็นรูปแบบของศิลปะแบบนามธรรมประเภทหนึ่งที่ยินยอมการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ให้มีรูปทรงที่เรียบง่ายกินเนื้อที่ส่วนใหญ่ของภาพ ใช้สีแบน มีการใช้รูปทรงอย่างจำกัดเท่าที่จำเป็น ลักษณะเฉพาะที่สำคัญของการใช้เทคนิคการพิมพ์ตะแกรงไหมของศิลปิน คือ การสร้างพื้นผิวที่แปลกตาและการปาดไล่น้ำหนักสีซึ่งเป็นผลที่มาจากการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิคของศิลปินจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผลงานลักษณะเฉพาะตัวของศิลปิน และในขั้นตอนสุดท้ายในการทำงานศิลปะของศิลปินจะเป็นการประเมินผลการทำงานและผลงานศิลปะที่ผ่าน ๆ มาของศิลปินว่ามีข้อดีหรือข้อเสียอย่างไร แล้วจะพิจารณานำมาปรับปรุงแก้ไขจนกระทั่งได้ผลงานเป็นที่น่าพอใจ

พัชริน สงนผลไพโรจน์ (2539 : 104 – 109) ได้ทำวิจัยเรื่อง การสำรวจสภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการทางศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการทางศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านลักษณะ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน การจัดการเรียนการสอน และบรรยากาศภายในห้องปฏิบัติการ มีดังนี้

1. ลักษณะในห้องปฏิบัติการทางศิลปศึกษาในสภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.16$) แต่มีความต้องการปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.02$) ครูศิลปศึกษามีความต้องการสูงสุดคือการมีห้องปฏิบัติการที่ออกแบบสำหรับการเรียนศิลปะโดยเฉพาะ ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมาคือการมีห้องปฏิบัติการแต่ละวิชาแต่ละประเภท ($\bar{X} = 4.26$) ส่วนอันดับค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือความต้องการเกี่ยวกับบริเวณโปร่งโล่ง ($\bar{X} = 3.59$)

2. วัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการโดยสภาพปัจจุบันมีอยู่หรือมีการปฏิบัติอยู่ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.06$) แต่มีความต้องการวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) ครูศิลปศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์อยู่มากโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ก้อนน้ำในห้องปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาคือตู้สำหรับเก็บวัสดุสิ้นเปลือง ($\bar{X} = 4.06$) ในด้านสภาพปัจจุบันพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการวางแผนการใช้อุปกรณ์การสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ($\bar{X} = 2.85$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่พอสมควร ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือแท่นพิมพ์สำหรับปฏิบัติงานภาพพิมพ์ ($\bar{X} = 1.57$)

3. สื่อการสอนในห้องปฏิบัติการ โดยสภาพปัจจุบันมีอยู่หรือมีการปฏิบัติอยู่ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.12$) แต่มีความต้องการสื่อการสอนมาก ($\bar{X} = 3.99$) ครูศิลปศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับสื่อจึงมีความต้องการอยู่มากโดยเฉลี่ยสูงสุดคือตู้สำหรับเก็บสื่อการสอนโดยเฉพาะ ($\bar{X} = 4.25$) สื่อการสอนในห้องปฏิบัติการโดยเฉพาะไม่ปะปนกับวิชาอื่น ($\bar{X} = 4.20$)

4. การจัดการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการในสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูศิลปศึกษาโดยส่วนรวมพบว่า มีอยู่หรือมีการปฏิบัติอยู่ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.44$) แต่มีความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่มาก ($\bar{X} = 3.64$) ครูศิลปศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจึงมีความต้องการอยู่มาก ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรมอิสระอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.93$) การจัดโต๊ะแบบกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรมด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.77$) และการเน้นความเป็นประชาธิปไตยในห้องปฏิบัติการ ($\bar{X} = 2.73$)

5. บรรยากาศในห้องปฏิบัติการในสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูศิลปศึกษาโดยส่วนรวมพบว่า โดยสภาพปัจจุบันมีอยู่หรือมีการปฏิบัติอยู่ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.40$) แต่มีความต้องการด้านการจัดอยู่มากเกี่ยวกับบรรยากาศในห้องปฏิบัติการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ ความต้องการให้มีการจัดแสดงผลงานของนักเรียนภายในห้องปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.08$) ห้องปฏิบัติการมีบริเวณเปิดโล่งเพื่อเห็นทิวทัศน์ภายนอก ($\bar{X} = 4.02$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เครื่องปรับอากาศและเครื่องดูดอากาศขนาดเล็ก ($\bar{X} = 1.37$) และพัดลมดูดอากาศ ($\bar{X} = 1.48$)

มณีนทร พลไชยวงศ์ (2539 : 178 – 183) ของการสอนการวาดภาพลายเส้น ที่มีต่อพัฒนาการของนักเรียนที่เห็นเลือนลาง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของนักเรียนพบว่า มีพฤติกรรมที่แสดงถึง พัฒนาการทางสติปัญญาที่เพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนพฤติกรรมทางสติปัญญาในการประเมินผล ก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันระดับนัยสำคัญ .01 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรม ก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกันในการปฏิบัติตามขั้นตอนและการแก้ปัญหาในขณะที่ปฏิบัติงาน โดยมีผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.44 ส่วนการสังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลงานที่แสดงออกให้เห็นถึง ด้านสติปัญญาในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีผลงานก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกัน โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.40

2. พัฒนาการทางด้านร่างกายของนักเรียนพบว่า มีพฤติกรรมที่แสดงถึง พัฒนาการทางร่างกายที่เพิ่มขึ้นโดยพบว่าคะแนนพฤติกรรมทางร่างกายในการประเมินผล ก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกันโดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อน และหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.80 ส่วนการสังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนมีผลงานที่แสดงให้เห็นถึงระดับการพัฒนาทางร่างกายในการประเมินผลก่อนและหลัง การสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีผลงาน ก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกันโดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนมี เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.40

3. พัฒนาการทางด้านสังคมของนักเรียนพบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .01 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกันในด้านมีลักษณะสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนมีเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.40 ส่วนการ

สังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนมีผลงานที่แสดงให้เห็นถึงระดับการพัฒนาทางสังคมในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนมีผลงานก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกันในเรื่องมีลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยคิดเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.40

4. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ของนักเรียนพบว่า คะแนนพฤติกรรมทางอารมณ์ในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกันโดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.00 ส่วนการสังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนมีผลงานที่แสดงให้เห็นถึงระดับการพัฒนาทางอารมณ์ในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีผลงานก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกัน โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 35.87

5. พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนพบว่า คะแนนพฤติกรรมทางความคิดสร้างสรรค์ในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกันโดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.80 และจากการสังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานถึงระดับการพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์ในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .01 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 37.13

ยุวดี สุพรมงคลเลิศ (2539 : 122 – 126) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กป่วยในโรงพยาบาล กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพในการจัดกิจกรรมศิลปะ

1.1 ด้านการวางแผน พบว่า มีการปฏิบัติในด้านการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่มพบว่า กลุ่มนักพัฒนาการเด็กมีการปฏิบัติในด้านการวางแผนสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.39$) รองลงมาคือกลุ่มพยาบาล ($\bar{X} = 3.11$) และกลุ่มผู้ช่วยพยาบาล ($\bar{X} = 2.73$) ส่วนในกลุ่มของครูมีการปฏิบัติในด้านการวางแผนต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.51$)

1.2 ด้านการดำเนินงานพบว่ามี การปฏิบัติในด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่มพบว่า กลุ่มนักพัฒนาการเด็กมีการ

ปฏิบัติในด้านการดำเนินงานสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.33$) รองลงมาได้แก่ กลุ่มพยาบาล ($\bar{X} = 3.25$) และกลุ่มผู้ช่วยพยาบาล ($\bar{X} = 3.11$) ส่วนกลุ่มของครูมีการปฏิบัติในด้านการดำเนินงานต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.90$)

1.3 ด้านการประเมินผลพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.51$) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่มพบว่า กลุ่มนักพัฒนาการเด็กมีการปฏิบัติในด้านการประเมินผลสูงที่สุด ($\bar{X} = 2.86$) รองลงมาได้แก่ กลุ่มพยาบาล ($\bar{X} = 2.45$) และกลุ่มผู้ช่วยพยาบาล ($\bar{X} = 2.40$) ส่วนในกลุ่มของครูมีการปฏิบัติในด้านการประเมินผลต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.32$)

2. ความต้องการในการจัดกิจกรรมศิลปะ

2.1 ด้านการวางแผนพบว่า มีการปฏิบัติในด้านการวางแผนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.85$) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่มพบว่า กลุ่มนักพัฒนาการเด็กมีความต้องการในด้านการวางแผนสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาได้แก่ กลุ่มผู้ช่วยพยาบาล ($\bar{X} = 3.96$) และกลุ่มพยาบาล ($\bar{X} = 3.64$) ส่วนกลุ่มของครูมีความต้องการในด้านการวางแผนต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.60$)

2.2 ด้านการดำเนินงานพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.91$) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่มพบว่า กลุ่มนักพัฒนาการเด็กมีความต้องการในด้านการดำเนินงานสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาได้แก่ กลุ่มพยาบาล ($\bar{X} = 3.93$) และกลุ่มผู้ช่วยพยาบาล ($\bar{X} = 3.93$) ส่วนกลุ่มของครูมีความต้องการในด้านการดำเนินงานต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.66$)

2.3 ด้านการประเมินผลพบว่า มีความต้องการในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.53$) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่มพบว่า กลุ่มนักพัฒนาการเด็กมีความต้องการในด้านการประเมินผลสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาได้แก่ กลุ่มผู้ช่วยพยาบาล ($\bar{X} = 3.51$) และกลุ่มพยาบาล ($\bar{X} = 3.43$) ส่วนใหญ่กลุ่มของครูมีความต้องการในด้านการประเมินผลต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.35$)

เสาวนีย์ บุญยะฤทธิ์ (2539 : 89) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการสอนโดยวิธีการสังเกตที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะของเด็กอายุ 4 ถึง 6 ปี โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การเปรียบเทียบการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ก่อน และหลังการเรียนตามแผนการสอนโดยวิธีการสังเกตพบว่า การรับรู้ทางศิลปะ 6 ด้าน ซึ่งได้แก่รูปร่าง รูปทรง สี ลักษณะพื้นผิว ขนาด สัดส่วนระยะใกล้ - ไกล ความสัมพันธ์ของรูปภาพกับพื้นหลังและผลรวมของการรับรู้ทางศิลปะทั้ง 6 ด้าน ก่อนและหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่าการรับรู้ทางศิลปะหลังการเรียนรู้ตามแผนการสอน โดยวิธีการสังเกตของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

เสาวรส โพธินาม (2539 : 105 – 109) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของ อาจารย์และนักศึกษาต่อโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพเพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระของ นักศึกษาศิลปหัตถกรรมในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อม อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นโดยทั่วไปอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เรื่องนโยบายของกรมอาชีวศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพมีความชัดเจน จะมีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = 3.65$) และเรื่องเครื่องมือในการปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพมีระดับความคิดเห็นต่ำสุด ($\bar{X} = 2.74$)
2. ด้านปัจจัยสนับสนุน อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นโดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เรื่องผู้บริหารเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพมีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = 3.60$) และเรื่องวิทยาลัยให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเหมาะสมมีระดับความคิดเห็นต่ำสุด ($\bar{X} = 2.71$)
3. ด้านกระบวนการ อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นโดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เรื่องนักศึกษามีความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = 3.83$) และเรื่องนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพตรงต่อเวลาปฏิบัติกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่ำสุด ($\bar{X} = 3.10$)
4. ด้านผลผลิต อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นโดยทั่วไปอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เรื่องกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถมีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = 3.85$) และเรื่องนักศึกษามีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงานจากการฝึกกิจกรรม มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.30$)

สรุปได้ว่าโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพเพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระของนักศึกษาศิลปหัตถกรรมในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้งอาจารย์ และนักศึกษาต่างมีความคิดเห็นในด้านผลผลิตอยู่ในระดับที่มากที่สุด ส่วนในด้านกระบวนการด้านสภาพแวดล้อม และด้านปัจจัยสนับสนุนจะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางรองลงมาตามลำดับ

อรอนงค์ ฤทธิฤาชัย (2539 : 151 - 155) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาการวาดภาพการ์ตูนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านสถานภาพและภูมิหลังของนักเรียนพบว่า นักเรียนทุกคนได้เคยเห็นภาพการ์ตูนมาก่อน โดยนักเรียนร้อยละ 64.88 ชอบการ์ตูนมาก ร้อยละ 96.78 ได้เห็นภาพการ์ตูนมาจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ และวีดีโอมากที่สุดร้อยละ 91.43 ได้เคยเห็นการ์ตูนมาจากหนังสือการ์ตูนและสิ่งที่นักเรียนชอบมากที่สุดเรียงตามลำดับคืออ่านหนังสือการ์ตูน วาดภาพการ์ตูน และดูภาพยนตร์การ์ตูน คิดเป็นร้อยละ 98.92 96.78 และ 93.36 ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ไม่เคยวาดภาพการ์ตูนเลยคิดเป็นร้อยละ 3.21 ตัวการ์ตูนที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือ โดเรมอน และเซเลอร์มูน คิดเป็นร้อยละ 70.66 และ 46.46 ตามลำดับ นักเรียนร้อยละ 95.28 สนุกสนานเพลิดเพลินกับการ์ตูนมากที่สุด และร้อยละ 38.97 จะเริ่มวาดภาพการ์ตูนครั้งแรกเมื่ออยู่ชั้นอนุบาล

2. ด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการวาดภาพการ์ตูนพบว่า มีนักเรียนร้อยละ 75.58 รู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในขณะที่วาดภาพการ์ตูน ร้อยละ 74.94 ชอบวาดภาพการ์ตูนมากที่สุดเพราะชอบรูปแบบสีสันที่สวยงามของการ์ตูน ร้อยละ 73.40 มีความคิดเห็นว่าการลอกภาพการ์ตูนจะช่วยให้ทักษะการวาดภาพอื่น ๆ ดีขึ้น

3. ด้านการวาดภาพการ์ตูนของนักเรียนพบว่า ตัวการ์ตูนที่นักเรียนนิยมวาดมากที่สุดคือ โดเรมอน เคโระ คิดเป็นร้อยละ 15.41 และ 4.71 ตามลำดับประเภทการ์ตูนที่นักเรียนชอบวาดมากที่สุดคือการ์ตูนประเภทตลกขบขัน และการ์ตูนสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 71.57 และ 50.10 ตามลำดับ ส่วนภาพการ์ตูนที่แสดงข้อคิดเกี่ยวกับการคบคนดีเป็นมิตรและความกล้าหาญคิดเป็นร้อยละ 53.74 และ 44.96 ตามลำดับ การเป็นคนดีมีความซื่อสัตย์คิดเป็นร้อยละ 53.74 และมีอิทธิทธิปาฏิหาริย์คิดเป็นร้อยละ 52.03

4. ด้านพฤติกรรมการวาดภาพการ์ตูนของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีการใช้แบบในการลอกภาพการ์ตูนมาก โดยใช้แบบจากภาพการ์ตูนมาจากหลาย ๆ แหล่งแล้วนำมาผสมผสานกันโดยเด็กผู้ชายมักวาดภาพการ์ตูนที่เป็นวีรบุรุษและการวาดภาพจะไม่ค่อยประณีตแต่วาดได้เสร็จรวดเร็ว ส่วนเด็กผู้หญิงจะวาดภาพการ์ตูนที่น่ารักและระบายสีได้เรียบร้อยดีกว่าเด็กผู้ชาย

อุไรรัตน์ โพธิ์แก้ว (2539 : 114 – 117) ได้ทำวิจัยเรื่องสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาสาขาศิลปหัตถกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยอาชีวศึกษา

สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 6 พ.ศ. 2536 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักศึกษาที่ออกกลางคันมีจำนวนนักศึกษาหญิงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 54.35 รองลงมาเป็นนักศึกษาชายคิดเป็นร้อยละ 45.65
2. ลักษณะที่เกี่ยวกับตัวนักศึกษาพบว่า ด้านนักศึกษาเลือกเรียนสาขาศิลปหัตถกรรมเพราะสอบได้โดยไม่ตั้งใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.78 ด้านการเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่มีเวลาเรียนไม่เพียงพอโดยใช้เหตุผลว่าเป็นเพราะแบ่งเวลาไม่เหมาะสมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 26.09 และส่วนใหญ่มีผลการเรียนในรายวิชาสามัญและรายวิชาศิลปะอยู่ในเกณฑ์ต่ำคิดเป็นร้อยละ 69.57
3. ลักษณะที่เกี่ยวกับครอบครัวพบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันส่วนใหญ่บิดา และมารดามีรายได้ต่อเดือนของครอบครัวต่ำกว่า 10,000 บาท ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ารายได้ของครอบครัวไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนการเรียนคิดเป็นร้อยละ 69.57 และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้ปกครองไม่คอยให้ความเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 71.74
4. ลักษณะที่เกี่ยวกับสถานศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันส่วนใหญ่เห็นว่าครูผู้สอนขาดความสัมพันธ์และเอาใจใส่นักศึกษาอย่างจริงจังและเป็นปัญหามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.17 และนักศึกษามีความเห็นว่ามาตรการลงโทษของวิทยาลัยไม่เหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 19.57 ส่วนของหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนไม่เป็นปัญหาที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคัน
5. ลักษณะที่เกี่ยวกับสังคมพบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันส่วนใหญ่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่ออกกลางคันนั้นมีความสัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับต่ำ ส่วนความสัมพันธ์กับครูผู้สอนก็พบว่ามีความสัมพันธ์กันน้อยเท่ากันกับความสัมพันธ์ของเพื่อน ซึ่งนักศึกษาที่ออกกลางคันส่วนใหญ่เข้ากับครูไม่ได้ และมีนักศึกษาที่สามารถเข้ากับเพื่อนในชั้นเรียนได้คิดเป็นร้อยละ 58.70 และมีนักศึกษาที่เข้ากับครูได้เฉพาะครูสาขาศิลปหัตถกรรมเท่านั้นคิดเป็นร้อยละ 60.87

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เกียรติการุณ ทองพรมราช (2539 : 355 – 356) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษา วิจารณ์การผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 จนถึง พ.ศ. 2536 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วิวัฒนาการจิตรกรรมร่วมสมัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ พ.ศ. 2524 จนถึง พ.ศ. 2536 แบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. จิตรกรรมร่วมสมัยระยะเริ่มต้นประมาณ พ.ศ. 2524 – 2530

การเริ่มต้นนับตั้งแต่การวางรากฐานทางการศึกษาทางด้านจิตรกรรมซึ่งวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา ได้เปิดการศึกษาศาสาศิลป์กรรมในระดับประโยควิชาชีพและระดับประโยควิชาชีพชั้นสูงขึ้นเป็นแห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อ พ.ศ. 2509 จนถึงช่วงกระแสจิตรกรรมได้เริ่มมีบทบาทต่อสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเด่นชัด โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา ซึ่งผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ศิลปินสร้างขึ้นมาน่าจะนิยมนำเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ที่ศิลปินได้พบเห็น รวมทั้งทางด้านความเชื่อและศิลปะวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสื่อสนใจในการแสดงออกโดยนำเอารูปแบบต่าง ๆ ตามอุดมคติของศิลปินนำมาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม

2. จิตรกรรมร่วมสมัยประมาณ พ.ศ. 2531 – 2536

ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มปรากฏเด่นชัดขึ้นในช่วงเวลานี้ ซึ่งประกอบด้วยกลวิธีการนำเสนอของศิลปินที่ดูเป็นแบบสากลมากยิ่งขึ้น ศิลปินส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้มีการเรียนรู้และพัฒนากระบวนการแบบจิตรกรรมในด้านเนื้อหา รูปแบบ และกลวิธีควบคู่กันไป ผลงานที่ปรากฏมีลักษณะของความเป็นสากลมากกว่าเดิมและพัฒนาขึ้นด้วยเทคนิคและวิธีการจึงทำให้ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในยุคนี้ดูมีสีสันและเสนอรูปแบบที่ดูเป็นแบบสากลมากขึ้น ประกอบกับที่ศิลปินได้มีโอกาสไปศึกษาทางด้านจิตรกรรมยังส่วนกลาง และศิลปินอีกส่วนหนึ่งของภูมิภาคนี้ได้มีโอกาสเดินทางไปดูงานยังต่างประเทศจึงได้นำเอากลวิธีนั้นมาประยุกต์และปรับปรุงในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของตน

กระบวนการแบบจิตรกรรมร่วมสมัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าเนื้อหาที่ปรากฏในผลงานประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ร้อยละ 8 เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ด้วยกันร้อยละ 6 เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 51 และเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตนร้อยละ 35

รูปแบบของผลงานจิตรกรรมพบว่า ปรากฏรูปแบบเลียนแบบธรรมชาติ ร้อยละ 61 รูปแบบลึกลับร้อยละ 5 รูปแบบจินตนาการ ร้อยละ 16 รูปแบบประเพณีร้อยละ 5 รูปแบบผันแปรจากความเป็นจริงร้อยละ 5 รูปแบบสัญลักษณ์ ร้อยละ 8

กลวิธีที่ศิลปินนำมาสร้างสรรค์เป็นภาพจิตรกรรมจะประกอบด้วยกลวิธีภาพวาดร้อยละ 20 แยกตามกลวิธีภาพวาดประกอบด้วยกลวิธีเกลี่ยเรียบด้วยดินสอโดยใช้มือถู กลวิธีวาดเป็นเส้นด้วยดินสอเป็นเส้นเกลี่ยเรียบ กลวิธีวาดด้วยดินสอเป็นลักษณะเส้นวนไปวนมา ส่วนกลวิธีวาดด้วยถ่านเกรยองไม่เคยปรากฏในช่วงนี้ และนอกจากนี้ยังมีผลงานจิตรกรรมที่วาดด้วยแปรงและหมึก ร้อยละ 3 กลวิธีการวาดด้วยปากกาหมึกซึม ร้อยละ 16 และกลวิธีการวาดด้วยปากกาลูกลื่น ร้อยละ 1 ทางด้านกลวิธีภาพเขียน ร้อยละ 80 แยกตามประเภทกลวิธีภาพเขียนประกอบด้วยกลวิธีภาพเขียนแบบเปียกบนเปียก ร้อยละ 3 กลวิธีภาพเขียนแบบแห้ง ร้อยละ 2 กลวิธีภาพเขียนแบบสลับเป็นจุด ร้อยละ 1 กลวิธีภาพเขียนระบายด้วยเกรียง ร้อยละ 1 กลวิธีคอลลาจ ร้อยละ 1 กลวิธีภาพเขียนแบบเปียกบนแห้ง ร้อยละ 69 กลวิธีการใช้ปากกาสี ร้อยละ 2 และกลวิธีขีดขีด ร้อยละ 1

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างสรรคงานจิตรกรรมร่วมสมัยในภาคตะวันออกเนื่องเหนือจะประกอบด้วยปัจจัยด้านการเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 41 ปัจจัยด้านปัญญาและความคิด ร้อยละ 25 ปัจจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 3 และปัจจัยทางด้านประสบการณ์ ร้อยละ 31 และนอกจากนี้ยังปรากฏผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยที่แสดงออกในกลวิธีลักษณะพิเศษคือ ภาพที่ปรากฏกลวิธีภาพวาด และกลวิธีภาพเขียนอยู่ในภาพเดียวกันอีกด้วย

ชนาภา อันไชยะ (2539 : 96 – 101) ได้ทำวิจัยเรื่อง การติดตามผลการใช้หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน หลักสูตรวิชาการออกแบบและสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกาย ซึ่งจากสถานภาพและความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันวิชาการออกแบบ และสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกายจากโรงเรียนนักร้องแบบเครื่องแต่งกายแดงสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนสูงกว่า 5 ปีขึ้นไปและผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะของอาชีพที่สอดคล้องกับวิชาชีพที่เรียนมานั้นคือลักษณะของงานที่ผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันสาขาวิชาการออกแบบและสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกายทำอยู่มากที่สุดคือ ออกแบบและสร้างแบบ (ร้อยละ 67.81) รองลงมาคือ สร้างแบบ (ร้อยละ 12.64) โดยประกอบอาชีพรับจ้างเป็นลูกจ้างมากที่สุด (ร้อยละ 51.72) รองลงมาคือ อาชีพอิสระประเภทรับงานมาทำ (ร้อยละ 24.14) และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 1 ปี 6 เดือนขึ้นไป (ร้อยละ 77.01)

2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในหลักสูตรวิชาการออกแบบและสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกายในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

2.1 ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรพบว่า ผู้สอนมีความเห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกาย และเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการออกแบบเครื่องแต่งกาย มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.00 ขึ้นไป ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางด้านการออกแบบและสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บ การครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและมีความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน

2.2 ด้านรายการสอนที่กำหนด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.2.1 ความคิดเห็นของครูผู้สอนหมวดวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายเกี่ยวกับรายการสอนที่กำหนดพบว่า ผู้สอนมีความเห็นว่ารายการสอนเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก รายการสอนมีความสอดคล้องกับการสอนในหมวดวิชาการสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกาย และเนื้อหาการเรียนเรื่องโครงร่างหุ่นและส่วนประกอบของร่างกายมนุษย์เป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 2.75 ขึ้นไป ส่วนรายการสอนในภาคทฤษฎีมีครบถ้วนตามเนื้อหาของหลักสูตร รายการสอนที่กำหนดมีความครอบคลุมตามจุดประสงค์ในหมวดวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกาย และรายการสอนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำคือระหว่าง 1.75 – 2.12

2.2.2 ความคิดเห็นของครูผู้สอนหมวดวิชาการสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกายเกี่ยวกับรายการสอนที่กำหนดพบว่า ผู้สอนมีความเห็นว่า รายการสอนในหมวดวิชาการสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกายมีความสัมพันธ์กับรายการสอนในหมวดวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกาย รายการสอนเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และเนื้อหาการเรียนมีความเหมาะสมกับจำนวนชั่วโมงที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.20 ขึ้นไป ส่วนรายการสอนที่กำหนดมีความครอบคลุมตามจุดประสงค์ของหมวดวิชาการสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกาย และรายการสอนมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำคือระหว่าง 2.25 – 2.50

2.3 ด้านเนื้อหาของรายการสอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.3.1 ความคิดเห็นของครูผู้สอนหมวดวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายเกี่ยวกับเนื้อหาของรายการสอนพบว่า ผู้สอนมีความเห็นว่า เนื้อหาของรายการสอนเรื่ององค์ประกอบเครื่องแต่งกายตามสมัยนิยม หลักในการออกแบบเครื่องแต่งกายและเทคนิคการออก

แบบมืออาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป ส่วนการตลาดและการใช้หลักจิตวิทยา การควบคุมการผลิต และวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายสามารถใช้ประกอบอาชีพนักออกแบบเครื่องแต่งกาย พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำคือระหว่าง 1.75 – 2.12

2.3.2 ความคิดเห็นของครูผู้สอนหมวดวิชาการสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกายเกี่ยวกับเนื้อหาของรายการสอนพบว่า ผู้สอนมีความเห็นว่าเนื้อหาของรายการสอน การนำเสนอเป็นชุดจริง ฝึกหัดสร้างแบบบังคับและโครงสร้างแม่แบบของการตัดเย็บเครื่องแต่งกาย มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.20 ขึ้นไป ส่วนการตลาดและการใช้หลักจิตวิทยา และการควบคุมการผลิต พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำคือ 1.50 และ 1.75 ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพพระยาส์หลักสูตรวิชาการออกแบบและสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกายในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

3.1 ด้านเนื้อหาของหลักสูตร พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่า หมวดวิชาการออกแบบและหมวดวิชาการสร้างแบบมีความสอดคล้องกัน และเน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.12 ขึ้นไป ส่วนเนื้อหาของหลักสูตรเน้นการเรียนรู้ทฤษฎีมีความซ้ำซ้อนกัน และเวลาที่กำหนดให้เรียนเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำคือระหว่าง 1.96 – 2.17

3.2 ด้านความรู้ที่ได้จากหลักสูตร พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่า ความรู้เรื่องการเพิ่มส่วนและสัดส่วนเฉพาะโครงสร้าง การทำงานระบบการสร้างแบบตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นเอง และโครงสร้างแม่แบบของการตัดเย็บเครื่องแต่งกายนำไปประยุกต์กับวิชาชีพได้ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.40 ขึ้นไป ส่วนความรู้ที่เรียนไปเหมาะสมกับการทำงานด้านเสื้อผ้าทุกแนว เทคนิคการตลาดและการใช้หลักจิตวิทยาสามารถนำไปใช้กับงานที่ปฏิบัติได้ พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำคือ 2.10 และ 2.36 ตามลำดับ

3.3 ด้านความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติมจากหลักสูตร พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่าความรู้ด้านธุรกิจเสื้อผ้าการบริหารงานผลิตและควบคุมคุณภาพ และการออกแบบลวดลาย มีค่าเฉลี่ยต่ำคือระหว่าง 2.45 – 2.49 ส่วนด้านการสร้างแบบ และด้านการตัดเย็บ พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำมากคือ ระหว่าง 1.63 – 2.03

3.4 ด้านสภาพปัญหาในการทำงาน พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่า ปัญหาที่ไม่อาจตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ผลของงานช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนด และไม่สามารถวางแผนในการปฏิบัติงานได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำคือระหว่าง 1.87 – 2.21 ส่วนปัญหาเรื่องการแก้ไขปัญหาการทำงานไม่ได้ ไม่เข้าใจขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และงานที่ทำยากเกินความสามารถ พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำมากคือระหว่าง 1.67 – 1.84

4. ครูผู้สอนและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เนื้อหาของหลักสูตรเน้นการเรียนรู้ทฤษฎีน้อยไปและขาดความทันสมัย ควรปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนที่เน้นฝึกทักษะที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางด้านการออกแบบและสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกาย และควรเพิ่มเวลาที่กำหนดให้เรียน นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษายังมีความเห็นอีกว่าความรู้ที่เรียนไปสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้แต่ควรปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานในสภาพปัจจุบัน

วชิรินทร์ สินศิริ (2539 : 51 – 52) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาศิลปะกับชีวิต 1 และ 2 ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตการศึกษา 11 ที่มีต่อหลักสูตรวิชาศิลปะกับชีวิต 1 และศิลปะกับชีวิต 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาศิลปะกับชีวิต 1 และศิลปะกับชีวิต 2 ในโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่กับขนาดเล็กที่มีต่อหลักสูตรวิชาศิลปะกับชีวิต 1 และวิชาศิลปะกับชีวิต 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านจุดประสงค์ของวิชา ด้านเนื้อหาวิชา และด้านการวัดผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาศิลปะกับชีวิต 1 และวิชาศิลปะกับชีวิต 2 ที่มีวุฒิทางศิลปะและไม่มีวุฒิทางศิลปะเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาศิลปะกับชีวิต 1 และวิชาศิลปะกับชีวิต 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้านจุดประสงค์ของวิชา ด้านเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลไม่แตกต่างกัน

ศุภพงศ์ ยืนยง (2539 : 403 – 410) ได้ทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ผลงานการวาดเขียนในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2504 จนถึง พ.ศ. 2536 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวาดเขียนในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2504 จนถึง พ.ศ. 2536 สามารถแบ่งช่วงเวลาของการพัฒนาออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การวาดเขียนในยุคศิลปะสมัยใหม่ ประมาณ พ.ศ. 2504 จนถึง พ.ศ. 2515

จากเหตุการณ์ที่ทำให้ผลงานการวาดเขียนโดดเด่นได้รับอิทธิพลจากศิลปะสมัยใหม่จากการแสดงผลงานทัศนศิลป์ของ อารี สุทธิพันธุ์ ซึ่งเป็นหลักฐานทางด้านผลงานการ

วาดเขียนที่ได้แสดงถึงแนวคิดและรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะสมัยใหม่ในสหรัฐอเมริกา และยังมีศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานการวาดเขียนที่เริ่มมีบทบาทเด่นชัดขึ้นจากการที่อังกอร์ กัลยาณพงศ์ ได้รับการยกย่องผลงานการวาดเขียนในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 12 นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือจากศิลปินหัวก้าวหน้ากับภาคเอกชนจัดแสดงผลงานการวาดเขียนมากมาย โดยศิลปินในช่วงนี้เกือบทั้งหมดเป็นศิลปินที่ทำงานทั้งด้านจิตรกรรมและการวาดเขียนผสมผสานกันแต่ก็ได้รับกระแสอิทธิพลจากศิลปะสมัยใหม่จากอเมริกาและยุโรปผลงานศิลปะจึงมีกระบวนการที่มีความเป็นสากลทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบ และกลวิธี

รูปแบบ และกลวิธี

ระยะที่ 2 การวาดเขียนในยุคศิลปะเพื่อชีวิตและประชาชนและศิลปะเพื่อศิลปะ ประมาณ พ.ศ. 2516 ถึง พ.ศ. 2528

จากเหตุการณ์ทางการเมือง 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างรวดเร็วจนส่งผลกระทบต่อโครงสร้างผลงานการวาดเขียนสองแนวทางคือ ศิลปะเพื่อชีวิตและประชาชนจากศิลปินที่มีความสำนึกทางสังคมที่มุ่งให้ศิลปะสัมพันธ์กับปัญหาในชีวิตประจำวันและศิลปะเพื่อศิลปะอันเป็นทัศนคติของศิลปินชั้นแนวหน้าของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ระยะที่ 3 การวาดเขียนในยุคศิลปะร่วมสมัย ประมาณ พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2536

ความหลากหลายของกระบวนการแบบศิลปะได้เกิดขึ้นในช่วงนี้จากการรวมตัวกันของกลุ่มศิลปินเพื่อนำเสนอผลงานการวาดเขียนร่วมสมัยและการแสดงเดี่ยวทางด้านการวาดเขียนของศิลปินซึ่งถือเป็นการตื่นตัวในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอันมีผลมาจากการพัฒนาประเทศที่เติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในสังคมประชาธิปไตย

2. การวิเคราะห์กระบวนการแบบศิลปะการวาดเขียนในประเทศไทยในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 เรื่องราวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่พบเห็นในธรรมชาติทั้งที่ธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นมีการนำเสนอมากที่สุดร้อยละ 45

2.2 เรื่องราวที่เกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ พบว่า ศิลปินได้นำเสนอเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม และความศรัทธาส่วนตัวโดยได้นำเสนอร้อยละ 31

2.3 เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมพบว่า ศิลปินได้นำเสนอเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครอบครัว ชีวิต ความเป็นอยู่ และ

เนื้อหาเพื่อสังคมเพื่อสะท้อนให้ชีวิตในสังคมเกิดความเสมอภาคและสันติสุขโดยได้นำเสนอ ร้อยละ 22

2.4 เรื่องราวที่เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์พบว่า ศิลปินได้นำเสนอเรื่องราวที่แสดงออกถึงความเจริญทางด้านสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างในสังคมปัจจุบัน โดยได้นำเสนอร้อยละ 2

3. การวิเคราะห์กระบวนการแบบศิลปะการวาดเขียนในประเทศไทยในด้านรูปแบบต่าง ๆ มีข้อค้นพบดังนี้

3.1 รูปแบบแสดงความแน่ชัดของวัตถุพบว่า ศิลปินได้นำเสนอรูปแบบที่พยายามเลียนแบบสภาพหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นได้รอบ ๆ ตัว เช่น ปรากฏการณ์ของแสงบรรยากาศ พื้นผิว ทั้งรูปแบบที่ผันแปรและความแน่ชัดของวัตถุที่แฝงไว้ด้วยกลอุบายโดยได้นำเสนอร้อยละ 45

3.2 รูปแบบที่แสดงอารมณ์ พบว่า ศิลปินได้นำเสนอรูปแบบที่ปรากฏให้เห็นเป็นองค์ประกอบที่เน้นพลังความรู้สึกหรืออารมณ์เป็นจุดสำคัญในการแสดงออก เช่น การแสดงออกในเรื่องของสี รอยแปรง การบิดเบือน และการตัดทอนเพื่อเน้นอารมณ์ โดยได้นำเสนอร้อยละ 20

3.3 รูปแบบที่แสดงความลึกซึ้งอัจฉริยะ พบว่า ศิลปินได้นำเสนอรูปแบบที่มีผลสืบทอดมาจากสภาวะของจิตใต้สำนึกของมนุษย์ที่เก็บกดเป็นผลของจินตนาการ โลกของความฝัน และเรื่องราวอภินิหารโดยได้นำเสนอร้อยละ 18

3.4 รูปแบบที่แสดงความเป็นระเบียบแบบแผนพบว่า ศิลปินได้นำเสนอรูปแบบที่ปรากฏให้เห็นถึงการจัดหรือดัดแปลงจากภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นระเบียบใหม่ตามที่ศิลปินพิจารณาเห็นว่างดงามโดยได้นำเสนอร้อยละ 17

4. การวิเคราะห์กระบวนการแบบศิลปะการวาดเขียนในประเทศไทยในด้านกลวิธีต่าง ๆ มีข้อค้นพบดังนี้

4.1 กลวิธีที่แสดงลักษณะผิวหยาบ พบว่า ศิลปินได้นำเสนอกลวิธีการสร้างน้ำหนักของภาพด้วยการแรเงาหนักแบบเส้นรอยขนาน เส้นรอยขนานไขว้ประสานกัน เส้นหมุนวนการวาดภาพด้วยวิธีจุด วิธีถู โดยได้นำเสนอร้อยละ 69

4.2 กลวิธีที่แสดงลักษณะร่วมพบว่าศิลปินได้นำเสนอกลวิธีของภาพวาดที่มีการใช้วัสดุหลาย ๆ ชนิดร่วมกันผสมผสานประกอบกันขึ้นตามความคิดของศิลปินเองโดยได้นำเสนอ ร้อยละ 23

4.3 กลวิธีที่แสดงลักษณะความเรียบร้อยพบว่า ศิลปินได้นำเสนอกลวิธีที่คำนึงถึงความเรียบร้อยนุ่มนวลที่ปรากฏบนภาพด้วยวิธีการใช้นิ้ว ใช้นิ้วหรือกระดาษเพื่อรื้อหน้าหนักแบบเกลียวเรียบ และให้มีน้ำหนักแบบลดหลั่นต่อเนื่องไปตามลำดับ โดยได้นำเสนอร้อยละ 8

5. การวิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อในการสร้างสรรค์ผลงานการวาดเขียนในประเทศไทยกับสภาพสังคมไทยพบว่า ศิลปินมีความเชื่อในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอยู่สามแนวทางได้แก่ ความเชื่อในการสร้างสรรค์ผลงานการวาดเขียนในแนวศิลปะเพื่อศิลปะ ความเชื่อในการสร้างสรรค์ผลงานการวาดเขียนในแนวศิลปะเพื่อชีวิตและประชาชน และความเชื่อในการสร้างสรรค์ผลงานการวาดเขียนในแนวศิลปะ เพื่อศาสนา ดังนั้นจึงทำให้เกิดผลงานการวาดเขียนที่หลากหลายและมีความสัมพันธ์กับสภาพของสังคมไทยตลอดมา

สุภาพร วีระปริยากร (2539 : 123 – 128) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะของ อำนาจ เย็นสบาย ที่ปรากฏในบทความตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2516 – พ.ศ. 2530 โดยศึกษาแนวคิดทางด้านเนื้อหา รูปแบบ เทคนิค กลวิธีในการแสดงออกของผู้สร้างงาน ความสัมพันธ์ระหว่างศิลปินกับผลงานศิลปะ และอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการสร้างงานศิลปะ ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

แนวคิดด้านเนื้อหา

อำนาจ เย็นสบาย ได้แสดงให้เห็นแนวคิดไว้ว่าสังคมไทยในช่วงระยะเวลาหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ศิลปินจะมีอิสระและเสรีภาพในการผลิตและทำงานศิลปะกันอย่างหลากหลาย ดังนั้น ผลงานศิลปะจึงมีลักษณะของการแสดงออกที่เป็นไปเพื่อรับใช้สังคมและตอบสนองให้กับประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะผลงานที่มีเนื้อหาครอบคลุมหรือเกี่ยวพันไปยังชีวิตมนุษย์ของผู้คนภายในประเทศและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงในขณะนั้น ดังนั้นจึงพบว่า อำนาจ เย็นสบาย จะแสดงแนวคิดในลักษณะของการเห็นด้วยกับศิลปินที่แสดงออกในด้านเนื้อหาทางศิลปะที่มีความเกี่ยวพันและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น ดังนั้น การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะศิลปินจะต้องแสดงให้เห็นถึงเจตนาที่ดีและมีความจริงใจในการสร้างสรรค์ผลงานโดยสอดใส่ความคิด คุณธรรมส่งเสริมความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การสร้างจิตสำนึกที่ดีงามในความรับผิดชอบต่อสังคม และจะต้องมีเนื้อหาศิลปะที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่และสะท้อน

สภาพปัญหาของสังคมที่เป็นจริงโดยจะต้องยกระดับจิตใจในด้านคุณธรรมของมนุษย์ให้สูงขึ้นด้วย

แนวคิดด้านรูปแบบ

อำนาจ เย็นสบาย ได้แสดงแนวคิดให้เห็นในเรื่องการแสดงออกในด้านรูปแบบทางศิลปะไว้ดังนี้

1. รูปแบบที่เหมือนจริง

รูปแบบที่เหมือนจริงเป็นรูปแบบที่เข้าใจง่ายและมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความจริงที่ศิลปินแสดงออกและสามารถสื่อความหมายที่ทั้งศิลปินและผู้ชมงานศิลปะสามารถตีความหมายหรือทำความเข้าใจร่วมกันได้อย่างมีเอกภาพ แต่ในการแสดงออกทางรูปแบบเหมือนจริงซึ่งเป็นการเลียนแบบจากธรรมชาติและสิ่งที่ปรากฏให้เห็นตามความเป็นจริงที่ศิลปินใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดนั้นจะไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพราะเป็นการเลียนแบบและเป็นพันนาการที่ทำให้ศิลปินไม่มีอิสระภาพและเสรีภาพ และไม่ได้แสดงให้เห็นความคิดสร้างสรรค์มากเท่ากับศิลปะประเภทนามธรรม

2. รูปแบบนามธรรม

การแสดงออกทางรูปแบบนามธรรมส่วนใหญ่จะสร้างความมั่นใจให้กับผู้ดูและผู้ดูกับศิลปินอาจจะตีความหมายแตกต่างกันได้อันเนื่องมาจากศิลปินมีการแสดงออกตามความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าและเป็นไปในลักษณะเฉพาะความงามทางกฎเกณฑ์และทฤษฎีทางศิลปะ ศิลปินจึงปฏิเสธที่จะต้องผูกพันอยู่กับสังคม ดังนั้นในการสร้างสรรค์งานศิลปะศิลปินจึงมักแสดงออกในแนวรูปแบบนามธรรมมากกว่าแนวเหมือนจริง

แนวคิดด้านเทคนิควิธีการแสดงออกของผู้สร้างงาน

อำนาจ เย็นสบาย ได้เสนอแนวคิดให้เห็นว่ารูปทรงหรือสื่อในการถ่ายทอดนั้นมักจะมีคุณสมบัติคล่องไปกับเนื้อหา รูปแบบ และเทคนิควิธีการในการแสดงออกซึ่งเป็นไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดกับเทคนิควิธีการใด ๆ และเป็นความอิสระเสรีในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะที่ศิลปินสามารถที่จะสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ให้เกิดขึ้นได้

แนวคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างศิลปินกับผลงานศิลปะ

อำนาจ เย็นสบาย ได้แสดงให้เห็นแนวคิดไว้ว่าบุคลิกภาพของศิลปินและสภาพ

แวดล้อมมีส่วนในการผสมผสานให้เห็นความผูกพันกับเรื่องราวที่ศิลปินต้องการนำเสนอได้ในด้านเนื้อหาและรูปแบบทางศิลปะจึงทำให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนไปกับแนวความคิดของศิลปินได้

แนวคิดทางสังคม

อำนาจ เย็นสบาย มีความเห็นว่าการแสดงออกทางศิลปกรรมได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกเนื่องจากได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ดังนั้นการแสดงออกทางด้านประเพณีและศิลปวัฒนธรรมจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งถึงยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศรูปแบบทางด้านศิลปะจึงได้มีลักษณะทางตะวันตกมากขึ้น และเมื่อการเมืองและการปกครองเปลี่ยนแปลงไปศิลปินจึงควรที่จะแสดงและสร้างงานที่สอดคล้องและสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตนเองถนัดออกมา และไม่ควรเป็นศิลปะเพื่อศิลปะแต่ควรเป็นศิลปะเพื่อชีวิต ส่วนวิธีการเรียนการสอนศิลปะเมื่อได้เปลี่ยนไปตามสภาพการเมืองการปกครองศิลปินจึงมีเสรีภาพในการสร้างสรรค์ผลงานมากขึ้นแต่ก็เป็นไปในลักษณะที่ขาดเป้าหมายหรือมีเป้าหมายที่แยกตัวออกจากชีวิตและสังคม จึงทำให้เกิดการเพาะนินสยส่วนตัวให้มีความฉลาดต่อสภาพสังคมที่สลับซับซ้อนและเห็นด้วยกับหลักสูตรศิลปะที่วางจุดประสงค์ได้สมสมัย ดังนั้น เหตุการณ์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการแสดงออกทางด้านศิลปะด้วยซึ่งผลงานที่แสดงออกมาทำให้เห็นว่าแนวคิดในการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อรับใช้สังคมนับวันก็จะเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นและศิลปินก็ได้พัฒนารูปแบบที่ง่ายแก่การรับรู้พร้อมกับอาศัยศิลปะกันมากขึ้น ส่วนใดด้านเนื้อหาที่จะครอบคลุมไปถึงชีวิตของผู้คนในประเทศอย่างกว้างขวางและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงมากขึ้น

ปริญญานิพนธ์ปีการศึกษา 2539

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชาญศิลป์ สุวรรณจันทร์ (2539 : 108 – 113) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเนื้อหา รายวิชาศิลปะกับการแต่งกายตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการพัฒนาเนื้อหา รายวิชาและการกำหนดคาบเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ของรายวิชาศิลปะกับการแต่งกายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเรื่องต่าง ๆ มีดังนี้

1. ความเป็นมาของศิลปะกับการแต่งกาย

1.1 ด้านเนื้อหาพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ความหมายของศิลปะกับการแต่งกาย ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือวิวัฒนาการเครื่องแต่งกายไทยและตะวันตก ($\bar{X} = 3.92$) และน้อยที่สุดคือสาเหตุการเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายไทย ($\bar{X} = 3.16$)

1.2 ด้านจำนวนคาบเรียนครูผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นให้จัดการเรียนการสอนในเรื่องความเป็นมาของศิลปะกับการแต่งกายจำนวน 3 คาบ คิดเป็นร้อยละ 52.08

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ การสอนแบบบรรยายประกอบสไลด์ ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาคือ การสอนแบบอภิปราย ($\bar{X} = 4.04$) และที่น้อยที่สุดคือ ความคิดเห็นในเรื่องการอภิปรายหน้าชั้นเรียนโดยการแบ่งกลุ่ม ($\bar{X} = 3.58$)

1.4 ด้านการประเมินผลพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การทดสอบปลายภาค ($\bar{X} = 3.88$) รองลงมาคือ การตรวจผลงาน ($\bar{X} = 3.72$) และน้อยที่สุด คือ การสังเกต การอภิปรายกลุ่มหน้าชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.57$)

2. สีและลวดลาย

2.1 ด้านเนื้อหาพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ สีกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย ($\bar{X} = 4.81$) รองลงมา คือ การใช้สีให้เหมาะสมกับรูปร่างและผิวพรรณ ($\bar{X} = 4.52$) และที่มีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การใช้ลวดลายให้เหมาะสมกับรูปร่างและผิวพรรณ ($\bar{X} = 4.42$)

2.2 ด้านจำนวนคาบเรียนครูผู้ตอบมีความคิดเห็นให้จัดการเรียนการสอนในเรื่องสีและลวดลาย จำนวน 4 คาบ คิดเป็นร้อยละ 60.42

2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การสอนแบบบรรยายประกอบสไลด์ ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาคือ การสอนแบบอภิปราย ($\bar{X} = 4.00$) และน้อยที่สุด คือ การออกแบบลายผ้าโดยใช้สีและลวดลาย ($\bar{X} = 3.76$)

2.4 ด้านการประเมินผลพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การทดสอบปลายภาค ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือ การตรวจผลงาน ($\bar{X} = 3.97$) และที่น้อยที่สุดคือ การสังเกต การอภิปรายเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.68$)

3. หลักการออกแบบและการออกแบบเครื่องแต่งกาย

3.1 ด้านเนื้อหาพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ หลักการออกแบบ ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือ การออกแบบให้เหมาะสมกับรูปร่างและผิวพรรณ ($\bar{X} = 3.89$) และที่น้อยที่สุด คือ วัสดุกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย ($\bar{X} = 2.98$)

3.2 ด้านจำนวนคาบเรียนครูผู้ตอบมีความคิดเห็น่าให้มีการจัดการเรียนการสอนในเรื่องหลักการออกแบบ และการออกแบบเครื่องแต่งกาย จำนวน 4 คาบ คิดเป็นร้อยละ 39.58

3.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การสอนแบบบรรยายประกอบสไลด์ ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาคือ การสอนแบบสาธิต ($\bar{X} = 3.94$) และที่น้อยที่สุดคือ การสอนแบบอภิปราย ($\bar{X} = 3.61$)

3.4 ด้านการประเมินผลพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การแก้ปัญหาในการออกแบบ ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือ การตรวจผลงาน ($\bar{X} = 4.01$) และน้อยที่สุด คือ การสังเกตการอภิปรายเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.96$)

4. การประดิษฐ์และดัดแปลงเครื่องแต่งกาย

4.1 ด้านเนื้อหาพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การตกแต่งเสื้อผ้าให้สวยงาม ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาคือ การดัดแปลงและซ่อมแซมเสื้อผ้า ($\bar{X} = 3.59$) และน้อยที่สุด คือ วิธีเย็บผ้าตะเข็บต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.76$)

4.2 ด้านจำนวนคาบเรียนครูผู้ตอบมีความคิดเห็น่าให้มีการจัดการเรียนการสอนในเรื่องการประดิษฐ์ และดัดแปลงเครื่องแต่งกาย จำนวน 2 คาบ คิดเป็นร้อยละ 56.25

4.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การสอนแบบสาธิต ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือ การสอนแบบบรรยาย ($\bar{X} = 3.94$) และน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติเย็บผ้าให้เกิดลวดลายต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.33$)

4.4 ด้านการประเมินผลพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การแก้ปัญหาในการดัดแปลงเสื้อผ้า ($\bar{X} = 3.88$) รองลงมาคือ การตรวจผลงาน ($\bar{X} = 3.72$) และน้อยที่สุด คือ การทดสอบปลายภาค ($\bar{X} = 3.57$)

5. การประดิษฐ์และการเลือกใช้เครื่องประดับ

5.1 ด้านเนื้อหาพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การใช้เครื่องประดับให้เหมาะสมกับเครื่องแต่งกาย ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาคือ ใช้เครื่องประดับให้เหมาะกับโอกาส ($\bar{X} = 3.82$) และน้อยที่สุด คือ การดูแลรักษา และซ่อมแซมเครื่องประดับ ($\bar{X} = 3.47$)

5.2 ด้านจำนวนคาบเรียน ครูผู้ตอบมีความคิดเห็น่าให้จัดการเรียนการสอนในเรื่องการประดิษฐ์และการเลือกใช้เครื่องประดับ จำนวน 3 คาบ คิดเป็นร้อยละ 64.58

5.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การสอนแบบบรรยาย ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาคือ การสอนแบบให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.85$) ตามลำดับ

5.4 ด้านการประเมินผลพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การตรวจผลงาน การประดิษฐ์เครื่องประดับ ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือ การสังเกตการอภิปรายในชั้นเรียน เป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.01$) และน้อยที่สุด คือ การทดสอบปลายภาค ($\bar{X} = 3.96$)

นิรัช สุตสังข์ (2539 : 91 – 95) ได้ทำวิจัยเรื่อง การนำเสนอหลักสูตร คุรุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เฉพาะของหลักสูตร

1.1 เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ในด้านการคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีจรรยาบรรณในการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการทางอุตสาหกรรม

1.2 เพื่อผลิตนักวิชาการ นักการศึกษาและนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางด้านเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

1.3 เพื่อให้มหาบัณฑิตสามารถแสวงหาความรู้ในรูปแบบการศึกษาวิจัยและวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์

1.4 เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้มีความรู้เชิงวิชาการและหลักการนำมาวิเคราะห์ประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับสถานภาพและสภาวะแวดล้อม

2. โครงสร้างของหลักสูตร

2.1 หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ได้แก่ การวิจัยทางการศึกษา สถิติเพื่อการวิจัย ภาษาอังกฤษทางด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา การประเมินผลการศึกษา และสื่อวัตกรรมการเทคโนโลยีทางการศึกษา

2.1.1 รายวิชาที่จัดอยู่ในประเภทวิชาบังคับ คือ

2.1.1.1 การวิจัยทางการศึกษา

2.1.1.2 ภาษาอังกฤษทางด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

2.1.1.3 สถิติเพื่อการวิจัย

2.1.1.4 คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา

2.1.2 รายวิชาที่จัดอยู่ในประเภทวิชาเลือกคือ

2.1.2.1 การศึกษานอกระบบ

- 2.1.2.2 พื้นฐานการศึกษา
- 2.1.2.3 การอาชีวศึกษา
- 2.1.2.4 สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 2.1.2.5 หลักสูตรและการสอน
- 2.1.2.6 การประเมินผลทางการศึกษา

2.2 หมวดวิชาเฉพาะด้าน ได้แก่ การสัมมนาวิจัยทางเทคโนโลยีการออกแบบอุตสาหกรรม วิธีวิจัยงานออกแบบอุตสาหกรรม คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีออกแบบอุตสาหกรรมขั้นสูง

- 2.2.1 รายวิชาที่จัดอยู่ในประเภทวิชาบังคับ คือ
 - 2.2.1.1 เทคโนโลยีออกแบบอุตสาหกรรมขั้นสูง
 - 2.2.1.2 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม
 - 2.2.1.3 วิธีวิจัยงานออกแบบอุตสาหกรรม
 - 2.2.1.4 ปรัชญาและทฤษฎีการออกแบบอุตสาหกรรม
 - 2.2.1.5 วัสดุและเทคโนโลยีการออกแบบอุตสาหกรรมขั้นสูง
 - 2.2.1.6 การสัมมนาวิจัยทางเทคโนโลยีออกแบบอุตสาหกรรม
- 2.2.2 รายวิชาที่จัดอยู่ในประเภทวิชาเลือก คือ
 - 2.2.2.1 มนุษย์กับการออกแบบ
 - 2.2.2.2 การปฏิบัติงานการออกแบบอุตสาหกรรมขั้นสูง

2.3 หมวดวิชาเลือกเสรี มีดังนี้

- 2.3.1 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรมขั้นสูง
- 2.3.2 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรมเบื้องต้น
- 2.3.3 การวิเคราะห์พฤติกรรมและการออกแบบ
- 2.3.4 การบริหารและนิเทศอุตสาหกรรม
- 2.3.5 เอกัตศึกษา 1 (Individual study 1)
- 2.3.6 การควบคุมเทคโนโลยีออกแบบอุตสาหกรรมขั้นสูง
- 2.3.7 ออกแบบกราฟิกขั้นสูง
- 2.3.8 เอกัตศึกษา 2 (Individual study 2)
- 2.3.9 ประวัติศาสตร์ การออกแบบอุตสาหกรรม
- 3.3.10 ออกแบบพาณิชย์ศิลป์ขั้นสูง

3. เกณฑ์การประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา

3.1 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและสอบผ่านประมวลความรู้โดยสอบปากเปล่าและข้อเขียน (แผน ข)

3.2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนแล้วเสนอวิทยานิพนธ์ และสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (แผน ก)

3.3 เกณฑ์มาตรฐานวิทยานิพนธ์ต้องเป็นงานวิจัยที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และสามารถนำไปแก้ปัญหาทางด้านอุตสาหกรรมได้

ไพฑูรย์ พูลสุข (2539 : 138 – 142) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการสอนศิลปวิจารณ์ตามแนวทฤษฎีของ ยีน เอ มิทเลอร์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปวิจารณ์ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองจะสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนศิลปวิจารณ์ตามแนวทฤษฎีของ ยีน เอ มิทเลอร์ จะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปวิจารณ์ของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น

2. ผลการฝึกวิจารณ์ผลงานศิลปะจากภาพที่กำหนดให้ตามแนวทฤษฎีของ ยีน เอ มิทเลอร์ ของผู้เรียนก่อนและหลังการทดลองพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถทางการวิจารณ์แตกต่างกัน โดยสรุปผลกระบวนการวิจารณ์ในแต่ละขั้นได้ดังนี้

2.1 ขั้นพรรณนา (Description) พบว่า ผลการวิจารณ์ในขั้นพรรณนาเรื่องราวและมูลฐานศิลปะในด้านเรื่องราวผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการพรรณนาเรื่องราวของภาพก่อน และหลังการทดลองได้ใกล้เคียงกัน

2.2 ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) พบว่า ผลการวิจารณ์ในขั้นวิเคราะห์จากแผนภูมิการออกแบบก่อนและหลังการทดลองผู้เรียนจะมีความสามารถในการวิจารณ์ในขั้นวิเคราะห์ที่สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

2.3 ขั้นตีความ (Interpretation) พบว่า ผลการวิจารณ์ในขั้นตีความก่อนและหลังการทดลองผู้เรียนจะมีความสามารถในการตีความผลงานศิลปะที่สื่อความหมายในเชิงอารมณ์ ความรู้สึก และแนวคิด ที่ไม่แตกต่างกัน โดยผู้เรียนส่วนใหญ่ยังตีความผลงานศิลปะที่สื่อความหมายในเชิงคุณลักษณะเดิมเป็นส่วนใหญ่

2.4 ขั้นตัดสิน (Judgment) พบว่า ผลการวิจารณ์ในขั้นตัดสินก่อนและหลังการทดลองผู้เรียนจะมีความสามารถในการอธิบายเหตุผลการตัดสินความสำเร็จของผลงานศิลปะตามแนวทฤษฎีศิลปะที่สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

3. เมื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการวิจารณ์ศิลปะแล้วพบว่า ความสามารถของผู้เรียนในการวิจารณ์ในขั้นพรรณนาและการวิจารณ์ในขั้นตีความจะไม่แตกต่างกัน ส่วนการวิจารณ์ในขั้นวิเคราะห์และการวิจารณ์ในขั้นตัดสินพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

โยธิน เฟือกผ่อง (2539 : 108 – 115) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรายวิชาบังคับแกนศิลปศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาบังคับแกนศิลปศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) อันได้แก่วิชาศิลปะกับชีวิต 1 และ 2 ศิลปะกับชีวิต 3 และ 4 และศิลปะกับชีวิต 5 และ 6 อยู่ในระดับที่เห็นด้วยในทุก ๆ ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านศิลปะเพิ่มขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจรักและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมไทย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และตรงกับความสนใจของนักเรียน

2. ด้านเนื้อหา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เนื้อหาตรงและสอดคล้องกับจุดประสงค์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เนื้อหาน่าสนใจและตรงกับความต้องการของผู้เรียน

3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติกิจกรรมมีความสนุกสนานเพลิดเพลินน่าสนใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสม

4. ด้านการวัดผลและการประเมินผลพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การตรวจสอบผลงานควรคำนึงถึงความสวยงามและมีความคิดสร้างสรรค์ การให้คะแนนจิตพิสัยในการทำงานร่วมกันกับหมู่คณะ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การวัดผลและประเมินผลโดยการสอบข้อเขียน

ความคิดเห็นที่เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรายวิชาบังคับแกนศิลปศึกษา โดยนักศึกษา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าควรเพิ่มจุดประสงค์การเรียนรู้ให้มากขึ้น และต้องเป็นจุดประสงค์ที่เข้าใจง่าย น่าสนใจ และทำให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งควรเพิ่มการแข่งขันทางศิลปะในจุดประสงค์ด้วย

2. ด้านเนื้อหา พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าควรเพิ่มเนื้อหาให้มากขึ้นโดยเป็นเนื้อหาที่ง่ายต่อการเรียนในภาคทฤษฎีมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ และควรเพิ่มเนื้อหาเรื่ององค์ประกอบศิลป์ การวาดภาพ การใช้สี และเน้นเนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานน่าสนใจและมีการปฏิบัติควบคู่กันไปกับการเรียนเนื้อหาทุกครั้ง รวมทั้งควรเพิ่มเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมให้มากขึ้นพร้อมกับควรจะนำผลงานที่นักเรียนทำมาจัดแสดงให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรเน้นให้นักเรียนได้มีอิสระในการปฏิบัติกิจกรรมโดยเน้นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นบ้าง

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าควรมีการตรวจผลงานที่นักเรียนทำส่งทุกครั้ง ควรมีการวัดและประเมินผลในด้านความรับผิดชอบ ควรมีการสอบปฏิบัติให้มากขึ้น และควรสังเกตความตั้งใจในการปฏิบัติงานโดยวัดและประเมินผลจากการทำงานเป็นกลุ่มมากกว่าเป็นรายบุคคล

รณรงค์ รื่นกิจ (2539 : 156 – 162) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ปฏิบัติกิจกรรมศิลปศึกษามากที่สุดในด้านกิจกรรมการออกแบบและสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมาคือปฏิบัติกิจกรรมการปั้น ($\bar{X} = 3.93$) กิจกรรมการเขียนภาพระบายสี ($\bar{X} = 3.86$) และกิจกรรมการพิมพ์ภาพ ($\bar{X} = 3.83$) ตามลำดับ ส่วนในด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูผู้สอนศิลปศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านกิจกรรมการเขียนภาพระบายสี ควรเน้นในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มากที่สุด รองลงมาคือความสนุกสนานเพลิดเพลินในการได้แสดงออก การใช้วัสดุที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ส่วนการวัดผลและประเมินผลควรสังเกตจากการทำงาน เน้นความคิดสร้างสรรค์ ความสวยงามและความสะอาดควบคู่กันไป

2. ด้านกิจกรรมการปั้นควรเน้นทักษะการใช้มือและการสร้างสรรค์รูปทรง 3 มิติ โดยใช้สื่อที่ไม่มีอันตรายต่อผู้เรียนและจัดหาง่ายในท้องถิ่น นอกจากนั้นควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้พอเพียงกับความต้องการและจำเป็นในการสอน

3. ด้านกิจกรรมการพิมพ์ภาพควรเน้นเนื้อหาจากเรื่องราวของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว นักเรียน และควรใช้หลักการพิมพ์ขั้นพื้นฐาน และสามารถพิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติได้ ส่วนการประเมินผลควรดูจากความตั้งใจในการทำงาน ความคิดสร้างสรรค์ ความสวยงามและความสะอาด

4. ด้านกิจกรรมการออกแบบสร้างสรรค์จากเศษวัสดุควรจะนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาจัดทำเป็นรูปลักษณะต่าง ๆ และครูควรอธิบายให้นักเรียนรู้จักการสร้างสรรค์งานจากเศษวัสดุด้วยวิธีการต่าง ๆ ส่วนการวัดผลและประเมินผลควรสังเกตจากความสวยงาม ความสะอาด การอธิบายผลงาน และความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ราตรี สรรพศรี (2539 : 187 – 192) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการผลิตเป็นการประกอบอาชีพในครอบครัวโดยมีวัตถุประสงค์ในการขายได้เป็นหลัก ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษผู้สร้างงาน และที่พอใจในอาชีพของตนเพราะมีความถนัดและชอบประกอบกับใจรักที่จะยึดเป็นอาชีพของท้องถิ่น ส่วนในการผลิตจะใช้วัตถุดิบที่เป็นดินในท้องถิ่นทั้งหมดโดยได้มาจากทุ่งนา ซึ่งมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ดินทรายที่ได้มาจากบ่อดินใกล้บริเวณริมฝั่งแม่น้ำมูล และดินเหนียวที่ได้มาจากบริเวณท้องทุ่งนาที่มีคุณสมบัติเหมาะแก่การขึ้นรูป โดยที่ผู้สร้างงานทั้งหมดจะได้ดินด้วยการซื้อจากผู้ประกอบการจำหน่ายดิน และในขั้นตอนของการผลิตเครื่องปั้นดินเผาจะมีอยู่ 3 ขั้นตอนคือ

1. การเตรียมดินโดยดินที่ใช้จะเป็นการผสมระหว่างดินเหนียวต่อดินทรายในอัตราส่วน 2 : 1 หมักในบ่อดินและนวดด้วยเครื่องจักร

2. การขึ้นรูปจะมีอยู่ 2 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการเตรียมส่วนฐานของภาชนะให้เป็นรูปทรงกระบอกก่อนด้วยการอาศัยแป้นหมุนหรือพะมอน แล้วเพิ่มความสูงของภาชนะด้วยวิธีการขดดินและผสมผสานกับวิธีการขึ้นเป็นแป้นหมุนแล้วจึงปรับแต่งให้เป็นรูปทรงที่ต้องการและในระหว่างการขึ้นรูปจะต้องมีผู้ช่วยคอยหมุนแป้นจนงานเสร็จ

3. งานเผาจะมีอยู่ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ขึ้นรมไฟ ระยะที่ 2 ขึ้นสุ่มไฟหรือออกเพื่อให้อุณหภูมิสูงขึ้นซึ่งเป็นการเผาดิบเนื้อดินแล้วจึงรักษาอุณหภูมิไว้ ส่วนในระยะที่ 3 จะ

เป็นระยะแรงไฟหรือขึ้นปล่องโดยจุดควันทไฟที่ปากปล่องเพื่อให้เกิดการเผาไหม้แบบไม่สมบูรณ์ แล้วสีเนื้อดินจะเปลี่ยนเป็นสีดินคล้ำ

รูปแบบและรูปทรงจะเป็นแบบที่ถูกคำสั่งหรือตามความต้องการของตลาดโดยรูปทรงที่ขึ้นด้วยแป้นหมุนจะมีสีของเนื้อดินเผาที่มีสีอ่อนหรือสีเข้มและความแกร่งทนทาน

วรสุดา ขวัญสุวรรณ (2539 : 114 – 121) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหา การสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการสอนศิลปศึกษา

1.1 ด้านนักเรียน พบว่า มีสภาพการปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ก่อนข้างสูง ($\bar{X} = 3.39$) โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงที่สุดคือ การที่นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติ กิจกรรมศิลปศึกษาบางรายวิชาได้ เพราะไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.86$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การที่นักเรียนสามารถนำศิลปะมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดคุณค่าและระสนิยมที่ดี ($\bar{X} = 3.05$)

1.2 ด้านหลักสูตร พบว่า มีสภาพการปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$) โดยข้อปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการปรับใช้หลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของ ผู้เรียนและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.59$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความสอดคล้องของหลักสูตรศิลปศึกษากับศาสนาในท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.95$)

1.3 ด้านการเตรียมการสอน พบว่า สภาพการปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) โดยข้อปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดการสอน ($\bar{X} = 3.24$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุดคือเวลาในการเตรียมการสอนของครูศิลปศึกษา ($\bar{X} = 2.42$)

1.4 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า สภาพการปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ใน ระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($\bar{X} = 3.39$) โดยข้อปฏิบัติที่มีค่าความถี่สูงสุดคือ การจัดกิจกรรม ศิลปศึกษาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.56$) ส่วนข้อปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือกิจกรรมศิลปศึกษาในเนื้อหาการสอนและการชักจูงที่จะมีผลต่อวัฒนธรรมของผู้เรียน ($\bar{X} = 2.32$)

1.5 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน พบว่า มีสภาพการปฏิบัติโดยส่วน รวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$) โดยข้อปฏิบัติที่มีค่าความถี่สูงสุดคือ การพิจารณา

เลือกสื่อ การสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมศิลปศึกษาในแต่ละเนื้อหา ($\bar{X} = 3.54$) ส่วนข้อปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือวัสดุที่ต้องจัดซื้อ ($\bar{X} = 2.06$)

1.6 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า มีสภาพการปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) โดยข้อปฏิบัติที่มีค่าความถี่สูงสุดคือ เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลทางศิลปศึกษา ($\bar{X} = 3.55$) ส่วนข้อปฏิบัติที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 3.00$)

2. ปัญหาการสอนศิลปศึกษา

2.1 ด้านครูผู้สอนศิลปศึกษา พบว่า มีปัญหาปานกลางค่อนข้างสูง ($\bar{X} = 3.28$) โดยปัญหาที่มีความถี่สูงสุดคือ โรงเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้ครูอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.64$) ส่วนปัญหาที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ จำนวนคาบที่สอนในแต่ละสัปดาห์มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 2.90$)

2.2 ด้านนักเรียน พบว่า มีปัญหาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) โดยปัญหาที่มีความถี่สูงสุดคือ ความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรม ($\bar{X} = 3.97$) ส่วนปัญหาที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ การที่นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X} = 2.84$)

2.3 ด้านหลักสูตร พบว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$) โดยปัญหาที่มีความถี่สูงสุดคือ ความสอดคล้องของหลักสูตรศิลปศึกษากับท้องถิ่นในด้านศาสนา ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนปัญหาที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ ความเข้าใจหลักสูตรของครูผู้สอน ($\bar{X} = 2.01$)

2.4 ด้านการเตรียมการสอน พบว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) โดยปัญหาที่มีความถี่สูงสุดคือ การเตรียมการสอนศิลปศึกษาโดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.77$) ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแนวการสอน ($\bar{X} = 2.86$)

2.5 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) โดยปัญหาที่มีความถี่สูงสุดคือ การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.84$) ส่วนปัญหาที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ การจัดกิจกรรมโดยมุ่งเน้นพัฒนาการทางร่างกายของเด็ก ($\bar{X} = 2.77$)

2.6 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) โดยปัญหาที่มีความถี่สูงสุดคือ การสร้างหุ่นจำลองที่ไม่ขัดกับวัฒนธรรมของ

ท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.58$) ส่วนปัญหาที่มีความถี่น้อยที่สุดคือการใช้สื่อการสอนในชั้นสรุปบทเรียน ($\bar{X} = 2.80$)

2.7 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า มีปัญหาโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$) โดยปัญหาที่มีความถี่สูงสุดคือ การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.00$) ส่วนปัญหาที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ การวัดผลและประเมินผลตามจุดประสงค์ครบทุกข้อ ($\bar{X} = 2.41$)

สมชาย สนกกน (2539 : 111 – 118) ได้ทำวิจัยเรื่องคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทยตามการรับรู้ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านคุณค่าทางเรื่องราว

1.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ นิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดคือเรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่ปรากฏความรู้สึกละกหลายอารมณ์เพื่อดึงดูดความสนใจให้เกิดข้อคิด คติธรรม ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือเรื่องราวตัวละครที่แสดงอารมณ์รัก โกรธ ทะเลาะวิวาท นิยมแสดงออกด้วยเส้นและท่าทางในทำนาฏศิลป์ไทย ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือภาพเชิงสังวาส (การปฏิบัติกามกิริยา) ช่างเขียนแสดงออกอย่างงดงามและเปิดเผย ($\bar{X} = 3.59$)

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางเรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน นิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องราวพิธีทางศาสนา ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมาคือ การถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองพบเห็นในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือภาพชาวบ้านที่นิยมถ่ายทอดเรื่องราวไว้ในส่วนไม่ใช่จุดเด่นของภาพ ($\bar{X} = 3.79$)

1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม นิสิตเห็นด้วยอย่างยิ่งในภาพที่ได้นำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นส่วนประกอบในการสร้างสรรค์ผลงาน ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือ เรื่องวิวัฒนาการต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.15$) ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือภาพแสดงบรรยากาศส่วนรวมที่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นโครงสร้าง หลักของภาพที่ปรากฏอยู่บนช่องผนังนั้น ($\bar{X} = 3.61$)

1.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน นิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือเรื่องราวในจิตรกรรมที่แสดงคติความ

เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือเรื่องราวที่เกี่ยวกับเทพและกษัตริย์ตามคตินิยมในอนาคต ($\bar{X} = 4.31$) ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือภาพที่แสดงเกี่ยวกับศาสนาที่เป็นเรื่องราวสมมุติไม่มีตัวตนและเหนือความเป็นจริง ($\bar{X} = 3.66$)

2. ด้านคุณค่าทางศิลปะ

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความงามในจิตรกรรมนิสิตมีความเห็นด้วยมากที่สุดคือ เรื่องราวที่แสดงออกทางรูปทรงที่ประสานกลมกลืนทำให้ผลงานมีคุณค่าด้านสุนทรียภาพ ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือ ภาพที่มีรูปแบบคตินิยมใช้เส้น สี รูปทรง น้ำหนักที่แปลกตาน่าชื่นชม ($\bar{X} = 4.13$) ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ สุนทรียภาพในงานยอมเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยดังนั้นความพึงพอใจจึงขึ้นอยู่กับผู้ชมเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.70$)

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกลึกซึ้งในงานจิตรกรรมนิสิตมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุดคือภาพที่มีอิทธิพลต่อจิตใจก่อให้เกิดความอึ้งเอิบใจยกย่องและเห็นคุณค่า ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือภาพจิตรกรรมเปรียบเสมือนตำราเรียนที่ช่างถ่ายทอดจากประสบการณ์ทำให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ในเรื่องราว รูปทรง เนื้อหา คือเป้าหมายให้ผู้ชมจะต้องสัมผัสเพราะเป็นแก่นของผลงานที่สำคัญยิ่ง ($\bar{X} = 3.91$)

2.3 ความคิดเห็นทางศิลปะเกี่ยวกับความรู้ในจิตรกรรมฝาผนังไทยนิสิตมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ว่าจิตรกรรมฝาผนังไทยเป็นมรดกทางศิลปะที่ทรงคุณค่าต้องรักษาและบูรณะให้มั่นคงแข็งแรง ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคือเห็นด้วยว่าจิตรกรรมฝาผนังไทยเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่สำคัญควรแก่การอนุรักษ์ให้อนุชนได้ศึกษา ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ จิตรกรรมฝาผนังไทยในอดีตนำเอาเรื่องราวจากวรรณคดีมาเขียนเพื่อให้ข้อคิดสอนลูกหลานเพลิดเพลิน ($\bar{X} = 4.01$)

2.4 ความคิดเห็นทางศิลปะเกี่ยวกับการรับรู้ในจิตรกรรมฝาผนังไทย นิสิตมีความเห็นด้วยในเรื่องที่ว่าจิตรกรรมฝาผนังมีรูปแบบเฉพาะ ทั้งเรื่องราวเทคนิคหลักการเขียนเพื่อสร้างสรรค์ให้ประณีตงดงาม ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมาคือเห็นด้วยว่าจิตรกรรมฝาผนังไทยช่างเขียนได้เขียนเส้นเส้นเทาเพื่อจัดภาพเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เรียงลำดับบนพื้นผนัง ($\bar{X} = 4.05$) ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือภาพจิตรกรรมตามโบสถ์ วิหาร หากมองเพียงความงามที่ใช้ตกแต่งถือว่าเป็นการรับรู้ที่ขาดทักษะทางศิลปะ ($\bar{X} = 3.79$)

2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเชิงวิจารณ์ในจิตรกรรมฝาผนังไทย นิสิตมีความเห็นในระดับเห็นด้วยว่าจิตรกรรมสร้างขึ้นจากคติความเชื่อและความศรัทธาในพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ จิตรกรรมฝาผนังไทย มีคุณค่าทางสุนทรียภาพ และเป็นงานจิตรกรรมไทยที่มีความละเอียดอ่อน ประณีต งดงาม และทรงคุณค่า ($\bar{X} = 4.36$)

ส่วนความคิดเห็นที่มีระดับน้อยที่สุดคือภาพจิตรกรรมฝาผนังไทยเป็นภาพ 2 มิติ มีลักษณะแบนเรียบจากการระบายสี ปิดทองและตัดเส้นจัดวางอยู่บนพื้นราบเดียวกันหรือที่เรียกว่า ตานกมองซึ่งเป็นภาพแบบโบราณมีจุดเด่นของภาพในตำแหน่งที่เด่นชัดเป็นเอกภาพจึงเป็นงานที่มีคุณค่าในการออกแบบอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.24$)

สุรารัตน์ เพชรบุรี (2539 : 148 – 151) ได้ทำวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านสภาพการปฏิบัติการจัดกิจกรรมศิลปศึกษา

1.1 ด้านวัตถุประสงค์พบว่า โดยเฉลี่ยครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติในระดับค่อนข้างมากเกือบทุกเรื่องซึ่งระดับการปฏิบัติที่มากที่สุดคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมศิลปศึกษาให้สอดคล้องกับเนื้อหา รองลงมาคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกิจกรรมศิลปศึกษา

1.2 ด้านเนื้อหาวิชาพบว่า โดยเฉลี่ยครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติในระดับค่อนข้างมากในทุกเรื่อง รองลงมาคือ การจัดเนื้อหาและกิจกรรม สอดคล้องกับพัฒนาการความต้องการและความสนใจของผู้เรียนส่วนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและกิจกรรมมีการปฏิบัติอยู่น้อยที่สุด

1.3 ด้านการดำเนินการสอนพบว่า โดยเฉลี่ยครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติในระดับค่อนข้างมากเกือบทุกเรื่อง และการปฏิบัติที่มีมากเป็นอันดับหนึ่งคือ การเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระ รองลงมาคือ การฝึกให้เด็กช่วยเก็บของใช้ และอุปกรณ์หลังการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์พบว่า โดยเฉลี่ยครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติในระดับค่อนข้างมากเกือบทุกเรื่อง และที่ปฏิบัติมากเป็นอันดับหนึ่งคือการจัดเตรียมใช้สื่อและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษาทุกครั้ง รองลงมาคือ การเลือกใช้วัสดุราคาประหยัดมาใช้ในกิจกรรมศิลปศึกษาประเภทรูปภาพและตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านการประเมินผลพบว่า โดยเฉลี่ยครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของการปฏิบัติในระดับค่อนข้างมากเกือบทุกเรื่อง และปฏิบัติมากเป็นอันดับหนึ่ง คือการประเมินผลโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รองลงมาคือ การประเมินผลโดยคำนึงถึง

พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และความคิดสร้างสรรค์ ส่วนการจัดเตรียมแบบฟอร์ม การประเมินผลความรู้ การทำงาน ผลงาน ในแต่ละกิจกรรมมีการปฏิบัติอยู่น้อยที่สุด

2. ด้านปัญหาการจัดกิจกรรมศิลปศึกษา

2.1 ด้านวัตถุประสงค์พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในระดับ ปานกลางในทุกเรื่อง และเรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้อง กับหลักสูตร รองลงมาคือใช้วัตถุประสงค์ในการจัดลำดับเรื่องที่มีปัญหามากที่สุดคือ บันทึก พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนในแต่ละคน รองลงมาคือการจัดเตรียมแบบฟอร์มการประเมิน ความรู้การทำงานในแต่ละกิจกรรม เนื้อหา ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม และประเมินผล

2.2 ด้านเนื้อหาและกิจกรรมพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันใน ระดับปานกลางเกือบทุกเรื่อง และเรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การกำหนดเนื้อหา และ กิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รองลงมาคือ การจัดเนื้อหา และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับพัฒนาการความต้องการของผู้เรียน

2.3 ด้านการดำเนินการสอนพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันใน ระดับน้อยเกือบทุกเรื่อง ส่วนเรื่องที่มีปัญหามากที่สุด คือ การเสนอกิจกรรมศิลปะหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้เด็กเลือกทำตามความพอใจ รองลงมาคือ การฝึกให้เด็กช่วยเก็บของใช้และ อุปกรณ์หลังปฏิบัติงาน

2.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในระดับ ปานกลางเกือบทุกเรื่อง ส่วนเรื่องที่มีปัญหามากที่สุดคือ การจัดงบประมาณเพื่อจัดซื้อ การ สอนประเภทรูปภาพตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ รองลงมาคือ การจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ได้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

2.5 ด้านการประเมินผลพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในระดับ ปานกลางเกือบทุกเรื่อง ส่วนเรื่องที่มีปัญหามากที่สุด คือ บันทึกพัฒนาการทางศิลปะของ นักเรียนในแต่ละคน รองลงมาคือ การจัดเตรียมแบบฟอร์มการประเมินความรู้การทำงาน ในแต่ละกิจกรรม

3. ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับการฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์ศิลปศึกษาในทุกด้าน ต้องการได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณในการจัด ซื้อสื่อและอุปกรณ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าควรลดจำนวนนักเรียนเพื่อให้เหมาะสม กับชั้นเรียน

สุมาลี ทองรุ่งโรจน์ (2539 : 115 – 120) ได้ทำวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขางานออกแบบผลิตภัณฑ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง พุทธศักราช 2532 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากแต่มีบางข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางคือ จุดมุ่งหมายมีความเป็นไปได้หรือบรรลุได้และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านโครงสร้างและเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

2.1 อาจารย์มีความเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยด้านโครงสร้างของหลักสูตรเกี่ยวกับความเหมาะสมของจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง หมวดวิชาชีพส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และวิชาเลือกเสรีมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านของเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความทันสมัยของเนื้อหาวิชาและมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพที่ระบุไว้ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปจะได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางและในด้านของวิชาชีพส่วนใหญ่จะได้รับการประเมินว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ยกเว้นด้านความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่จะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนในด้านของหมวดวิชาเลือกเสรีเมื่อพิจารณาจากการประเมินความเหมาะสมแล้ว จะได้รับการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 นักศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพซึ่งพบว่า มีความเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยในด้านโครงสร้างของหลักสูตรจะได้รับการประเมินว่าทุกหมวดวิชามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ด้านเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความทันสมัยของเนื้อหาวิชาและประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งระบุเอาไว้ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปจะได้รับการประเมินว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมมาก และในหมวดวิชาชีพจะได้รับการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นความทันสมัยในเนื้อหาวิชาซึ่งได้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหมวดวิชาเลือกเสรีจะได้รับการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่ายโดยรวมแล้วในด้านโครงสร้างของหลักสูตรเกี่ยวกับความเหมาะสมของจำนวนหน่วยกิตและความเหมาะสมของเวลาที่

กำหนดในหลักสูตรจะได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ด้านเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาหลักสูตรแล้วพบว่า ด้านโครงสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับความเหมาะสมของจำนวนหน่วยกิตและเรื่องเกี่ยวกับความเหมาะสมของเวลาที่กำหนดในหลักสูตรที่ระบุเอาไว้ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรีส่วนมากจะได้รับการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความทันสมัยในเนื้อหาวิชาและมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งได้ระบุเอาไว้ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปจะได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านของหมวดวิชาชีพจะได้รับการประเมินว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมทุกเรื่องในระดับมาก และในหมวดวิชาเลือกเสรีจะได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

3. สมรรถภาพของผู้สำเร็จการศึกษาพบว่า อาจารย์และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาจะมีความเห็นว่่านักศึกษาที่ผลิตออกมาจากหลักสูตรนี้ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก จะมีเพียงบางด้านเท่านั้นที่ยังมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ การมีความตรงต่อเวลา และการรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

อรรถภา ภาคสัณไชย (2539 : 135 – 141) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและจัดองค์ประกอบ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกวิชาการพิมพ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมายของรายวิชาและเนื้อหาวิชา

1.1 อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นในระดับเห็นด้วยมากโดยข้อที่มีคะแนนสูงสุดคือ คำอธิบายรายวิชามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายรายวิชา ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือ จุดมุ่งหมายรายวิชามีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วน ($\bar{X} = 3.89$) ส่วนเนื้อหาวิชาที่มีการเรียงลำดับความยากง่ายต่อเนื่องสัมพันธ์กันมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือ เนื้อหารายวิชามีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.53$) และรายการที่มีระดับความคิดเห็นไม่แน่ใจคือเนื้อหาวิชามีความสอดคล้องกับพื้นฐานความพร้อมของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.37$)

1.2 นักศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากโดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ จุดมุ่งหมายรายวิชามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตร

วิชาชีพสายช่างอุตสาหกรรม ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือเนื้อหารายวิชามีการเรียงลำดับความยากง่ายต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ($\bar{X} = 3.93$) ส่วนในระดับความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจคือ เนื้อหารายวิชามีความสอดคล้องกับเวลาเรียนที่กำหนด ($\bar{X} = 3.45$)

2. ด้านการดำเนินการสอน

2.1 อาจารย์มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรก่อนสอน ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาคือการสอนควรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.42$) และน้อยที่สุดคือ ผู้สอนควรชมเชยผู้เรียนตามความเหมาะสมเพื่อเป็นกำลังใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ($\bar{X} = 3.84$)

2.2 นักศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรก่อนสอน ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือ มีความคิดเห็นในระดับมากคือการสอนควรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.46$) และในระดับของความคิดเห็นที่น้อยที่สุดคือ ผู้สอนทำการสอนซ้ำหรืออธิบายซ้ำแก่ผู้ที่ผลงานไม่ถึงเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.81$)

3. ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน

3.1 อาจารย์มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเกือบทุกข้อโดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ใช้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือ มีการใช้สื่อทางเทคโนโลยีก้าวหน้าเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.95$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจคือ สื่ออุปกรณ์การสอนที่ใช้ได้มีความเพียงพอกับความต้องการของอาจารย์และนักศึกษา ($\bar{X} = 3.47$)

3.2 นักศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากเกือบทุกข้อส่วนข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ใช้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชามากที่สุด ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมาคือสื่อและอุปกรณ์การสอนส่งเสริมทักษะการปฏิบัติงานศิลปะแก่นักศึกษาได้ดีขึ้น ($\bar{X} = 3.75$) ส่วนระดับของความเห็นในระดับไม่แน่ใจคือสื่อและอุปกรณ์การสอนสามารถผลิตได้ง่าย สะดวกและประหยัด ($\bar{X} = 3.49$)

4. ด้านการประเมินผล

4.1 อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้สอนควรแจ้งผลของการประเมินแก่ผู้เรียนทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือผู้สอนควรจะเฉลยข้อสอบและมีการวิจารณ์ผลงานนักเรียน ($\bar{X} = 4.42$) และน้อยที่สุดคือ ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.58$)

4.2 นักศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือผู้สอนควรแจ้งผลของการประเมินแก่ผู้เรียนทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมาคือวิธีการวัดผลมีหลายลักษณะคือ วัดความรู้ วัดกระบวนการทำงาน วัดลักษณะนิสัยการทำงาน และวัดผลงาน ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนที่มีความเห็นน้อยที่สุดคือ ผู้เรียนพอใจในวิธีการประเมินผล ($\bar{X} = 3.59$)

5. ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ในงานออกแบบสิ่งพิมพ์

5.1 อาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงคือ สามารถกำหนดสีให้เหมาะกับการพิมพ์ระบบต่าง ๆ ได้ ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องได้ ($\bar{X} = 4.40$) และระดับที่มีความเห็นน้อยที่สุดคือสามารถออกแบบและจัดเรียงตัวอักษรได้เหมาะกับเนื้อเรื่อง ($\bar{X} = 4.21$)

5.2 นักศึกษามีความเห็นในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือสามารถออกแบบต้นฉบับได้ ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมาคือสามารถจัดวาง Lay out ขององค์ประกอบและตำแหน่งภาพให้สื่อสารและดึงดูดตาแก่ผู้อ่านได้ ($\bar{X} = 4.27$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่น้อยที่สุดคือ สามารถนำเอาความรู้ของเนื้อหาวิชาไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้ ($\bar{X} = 4.04$)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วรพงษ์ อรุณเรือง (2540 : 58) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความทรงจำเรื่อง จิตกรรมนามธรรมของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจากการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะตามทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมนกับการสอนแบบปกติ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความทรงจำเรื่องจิตกรรมนามธรรมของนักศึกษาที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะตามทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ของ เอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน กับที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะตามทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ของ เอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความทรงจำสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติ

สมชาย เจริญไชยสมบัติ (2540 : 74) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างวิธีสอนวิจารณ์ศิลปะตามทฤษฎีของ เอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน กับวิธีสอนแบบปกติ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ของผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีสอน วิจารณ์ศิลปะตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน และผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยที่ผู้เรียนโดยวิธีสอนวิจารณ์ศิลปะตามทฤษฎีของ เอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีการสอน แบบปกติ

ปริญาพนธ์ปีการศึกษา 2540

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครรชิต นิศวอนนุตรพันธ์ (2540 : 97 – 100) ได้ทำวิจัยเรื่องความคาดหวังของ ครูศิลปศึกษาต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความคาดหวังของครูศิลปศึกษาต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. ครูศิลปศึกษาจะมีความคาดหวังต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในด้านความรู้ทางทฤษฎีโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับที่เห็นด้วย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง อยู่เสมอ รองลงมาคือ การฝึกให้นักเรียนสังเกตธรรมชาติรอบ ๆ ตัว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนพิเศษเพื่อปฏิบัติกิจกรรมศิลปะที่แปลกแตกต่างไปจาก กิจกรรมที่ปฏิบัติในชั้นเรียน

2. ครูศิลปศึกษามีความคาดหวังต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในด้านการแสดงออกทางทักษะและเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกตามความคิด ความสนใจ ความถนัด ตามธรรมชาติอย่างเสรี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนศิลปศึกษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การนำนักเรียนไปร่วมปฏิบัติกิจกรรมพิเศษทางศิลปะที่เอกชนและหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น

3. ครูศิลปศึกษามีความคาดหวังต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษา ในด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับเห็นด้วยโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การแนะนำให้นักเรียนรู้จักทำความสะอาดและเก็บรักษาวัสดุ อุปกรณ์ให้เรียบร้อยหลังการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การแนะนำให้นักเรียนรู้จักใช้เศษวัสดุอุปกรณ์เหลือใช้ ที่มีอยู่ตามท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นงานศิลปะ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการชักนำและส่งเสริมให้นักเรียนวาดภาพด้วยคอมพิวเตอร์บ้างตามความเหมาะสม

4. ครูศิลปศึกษา มีความคาดหวังต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งคือ การแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อนักเรียนทำงานศิลปะสำเร็จ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การจัดบริเวณที่ทำงานศิลปะให้มีแสงสว่างเพียงพอ มีอากาศปลอดโปร่ง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองและสมาชิกอื่นภายในครอบครัวปฏิบัติกิจกรรมศิลปะร่วมกันกับนักเรียนด้วยในบางครั้ง

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคาดหวังของครูศิลปศึกษาต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า ครูศิลปศึกษาต้องการให้ผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญของวิชาศิลปศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนในการเรียนศิลปศึกษาให้มากขึ้น ควรให้เวลาในการทำงานศิลปะแก่นักเรียนอย่างเพียงพอ ควรให้คำชมและกำลังใจในการทำงานและผู้ปกครองไม่ควรส่งเสริมให้นักเรียนทำงานศิลปะเพื่อการแข่งขันเพียงอย่างเดียว ควรจะให้เด็กได้ใช้จินตนาการในเชิงสร้างสรรค์และเห็นความสำคัญของกระบวนการสร้างสรรค์มากกว่าผลงานสำเร็จหรือรางวัล

คำรณ หล้าเจริญสุข (2540 : 93 – 96) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครโดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาที่มีต่อความหมายของศิลปะ ศิลปศึกษาและองค์ประกอบทางการสอนตามแนวคิดการสอนของ อาเธอร์ เอฟแลนด์ (Arthur Efland) พบว่าครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยกับแนวความคิดทางการสอนในทุก ๆ ด้าน อันได้แก่ ด้านความหมายของศิลปะและศิลปศึกษาด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านวิธีสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

2. ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาที่มีต่อการสอนศิลปศึกษาตามแนวคิดการสอนศิลปศึกษาของ อาเธอร์ เอฟแลนด์ (Arthur Efland) พบว่า โดยเฉลี่ยครูศิลปศึกษามีความเห็นด้วยกับทฤษฎีแฟรกมาติก ทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟ และทฤษฎีอ็อปเจกทีฟ ส่วนทฤษฎีมีเมติก ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

3. ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาที่มีต่อองค์ประกอบทางการสอนศิลปศึกษาทั้ง 6 ด้าน ตามแนวคิดการสอนศิลปศึกษาของ อาเธอร์ เอฟแลนด์ (Arthur Efland) มีดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตร ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ส่วนทฤษฎีมีเมติก และทฤษฎีพฤติกรรมนิยมพบว่าครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

3.2 ด้านครูผู้สอน ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ส่วนทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยมพบว่า ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

3.3 ด้านนักเรียน ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ส่วนทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยมพบว่า ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

3.4 ด้านวิธีสอน ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ส่วนทฤษฎีมีเมติก และทฤษฎีพฤติกรรมนิยมพบว่า ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

3.5 ด้านสื่อการสอน ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ส่วนทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยมพบว่า ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

3.6 ด้านการวัดผลและการประเมินผล ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ส่วนทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยมพบว่า ครูศิลปศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

จกมล เสงสุวรรณ (2540 : 118 – 122) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวโน้มหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏในทศวรรษหน้า โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านจุดประสงค์ส่วนใหญ่ยังคงเหมือนกับหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน สำหรับจุดประสงค์ที่เพิ่มได้แก่ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางศิลปะใน

ชีวิตประจำวันเพื่อให้มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการทางทัศนศิลป์ เพื่อให้มีความสามารถเป็นนักวิชาการรู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน รู้จักนำเอาเทคนิควิธีการทางศิลปะที่ทันสมัยมาใช้และเพื่อให้มีความศรัทธาและมีจรรยาแห่งวิชาชีพครู

2. ด้านโครงสร้างไม่เปลี่ยนจากหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมากนัก ส่วนจำนวนหน่วยกิตรวมอยู่ระหว่าง 140 – 145 หน่วยกิต โดยหมวดวิชาเฉพาะ วิชาพื้นฐานทั่วไปอยู่ระหว่าง 35 – 40 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้านอยู่ระหว่าง 94 – 97 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรีอยู่ระหว่าง 8 – 10 หน่วยกิต

3. ด้านเนื้อหาวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปได้แก่ วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สารนิเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า มุ่งเน้นกับสิ่งแวดล้อม สุนทรียะทางทัศนศิลป์ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และหมวดวิชาเฉพาะด้านในกลุ่มวิชาชีพครูได้แก่ วิชาพื้นฐานวิชาชีพครู หลักการสอน หลักสูตรและการสอน การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา จรรยาและวิชาชีพครู พฤติกรรมการสอนวิชาศิลปศึกษา หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนศิลปศึกษาในโรงเรียนและความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มวิชาเนื้อหาได้แก่ วิชาศิลปศึกษาเบื้องต้น ศิลปะสำหรับครู โครงการศึกษาศิลปะส่วนบุคคล ศิลปวิจารณ์ จิตรกรรม พื้นฐาน ภาพพิมพ์พื้นฐาน ทฤษฎีสี ศิลปะไทย การวาดเส้น คอมพิวเตอร์กราฟิก คอมพิวเตอร์ศิลป์ และเลือกเรียนรายวิชาจากแขนงวิชาทัศนศิลป์ ศิลปประยุกต์ ความเข้าใจทางศิลปะ และศิลปะพื้นบ้าน กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้แก่ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนหมวดวิชาเลือกเสรีได้แก่ วิชาศิลปะเพื่อสร้างคุณภาพชีวิต คอมพิวเตอร์กราฟิก 2- 3 มิติ

4. ด้านการเรียนการสอนเป็นรูปแบบที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยเน้นการปฏิบัติงานจริง

5. ด้านสื่อการสอนส่วนใหญ่เป็นสื่อที่ทันสมัยรวมทั้งอินเทอร์เน็ต (Internet)

6. ด้านการวัดและประเมินผล มีจุดประสงค์เพื่อวัดและประเมินผลด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและบุคลิกภาพความเป็นครูศิลปะ โดยวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และกระบวนการสอน ซึ่งครูเป็นผู้ประเมินจากการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลได้แก่ช่วงเวลาหลังเรียน

อรรถศักดิ์ อรรถเลิศฤทธิ์ (2540 : 103 – 106) ได้ทำวิจัยเรื่องทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและนักการศึกษาด้านศิลปศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทศวรรษหน้า โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะและความสำคัญของหลักสูตรจะเป็นหลักสูตรที่มีความหลากหลายของเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนที่สนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เป็นหลักสูตรที่จะพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างความรู้โดยมีกระบวนการทำงานและการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สามารถร่วมมือและแบ่งปันกับสังคมโลกได้ นอกจากนี้หลักสูตรศิลปศึกษายังเป็นหลักสูตรที่แยกออกมาเป็นรายวิชาเฉพาะทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะผสมผสานเพื่อพัฒนาสภาพเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นและประเทศ
2. จุดประสงค์ของหลักสูตรจะมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานที่สำคัญทางศิลปะ ส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการปฏิบัติงานศิลปะตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนนอกจากนี้ยังมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาการสังเกต การรับรู้และการสื่อความหมายเรื่องราวความรู้สึกด้วยงานศิลปะ ให้มีความสามารถในการเลือกและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสร้างงานศิลปะ มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางศิลปะกับสหวิทยาการ ตลอดจนให้เกิดความชื่นชมและเห็นคุณค่าของศิลปะภูมิปัญญาไทยที่มีความสัมพันธ์ต่อชีวิต สังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และการพัฒนา
3. โครงสร้างของหลักสูตรจะเป็นหลักสูตรที่จัดเนื้อหาสาระส่วนหนึ่งเหมือนกันสำหรับผู้เรียนทุกคนและจะมีเนื้อหาสาระอีกส่วนหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนเพื่อสำรวจความถนัดและความสนใจ และยังเป็นหลักสูตรที่กำหนดจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน มีความสอดคล้องและต่อเนื่องกับหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถถ่ายโอนผลการเรียนได้ระหว่างการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็นโครงสร้างหลักสูตรที่จะเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นและโรงเรียนเป็นผู้กำหนดและจัดทำขึ้นเองเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นมากขึ้นนอกจากนี้โครงสร้างหลักสูตรยังเป็นระบบหน่วยกิตที่กำหนดชั่วโมงเรียนของแต่ละรายวิชา
4. รูปแบบการเรียนการสอนจะยังคงเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และเน้นทักษะกระบวนการคือการมีขั้นตอนต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้แสดงออกหรือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะแขนงต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนจะมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด

จินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนจะมีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเป็นวิธีการสอนแบบผสมผสานโดยนำวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนจะเน้นการใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระบบด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเผชิญกับปัญหาในสถานการณ์จริงและฝึกปฏิบัติกระบวนการแก้ปัญหาร่วมกันและจัดให้มีการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระและวิธีการเรียนรู้แบบสหวิทยาการโดยให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับชีวิตจริงให้มากขึ้นตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเลือกใช้และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการงานศิลปะ

5. สื่อการสอนพบว่า สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ จะมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น คู่มือครูจะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญซึ่งจะช่วยชี้แนวทางการสอนให้กับครู โปรแกรมสำเร็จรูป เช่น วิดีทัศน์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีบทบาทมากขึ้นในการเรียนการสอนศิลปะศึกษา สื่อการเรียนการสอนจะเน้นการใช้สื่อของจริงในห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะและเน้นการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น นอกจากนี้สื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ จะเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นหรือโรงเรียนเป็นผู้กำหนดและจัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับท้องถิ่นและผู้เรียนมากขึ้นและจะเน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายมากขึ้น

6. การวัดผลและการประเมินผลจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อวัดความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งวัดเจตคติและเห็นคุณค่าของศิลปะ การวัดผลและการประเมินผลจะใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบ การตรวจผลงาน การสะสมแฟ้มผลงาน รวมทั้งครอบคลุมการวัดพฤติกรรมทุก ๆ ด้านคือด้านพุทธิพิสัย และด้านทักษะพิสัย การวัดผลและการประเมินผลจะให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด กระบวนการทำงานและกระบวนการแก้ปัญหา มากกว่าผลงานหรือผลผลิตทางศิลปะและจะมีการวัดผลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการวัดผลทุกระยะทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน รวมทั้งมีการวัดผลทั้งเป็นรายบุคคลและวัดผลเป็นกลุ่มโดยจะใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลายและใช้แบบประเมินพฤติกรรมแบบสังเกต แบบสอบถาม และการตรวจผลงานมากกว่า การใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความจำ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนได้หรือตกควรจะใช้แบบอิงเกณฑ์และเป็นเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นได้โดยครูผู้สอนสามารถปรับให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน

ประลองพล เกียรติไพบูลย์ผล (2540 : 99 – 103) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของช่างจักสานไม้ไผ่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องจักสานไม้ไผ่ประเภทของใช้ในครัวเรือนในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคตะวันตก โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของช่างจักสานไม้ไผ่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องจักสานไม้ไผ่ประเภทของใช้ในครัวเรือนพบว่า ช่างจักสานไม้ไผ่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงรูปทรงมีร้อยละ 70.83 โดยสาเหตุที่ไม่เปลี่ยนแปลงรูปทรงคือ รูปทรงเดิมเหมาะสมกับการใช้สอยเป็นที่ต้องการของตลาด และช่างจักสานไม้ไผ่มีความสามารถจำกัดเพราะไม่สามารถทำรูปทรงอื่น ๆ ได้ ส่วนช่างจักสานไม้ไผ่ที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงมีร้อยละ 29.17 โดยสาเหตุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงคือ ทำตามความต้องการของผู้สั่งและต้องการทำให้เหมาะสมกับการใช้สอยที่เพิ่มขึ้น โดยลักษณะที่เปลี่ยนแปลงคือการสร้างรูปทรงใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงขนาดจากของเดิม

2. ความคิดเห็นของช่างจักสานไม้ไผ่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเครื่องจักสานไม้ไผ่ประเภทของใช้ในครัวเรือน พบว่า ช่างจักสานไม้ไผ่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างมีร้อยละ 43.75 โดยสาเหตุที่ไม่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างคือ โครงสร้างเดิมมีความเหมาะสมดีแล้ว และช่างจักสานไม้ไผ่มีความสามารถจำกัดไม่สามารถทำโครงสร้างแบบอื่น ๆ ได้ ส่วนช่างจักสานไม้ไผ่ที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างมีร้อยละ 56.25 โดยสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเพราะช่างจักสานไม้ไผ่ต้องการความสะดวกรวดเร็วและต้องการทำให้ง่ายขึ้น ซึ่งลักษณะของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างคือใช้วัสดุพวกโลหะและพลาสติกมาทำเป็นโครงสร้างของเครื่องจักสาน

3. ความคิดเห็นของช่างจักสานไม้ไผ่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงลวดลาย เครื่องจักสานไม้ไผ่ประเภทของใช้ในครัวเรือนพบว่า ช่างจักสานไม้ไผ่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงลวดลายมีร้อยละ 86.11 โดยสาเหตุที่ไม่เปลี่ยนแปลงลวดลายเพราะช่างจักสานไม้ไผ่มีความสามารถจำกัดและทำได้เฉพาะลวดลายที่เคยทำ รูปทรงของเครื่องจักสานบังคับและลวดลายเดิมมีความเหมาะสมดีแล้ว ส่วนช่างจักสานไม้ไผ่ที่เปลี่ยนแปลงลวดลายมีร้อยละ 13.89 ซึ่งสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงลวดลายเพราะช่างต้องการความสวยงามมากขึ้น ต้องการทำให้รวดเร็วขึ้นโดยลักษณะของการเปลี่ยนแปลงลวดลายคือ สร้างลวดลายใหม่โดยการพัฒนาจากลวดลายเดิมให้มีความแตกต่างและหลากหลายมากขึ้น มีการย้อมสีและใช้วัสดุอื่น ๆ ในการตกแต่ง

ไพโรจน์ พวงมณี (2540 : 146 – 152) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับหนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเรียนศิลปศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับสูงได้แก่ ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรศิลปศึกษา ซึ่งครูศิลปศึกษาเห็นว่าหนังสือเรียนศิลปศึกษาจะช่วยส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ

2. ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในด้านเนื้อหาว่า เนื้อหาของหนังสือเรียนศิลปศึกษามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษา

3. ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในด้านกิจกรรมว่า กิจกรรมสามารถยืดหยุ่นในการปฏิบัติได้

4. ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในด้านภาพประกอบว่าภาพประกอบปกที่มีสีสันสวยงามจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความน่าสนใจได้

5. ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในด้านภาษาและการเขียนว่า ภาษาเขียนมีความถูกต้องในเรื่องของการใช้ตัวสะกดการันต์และพยัญชนะ

6. ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในการออกแบบจัดวางรูปเล่มว่า การออกแบบจัดวางปกมีความน่าสนใจและสะดุดตา

สถิต วิเศษสัตย์ (2540 : 134 – 142) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทานสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเลย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ทั้งโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมได้มีการเขียนโครงการก่อนดำเนินงานมีการกำหนดจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความรู้และทักษะทางศิลปะที่เพิ่มขึ้น รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แสดงงานและส่งผลงานเข้าประกวด มีการแต่งตั้งครูที่ปรึกษากิจกรรมอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร มีการคัดเลือกนักเรียนโดยการทดสอบความสามารถพื้นฐานทางศิลปะ การสังเกตความสนใจและพิจารณาผลงานในชั้นเรียน มีการจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่โดยที่โรงเรียนเลยพิทยาคมจะจัดสรรจากเงินบำรุงการศึกษา ส่วนโรงเรียนศรีสงครามวิทยาส่งส่วนใหญ่จะจัดสรรจากเงินสนับสนุนของหน่วยงานเอกชนหรือมูลนิธิต่าง ๆ และผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการวางแผนคือครูที่ปรึกษากิจกรรม

2. ด้านการดำเนินงาน ทั้งโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมจะมีการจัดกิจกรรมศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสี โดยที่นักเรียนส่วนใหญ่จะใช้หัวข้อเรื่องตามเทีครุที่ปรึกษากิจกรรมแนะนำและหน่วยงานจัดประกวดศิลปะได้กำหนดขึ้น การปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะใช้ห้องปฏิบัติการทางศิลปะ สื่อที่ใช้ในการสร้างงานส่วนใหญ่จะเป็นภาพผลงานดีเด่นหรือภาพผลงานที่ได้รับรางวัลในหนังสือสือจิตรและวารสารต่าง ๆ การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ใช้เวลาในช่วงวันหยุดและช่วงปิดภาคเรียน มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้นักเรียนที่มีผลงานดีเด่นโดยการมอบรางวัลหรือทุนการศึกษาและเกียรติบัตร หลังการปฏิบัติงานมีการแสดงผลงานและส่งผลงานเข้าประกวด

3. ด้านการประเมินผล ทั้งโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคมจะมีการประเมินก่อนเริ่มโครงการ ระหว่างการดำเนินงาน และหลังสิ้นสุดโครงการโดยครูที่ปรึกษากิจกรรมจะเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมิน วิธีที่ใช้ในการประเมินกิจกรรมได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การแสดงผลงาน แฟ้มสะสมผลงานและรางวัลที่ได้รับ มีการนำเอาผลการประเมินไปปรับใช้กับการเรียนการสอนในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในครั้งต่อ ๆ ไป

สิตางค์ เจนวนิจฉัย (2540 : 107 – 112) ได้ทำวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรนิเทศศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2533 (ฉบับปรับปรุง 2535) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านบริบทของหลักสูตรเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านโครงสร้างของหลักสูตรพบว่า อาจารย์ได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และผู้สำเร็จการศึกษาได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนการสอน แหล่งค้นคว้า สถานที่เรียนพบว่า อาจารย์ได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางส่วนนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิตจากหลักสูตรหรือผู้สำเร็จการศึกษาในด้านคุณลักษณะทั่วไป คุณลักษณะวิชาชีพ และคุณลักษณะนิสัยพบว่า ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

5. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยระบบ ISO 9000 พบว่า อาจารย์ และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาได้แสดงความเห็นด้วยกับการประกันคุณภาพด้วยระบบ ISO 9000 ว่ามีความเหมาะสมในการนำมาใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณภาพขึ้นโดยเฉพาะกับการผลิตบัณฑิตและเพื่อเป็นการประกันความมั่นใจให้กับสังคมว่าสถาบันการศึกษาจะสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกไปรับใช้สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เสรี ชิวคำ (2540 : 146 – 151) ได้ทำวิจัยเรื่องการสำรวจเนื้อหาเครื่องช่วยการเรียนรู้และลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การสำรวจเนื้อหาเครื่องช่วยการเรียนรู้และลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่ได้รับอนุญาต ให้จัดพิมพ์หนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีข้อค้นพบดังนี้

1. ด้านเนื้อหาของหนังสือพบว่า เนื้อหาความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางศิลปะมีร้อยละ 64.82 เนื้อหาความซาบซึ้งในศิลปะมีร้อยละ 15.35 เนื้อหา ศิลปะปฏิบัติมีร้อยละ 10.81 และเนื้อหาการนำศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวันมีร้อยละ 8.99 ตามลำดับ

2. ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้พบว่า ลักษณะของโครงสร้างเนื้อหาประกอบไปด้วย บทนำ เนื้อหา กิจกรรมซึ่งมีมากที่สุด และลักษณะของการนำเสนอบทนำจะประกอบไปด้วยจุดประสงค์ของการเรียนรู้มากที่สุด ส่วนลักษณะการนำเสนอเนื้อหาจะประกอบไปด้วยข้อความตามมาด้วยภาพประกอบ ตัวอักษรที่มีขนาด 16 ปอยท์ ซึ่งภาพประกอบจะเป็นภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ และชนิดของภาพประกอบจะเป็นภาพฮาล์ฟโทน มากกว่าจำนวนหน้าของเนื้อหา และในส่วนของแหล่งข้อมูลอ้างอิงจะเป็นหนังสือภาษาไทยมากที่สุด

3. ด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือพบว่า หนังสือจะมีขนาด 8 หน้ายกพิมพ์คือขนาด 18.5X26 เซนติเมตรมากที่สุดและเป็นรูปเล่มที่เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าในแนวตั้งปกหนังสือจะเป็นกระดาษอาร์ตเคลือบมัน กระดาษของเนื้อหาด้านในจะเป็นกระดาษอาร์ตเคลือบมัน กระดาษของเนื้อหาด้านในจะเป็นกระดาษบุฟมากที่สุด การพิมพ์ตัวอักษรจะมีความคมชัด การพิมพ์รูปภาพจะมีลักษณะไม่ชัดเจนในบางรูปภาพ การเรียงลำดับเลขหน้าถูกต้องและมีวิธีการเข้าเล่มแบบไสสันทากาว

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

จกัษณั ฌ่างปลั้ม (2541 : 136) ได้ทำวจัยรื่อง ความคดัสร้างสรรรค์และความสามารถการววดภาพจากกัจกรรมการววดภาพประกอบการฟ้งนัทานของนักรเรียนชั้นอนุบาลปปี ที่ 2 โดยสรุปลการวจัยได้ดั่งนั

นักรเรียนชั้นอนุบาลปปีที่ 2 หลังจกัได้รับการจดักัจกรรมการววดภาพประกอบการฟ้งนัทานมึพัฒนาการด้านความคดัสร้างสรรรค์จากการทดสอบหลังการทดลองคร้งที่ 6 คร้งที่ 12 และคร้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมึนัยสำคัญทางสถิตัที่ระดับ .05 ส่วนผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลัยของแต่ละคร้งพบว้า การทดสอบหลังการทดลองคร้งที่ 18 สูงกว่าคร้งที่ 12 และคร้งที่ 6 ส่วนคร้งที่ 12 สูงกว่าคร้งที่ 6 อย่างมึนัยสำคัญทางสถิตัที่ระดับ .05 นอกจกันั้นนักรเรียนชั้นอนุบาลปปีที่ 2 หลังจกัที่ได้รับการจดักัจกรรมการววดภาพประกอบการฟ้งนัทานแล้วจะมึความสามารถในการววดภาพจากการทดสอบหลังการทดลองคร้งที่ 6 คร้งที่ 12 และคร้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมึนัยสำคัญทางสถิตัที่ระดับ .05 ส่วนผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลัยของแต่ละคร้งพบว้า การทดสอบหลังการทดลองคร้งที่ 18 สูงกว่าคร้งที่ 12 และคร้งที่ 6 อย่างมึนัยสำคัญทางสถิตัที่ระดับ .05

ชาญณรงค์ คงโกคา (2541 : 60 – 64) ได้ทำวจัยรื่อง วจัวิทยาทางประวัตัสศาสตร์ศัลปของฟัรียะ ไกรฤกษ์ ในการวจัยศัลปะและสถาปัตยกรรมไทย : กรณัศึกษาการปรบัเปลัยนอายุเวลาของสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา วจัวิทยาทางประวัตัสศาสตร์ศัลปของฟัรียะ ไกรฤกษ์ที่ใช้ในการวจัยรื่องการปรบัเปลัยนอายุเวลาของสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาซึ่งปรากฏอัยู่ในบทความรื่อง การปรบัเปลัยนและอายุเวลาของสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา และบทความรื่องย่อนเวลาผ่าอดัต การปรบัเปลัยนอายุเวลาของสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา โดยสรุปลการวจัยได้ดั่งนั

1. ฟัรียะ ไกรฤกษ์ ได้ใช้วจัศึกษาสถานภาพการกำหนดอายุเวลาสถาปัตยกรรมที่กำหนดไว้แต่เด็มโดยจะตรวจสอบหลักฐานอ้างอิงจากข้อมูลก่อนแล้วจึ้กำหนดประเดันที่จะทำการศึกษา

2. ฟัรียะ ไกรฤกษ์ ได้ศึกษาจากตวังานศัลปกรรมเป็นสั้แรกโดยศึกษาลัษณะรูปแบบและส่วนประกอบต่าง ๆ ในตวัศัลปกรรมนั้นแล้วจึ้ศึกษาจากเอกสารประวัตัสศาสตร์และข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพือเทียบเคัยงก่อนที่จะกำหนดอายุเวลาต่อไป ซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาในอดคตซึ่งจะศึกษาจากเอกสารประวัตัสศาสตร์แล้วจึ้เอาโบราณสถานต่าง ๆ ที่ปรากฏอัยู่ในปัจจุบั้นเข้าไปเทียบเพือกำหนดอายุเวลาของโบราณสถานนั้น ๆ

3. พริยะ ไกรฤกษ์ ได้ใช้ลักษณะรูปแบบของโบราณสถานเป็นตัวกำหนดอายุ เวลาของศิลปสถาปัตยกรรม แต่การศึกษาในอดีตจะใช้ยุคสมัยของอาณาจักรเป็นเกณฑ์ในการ กำหนดอายุเวลา

4. พริยะ ไกรฤกษ์ ได้ใช้วิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ศิลป์โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 การกำหนดปัญหา

การกำหนดปัญหาโดยการตั้งข้อสงสัยวิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาเพื่อ กำหนดยุคสมัยของสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาซึ่งสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมได้ทรง นิพนธ์ไว้ในหนังสือตำนานพุทธเจดีย์สยาม และยังได้ตั้งข้อสมมุติฐานเอาไว้ว่าอายุเวลาของ โบราณสถานเหล่านั้นคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

4.2 การค้นคว้ารวบรวมหลักฐาน

การค้นคว้ารวบรวมหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อสมมุติฐานโดยในขั้นแรกได้รวบรวม เอกสารประเภทต่าง ๆ คือ

4.2.1 เอกสารทางประวัติศาสตร์

ข้อมูลเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่เป็นประเภทลายลักษณ์อักษร เช่น บันทึกของวันวลิต บันทึกของบาทหลวงดาซาร์ด บันทึกของชาวสิงหล พระราช พงศาวดารฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) คำให้การชาวกรุงเก่า พงศาวดารพม่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่เป็นประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น ภาพเขียนกรุงศรีอยุธยา Ludea โดยชาวดัชท์ แผนที่สยามโดยบาทหลวงครุฑทอง เป็นต้น

4.2.2 หลักฐานทางศิลปกรรม

หลักฐานทางศิลปกรรมได้แก่ สถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาที่เป็น โบราณสถานและปรากฏอยู่ในตำนานพุทธเจดีย์สยามที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน

4.2.3 หลักฐานทางโบราณคดี

หลักฐานทางโบราณคดีโดยได้ศึกษาจากรายงานการขุดค้น โบราณสถานอยุธยาจากเอกสารสิ่งพิมพ์ของกรมศิลปากร

4.3 การประเมินค่าของหลักฐาน

การประเมินค่าของหลักฐานโดยได้นำเอาพระราชพงศาวดารกรุงศรี อยุธยาที่ใช้อ้างอิงในตำนานพุทธเจดีย์สยามมาเป็นข้อมูลเดิมเพื่อเปรียบเทียบกับหลักฐาน บันทึกหรือรายงานของชาวต่างชาติเพื่อหาความน่าเชื่อถือ

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยได้นำเอาโบราณสถานและศิลปะร่วมสมัยมาทำการเปรียบเทียบทางด้านงานศิลปกรรมและเปรียบเทียบเอกสารทางประวัติศาสตร์

4.5 การสังเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเอาเอกสารทางประวัติศาสตร์ หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ภาพวาดและสิ่งพิมพ์ทั้งที่เป็นหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานชั้นรองมาจัดระดับความสำคัญโดยระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างเอกสารด้วยกันแล้วนำมาเทียบกับโบราณสถานอยุธยาตามที่ระบุเอาไว้ในตำนานพุทธเจดีย์สยาม

4.6 การสรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูล

5. วิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์ศิลป์ของพิริยะ ไกรฤกษ์มีจุดเด่นตรงที่มีการนำเอาหลักฐานใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักฐานของชาวต่างชาติที่เป็นบันทึกการเดินทาง รูปวาดแผนที่หรือแผนผังที่บันทึกเกี่ยวกับสมัยอยุธยาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง

นันทพร ผ่องพุฒิ (2541 : 52) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องลายไทยและความคิดสร้างสรรค์เชิงศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิชาศิลปะไทยจากการสอนโดยใช้สื่อแผ่นภาพโปรงใสแบบซ้อนภาพประกอบเทปเสียง โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของวิธีการสอนโดยใช้สื่อแผ่นภาพโปรงใสแบบซ้อนภาพประกอบเทปเสียงในวิชาศิลปะไทยเรื่องลายไทยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.00/86.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะไทยเรื่องลายไทยด้วยการสอนโดยใช้สื่อแผ่นภาพโปรงใสแบบซ้อนภาพประกอบเทปเสียงอยู่ในระดับสูงคือที่ระดับ

85 – 100

3. ความคิดสร้างสรรค์เชิงศิลปะของนักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะไทยเรื่องลายไทยด้วยการสอนโดยใช้สื่อแผ่นภาพโปรงใสแบบซ้อนภาพประกอบเทปเสียงทั้งด้านความคิด คล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไมตรี เกตุขาว (2540 : 250 – 263) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาลวดลายผ้าตีนจกในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย โดยศึกษาลวดลายผ้าตีนจกใน 3 จังหวัดได้แก่ จังหวัดแพร่ อุตรดิตถ์และสุโขทัย รวมทั้งสิ้น 270 ผืน ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผ้าตีนจก อำเภอเมือง จังหวัดแพร่พบว่า มีสีพื้นผ้าตีนจกเป็นสีดำมีเป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งเป็นรูปแบบโบราณดั้งเดิม ลวดลายหลักมีลักษณะเป็นลวดลายดอกกุหลาบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนสลับกับขาลายมักอยู่ตรงกลางและมีแถบลายขนาดใหญ่มี 23 ลายโดยลายที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ ลายนกกินน้ำร่วมต้น มีขาลายที่ใช้ประกอบกับลวดลายหลัก 12 แบบ ขาลายที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ขาลายที่มีรูปนกสองตัวหันหน้าเข้าหากัน ลวดลายที่เป็นได้ทั้งลวดลายหลักและลวดลายประกอบจะมีลักษณะเป็นลวดลายต่อเนื่องมี 3 ลาย ลวดลายประกอบจะมีลักษณะเป็นลวดลายต่อเนื่องมีแถบลายขนาดเล็กมี 23 ลาย โดยลายที่มีจำนวนมากที่สุดคือลายนกกินน้ำร่วมต้น ลวดลายต่าง ๆ ของผ้าตีนจกในจังหวัดแพร่ได้รับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสัตว์มีจำนวนมากที่สุดคือ ลายนกกินน้ำร่วมต้น มีโครงสร้างของลวดลายเป็นลักษณะลวดลายสมมาตรบนพื้นผ้าตีนจกสีดำแดงเป็นจำนวนมากที่สุด มีจำนวนแถบลวดลายประกอบไม่มากนักจึงมีลวดลายค่อนข้างโปร่ง การใช้สีมักใช้สีตัดกันโดยโครงสร้างส่วนรวมเป็นสีวรรณะร้อน มักใช้สีต่าง ๆ ในปริมาณจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ สีดำ สีเหลือง สีแดง สีเขียว สีขาว และสีอื่น ๆ

2. ผ้าตีนจก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า มีสีพื้นผ้าตีนจกเป็นสีแดงมีเป็นจำนวนมากที่สุดและพบว่า มีสีแดงเข้มเป็นสีพื้นที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเป็นรูปแบบโบราณดั้งเดิมลวดลายหลักมักมีลักษณะเป็นลวดลายดอกกุหลาบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนสลับกับขาลายมี 13 ลาย โดยลายที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ ลายนกหงส์ มีขาลายที่ใช้ประกอบกับลวดลายหลัก 10 แบบขาลายที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ขาลายที่มีรูปนกสองตัวหันหน้าเข้าหากัน ลวดลายที่เป็นได้ทั้งลวดลายหลักและลวดลายประกอบจะมีลักษณะเป็นลวดลายต่อเนื่องมีแถบลายขนาดเล็กมี 23 ลาย โดยลายที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ ลายนกกินน้ำร่วมต้น ลวดลายต่าง ๆ ของผ้าตีนจกในจังหวัดอุตรดิตถ์ได้รับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสัตว์มีเป็นจำนวนมากที่สุด มีโครงสร้างของลวดลายเป็นลักษณะลวดลายสมมาตรบนพื้นผ้าตีนจกสีแดงทุกผืน มีจำนวนแถบลวดลายประกอบมากจึงมีลวดลายค่อนข้างทึบแน่น การใช้สีมักใช้สีกลมกลืนกันโดยโครงสร้างส่วนรวมเป็นสีวรรณะเย็น มักใช้สีต่าง ๆ ในบริเวณจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ สีเหลือง สีเขียว สีดำ สีแดง สีขาว และสีอื่น ๆ

3. ผ้าตีนจก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่ามีสีพื้นผ้าตีนจกเป็นสีแดงแบบมีเล็บเหลืองเป็นจำนวนมากที่สุดซึ่งเป็นแบบโบราณดั้งเดิม ลวดลายหลักมักมี

ลักษณะเป็นดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนสลับกับขาลายมี 17 ลายโดยลายที่มีเป็นจำนวนมากที่สุดคือ ลายดอกสิบสองหน่วยดัด มีขาลายที่ใช้ประกอบลวดลายหลัก 8 แบบ ขาลายที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ขาลายแบบขากาบมีลักษณะเป็นกาบรูปสามเหลี่ยมมีมุมแหลมคล้ายกาบของไผ่ อ้อย ลวดลายประกอบจะมีลักษณะเป็นลวดลายต่อเนื่อง มีแถบลายขนาดเล็กมี 19 ลาย โดยลายที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ ลายพันคี่ ลวดลายต่าง ๆ ของผ้าตีนจกในจังหวัดสุโขทัยได้รับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากรูปทรงเรขาคณิตมีจำนวนมากที่สุด มีโครงสร้างของลวดลายเป็นลักษณะลวดลายสมมาตรบนพื้นสีเดียวเป็นจำนวนมากที่สุด มีจำนวนแถบลวดลายประกอบไม่มากนักจึงมีลวดลายค่อนข้างโปร่งการใช้สีมักใช้สีตัดกันโดยโครงสร้างรวมเป็นสีวรรณะร้อนมักใช้สีต่าง ๆ ในบริเวณจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ สีแดง สีดำ สีเหลือง สีเขียว สีขาว และสีอื่น ๆ

4. ความคล้ายเหมือนและความแตกต่างของลวดลายผ้าตีนจกในจังหวัดแพร่ อุดรดิตถ์และสุโขทัย มีดังนี้

4.1 สีพื้นผ้าตีนจก

สีพื้นผ้าตีนจก พบว่า มีเหมือนกันทั้งสามจังหวัดคือพื้นตีนจกสีดำ ส่วนสีพื้นที่มีความแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น คือ พื้นตีนจกสีแดงเข้มของจังหวัดอุดรดิตถ์

4.2 ลายตีนจก

ลวดลายผ้าตีนจกพบว่า มีเหมือนกันทั้งสามจังหวัดได้แก่ ลวดลายหลักและลวดลายประกอบ ส่วนในจังหวัดแพร่และจังหวัดอุดรดิตถ์พบว่า มีลายที่เป็นได้ทั้งลวดลายหลักและลวดลายประกอบ ดังนี้

4.2.1 ลวดลายหลัก

ลวดลายหลักเป็นลวดลายที่อยู่ตรงกลางและมีแถบลายขนาดใหญ่ พบว่า มีเหมือนกันทั้งสามจังหวัดได้แก่ ลวดลายหลักที่มีลักษณะเป็นลวดลายดอกรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนประกอบกับขาลาย ส่วนในจังหวัดแพร่และอุดรดิตถ์จะพบว่า มีลวดลายหลักที่มีลักษณะเป็นลวดลายแบบต่อเนื่องโดยแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของลวดลายในลวดลายที่มีอิทธิพลต่อลักษณะของลวดลายหลักในผ้าตีนจกทั้งสามจังหวัดสามารถสรุปได้ว่าลวดลายหลักของผ้าตีนจกในจังหวัดแพร่และอุดรดิตถ์จะได้รับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสัตว์มีจำนวนมากที่สุด ส่วนในจังหวัดสุโขทัยจะได้รับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสัตว์ผสมรูปแบบจากรูปทรงเรขาคณิตจำนวนมากที่สุด

4.2.2 ลวดลายประกอบ

ลวดลายประกอบในลวดลายผ้าตีนจกทั้งสามจังหวัดจะมีลักษณะเป็นลวดลายต่อเนื่องและมีแถบลายขนาดเล็กซึ่งพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 65 ลาย โดยมีแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบของลวดลายที่มีอิทธิพลต่อลักษณะของลวดลายประกอบในผ้าตีนจกทั้งสามจังหวัด โดยสามารถสรุปได้ว่าลวดลายประกอบของผ้าตีนจกในจังหวัดแพร่และสุโขทัยจะได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมาจากรูปทรงเรขาคณิตจำนวนมากที่สุด ส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์จะได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสัตว์มีเป็นจำนวนมากที่สุด

5. แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบของลวดลายหลักและลวดลายประกอบของผ้าตีนจกในจังหวัดแพร่ อุดรดิตถ์และสุโขทัยสามารถสรุปโดยรวมเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบของลวดลายผ้าตีนจกในสามจังหวัดได้ว่า ลวดลายของผ้าตีนจกในจังหวัดแพร่และอุดรดิตถ์จะได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากสัตว์มีเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนจังหวัดสุโขทัยจะได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบจากรูปทรงเรขาคณิตมีเป็นจำนวนมากที่สุด

6. โครงสร้างของลวดลายผ้าตีนจกในจังหวัดแพร่ อุดรดิตถ์และสุโขทัยจะมีความคล้ายเหมือนและแตกต่างกันซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

6.1 จังหวัดแพร่พบว่า มีโครงสร้างเป็นลักษณะลวดลายสมมาตรบนพื้นผ้าตีนจกสีด้าแดงเป็นจำนวนมากที่สุด โดยมีจำนวนแถบของลวดลายประกอบไม่มากนักจึงมีโครงสร้างของลวดลายจกที่ค่อนข้างโปร่ง ทำให้เห็นพื้นผ้าตีนจกมาก

6.2 จังหวัดอุดรดิตถ์พบว่า มีโครงสร้างเป็นลักษณะลวดลายสมมาตรบนพื้นผ้าตีนจกสีเดียวทุกผืน โดยเฉพาะพื้นสีแดงจะมีเป็นจำนวนมากที่สุด และพบว่า มีจำนวนแถบลวดลายประกอบมากจึงทำให้มีโครงสร้างของลวดลายจกที่ค่อนข้างทึบแน่น ทำให้เห็นพื้นผ้าตีนจกเพียงเล็กน้อย

6.3 จังหวัดสุโขทัยพบว่า มีโครงสร้างเป็นลักษณะลวดลายสมมาตรบนพื้นผ้าตีนจกสีเดียวมีเป็นจำนวนมากที่สุดโดยเฉพาะพื้นสีแดงแบบมีเส้นเหลืองพบเป็นจำนวนมากที่สุดซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและยังมีจำนวนแถบลวดลายประกอบไม่มากนักจึงมีโครงสร้างของลวดลายจกที่ค่อนข้างโปร่งทำให้เห็นพื้นผ้าตีนจกมาก

7. ลักษณะการใช้สีในลวดลายผ้าตีนจกของจังหวัดแพร่ อุดรดิตถ์ และสุโขทัย เกิดจากการใช้ฝ้ายหรือไหมมาจากบนพื้นผ้าที่ทำให้เกิดลวดลายและสีสัน กล่าวคือ จังหวัดแพร่จะใช้ฝ้าย จังหวัดอุดรดิตถ์จะใช้ไหม ส่วนจังหวัดสุโขทัยจะใช้ทั้งฝ้ายและไหมในการทอจกเป็นลวดลายบนพื้นผ้าซึ่งทอด้วยฝ้ายเป็นพื้นส่วนการจัดวางโครงสร้างในลวดลายผ้าตีนจกของทั้งสามจังหวัดสรุปได้ดังนี้

7.1 จังหวัดแพร่พบว่า จะใช้สีตัดกันโดยโครงสร้างส่วนรวมเป็นสีวรรณะร้อนใช้แม่สีต่าง ๆ และสีขาว ดำ โดยประมาณจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ สีดำ สีเหลือง สีแดง สีเขียว สีขาว และสีอื่น ๆ

7.2 จังหวัดอุดรธานีพบว่า จะใช้สีกลมกลืนกันโดยโครงสร้างส่วนรวมจะเป็นสีวรรณะเย็นใช้แม่สีต่าง ๆ และสีขาว ดำ ในปริมาณโดยประมาณจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ สีเหลือง สีเขียว สีดำ สีแดง สีขาว และสีอื่น ๆ

7.3 จังหวัดสุโขทัยพบว่า จะใช้สีตัดกันโดยโครงสร้างส่วนรวมจะเป็นสีวรรณะร้อน ใช้แม่สีต่าง ๆ และสีขาว ดำ ในปริมาณโดยประมาณจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ได้แก่ สีแดง สีดำ สีเหลือง สีเขียว สีขาว และสีอื่น ๆ

วสันต์ เกรียงโกมล (2541 : 43 – 44) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีการสร้างภาพประกอบเรื่องในนิตยสารสตรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 จนถึง พ.ศ. 2539 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ด้านรูปแบบผลงานภาพประกอบเรื่องในนิตยสารสตรีพบว่า มีรูปแบบต่าง ๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

1.1 รูปแบบการ์ตูน มีผลงานภาพประกอบมากที่สุด 141 ภาพ คิดเป็นร้อยละ 42.09

1.2 รูปแบบเหมือนจริงมีผลงานภาพประกอบรองลงมา 98 ภาพ คิดเป็นร้อยละ 29.25

1.3 รูปแบบสัญลักษณ์มีผลงานภาพประกอบ 81 ภาพคิดเป็นร้อยละ 24.18

1.4 รูปแบบกึ่งนามธรรมมีผลงานภาพประกอบ 12 ภาพคิดเป็นร้อยละ 3.58

1.5 รูปแบบแนวประเพณีมีผลงานภาพประกอบ 1 ภาพคิดเป็นร้อยละ 0.30

1.6 รูปแบบรูปทรงเรขาคณิต มีผลงานภาพประกอบ 1 ภาพคิดเป็นร้อยละ 0.30

1.7 รูปแบบนามธรรมมีผลงานภาพประกอบ 1 ภาพคิดเป็นร้อยละ 0.30

2. การวิเคราะห์ด้านกลวิธีการสร้างภาพประกอบเรื่องในนิตยสารสตรีพบว่า มีกลวิธีการสร้างภาพแบบต่าง ๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

2.1 การวาดเส้นด้วยดินสอดำมีผลงานภาพประกอบมากที่สุด 85 ภาพ คิดเป็นร้อยละ 25.37

2.2 การวาดเส้นด้วยปากกาหมึกดำ มีผลงานภาพประกอบรองลงมา 81 ภาพ คิดเป็นร้อยละ 24.18

2.3 เทคนิคประเภทอื่น ๆ มีผลงานภาพประกอบ 62 ภาพคิดเป็นร้อยละ 18.15

2.4 การระบายสีน้ำ มีผลงานภาพประกอบ 56 ภาพคิดเป็นร้อยละ 16.27

2.5 การระบายสีทึบแสงมีผลงานภาพประกอบ 41 ภาพคิดเป็นร้อยละ 12.24

2.6 การวาดเส้นด้วยดินสอสีมีผลงานภาพประกอบ 9 ภาพคิดเป็นร้อยละ 2.69

2.7 การวาดเส้นด้วยดินสอถ่าน มีผลงานภาพประกอบ 1 ภาพคิดเป็นร้อยละ 0.30

สมพงษ์ พักผล (2540 : 305 – 306) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาผลงานจิตรกรรม กามวิสัยในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2489 – 2538 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จิตรกรรมกามวิสัยในประเทศไทยระยะแรกสร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์เชิง พาณิश्य เพื่อนำมาเป็นภาพประกอบเรื่องและเพื่อตอบสนองต่อแนวความคิดเฉพาะตน ภายหลังจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดประสงค์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์สังคมตอบสนองสำนึกความ รับผิดชอบที่มีต่อปรากฏการณ์ทางสังคม

2. เนื้อหาที่ปรากฏในผลงานจิตรกรรมกามวิสัยมีวิวัฒนาการจากการนำเสนอเนื้อหา ส่วนตัวไปสู่เนื้อหาเพื่อสังคมในปี พ.ศ. 2515 หลังจากปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ปริมาณ ผลงานจิตรกรรมกามวิสัยที่มีเนื้อหาเพื่อสังคมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในการนำเสนอสู่สาธารณชน ระยะแรกพบว่าเนื้อหาของผลงานจิตรกรรมกามวิสัยมีการบรรยายถึงการแสดงกิริยาอาการ ด้วยการเล่าโลมและแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายกับเพศหญิงภายหลังจึงปรากฏเนื้อหา ที่วาดบรรยายถึงการร่วมเพศ ความปรารถนาทางเพศ และอวัยวะเพศแต่อย่างไรก็ตาม พบว่าศิลปินไม่นิยมวาดบรรยายให้เห็นอวัยวะเพศในขณะร่วมประเวณีอย่างเด่นชัดด้วย ลักษณะสมจริง

3. รูปแบบที่ปรากฏในผลงานจิตรกรรมกามวิสัยมีการถ่ายทอดรูปแบบแบ่งเป็นรูปแบบ ต่าง ๆ ได้ 6 รูปแบบ คือ

3.1 รูปแบบที่แสดงความแนชัดของวัตถุ

3.2 รูปแบบที่แสดงเป็นระเบียบแบบแผน

3.3 รูปแบบที่แสดงอารมณ์

3.4 รูปแบบที่แสดงความลึกกลับอัครรรย

3.5 รูปแบบสัญลักษณ์

3.6 รูปแบบประเพณี

ระยะแรกมีการถ่ายทอดรูปแบบเป็น 3 รูปแบบคือ รูปแบบแสดงความแนชัดของวัตถุ รูปแบบสัญลักษณ์ และรูปแบบที่แสดงอารมณ์ ในระยะต่อมานับจากปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา จึงปรากฏรูปแบบประเพณี รูปแบบที่แสดงความเป็นระเบียบแบบแผนประเภทแบบแผนรูปทรงชีวรูปและรูปแบบที่แสดงความลึกกลับอัครรรยเพิ่มขึ้นมา ร่วมกับการถ่ายทอดรูปแบบ 3 รูปแบบแรก จึงกล่าวได้ว่าศิลปินไม่นิยมถ่ายทอดรูปแบบด้วยรูปแบบที่แสดงความเป็นระเบียบแบบแผน และรูปแบบแสดงความแนชัดของวัตถุ โดยส่วนมากนิยมถ่ายทอดด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ รูปแบบที่แสดงอารมณ์ รูปแบบที่แสดงความลึกกลับอัครรรยและรูปแบบประเพณี ตามลำดับ

4. กลวิธีที่ปรากฏในผลงานจิตรกรรมกามวิสัยโดยส่วนมากศิลปินนิยมใช้กลวิธีหลายวิธีจากสื่อชนิดเดียว เพื่อสร้างผลงานชิ้นหนึ่ง เช่น สร้างผลงานจากสีสน้ำ สีน้ำมัน หรือ สีอะคริลิกอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น การใช้สื่อในลักษณะดังกล่าวข้างต้นมีวิวัฒนาการมาเป็นการใช้สื่อหลายชนิดเพื่อสร้างผลงานเริ่มจากปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมาพบว่า มีการใช้สื่อปากกาลูกลื่นหมึกดำและสีสิ่งพิมพ์นำมาประกอบเพื่อสร้างผลงานจิตรกรรมกามวิสัยด้วย

5. ศิลปินผู้สร้างผลงานจิตรกรรมกามวิสัยอย่างต่อเนื่องยาวนานยังมีจำนวนไม่มากนัก เช่น กำจร สุนพงษ์ศรี รณรงค์ ถนอมทัฬห ช่าง มูลพินิจ และวสันต์ สิทธิเขตต์ เป็นต้น

สืบสาย เพ็ญสมบุรณ์ (2541 : 120 – 121) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษา

วิวัฒนาการผลงานจิตรกรรมของ อารี สุทธิพันธุ์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2504 – 2539 โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ยุคที่ 1 ช่วงปี พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2513

ผลงานในช่วงต้นยุคจะแสดงให้เห็นการสร้างงานจิตรกรรมตามแนวทางศิลปะลัทธิแอ็บสแตรกต์เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์และสิ่งแวดล้อมแสดงออกจากความรู้สึกภายในที่มีต่อสภาพแวดล้อม ถ่ายทอดรูปแบบอารมณ์นิยมด้วยการลดทอนรูปทรงเหลือเฉพาะโครงสร้างที่เด่นและสำคัญในลักษณะกึ่งนามธรรม จัดภาพแบบรูปทรงเปิดเพื่อการถ่ายทอดสัมผัสกันระหว่างรูปและพื้นบนระนาบที่ให้ความรู้สึก

เป็น 2 มิติ กลวิธีระบายเคลือบและป้ายทับซ้อนแสดงรอยแปรงจะแสดงให้เห็นถึงความมีเสรีภาพในการสร้างงาน ช่วงกลางยุคแสดงออกด้วยเนื้อหามนุษยย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน ถ่ายทอดรูปแบบอารมณ์นิยมด้วยการลดทอนรูปทรง กลวิธีระบายเคลือบป้ายทับซ้อนแสดงความทึบแน่นของเนื้อสีและรอยแปรง ส่วนในช่วงปลายยุคจะแสดงเนื้อหามนุษยย์และสิ่งแวดล้อม ถ่ายทอดรูปแบบอารมณ์นิยมด้วยการแสดงออกอย่างฉับพลัน ลดทอนรูปทรงให้เห็นเฉพาะโครงสร้างที่เด่นสัมพันธ์กันระหว่างรูปและพื้น กลวิธีระบายเคลือบเป็นหลักสัมพันธ์กับการป้ายทับซ้อนด้วยเนื้อสีหนาและแสดงรอยแปรง

ยุคที่ 2 ช่วงปี พ.ศ. 2514 – พ.ศ. 2523

ผลงานจะแสดงออกด้วยเนื้อหาหลากหลายเด่นชัดคือมีเนื้อหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์คนและเนื้อหาจากตัวละครในวรรณคดีรามเกียรติ์ที่ต้องการสะท้อนภาพแสดงเอกลักษณ์ไทย ผสมผสานกับรูปแบบและกลวิธีทางจิตรกรรมสากล สะท้อนสภาพเหตุการณ์ทางการเมืองสังคม เพื่อเป็นการบรรยายถากถางสังคม รูปแบบอารมณ์นิยมผสมผสานรูปแบบประเพณีนิยมแนวใหม่ กลวิธีใช้สีน้ำมันระบายเคลือบป้ายทับซ้อนด้วยเนื้อสีหนาแสดงรอยแปรงเคลื่อนไหวรวดเร็วอิสระ

ยุคที่ 3 ช่วงปี พ.ศ. 2524 – พ.ศ. 2539

ผลงานในยุคนี้จะปรากฏในด้านเนื้อหาเด่นชัดขึ้นได้แก่ ภาพหญิงเปลือย ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็น Colliwospa และเนื้อหาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมวัดที่ได้พัฒนาสืบเนื่องมาจากยุคที่ผ่านมา เช่นกันการจัดภาพแบบรูปทรงเปิดที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากยุคก่อนในลักษณะนามธรรมมากขึ้นโดยให้ความสำคัญของเส้นและสีที่เป็นลักษณะสองมิติแสดงการเคลื่อนไหวของรูปทรง กลวิธีเด่นชัดได้แก่ การระบายด้วยสีอะครีลิกสีน้ำบนกระดาษที่ค้นคว้าจนเป็นระบบที่ชื่อว่า ระบบ เอเอส (A.S. System) การระบายสีด้วยกลวิธีหลากหลายเด่นชัดขึ้นคือการระบายสีเชิงลบ ที่ให้ความสำคัญของพื้นภาพส่วนในช่วงปลายยุคจะพบว่ามีกลวิธีการล้างสีและเพิ่มเส้นเพิ่มน้ำหนัก ตลอดจนใช้สีอะครีลิกหลายชนิดในการสร้างพื้นผิวของภาพให้ดูน่าสนใจมากขึ้น กลวิธีระบายเคลือบและป้ายทับซ้อนด้วยเนื้อสีหนาเน้นรอยแปรง ผสมผสานเพื่อสร้างพื้นผิวให้น่าสนใจแสดงออกอย่างฉับพลันรวดเร็วด้วยความมีเสรีภาพในการสร้างสรรค์ผลงาน สีน้ำมันบนผ้าใบจะใช้กลวิธีการระบายเคลือบป้ายทับซ้อนด้วยสีคู่ตรงกันข้ามและแสดงรอยแปรง

สุนทรี แยมทัฬ (2541 : 42) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนจากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้สอนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 – 30 ปี ระยะเวลาที่สอนในชั้นมัธยมศึกษา 1 – 5 ปี วิธีสอนที่ใช้พบว่าเป็นแบบปฏิบัติการมากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมาคือ วิธีสอนแบบบรรยาย และวิธีสอนแบบสาธิตร้อยละ 71.43 และวิธีสอนแบบอภิปรายใช้น้อยที่สุดร้อยละ 14.23

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พอใจที่จะวาดภาพเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 54.05 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างขึ้นร้อยละ 23.78 และเนื้อหาจากจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 1.08

3. สภาพการออกแบบในงานจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 98.11 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 1.89 มีการเน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้เป็นการเน้นโดยใช้รูปลักษณะที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 62.16 รองลงมาคือเน้นโดยการจัดภาพให้อยู่ตรงกลางร้อยละ 38.92 และมีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 1.08 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.95 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 43.24 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 43.24 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 15.68

4. สภาพการใช้สีในงานจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสีขั้นที่ 1 มากที่สุดร้อยละ 95.14 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 90.27 น้ำหนักของสีที่เกิดจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 69.73 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 5.68 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 17.30 มีสีตรงกันข้ามร้อยละ 31.08 เว้นพื้นเป็นกระดาดร้อยละ 28.11

อภิชัย เกิดสินธุ์ (2541 : 445 – 454) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาผลงานเครื่องปั้นดินเผาประเภทศิลปกรรมของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2514 - 2539 โดยจะมุ่งศึกษาในด้านเนื้อหา รูปแบบ และกรรมวิธี โดยยึดถือปรากฏการณ์ของผลงานเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เนื้อหาผลงานเครื่องปั้นดินเผาประเภทศิลปกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 เนื้อหา ได้แก่

1.1 เนื้อหาส่วนตัว

เนื้อหาส่วนตัวรวมผลงานทั้งสิ้น 324 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 90.7 แสดงว่าศิลปินนิยมนำเอาเรื่องราวการแสดงออกส่วนตัวด้านความศรัทธาส่วนตัวโดยการยึดสิ่งแวดลอม และประสบการณ์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 59.6 การแสดงออกทางด้านจิตวิทยา

คิดเป็นร้อยละ 15.1 การแสดงออกทางด้านความประณีตงดงามคิดเป็นร้อยละ 13.7 การแสดงออกทางด้านความรักและชีวิตครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 1.9 และการแสดงออกทางด้านความตาย และอารมณ์ที่หวาดกลัวคิดเป็นร้อยละ 0.2 รองลงมาตามลำดับ

1.2 เนื้อหาเพื่อสังคม

เนื้อหาเพื่อสังคมรวมผลงานทั้งสิ้น 32 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 9.2 โดยศิลปินนำเอาเรื่องราวการบรรยายสังคมและสะท้อนชีวิตในสังคมให้ปรากฏเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 5.0 รองลงมาคือ การแสดงออกทางด้านการถากถางสังคม ซึ่งเป็นการเสนอความคิดให้ผู้มีส่วนร่วมได้ตระหนักถึงความจริงโดยผ่านกระบวนการคิดแต่มีเพียงส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.2

2. รูปแบบผลงานเครื่องปั้นดินเผาประเภทศิลปกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 รูปแบบ ได้แก่

2.1 รูปแบบที่ถ่ายทอดตามจินตนาการ

รูปแบบที่ถ่ายทอดตามจินตนาการรวมผลงานทั้งสิ้น 131 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 36.6 โดยศิลปินมุ่งถ่ายทอดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ทางอารมณ์ในด้านต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 21.8 รองลงมาคือผลงานการแสดงออกของศิลปินที่มีความคิดอยากประดิษฐ์ต่อเติมเสริมแต่งคิดเป็นร้อยละ 14.8

2.2 รูปแบบที่ถ่ายทอดเฉพาะโครงสร้างที่เด่นและสำคัญ

รูปแบบที่ถ่ายทอดเฉพาะโครงสร้างที่เด่นและสำคัญรวมผลงานทั้งสิ้น 88 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 24.6 โดยศิลปินมุ่งเลือกแสดงออกแต่ส่วนที่จำเป็นและมีประโยชน์ในการถ่ายทอดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.2 รองลงมาคือรูปแบบการแสดงออกของศิลปินที่เข้าใจเกี่ยวกับวัตถุที่ยึดเหนี่ยวกันให้เกิดเป็นรูปทรงคือ แรงเชื่อมแน่นและแรงยึดหยุ่น คิดเป็นร้อยละ 7.8 และรูปแบบการแสดงออกของศิลปินที่เข้าใจโครงสร้างหรือแก่นของสิ่งที่เห็นในโลกภายนอกแล้วถ่ายทอดซึ่งมีการแสดงออกน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.2

2.3 รูปแบบที่ถ่ายทอดตามลักษณะคล้ายจริง

รูปแบบที่ถ่ายทอดตามลักษณะคล้ายจริงรวมผลงานทั้งสิ้น 69 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 19.3 มีผลงานที่ศิลปินสามารถสร้างภาพพจน์ในการลอกเลียนแบบเป็นอย่างดีมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 14.0 รองลงมาคือผลงานที่ศิลปินมีความเข้าใจอย่างดีกับความเหมือนคิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ

2.4 รูปแบบที่ถ่ายทอดตามความรู้สึกสัมผัส

รูปแบบที่ถ่ายทอดตามความรู้สึกสัมผัสมีผลงานรวมทั้งสิ้น 53 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 14.8 รูปแบบผลงานที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ผลงานที่ศิลปินพยายามสร้างสรรค์เพื่อจะแสวงหารูปแบบใหม่ ๆ คิดเป็นร้อยละ 6.7 รองลงมาคือ ผลงานที่ศิลปินเห็นความสำคัญของความรู้สึกสัมผัส ความรู้สึกไว และเข้าใจสัจจะของสิ่งนั้นที่อยู่ลึกลงตามความรู้สึกของตน คิดเป็นร้อยละ 5.0 และผลงานที่ศิลปินเห็นความสำคัญของการสังเกต ความละเอียด ความนุ่มนวลของรูปแบบ และลักษณะผิวพื้นที่แท้จริงของสิ่งนั้น มีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3.0

2.5 รูปแบบที่ถ่ายทอดตามด้านและมุมที่เห็น

รูปแบบที่ถ่ายทอดตามด้านและมุมที่เห็นมีจำนวนทั้งสิ้น 16 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 4.4 รูปแบบผลงานที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ผลงานที่ศิลปินมีความสามารถในการคิดค้นและแก้ปัญหาความตื้นลึกของระนาบ ลักษณะผิวและการแสดงให้เห็นในรูปแบบใหม่ คิดเป็นร้อยละ 4.2 รองลงมาคือ ผลงานที่ศิลปินพยายามแสวงหารูปแบบของความจริงทุกด้านตามที่ปรากฏบนระนาบและมุมที่เห็นเพื่อสร้างขึ้นใหม่ คิดเป็นร้อยละ 0.2 ตามลำดับ

3. กรรมวิธีผลงานเครื่องปั้นดินเผาประเภทศิลปกรรมแบ่งออกเป็นดังนี้

3.1 การผสมเนื้อดิน

การผสมเนื้อดิน พบว่า มีการใช้กรรมวิธีการผสมเนื้อดินชนิดสโตนแวร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.0 ซึ่งแสดงว่าศิลปินนิยมเนื้อดินสโตนแวร์ที่มีส่วนผสมของดินขาว ดินเหนียว หินฟันม้า หินเขียวหนุมาน และวัตถุดิบไฟ เมื่อนำดินมาเผาก็จะมีความคงทน แข็งแกร่ง และมีความพรุนตัวน้อย รองลงมาคือศิลปินนิยมเนื้อดินเอิร์ทเทนแวร์ คิดเป็นร้อยละ 8.9 เพราะส่วนใหญ่หาได้ง่ายในท้องถิ่น แต่มีความคงทนน้อยกว่าชนิดแรก ส่วนเนื้อดินเปอร์สเลนศิลปินจะนิยมไม่มาก คิดเป็นร้อยละ 5.0 เนื่องจากเนื้อดินปั้นมีความเหนียวน้อย และมีราคาแพง แต่มีความคงทนสูง

3.2 การผสมน้ำเคลือบ

การผสมน้ำเคลือบ พบว่า มีการใช้กรรมวิธีการเคลือบสำเร็จรูปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาคือศิลปินผสมเอง คิดเป็นร้อยละ 36.9 และผลงานที่ไม่มีการเคลือบจะมีอยู่น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 17.9

3.3 การขึ้นรูป

การขึ้นรูป พบว่า ศิลปินนิยมการขึ้นรูปแบบอิสระมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาเป็นการขึ้นรูปแบบปั้นหมุน คิดเป็นร้อยละ 20.1 การขึ้นรูปแบบแผ่น คิดเป็นร้อยละ 12.6 ส่วนการขึ้นรูปแบบพิมพ์กตจะมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.9

3.4 การตกแต่งและเทคนิค

การตกแต่งและเทคนิค พบว่า การตกแต่งก่อนและหลังการเผา ศิลปินนิยมมากที่สุด เพราะศิลปินจำเป็นต้องตกแต่งผลงานควบคู่ไปกับการสร้างงานโดยเฉพาะเมื่อดินหมาด และดินแข็งตัว และจะตกแต่งได้สะดวกขึ้นหลังจากการเผา ศิลปินส่วนการตกแต่งหลังการเผาเคลือบจะเป็นการประกอบเพิ่มเติม เช่น การใช้แลคเกอร์ การผสมสีแล้วขัดมัน เป็นต้น ซึ่งศิลปินจะนิยมน้อยที่สุด

3.5 การเคลือบ

การเคลือบ พบว่า ศิลปินจะนิยมกรรมวิธีการเคลือบผิวมันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.1 เนื่องจากน้ำเคลือบที่ชุบบนผลงานจะละลายเป็นเนื้อเดียวกันมีความมันวาว รองลงมาศิลปินไม่นิยมการเคลือบผิว คิดเป็นร้อยละ 16.2 และศิลปินมีการเคลือบผิวด้านจะมีอยู่เป็นจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.9

3.6 การเผา

การเผา พบว่า ศิลปินนิยมการเผาด้วยอุณหภูมิสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.7 โดยศิลปินจะใช้เนื้อดินในการเผาทั้งประเภทสโตนแวร์ เอิร์ทเทนแวร์ และปอร์สเลนตามลำดับ ส่วนการเผาอุณหภูมิต่ำศิลปินจะนิยกรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 21.2 เพื่อแสดงสีของดินที่มีความแตกต่างกันไป

ภาคผนวก ข

บรรณานุกรมปริญญาานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ที่เป็นประชากรในการศึกษาวิจัย

**บรรณานุกรมปริญญานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 – 2540**

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ถึง 2540 จำนวนทั้งสิ้น 173 เล่ม เสร็จเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้นำเอารายชื่อของปริญญานิพนธ์ที่วิเคราะห์แล้วมาจัดทำเป็นบรรณานุกรมปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ถึง 2540 โดยจำแนกออกเป็น 13 หมวด ตามประเภทของเนื้อหาที่วิจัยและในแต่ละหมวดได้จัดเรียงตามลำดับตัวอักษรของชื่อผู้ทำปริญญานิพนธ์ ดังนี้

หมวดที่ 1 ปริญญานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตร

- กรรตน์ จิตตเกษม. (2539). การพัฒนารายวิชาสุนทรียะทางทัศนศิลป์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- หญิงกล เสงสุวรรณ. (2540). แนวโน้มหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชนะปติ ผายบึงแก้ว. (2533). ทรรศนะต่อหลักสูตรศิลปศึกษาประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ของครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชนาภา อันไชยะ. (2539). การติดตามผลการใช้หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นหลักสูตรวิชาการออกแบบและสร้างแบบเพื่อการตัดเย็บเครื่องแต่งกาย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญศิลป์ สุวรรณจันทร์. (2539). การพัฒนาเนื้อหาวิชาศิลปปะกับการแต่งกายตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชานาญ เล็กบรรจง. (2531). พัฒนาการหลักสูตรศิลปหัตถกรรม สาขาช่างโลหะรูปพรรณ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ดารณี เพ็งสะละ. (2539). การประเมินผลหลักสูตร สาขาการออกแบบตกแต่งภายในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอกชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดุขุฎี สุนทรารชุน. (2531) การพัฒนาเนื้อหาวิชาการศึกษาการออกแบบลายพิมพ์ผ้าสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกวิชาออกแบบสิ่งทอ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ ดินกร บัวพล. (2535). วิทยานิพนธ์การพัฒนาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธวัชชัย มหานพวงศ์ชัย. (2537). การพัฒนารายวิชาการศึกษาการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ ช่างรงค์ดี ช่างเลิศฤทธิ์. (2540). ทักษะของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและนักการศึกษาด้านศิลปศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นวลลออ นิมอนันตกุล. (2537). การติดตามผลมหาบัณฑิตวิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปริญญาโท ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิรัช สุดสังข์. (2539). การนำเสนอหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประชิด ทิณบุตร. (2532). การพัฒนาเนื้อหาวิชาการศึกษาการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา สาขาวิชาเอกออกแบบนิเทศศิลป์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทศ สุขสถิตย์. (2535). ทักษะของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). ปริญญาโท ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ✓ วิชิต ดาแก้ว. (2538). พัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2438 ถึง 2535. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วุฒิ วัฒนสิน. (2530). ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับรายวิชาทัศนศิลปศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วัชรินทร์ สิ้นศิริ. (2539). ความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาศิลปะกับชีวิต 1 และ 2 ในโรงเรียนขยายโอกาสเขตการศึกษา 11 ที่มีต่อหลักสูตรวิชาศิลปะกับชีวิต 1 และศิลปะกับชีวิต 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสวัสดิ์ ศรีศรากร. (2537). การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปกรรมวิชาเอกออกแบบศิลปประยุกต์ คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปีการศึกษา 2532 – 2534. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สร้อยญา มณีศิริ. (2534). ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้หลักสูตรศิลปศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2532). การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสาขาวิจิตรศิลป์และสาขาศิลปประยุกต์ โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์อาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2527 – 2529. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สิตางค์ เจนวนิจฉัย. (2540). การประเมินหลักสูตรนิเทศศิลป์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2533 (ฉบับปรับปรุง 2535) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2539). การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขางานออกแบบผลิตภัณฑ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง พุทธศักราช 2532. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- สังคม ทองมี. (2534). ทศนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา และผู้ใช้หลักสูตรที่มีต่อวิชาศิลปศึกษา ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อรรถพร เพชรานนท์. (2531). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนรายวิชาออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน สำหรับภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อารักษ์ ศาสตรสิงห์. (2538). ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้ประกอบการเกี่ยวกับการพัฒนารายวิชาออกแบบนิเทศศิลป์โปรแกรมศิลปกรรม ระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อัญชลี เปล่งวิทยา. (2533). การพัฒนาเนื้อหาวิชาการศึกษาพิมพ์ผ่านตะแกรงบนพื้นราบ สำหรับนักศึกษา ระดับอนุปริญญา โปรแกรมวิชาศิลปการพิมพ์ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ สหวิทยาลัยอีสานใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 2 วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอน

- กาญจน์ ภาคสุวรรณ. (2535). ผลของการสอนแบบทักษะกระบวนการสำหรับวิชาศิลปะกับชีวิตตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เกษม เหลือจันทร์. (2534). การพัฒนากระบวนการสอนแบบโครงการในวิชาออกแบบ – เขียนแบบ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เกษมศรี พรหมภิบาล. (2538). ผลของการสอนวิชาการออกแบบ 1 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง. (2539). ผลของการสอนจิตรกรรมที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะศึกษาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2537). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตรกรรมคิวบิสม์ยุควิเคราะหของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ระหว่างวิธีสอนของเจอโรมบรูเนอร์กับวิธีสอนแบบปกติ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เดช ศรีชัย. (2533). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะประจำชาติเรื่องการผูกมัดลายไทยของนักเรียนระดับ ปวช. ชั้นปีที่ 1 โดยใช้วิธีสอนด้วยชุดการเรียนแบบ CBVE กับวิธีสอนแบบปกติ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีเกียรติ ไชยงยศ. (2532). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพคน โดยวิธีสอนแบบในออกนอกกับวิธีสอนแบบนอกเข้าใน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นันทพร ผ่องพุฒิ. (2541). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องลายไทย และความคิดสร้างสรรค์เชิงศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิชาศิลปะไทยจากการสอนโดยใช้สื่อแผ่นภาพโปร่งใสแบบซ้อนภาพ ประกอบเทปเสียง. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐ ศิลรัตน์. (2534). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการระบายสีน้ำของนักศึกษาวิทยาลัยครูโดยการสอนระบบ เอ.เอส. กับการสอนแบบปกติ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูรย์ พูลสุข. (2539). ผลการสอนศิลปะวิจารณ์ตามแนวทฤษฎีของยีน เอ มิทเลอร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะวิจารณ์ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มณีนทร พลไชยวงศ์. (2539). ผลของการสอนการวาดภาพลายเส้นที่มีต่อพัฒนาการของนักเรียนที่เห็นเลือนลาง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- วรพงษ์ อรุณเรือง. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความทรงจำเรื่องจิตรกรรมนามธรรม ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะตามทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ของ เอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน กับการสอนแบบปกติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิจัย ไกรทิม. (2536). การนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เน้นทักษะกระบวนการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิรัตน์ คุ่มคำ. (2535). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาด้วยกลวิธีระดมสมอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย เจริญไชยสมบัติ. (2540). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างวิธีสอนวิจารณ์ศิลปะตามทฤษฎีของ เอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน กับวิธีสอนแบบปกติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพงษ์ ด่านลักษณะโยธิน. (2535). การเปรียบเทียบผลการเรียนศิลปะศึกษาและทัศนคติต่อการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนีย์ บุญยะฤทธิ์. (2539). ผลของการสอนโดยวิธีการสังเกตที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะของเด็กอายุ 4 ถึง 6 ปี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อวยพร วาตะบุตร. (2538). ผลของการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบในการออกแบบวิชาศิลปะศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนพอเรียนได้ โรงเรียนปัญญาวุฒิกิจ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อำพร พันธุ์พานิชย์. (2537). ผลของการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกที่มีต่อความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนทุนนก โรงเรียนเศรษฐเสถียรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ กลุ่มวิชาศิลปหัตถกรรม สาขางานดิน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 3 ปริญญานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอน

- ฉลอง สุนทรนนท์. (2530). ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
วิชาศิลปศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์
พี่เลี้ยงในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ต่อต้าน ธารีเกษ. (2538). สภาพและปัญหาของการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตตามหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เทียนชัย เสาจินดารัตน์. (2535). สภาพและความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลป
ศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
แม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นพดล สายทองยนต์. (2537). ปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตาม
การรับรู้ของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ ทวีกาญจน์. (2532). การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์หลัก
สูตรวิทยาลัยครูปีพุทธศักราช 2530. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นันทวัลย์ ตั้งพรประเสริฐ. (2535). สภาพและปัญหาการจัดนิทรรศการศิลปะตามการรับรู้ของ
อาจารย์และนักศึกษาศิลปหัตถกรรมในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการในอาชีวศึกษาภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บรรจง บุญการี. (2532). สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บรรลือ ขอรวมเดช. (2534). สภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา
ของรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- พีระศักดิ์ เทพไตรรัตน์. (2534). การศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูรย์ จันทร์หอม. (2536). สภาพการใช้ความรู้ด้านหลักการศิลปะในหลักสูตรสาขา
คหกรรมศาสตร์แผนกผ้าและเครื่องแต่งกายระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พัชริน สงวนผลไพโรจน์. (2539). การสำรวจสภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับ
ห้องปฏิบัติการทางศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ภักดี มีแก่นวิทย์. (2538). สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลายในเขตการศึกษา 7. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วรสุดา ขวัญสุวรรณ. (2539). สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาใน
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิทยา เรืองโกสม. (2535). ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาเอกศิลปะระดับอนุปริญญาเกี่ยวกับ
ปัญหาการเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะ ในสหวิทยาลัยพุทธชินราช และสหวิทยาลัย
ล้านนา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิบูล จันทรแย้ม. (2531). สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิสา อัครเวศน์. (2532). การศึกษาสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรีศาสตร์วิชาเอกศิลปศึกษา
ในวิทยาลัยครู. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วีณา มิ่งขวัญ. (2530). ปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษาในโครงการจัดการ
ศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- สุดารัตน์ เพชรรุจี. (2539). สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุพิทย์ สมภักดี. (2530). ปัญหาการสอนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อุทัย ท้าวอนนท์. (2535). ปัญหาและความต้องการในการรับบริการจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อุไรรัตน์ โพธิ์แก้ว. (2539). สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา สาขาศิลปหัตถกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 6 พ.ศ. 2536. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อัศวพล เดชะพหล. (2538). สภาพและปัญหาการสอนวิชาศิลปะในกลุ่มวิชาเลือกเสรี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 4 ปรินญาณิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

- เทวินทร์ เอี่ยมมี. (2537). การพัฒนาแบบเรียนทางศิลปศึกษาเรื่อง การเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธวัช ตราฐ. (2532). การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์งานออกแบบกราฟิกในตำราศิลปะระหว่างอาจารย์และนักศึกษาภาควิชาศิลปะ สหวิทยาลัยอีสานใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นภาพร พงศ์อัจฉริกุล. (2531). วิเคราะห์เนื้อหาของแบบเรียนทัศนศิลปศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในด้านความสอดคล้องกับหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรเทพ เลิศเทวศิริ. (2534). องค์ประกอบในการออกแบบของเล่นเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ไพโรจน์ พวงมณี. (2540). *ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับหนังสือเรียนศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- ยศนันท์ แยมเมือง. (2531). *การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาศิลปนิยมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามเกณฑ์ของคุณค่าที่ระบุอยู่ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางศิลปะปัจจุบัน. ปรียุญานินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.*
- เสรี ชิวคำ. (2540). *การสำรวจเนื้อหาเครื่องช่วยการเรียนรู้และลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- อัญชลี โสมดี. (2531). *วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนทัศนศิลปศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในด้านความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. ปรียุญานินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.*

หมวดที่ 5 ปรียุญานินพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผล

- มาลียา กองสุข. (2534). *ความคิดเห็นของครูศิลปะในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- รัตนา รักสกุลพาณิชย์. (2537). *ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนแขนงวิชาทัศนศิลป์หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- สมใจ สิทธิชัย. (2536). *การพัฒนาเกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติวิชาศิลปศึกษาหน่วยการเรียนภาพระบายสี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*

- อารียา คลังชำนาญ. (2537). การนำเสนอรูปแบบการประเมินผลศิลปนิพนธ์ สาขาออกแบบ
นิเทศศิลป์ ระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อัศวิน ศิลปเมธากุล. (2531). การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถสร้างสรรค์ศิลปะด้าน
จิตรกรรม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 6 วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการสอน

- กุลนิษฐ์ สอนวิทย์. (2534). การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนวิชาชีพ
ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรมในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิทยา ชันประเสริฐ. (2531). ความต้องการการนิเทศการสอนของครูศิลปศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สนั่น หลอดแก้วทองแดง. (2533). การศึกษาความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศน
ศิลปศึกษาของครูผู้สอนวิชาทัศนศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขต
การศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณรัตน์ นาคภักดี. (2533). การศึกษาความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาทัศนศิลป
ศึกษา ของครูผู้สอนวิชาทัศนศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา
12. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 7 วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพครู อาจารย์

- ปัญญา เทพสิงห์. (2534). สภาพและความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะ
ในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

พิภพ ปิติ. (2534). ปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษา ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 8 ปรินุญญาณินพณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และคุณลักษณะของครู อาจารย์ และนักศึกษาที่พึงประสงค์

- นิภาพรรณ กุลดิลก. (2530). ลักษณะครูศิลปะที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของครูศิลปะและ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุญยัง หมั่นดี. (2532). การศึกษาคุณลักษณะของครูผู้สอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดสุรินทร์. ปรินุญญาณินพณ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บังอร จันคำ. (2534). การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลป ศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปราโมทย์ บุญเต็ม. (2536). การเปรียบเทียบสมรรถภาพที่คาดหวังและสมรรถภาพที่เป็น จริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปริศนา สมพงษ์. (2532). การศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านการสอนของอาจารย์สอน วิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทัศนะของนิสิต. ปรินุญญาณินพณ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร บุษบา. (2539). สมรรถภาพของอาจารย์ศิลปศึกษาในสถาบันราชภัฏตามการรับรู้ ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี. วิทยา นิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ภาวนา ไชยสมบูรณ์. (2533). ความคาดหวังของผู้ประกอบการและครูเกี่ยวกับคุณลักษณะ นักศึกษาฝึกงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขางานออกแบบพณิชยศิลป์ คณะวิชาศิลปประยุกต์ ในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 9 ปริญญานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางศิลปะ

- เกริก ยืนพันธ์. (2532). ศึกษารูปแบบภาพคนระบายสีของนักเรียนระดับอนุบาล. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- โกศล ภูพลอย. (2532). การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จงลักษณ์ ข้างปลื้ม. (2541). ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพจาก กิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานของนักเรียนชั้นอนุบาล ปีที่ 2. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร. (2531). การเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติในชั้นสาธิตการศึกษาพิเศษ อนุบาลละอออุทิศสทวิทยาเขตรัตนโกสินทร์สวนดุสิต. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2530). ผลของการเล่นของเล่นที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดารานี เผ่าพัฒน์. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับความถนัดทางด้านมิติสัมพันธ์ของนิสิต นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ ในสถาบันระดับอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ดรัยภพ บุญรอด. (2537). ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพแผนกวิชาศิลปประยุกต์ สาขาศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มสถานศึกษาภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทองเจือ เขียดทอง. (2535). ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับการตัดสินใจในการออกแบบของนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธารทิพย์ เสรินทวัฒน์. (2531). การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบอาชีพงานนิเทศศิลป์. ปรัญญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิลุบล ขอรรวมเดช. (2538). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระหว่างนักศึกษาที่มาจากมัธยมศึกษาตอนปลาย กับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2535). การเปรียบเทียบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์และความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรม ระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล ศิริวัฒน์. (2539). การวิเคราะห์ภาพพระบายสีของเด็กญี่ปุ่นอายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มนัส อารีรอบ. (2534). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ระวิ โอภิชากร. (2534). การศึกษาความสามารถทางการวาดภาพของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ระดับปริญญาตรีสหวิทยาลัยทักษิณ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสมองเบื้องต้นด้านมิติสัมพันธ์ ด้านเหตุผลเชิงนามธรรมกับความสามารถทางศิลปะของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษาชั้นปีที่ 3 สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- สมพล ดาวประดับวงษ์. (2534). การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาศิลปประยุกต์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิรา ถนอมพร. (2536). การศึกษาความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม
และความคิดสร้างสรรค์ของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์และนิสิตสาขาวิชาอนุบาลศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทรี แยมทัพ. (2541). การศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนจากการเรียนวิชา
ศิลปะกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุภลักษณ์ ธนเกษพิศาล. (2535). การวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กกำพร้าอายุ 7 ถึง 9 ปี
ในสถานสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- ไสว แก้วกล้า. (2532). การรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนิตย์ กาญจนรัตน์. (2535). การเปรียบเทียบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ระหว่าง
นักศึกษาในวิทยาลัยครูโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อรอนงค์ ฤทธิ์ฤทัย. (2539). การศึกษาการวาดภาพการ์ตูนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
5 ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อริยา ปานหงษา. (2533). การเปรียบเทียบความสามารถด้านความถนัดทางศิลปะ มิติ
สัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรมและความสนใจในวิชาชีพ ระหว่างนักศึกษาสาขาศิลป
หัตถกรรมที่เรียนกลุ่มวิชาต่างกัน ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

โอภาส บุญครองสุข. (2536). การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มกับการทำก
กรรมเป็นรายบุคคล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 10 ปริญญาณิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษสำหรับเด็ก

เดชา ศิริภาษณ์. (2536). การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 9 เกี่ยวกับการประกวดศิลปะเด็ก.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

บรรลือ กุลโชติ. (2534). การศึกษาเกณฑ์การตัดสินการประกวดศิลปะนักเรียนระดับมัธย
ศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ยุวดี สุพรมงคลเลิศ. (2539). สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กป่วยใน
โรงพยาบาล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สถิต วิเศษสัตย์. (2540). การศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุชาดา สถาวร. (2537). ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วม
กิจกรรมพิเศษทางศิลปะ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เสาวรส โพธินาม. (2539). ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อโครงการจัดกิจกรรม
เสริมหลักสูตรวิชาชีพเพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระของนักศึกษาศิลปหัตถกรรมในสถาน
ศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 11 ปริญญาณิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน

- กฤตศักดิ์ดา เรือนนาถ. (2538). ความคิดเห็นของครูศิลปะเกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปะศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา พงษ์หา. (2535). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปะศึกษาโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ขันติ เจริญอาจ. (2530). ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับ
การเรียนการสอนวิชาความเข้าใจในศิลปะในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- คเชนทร์ วักกัต์เพชร. (2533). การเปรียบเทียบความคิดเห็นในการปฏิบัติงานระหว่างผู้
บังคับบัญชาและผู้สำเร็จการฝึกอบรมครูศาสตร์บัณฑิต สาขาศิลปศึกษา.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ครรชิต นิศวอนุดรพันธ์. (2540). ความคาดหวังของครูศิลปศึกษาต่อบทบาทของ
ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- คำรณ หล้าเจริญสุข. (2540). ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พร้อมจันทร์ เรศานนท์. (2531). ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาการสอนราย
วิชาทัศนศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พูนสม โรจนวิทย์. (2536). แนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- มธุรา จึ้งอยู่สุข. (2531). การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา วิชาเอกศิลปศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ของภาควิชาศิลปะ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มโน พิสุทธิรัตนานนท์. (2532). ทศนคติของครูผู้สอนศิลปศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสงขลาต่อพฤติกรรมการสอนศิลปศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- โยธิน เผือกผ่อง. (2539). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรายวิชาบังคับแกนศิลปศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รณรงค์ รื่นกิจ. (2539). ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษา สำหรับเด็กชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วาสนา เจริญวิเชียรฉาย. (2531). สิ่งจูงใจของนักศึกษาในการเลือกเรียนวิชาเอกศิลป หัตถกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วัชรินทร์ จูฑิตอดิตย์. (2530). ทศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมเกียรติ เจริญสุข. (2536). การเปรียบเทียบความคิดเห็นในการเลือกเรียนรายวิชาในสาขา ศิลปหัตถกรรม ระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนสังคมศึกษา – ภาษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษา เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภชน์ ศรีวรรณ. (2535). การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สมาน สรรพศรี. (2533). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สฤษดิ์ชัย ศิริพร. (2531). การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ทำหน้าที่ครูซึ่งมีวุฒิทางศิลปะและศิลปศึกษาในกรมการศึกษานอกโรงเรียน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาวดี พันธ์อำพน. (2535). ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สำเร็จการศึกษา และเจ้าของสถานประกอบการเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาออกแบบเครื่องเรือน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาช่างเคหภัณฑ์ ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อรชฎา ภาคสัญญาไชย. (2539). ความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและจัดองค์ประกอบ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกวิชาการพิมพ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อริยพร สมจิตต์. (2534). การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา หลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี เกี่ยวกับการศึกษาในหลักสูตรศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อ้อยทิพย์ พลศรี. (2533). การศึกษารูปแบบการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 12 ปรินูญานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดเกี่ยวกับศิลปะ

- ชาญณรงค์ คงโกคา. (2541). วิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์ศิลป์ของฟริเย ไกรฤกษ์ ในการวิจัยศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย : กรณีศึกษาการปรับเปลี่ยนอายุเวลาของสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. (2532). คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังไทยตามการรับรู้ของนักศึกษาศิลปหัตถกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิยม ออไอศุรีย์. (2539). การศึกษาการสืบทอดงานศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำ ในจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว. (2539). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประลองพล เกียรติไพบูลย์ผล. (2540). ความคิดเห็นของช่างจักสานไม้ไผ่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องจักสานไม้ไผ่ประเภทของใช้ในครัวเรือนในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณิ มณฑารักษ์. (2534). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วรวิทย์ องค์ครุฑรักษา. (2537). กระบวนการถ่ายทอดศิลปะการปักผ้าของชาวเขาเผ่าเย้าบ้านห้วยแม่ซ้าย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย สนทนก. (2539). คุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทยตามการรับรู้ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมนึก ศรีโชติ. (2532). การศึกษาคูณลักษณะของสิ่งเร้าทางสุนทรีย์จากภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ ขวาลาวัณย์. (2535). การพัฒนาสีในเนื้อดินปั้นสำหรับผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ โดยการใช้สนิมโลหะตามสูตรแผนภาพไตรดุลยภาพ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สุภาพร วีระปรียาภรณ์. (2539). การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะของอำนาจ เย็นสบาย ที่ปรากฏในบทความตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2516 – พ.ศ. 2530. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อัครเดช อยู่ผาสุข. (2538). การศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ด้วยวิธีการแบบพื้นบ้านในจังหวัดลำปาง และวิธีการสอนงานแกะสลักไม้ในวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อำนาจ เย็นสบาย. (2533). การวิเคราะห์ความขัดแย้งทางความคิดที่ปรากฏในผลงานการวิจารณ์ของวงการทัศนศิลป์ตั้งแต่หลังเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง พ.ศ. 2531 .ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

หมวดที่ 13 ปรินญาณิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปินและผลงานศิลปะ

- กมล คงทอง. (2537). วิวัฒนาการศิลปะภาพพิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 จนถึง พ.ศ. 2536. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เกียรติการุณ ทองพรมราช. (2539). การศึกษาวิวัฒนาการผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 จนถึง พ.ศ. 2536. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จิรวัดน์ พิระสันต์. (2535). การวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมแนวประเพณีไทย ระหว่าง พ.ศ. 2507 จนถึง พ.ศ. 2533. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประยงค์ มุททเสน. (2535). วิวัฒนาการรูปแบบเนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะที่ปรากฏอยู่ในประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ. 2522 – พ.ศ. 2533. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พิชัย ดุรงคินานนท์. (2539). การศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปินชั้นเยี่ยม เดชา วราชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ไมตรี เกตุขาว. (2540). การศึกษาลวดลายผ้าตีนจกในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ราตรี สรรพศรี. (2539). การศึกษากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วสันต์ เกรียงโกมล. (2541). การวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีการสร้างภาพประกอบเรื่องใน นิตยสารสตรี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2489 จนถึง พ.ศ. 2539. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิรุฬห์ ไทรทอง. (2532). การศึกษาพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยตามทัศนะความงามแนวพุทธ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2535). การวิเคราะห์ทัศนศิลป์เพื่อชีวิตในประเทศไทย ตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 จนถึง พ.ศ. 2533. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภพงศ์ ยืนยง. (2539). การวิเคราะห์ผลงานการวาดเขียนในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2504 จนถึง พ.ศ. 2536. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ พักผล. (2540). การศึกษาผลงานจิตรกรรมกามวิสัยในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2489 - 2538. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สืบสาย เพ็ญสมบูรณ์. (2541). การศึกษาวิวัฒนาการผลงานจิตรกรรมของอารี สุทธิพันธุ์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2504 – 2539. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อภิชัย เกิดสินธุ์. (2541). การศึกษาผลงานเครื่องปั้นดินเผาประเภทศิลปกรรมของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2514 - 2539. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก ค

จดหมายขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

บันทึกข้อความ

เลขที่	6014
วันที่	19 ต.ค. 2540
เวลา	14.05 V

ส่วนราชการ.....บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.....

ที่.....ทบ.1007/พิเศษ.....วันที่.....17 ธันวาคม 2540.....

เรื่อง.....ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำปริญญานิพนธ์.....

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ด้วยข้าพเจ้า นายคำรงค์ศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ เป็นนิสิตปริญญาโท ภาคปกติ วิชาเอกศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 3 รหัส 381995267 กำลังทำปริญญานิพนธ์เรื่อง " การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 " และยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการเพื่อเตรียมการทำเค้าโครงละเอียดของปริญญานิพนธ์

ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนและรายชื่อของปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปีการศึกษา 2540 ที่ผู้ทำปริญญานิพนธ์ได้ทำสำเร็จและจบการศึกษาแล้ว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำการวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์ตามหัวข้อการวิจัยดังกล่าวข้างต้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

13 ต.ค. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

19 ต.ค. 2540

19 ต.ค. 40

19 ต.ค. 40

(นายคำรงค์ศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์)

30 ต.ค. 2540 ร้อยเอก เสนาะศักดิ์ วงศ์

19 ต.ค. 40

ที่ ทม 1007/ ๐๖๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๑ มกราคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวิเคราะห์วิทยานิพนธ์

ด้วย นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 - 2540" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตเข้าศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 - 2540 ในระหว่างเดือน มกราคม - มีนาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทรสาร/โทร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 0304

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๑ มกราคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวิเคราะห์วิทยานิพนธ์

ด้วย นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาวเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 - 2540" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิ์ สุภเศรษฐศิริ และ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตเข้าศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 - 2540 ในระหว่างเดือน มกราคม - มีนาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทรสาร/โทร. 258-4119

๑๖ ก.พ. 2542

13.57

1668

ที่ ทม 1007/ 0553

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๔ มกราคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ถึง 2540" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พดด้วง ศุภเศรษฐศิริ และ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตเข้าศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ถึง 2540 ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย (ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร. 258-4119

๒๔ ม. ๔๒

๒๔ ม. ๔๒

ที่ ทม 0326/ 222

สถาบันวิทยบริการ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

๒๙ มกราคม ๒๕๔๒

เรื่อง อนุญาตให้เข้าใช้บริการห้องสมุด

เรียน คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อ้างถึง หนังสือของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ ทม.1007/0303
ลงวันที่ 22 มกราคม 2542

ตามหนังสือที่อ้างถึง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสงค์จะขออนุญาตให้นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ นิติระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เข้าค้นคว้าข้อมูลของหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ ในระหว่างเดือน มกราคม – มีนาคม 2542 นั้น สถาบันฯ อนุญาตให้เข้าใช้ได้ตามที่ขอมา โดยขอให้นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ แสดงบัตรประจำตัวบริเวณเคาน์เตอร์ทางเข้า - ออก ชั้น 1 สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

1. now

2. Ignorance of Law

15-12

monks

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลleen์ สันติเวชกุล)

สำนักงานเลขานุการ

โทร. 218-2903

โทรสาร 2153617

เรียน คณะบดีมหาวิทยาลัย

1. 10/10/2020
2. 10/10/2020

ทะเบียน	1148
เลขที่	18-11.00
วันที่	2542
เวลา	14.00

ที่ ทม 0309/516

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กทม.10330

5 กุมภาพันธ์ 2542

เรื่อง อนุญาตให้เก็บข้อมูล

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อ้างถึง หนังสือ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ ทม 1007/0552
ลงวันที่ 29 มกราคม 2542

ตามหนังสือที่อ้างถึง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอความร่วมมือให้
นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ เข้าศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัย สาขาวิชาศิลปศึกษา ความละเอียดแจ้ง
แล้วนั้น

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะเจ้าของลิขสิทธิ์วิทยานิพนธ์ ไม่ขัดข้อง แต่
เนื่องจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่ได้เก็บต้นฉบับวิทยานิพนธ์ดังกล่าวไว้ที่สำนักงาน
หากแต่ได้ส่งไปให้ห้องสมุดของคณะครุศาสตร์ และหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ ของจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยให้บริการ ดังนั้น การเข้าไปศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยดังกล่าว จึงต้องได้รับอนุญาตโดย
ตรงจากหน่วยงานดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ คุ้มวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

1. ผศ.ดร. รุ่งเรือง

2. ผศ.ดร. คุ้มวัฒน์ ชุตินวงศ์

ทม

19 ก.พ. 42

ที่ ทม 1007/ 0676

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

5 กุมภาพันธ์ 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ

เนื่องด้วย นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ถึง 2540" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตเข้าศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 0๔๙6

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ กุมภาพันธ์ 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529-2540" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พทธี สุภเศรษฐศิริ และ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตเข้าศึกษาและวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ในระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร. 258-4119

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายดำรงศักดิ์ รุ่งเรืองวงศ์
วันเดือนปีเกิด	5 พฤศจิกายน 2509
สถานที่เกิด	อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	43/32 หมู่ที่ 8 ถนนติวานนท์ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2525	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนตะพานหิน
พ.ศ. 2528	ปวช. (ออกแบบศิลปประยุกต์) จากโรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์อาชีวะ
พ.ศ. 2530	ปวส. (ออกแบบตกแต่งภายใน) จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง
พ.ศ. 2537	ศศ.บ. (ออกแบบนิเทศศิลป์) จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2543	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร